

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque
Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

Liber Sextus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

DE IRREGULARITATE

Liber Sextus.

P R A E L V D I V M.

Authores de Irregularitate tractantes.

De Irregularitate tractant Theologi, ut S. Thomas in 4. distinct. 25. quæst. 2. & 3. & 12. quæst. 20. art. 5. ad quartum, & 2.2. quæst. 64. art. 7. ad tertium, & quæst. 108. art. 4. ad secundum, & in additionibus ad 3. partem quæst. 39. & Scholastici Doctores in 4. distinct. 25. agentes de Sacramento ordinis, & distinct. 27. ubi Richard. Scotus, Paludanus, Durandus, & alij communiter, & idem Richardus in 4. dist. 18. art. 4. quæst. 4. & artic. 7. quæst. 5. & artic. 13. casu 5. Gabriel in Canonem Missæ lect. 9. litera.... Dominicus Sotus lib. 5. de iustitia & iure, q. 1. artic. 9. & in 4. distinct. 25. quæst. 1. art. 2. Martin. Ledesm. 2.4. quæst. 26. art. 2. fol. 363. & deinceps. Ioseph Angles in floribus. 4. sent. par. 1. in tract. de Sacramento ordinis, artic. 4. & in quæst. de essentialibus Matrimonij, art. 4. Henricus Henriquez lib. 4. per totum. Gregorius de Valentia tomo 4. disp. 7. q. 19. Canonista in multis locis, & præsertim in e. Nisi cum pridem, de

renunciat. & ibi Innocent. Anton. de Butrio, Panormit. & alij, & in titulo de Homicidio, & in titulo De Corpore vitiatu, & in titu. Qui filij sint legitimi. in Decretali Sexto, & Clementinis, & in Decreto Gratiani in multis locis, maxime dist. 26. & deinceps. Gundisalvus de Villadiego in tract. de Irregularitate, Summis in verb. Irregularitas. Ubi Summa Pisanelle, Angelica, Syluest. Tabiena, Caiet. Summa Confessorum, fratris Ioannis de Friburgo, lib. 2. tit. 1. & lib. 3. tit. 3. & tit. 29. & tit. 33. quæst. 41. 42. & quæst. 81. & alibi passim. Summa Astensis, par. 2. lib. 6. tit. 6. Nicolaus de Ploue in tractatu Sacerdotali, titulo de Irregularitate. 3. Antonin. par. 3. titulo 29. aliâs 28. in quibusdam impressionibus. Nauar. in Manuali, cap. 27. a num. 191. & deinceps. & in consilijs maxime tomo secunda, sub titulo de Homicidio, & titulo De sentent. excommuni. Covarruias in Clement. Si furiosus. De Homicid. Alphonsus de Castro multa sparsim De Irregularitate tradit lib. 2. de peccat. legis penalis. Barth. Medina lib. 1. instruct. confess. cap. 1. § 9. 10. 11. & 12. Anton. de Corduba in Summa quæst. 26. 34. 37. & 41. Ioannes Pedrazza in Summa lib. 2. cap. 4. Simon Maiol. in libro de irregul. & impedimentis Canonis. Alphonsus Viualdus in suo Candelabro, par. 3. tract. de irregul. Cosmus Medices in Summa par. 2. tit. 9. a quæst. 25. & 36. Iacobus de Grassis in suis Decisio. par. 1. lib. 4. cap. 27. Summa Corona Confessorum par. 3. tract. de irregul. Cosmus Philarchus de officio Sacerdotis par. 1. lib. 4. a capite 6. ad finem. Thomas Zerula in sua praxi Episcopali in verbo, Irregularitas, Toletus lib. 1. instruct. Sacerd. a capite 24. ad 31. & alij recentiores.

De nomine, definitione, diuisione, & differentia Irregularitatis a Censuris.

Cap. I.

S V M M A R I V M.

- 1 Irregularitas Censura Ecclesiastica non est, ut quidam fatentur affirmant.
- 2 Irregularitatum cognitio Clericis, eorumque Confessarijs, pro utroque foro necessaria est.
- 3 Irregularitatis nomen vnde deductum sit.
- 4 Regulare quidnam sit.
- 5 Canonici, seu Clerici Regulares quinam sint, & quare sic appellati.
- 6 Canonici seculares, seu Canonici simpliciter, quinam sint.
- 7 Canonicas feminas patres olim mulieres Religiosas appellare consueverunt.
- 8 Dies Regulares, seu festa regularia quæ, & cur sic nominata.
- 9 Irregularitatis nomen apud Theologos, & Canonistas quid significet.
- 10 Irregularitas, quibus verbis in iure canonico inducitur.
- 11 Irregularitas origo quanam sit.
- 12 Clerici diuinis obsequijs mancipantur, & in sortem Domini vocantur.
- 13 Deus Sanctus est, illique hostia Sancta offerenda.
- 14 Ecclesia, sicut ipsa pulchra est, & sine macula, ita ministros tales habere debet.
- 15 Ministri Ecclesie, a rebus huius seculi in altiorum locum sublatisunt.
- 16 Irregularitatis definitio quanam sit.
- 17 Irregularitas cur impedimentum canonicum dicatur.
- 18 Irregularitas omnis ex iure canonico instituitur.
- 19 Tonsura prima proprie ordo non est, sed dispositio quadam præiua ab ordinibus.
- 20 Irregularitas qualiter a censuris Ecclesiasticis differat.
- 21 Irregularitas qualiter ab excommunicatione distinguitur.
- 22 Irregularitas, & excommunicatio minor quomodo inter se distinguantur.
- 23 Irregularitas, & suspensio, quomodo inter se differant.
- 24 Irregularitas qualiter ab interdictione distinguitur.
- 25 Irregularitas licet ordinum suspensionem, & executionem impediatur, factum tamen tenet.
- 26 Irregularitas qualiter ab Auctoribus diuindi solet.
- 27 Irregularitates omnes ad duo capita reducuntur, & quanam ea sint.

Quamti

aliorum omnium definitio hæc est [Irregularitas est Canonici impedimentum, ex facto, vel defectu proueniens, quo quis ad Ecclesiasticos ordines promoueri, & iam promotus in iisdem ministrare prohibetur.] Sic Specul. in tit. de disp. § iuxta, in princip. Ioann. Andr. & Archid. in ca. 1. de sent. & re iud. lib. 6. Hostien. in cap. 2. de Cler. excomm. ministr. Gonfal. a Villadiego, de irregul. in principio Sylu. verbo Irregularitas, in princip. Tabiena, verbo Irregularitas 1. num. 1. Anton. 3. par. ut. 29. de irreg. cap. 1. Sotus 4. distinct. 25. quæst. 1. art. 1. Summa Corona, par. 3. tit. de irreg. num. 3. Barth. Medina lib. 1. Instruct. confess. ca. 11. §. 9. Sebast. Medic. par. 2. tit. 9. quæst. 25. Nicol. Plouius, tract. de irregul. in princip. Albertus Trotius de vero, & perfecto Clerico, lib. 2. cap. 20. Couar. in Clemen. Si furiosus, in princip. num. 1. de homicid. Nau. in Man. capit. 27. num. 191. & Martin. Ledesm. 2. 4. quæst. 26. art. 2. in tract. de irreg. Alphonfus Viualdus in suo Candelabro par. 3. tit. de irreg. num. 5. & Cosinus Philarchus de officio Sacerd. par. 1. lib. 4. ca. 6. quamuis hi quatuor vltimi addunt duas adhuc particulas, nimirum [Irregularitatem directe impedire ordinem susceptionem, vel executionem, etiã post factam penitentiam.] Simon vero Maiolus lib. 1. de irregul. c. 1. num. 1. ait difficile esse veram irregularitatis definitionem afferre. Hæc autem vltima definitio, vt communior est, ita etiam nobis videtur verior & accommodatior, & sic explicatur.

Primo enim dicitur impedimentum, quia irregularitas ex genere suo non est vinculum, aut censura, aut sententia, vel pœna, sed est inhabilitas quedam, multæ enim irregularitates licet non sine causa contrahantur, vt ex bigamia, vel iusta occisione contrahuntur propter indecentiam, non tamen ex culpa contrahuntur, vt fatetur Sotus lib. 1. de iur. & iure, quæst. 6. articulo 5. ad primum, ideoque ex genere suo non est vinculum, censura, sententia, aut pœna, quia hæc ex vi, & conditione sua oriuntur, aut infliguntur ob delictum, & culpam & ideo vt infra dicitur, absolutio propriè est a censuris, vinculis, & sententijs; ac vero cum irregularitas tollitur, non dicitur quis propriè ab ea absolutus, sed dispensari.

Secundo dicitur Canonicum, quia omnis irregularitas ex iure Canonico instituitur, vt infra dicitur, quicquid Marian. Socin. cit. contrarium falso existimauerit.

Tertia dicitur ex facto, vel defectu proueniens, vt explicentur duo præcipua capita, ex quibus omnes irregularitates oriuntur, nimirum, aut ex delicto, quod in præsentia vocatur factum, aut ex aliquo defectu, id est, quæ absque culpa contrahitur.

Quarto dicitur Quo quis prohibetur promoueri, etiam promotus ministrare, vt sic explicetur, in quo consistat vis, & conditio irregularitatis, scilicet in hoc, quod ideo quis irregularis est, quia est inhabilis ad ordines Ecclesiasticos recipiendos, & ad seruendum in illis; in quo distinguitur

19 a censuris, sententijs & alijs, vt infra dicemus. Per ordines autem in hac acceptione non intelligitur, prima tonsura, quæ secundum vltiorem, & communiorum Theologorum opinionem, contra Canonistas non est ordo, sed dispositio ad ordines; & hoc si propriè & strictè loquamur, quamuis in iure Canonico puto intelligi etiam primam tonsuram per ordines, ita vt irregularis simpliciter ad ordines, irregularis esse videtur ad ipsam primam tonsuram accipiendam. [Est igitur irregularitas, inhabilitas quedam Canonico iure constituta ad Ecclesiasticos ordines recipiendos, & ad ministrandum in ordinibus susceptis.]

20 Qualiter autem irregularitas a censuris differat, non ita bene tradunt DD. Nam Syluest. in verbo Irregularitas, num. 1. & Tabiena, verbo eod. in princip. dicunt distingui a suspensione, quia includit eam, & aliquid amplius addit, ita vt omnis suspensus sit irregularis, non tamen e contra, eo quod per suspensionem prohibetur quis in ordinibus susceptis ministrare; non tamen prohibetur ad ordines promoueri, irregularis autem, & ad ordines promoueri, & in susceptis ministrare prohibetur. Hos autem reprehendit Nau. in Man. cap. 27. num. 191. vers. Secundo, quia vt diximus, suspensio est censura, irregularitas autem censura non est. Item irregularitas tam laicis,

quam Clericis conuenit; Suspensio vero pœna est Clericorum tantum, Speculator autem referente Nauar. vbi supra, vers. Tertio, vult omnem excommunicatum, suspensum & interdictum esse irregularem, non tamen omnem irregularem excommunicatum esse, suspensum, aut interdictum. Quam etiam differentiam Nauar. ibi reprehendit, quia excommunicatio, suspensio, & Interdictum, sit censura Ecclesiastica; Irregularitas autem ex sua natura censura non est, item excommunicatus non est irregularis eo ipso, quod sit excommunicatus, sed quia dum excommunicatus est priuatus est participatio actiua, & passiuæ Sacramentorum, ideoque dum in excommunicatione manet, non potest promoueri ad ordines, vel in susceptis ministrare; quamprimum autem absoluitur ab excommunicatione & ordines suscipere, & in susceptis ministrare potest; Qui vero est irregularis, etiam post peractam penitentiam, & obtentam absolutionem a Censuris, & ab omnibus peccatis, adhuc inhabilis est ad ordines recipiendos, & ad ministrandum in susceptis, donec per dispensationem inhabilitas illa ab habente potestatem tollatur. Idem dicendum est de Suspensione, & Interdicto; dum enim quis suspensus, aut interdictus est, prohibetur ordines suscipere, vel in illis ministrare, non tamen irregularis est, quatenus suspensus, aut interdictus est, quia statim se a suspensione, & interdicto absoluitur, manet aptus ad ordines recipiendos, & ad seruendum in illis.

21 Differt igitur irregularitas ab excommunicatione, quia excommunicatio est censura, vel vinculum a iure, vel iudice impositum, quo quis tanquam ligatus prohibetur a participatione actiua, & passiuæ Sacramentorum, & omnibus Ecclesiæ suffragijs, & communi hominum consortio priuatur, & hoc ob contumaciam; At vero Irregularitas solum est inhabilitas quedam ad ordines suscipiendos, vel ad ministrandum in illis etiam absque vlla contumacia, immo nonnunquam absque culpa contracta.

22 Differt etiam ab excommunicatione Minoris, quia iure priuatur omni passiuæ Sacramentorum receptione; ac vero Irregularis recipere potest absolutionem a peccatis, ex Cate. in verbo Irregularitas, in princip. Armilla, verbo eo. §. 86. Nau. in Man. cap. 27. num. 191. in fine; Martin. Ledesm. 2. 4. quæst. 26. ar. 2. in tract. de irreg. in princip. & Henriquez lib. 14. c. 1. §. 1. in annot. in litera C. & §. 2. immo & omnia Sacramenta præter ordinem, vt Henriquez vbi supra, §. 2. docet.

23 Differt a suspensione, quod suspensio semper ex aliquo delicto contrahitur siue mortali, siue veniali, & est censura, vel sententia, vel vinculum a Iudice, vel iure impositum, vel ob contumaciam, vel saltem in pœnam delicti præcedentis, quo vinculo ligatus, vsu ordinum exercere prohibetur; Irregularitas autem nec semper ex delicto contrahitur, nec censura est, vt diximus, nec imponitur ab homine, sed a iure, per solum Papam, ob decentem De cultum, vt ordinati, & ministri diuini cultus sint sine macula, & defectu. Item suspensio communiter non priuatur toto officio, sed quodam vsu illius; & si quando priuatur toto officio, id agit non vt habitus in perpetuum, sed vt dispositio ad tempus, & in persona tantum Ecclesiastica, & elapso eo tempore tollitur, aut saltem per absolutionem; At Irregularitas per se priuatur susceptione ordinis, & per modum habitus priuatur vsu, & aliquando superueniens Irregularitas non priuatur vsu ordinum; vt si Sacerdoti sine eius culpa amputata sit manus, est irregularis ne celebret, sed audire potest confessiones, quia non prohibetur de re tunc vsu ordinum, sic Villadiego, de irregul. col. 39. Nauar. in Man. ca. 29. nu. 191. & num. 200. vers. Septimo dico; Felicianus, de irreg. cap. 6. Henriquez lit. 7. de Indulg. cap. 13. §. 6. in annot. in litera R, & lib. 14. de Irreg. cap. 1. §. 2. de irregularitas non per contritionem, aut absolutionem, sed per dispensationem tollitur, arg. Conc. Trident. Sessio. 24. de reform. cap. 6. Henriquez lib. 7. c. 13. & lib. 14. cap. 1. vbi supra.

24 Differt etiam ab Interdicto, quia Interdictum est censura a iure, vel ab homine imposita, qua quis prohibetur Sacramenta aliqua recipere, vel conferre, & officijs Diuinis interesse, & sepultura Ecclesiastica sepeliri, vnde sit, vt

excommunicatus, suspensus, aut interdictus, quia prohibitus est exercere usum ordinum, ideò, dū aliqua harum censurarum ligatus est, ordines recipere non potest, quia ordo quando recipitur, propter usum, & officium eius recipitur; Irregularitas autem nec priuat receptione Sacramenti alicuius præter ordinem, nec prohibet officii diuini interesse, nec sepultura Ecclesiastica donari, sed solum per se, & directe, & primariò impedit susceptionem ordinis, vt ordo est, nec semper impedit omnem usum ordinis cum tamen excommunicatio, suspensio, aut interdictum solum indirectè & secundario ordinis susceptionem impediatur, ex eo quòd qui aliqua censure ligatur, eo ipso quòd priuatur passiuè Sacramentorum susceptione, eo nequaquam priuatur ad tempus, scilicet dum censura ligatus sit, receptione ordinum.

Ex quibus etiam colligitur, quomodo distinguatur irregularitas a depositione, & degradatione, quia hæc duæ pœnæ sunt sententiæ inflictæ in pœnam delicti, quibus Clericus priuatur in perpetuum, & toto vsu ordinum.

25 His omnibus addi potest ex Soto 4. dist. 25. q. 1. artic. 3. vt ex his igitur, & Henriquez lib. 1. c. 1. §. 2. quòd licet irregularitas Ecclesiasticos impediatur ordines, si tamen a viro baptizato recipiantur, factum tenet, & solum priuatur vsu; quod si iura nonnunquam dicant non valere ordinationem irregularis, vt dist. 70. c. 1. & 2. intelligi debent quoad usum, & exercitium ordinis in irregularitate, aut ab irregulari suscepti.

26 *Diuiditur variè a DD. Quidam enim multas enumerant sine vilo planè ordine, vt Angel. verbo irregular. 1. S. Antoin. 3. par. tit. 29. de irreg. cap. 1. Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 3. Alij, vt Summa Astensis, par. 2. li. 6. tit. 6. & seq. reducant omnes genus irregularitatis ad duodecim irregularitates, quas vocant Apostolicas, 1. Timoth. 3. Alij, vt Sylu. in verbo irregularitas, num. 3. omnes ad tres reducit, scilicet ex delicto, ex defectu corporis, & ex defectu Sacramenti, & ponit 23. casus & eandem diuisionem facit Sotus 4. distin. 25. q. 1. art. 2. & hos secutus Polancus in sine Directorij, c. de irregul. Tabiena, in verbo irregularitas, 1. num. 1. ad no. vni capitula reducit. Alij, vt Martin. Ledesm. 2. 4. q. 26. ar. 2. in tract. de irreg. & Nau. in Man. c. 27. nu. 192. Henriquez lib. 1. c. 2. §. 4. Alpn. Vual. vbi supra, in princ. Greg. de Valentia tomo 4. disp. 7. q. 19. puncto 2. & Cosmus Philarchus de officio Sacerd. par. 1. lib. 4. c. 6. irregularitates omnes ad quinque species reducant, quæ ex quinque defectibus nascuntur, scilicet, *Sacramenti, Corporis, Animæ, lenitatis perfectæ, & delicti.**

27 *Ceterum meo iudicio, & breuius, & melius reduci possunt omnes ad duo capita, prout superius dictum est. Primum enim i Quædam sunt, quæ contrahuntur absque vlla culpa, & dicuntur contrahi ex aliquo defectu. Secundo, aliæ contrahuntur ex delicto, & dicuntur contrahi ex facto proprio. Rursus irregularitates omnes, quæ sine culpa contrahuntur, ad quinque capita reduci possunt; Nam Primo, Quædam contrahuntur ex defectu Sacramenti. Secundo, ex aliquo defectu Corporis. Tertia, ex aliquo defectu Animæ. Quarto, ex defectu libertatis. Quinto ex defectu perfectæ lenitatis. Quæ autem irregularitates ex delicto contrahuntur, & ob quæ delicta, suis locis ostendemus.*

Regulæ quædam generales ad irregularitatum notitiam vtilis, ac necessaria. Cap. II.

S Y M M A R I V M.

- 1 Irregularitatum cognitio ardua, difficilis, & perplexa est.
- 2 Irregularitas vt incurratur, subiectum capax esse debet.
- 3 Femina irregularitatis capax non est, & quæ eius ratio sit.
- 4 Feminas ad imaginem Dei, an, & quo sensu creata sit.

- 5 Femina Christi vicem, & personam representare nequit.
- 6 Femine, quo sensu regulares, aut ordinari posse, dicuntur.
- 7 Donum prophetiæ concessum mulieribus in lege veteri Sacramentum non erat.
- 8 Baptizatus, qui non est, pro eo tempore irregularis non est, & quare.
- 9 Irregularitas omnis iure tantum humano Pontificio est instituta.
- 10 Irregularitates multæ iure Pontificio institutæ, ex lege veteri, & Naturali originem trahunt.
- 11 Irregularitas, quo sensu originem a iure natura trahere dicatur.
- 12 Cum homicida voluntario, quo sensu iura Papam dispensare non posse affirmant.
- 13 Apostolorum Canones, & decreta iuris humani sunt, non Diuini.
- 14 Irregularitas non nisi in casibus iure expressis incurritur.
- 15 Irregularitas an censendus sit, qui de irregularitate dubius est.
- 16 Lex iusta, tam in foro interiori, quam exteriori obligat.
- 17 Irregularitas ob delictum sola voluntate, et mente commissum non incurritur.
- 18 Homicida mentalis irregularitatem non incurrit.
- 19 Irregularitas ob delictum occultum exterius commissum quamuis probari non possit, incurri poterit.
- 20 Bullæ concedentes facultatem dispensandi in irregularitatibus mentalibus, quo sensu intelligenda sint.
- 21 Irregularitas, non solum ad ordines suscipiendos, & eos exequendos inhabilem reddit, sed etiam ad beneficium obtinendum.
- 22 Beneficium propter clericale officium datur.
- 23 Inhabilis ad celebrandum, beneficium curatum habere nequit.
- 24 Irregularitas post beneficium obtentum incurra, ipso iure beneficiarium beneficio illo non priuat.
- 25 Irregularitas dignitatibus, et Prælaturis regularibus priuat.
- 26 Irregularis, ante obtentam dispensationem ordines sumens, vel exercens, irregularitatem nouam non incurrit, et quæ huius ratio sit.
- 27 Ordinem susceptum ob irregularitatem exercere prohibetur, an, et quando superiorem sumendo, irregularitatem incurrat.
- 28 Homicidium, et membri abscissio hominem irregularem reddit, sicut etiam quælibet corporis deformitas.
- 29 Missam celebrare prohibetur ob membri mutilationem, an, et quæ alia officia Ecclesiastica exercere possit.
- 30 Irregularitas vt incurratur ob crimen, non satis est conatus, & desiderium illud perpetrandi.
- 31 Cessante causa irregularitatis, cessat irregularitas.
- 32 Irregulares sunt, qui post peractam penitentiam ordinis executionem non habent.
- 33 Bullæ potestatem absoluendi a censuris concedentes facultatem dispensandi, in irregularitatem non concedunt.

1 **Q**uamuis irregularitatum cognitio difficilis, & perplexa sit, nihilominus tamen ad clariorem, & faciliorem huius rei explicationem regulas quasdam generales ex DD. collectas, & communi omnium consensu approbatas, præmittemus, per quas & iudex alienam discutere conscientiam circa incursum irregularitatis facile possit, & vnusquisque pro bono, & tranquillitate conscientiæ suæ, his perceptis, & diligenter consideratis, documeta quæ-

ta quedam generalia habeat, ex quibus an irregularis fit, necne diſcernere queat. Quartum

3 *Prima eſt.* Ad hoc vt incurratur irregularitas, ſubiectū capax irregularitatis eſſe debet, vt colligi poteſt ex Soto 4. d. 2. q. 1. art. 2. in princ. & Marian. Socin. in cap. ſententiam, par. 5. q. 14. & Maiolo lib. 1. cap. 28. num. 1. & num. 7. Ratio eſt: quia cum irregularitas ſit impedimentum ſubiectum eius impeditum, capax eſſe debet, priuatio enim ſupponit habitum, vnde Sotus vbi ſupra docet, quod mulier ſiue bigama ſit, ſiue homicida, non eſt irregularis, qui ppe quæ vt non eſt ordinis capax, ita nec irregularitatis; Et quidem feminam irregularitatis incapacem eſſe docent S. Thom. 4. diſt. 2. q. 2. art. 2. & habetur in additio. 3. part. quæſt. 39. art. 1. Marian. Socin. in cap. ſententiam in 5. par. quæſt. 14. in fine. Ne Clerici, vel Monachi, & facit cap. Noua, & ibi Panormit. de penit. & remiſſ. & idem Panorm. in cap. dilecta, num. 5. de maior. & obed. & facit cap. ſina. d. 3. 2. Sotus 4. d. 2. q. 1. art. 2. & Maiol. li. 1. Irreg. capit. 28. num. 1. Tabiena, verbo irregularitas, 4. in principio. Summa Corona par. 3. tit. de irreg. nu. 4. verſ. Quarto. Alphon. Viuald. par. 3. cap. 3. vbi late rem hanc prolequitur. Toletus lib. 1. Inſtr. Sacerd. cap. 24. Cuius incapacitatis ratio eſt, quia ordinis aſſumptio gradum ſuperioritatis denotat; cum tamen femina *ſub viri poteſtate eſſe debeat*. Gen. 3. & S. Auguſt. in lib. qq. Geneſis, q. 153. & referitur in c. eſt ordo naturalis, 33. q. 5.

4 *Neque ipſa ad imaginem Dei creata eſt,* ex S. Ambroſio in 1. Corinth. 11. & referitur in cap. Mulier 2. & S. Auguſt. in qq. vet. & noui teſtam. cap. 106. & habetur in cap. Hec imago, 33. q. 5. & gloſ. in cap. Dilecta, in verbo Inſiſtenti, de maior. & obed. & Simone Maiolo lib. 1. de irreg. ca. 28. numer. 2. Quod tamen dictum vt verum ſit, non debet intelligi quantum ad id, in quo principaliter ratio imaginis conſiſtit, ſcilicet, quatum ad intellectualem naturam; vnde Geneſ. 1. cum dixiſſet, *Ad imaginem Dei creauit illum ſcilicet, hominem, ſubdidit, Masculum & feminam creauit eos*. Sed quantum ad ſecundariam quandam rationem imaginis Dei, quæ in viro inuenitur, & non in muliere, quia ſcilicet vir eſt principiu mulieris & finis, ſicut Deus eſt principiu, & finis totius creaturæ; vnde cum Apoſt. 1. Corinth. 11. dixiſſet, quod *Vir imago, & gloria Dei eſt, mulier autem gloria viri eſt*, oſtendit, quare hoc dixerit, ſubdens, *Non enim vir ex muliere eſt, ſed mulier ex viro*; Etenim, *vir non eſt creatus propter mulierem, ſed mulier propter virum*, vt optime S. Thomas in Summa par. 1. quæſt. 93. art. 4. ad 1. & eum ſecutus Alphonſus Viualdus in ſuo Candelab. par. 3. capit. 3. num. 7. ostendunt. Deinde verò ordines illi ſoli competunt, qui vice Chriſti ad altare accedere, & miniſtrare poteſt: mulier verò adeo a miniſterio Sacrorum ordinum excluditur, vt nec ad altare liceat illi deſeruire Sacerdoti celebranti, etiam ipſa neceſſitate vrgete, ex Archid. in capitul. Hoc quoque, de Conſecr. diſtinct. 1. & ad altare accedere prohibetur, vt preſbitero miniſtraret, cap. 1. in fine, de cohab. cler. & mul. Maiol. cit. num. 6.

5 *Neque Chriſti perſonam, aut vicem referre poteſt;* ſicut enim per virum originale peccatum intrauit in mundum & non per feminam, vt tradit S. Thom. 3. par. d. 12. artic. 4. ad finem. & ideo Chriſtus aſſumpſit ſexum maſculinū, vt perfectum, & actiuum; ita quicumque Chriſti vicem reſtatuere debet, proportionatus eſſe debet perſonæ Chriſti; quæ ſanè proportio, & ſimilitudo in ſolo ſexu maſculino eſt, per quem humanæ naturæ reparatio fieri debet, & non per femineum, vt latius ibi S. Thom. & Sotus 4. diſt. 2. q. 1. art. 2. tradunt, vnde ſi mulier de facto ordinetur nihil ſit, cum ipſa characteris incapax ſit, ex S. Tho. in addit. 3. par. quæſt. 39. artic. 1. Soto cit. & Maiolo libro 1. de irregul. capit. 28. numero 5. S. Anton. 3. par. tit. 29. de irreg. capitul. 6. verſ. Hermaphroditus, glo. in cap. Diaconiſſam, in verbo ordinari 27. quæſt. 1. & omnes auctores conſentiant.

6 *Nec obſtat, quod a S. Chriſtoſom. in Hom. quod femina regulares cum Clericis non cohabitent, Regulares* vocentur, quia ideo eas appellat, quod miniſterio Monialium erant aſcriptæ, & in capitulo Diaconiſſam 27. quæſtione 1. in-

hibentur Diaconiſſæ ante annum quadrageſimum ordinari, non quod ordinis capaces ſint, ſed quia miniſtræ, & Abbatiffæ erant, ſeu, vt ait S. Thom. in addit. 3. par. quæſt. 39. art. 1. poſt glo. ibi, quia in aliquo actum Diaconiſſæ participabant, quia ſcilicet legebant homilias, vel Euangelium in Choro. Quo etiam modo in cap. Mulieres, d. 3. 2. vocantur *Presbiteræ*, quia ſcilicet vt S. Thom. S. Anton. & Sotus vbi ſupra docent, in rebus Eccleſiæ miniſtræ erant; & præbiter enim idem eſt, quod ſenior eligebantur enim ex viduis ſeniores in miniſterium rerum Eccleſiæ, vnde in eodem Canone cauetur, ne tanquam ordinatæ conſtituantur; vnde cum Cataphrigæ hinc erroris naſti occaſionem, mulieres ordinari poſſe aſſerunt, eorum error in Concil. Laod. cenſi. can. 11. damnatus eſt, vt in d. ca. Mulieres habetur. Donum autem prophetiæ conceſſum mulieribus in lege veteri, non Sacramentum fuit, ſed donum Dei. De qua etiam, de qua Iudic. 4. habetur, iudex fuit, & præſuit, ſed in temporalibus, non in Sacerdotalibus, ſicut & non poſſunt mulieres temporaliter dominari, ſic S. Thom. & Sotus vbi ſupra.

8 *Eodem modo nõ baptizatus, quia non eſt capax ordinis pro eo tempore non eſt irregularis, vt patet ex toto tit. de Cleric. non baptizato, maxime capitulo primo, & ſecundo, & additur ratio: quia baptiſmus eſt ianuæ Sacramentorum, ex Conc. Trident. ſeſſ. 14. de Sacramen. Penit. c. 2. c. veniens, de preſbit. non baptiz. Nau. in Man. c. 27. num. 205. verſ. Tertio. Simon. Maiol. lib. 3. de irreg. c. 7. in princ. Henriquez lib. 14. c. 1. §. 2. in annot. litera T.*

9 *Secunda eſt.* Omnis irregularitas iure tantum humano Pontificio conſtituta eſt. Sic Innoc. num. 8. Anton. numer. 19. & ibi Panormit. num. 19. de Renunciati. in ca. Niſi cum pridem, & idem Innoc. in ca. ad audientiam, de homicid. & ibi DD. & idem Innoc. in cap. ſi celebrat, numero 2. de Cler. excommunic. miniſtr. Archid. in cap. Apoſtolicis, diſt. 56. in princip. & in cap. excommunicatos 11. quæſt. 3. Fel. in d. cap. ad audientiam Gonſal. a Villadiego, de irregul. princip. Imola, & DD. in Clement. Si furioſus, de homicid. S. Anton. 3. par. tit. 29. de irreg. cap. 2. §. fin. in princip. Sva. verbo irregularitas, in fine. Nau. in Man. cap. 27. numero 194. verſ. Quinto. Couar. in Clem. Si furioſus, in principio. num. 2. de homicid. & Henriquez lib. 14. de irreg. cap. 4. §. 3. Angelica, in verbo irregularitas, in princip. & Durand. 4. diſt. 27. quæſt. 4. num. 8. & colligitur expreſſe ex capis qui, de ſent. excommunic. lib. 6. vbi dicitur, *quod nemo irregularis conſendat, niſi ſit in iure expreſſum*, & ideo in art. 1. lud. 4. diſt. 2. q. 1. art. 2. Concl. 2. & 3. & ideo Nicol. Dionyſius de Peruſio, in d. capit. is qui dicebat, quod qui aliquem dicit irregularem eſſe, caſum legis addocere debet. Alphonſus Viuald. de irregul. numer. 5. Summa Corona. tit. eod. num. 2. & Gregorius de Valentia tom. 4. Diſput. 7. quæſt. 19. puncto 1. verſ. Eſt iſtigr. Toletus lib. 1. Inſtruct. Sacerd. c. 24. Qui quid falſo contr. a omnes Marian. Socin. in ca. ad audientiam, q. 3. velit quædam irregularitates eſſe de iure diuino.

10 *Adde tamẽ multas irregularitates iure Pontificio conſtitutas, ex lege veteri, & naturali originem traxiſſe, & Eccleſiam ad legis veteris imitationem itas in ſtituiſſe. De lege veteri conſtat ex Leuit. 21. vbi quædam irregularitates ex vitio corporis fuiſſe conſtat, vt ſi quis haberet maculam ſi cæcus claudus &c. & Deuter. 23. Eunuchus, Caſtratus, Manſeres, & de Scorto nati ad Eccleſiam, & diuiniſſimum peragendum non admittuntur. 1. Paralipom. 22. & 23. David tanquam irregularis ob defectum perfectæ leuitatis, quia in bellis multum ſanguinem fuderat, templum Domini edificare prohibetur. De lege naturali probatur ex iſſis, quæ tradunt S. Thom. 1. 2. quæſt. 95. artic. 2. & Medina ibi, & Sotus lib. 1. de iur. & iure, quæſt. 5. artic. 2. Quædam enim deducuntur ex principijs naturalibus, tanquã Concluſiones ex ſuis principijs, vt v. g. Principiu naturale eſt, *Quod tibi vi fieri, alteri feceris*. Item, *quod tibi non vi fieri, alteri ne feceris*. Homicidium tibi noles, ſimiliter iuratur, ſimiliter adulterium, ergo iſta ne feceris alteri. Quæ ſit, vt præcepta Decalogi in ipſis naturæ principijs latent. Quædam verò deducuntur ex naturæ principijs, non tanquam Concluſiones, ſed tanquam determinationes quædam*

dam aliquorum communium; Nam natura principium est; Bonum esse præmiandum, malum verò puniendum; Hinc lex humana homicidium suspensio, hæresim incendio, & sic diversa crimina diuersis punit modis; non enim lex natura præcipit quod tali pœna, vel tali puniatur, sed lex humana; quæ autem sunt primi generis, vt rectè notat S. Thom. vbi supra, partim ex lege naturæ, partim ex lege humana vigorem habent, quæ autem secundi generis sunt, ex sola lege humana vigorem habent. Vnde cum irregularitates omnes secundi generis sint, originem tamen a iure naturæ trahunt, quatenus in æquitate naturali fundantur. In quem sensum Arist. lib. 6. Polit. cap. 7. & lib. 7. c. 9. voluit non quoslibet assumendos esse ad Sacerdotium, sed eos qui honorem Deo deferre possent; adeo, quod Romulus, teste Dion. Halicarnass. lib. 3. bibliothecæ, statuit, ad Sacerdotium ex Nobilibus assumendos esse: & teste Tito Livio, Decade prima, li. 2. apud Ægyptios non licebat Regibusque Sacerdotio inperare.

11 Dicitur, Si irregularitas trahat originem a lege Naturæ: ergo non est dispensabilis, & glos. in cap. sicut dignum, §. Clericos, in illis verbis, *Et cum tali nunquam dispensatur*, de homicid. significare videtur, Papam non posse dispensare cum homicida voluntario, quia est de iure diuino, citans illud 2. Reg. 7. & 1. Paralip. 22. & 28. de Davide, *Non edificabitis mihi Templum: quia vir sanguinis es.* & Marian. Socin. in c. ad audientiam, q. 3. de homicid. & fauere videtur c. fin. de temp. ordin.

12 Respondet; Quamuis irregularitas originem trahat a lege naturæ, quatenus fundatur in æquitate naturali, non tamen proprie dicitur ius naturæ: Alioquin enim leges omnes quatenus leges sunt, hoc est, quatenus æquitate naturali consonant, leges essent naturales, quod tamen dicendum non est. Quoad glos. verò Respondet cum Host. & Panorm. ibi, in c. cap. sicut dignum, numero 12. & in cap. ad audientiam, numero 4. de homicid. quod in iura, & DD. qui affirmant cum homicida voluntario non dispensari, intelligi debent, quod difficulter solet Papa cum tali dispensare; non autem quod sit omnino dispensabile homicidium voluntarium. Vnde vt notat Panorm. in veteri testamento reperitur dispensatum cum Phinees nepote Aaron, qui licet duplex homicidium commisit, sibi tamen postea permissum fuit administrare diuina. Num. 25. & M. ses occidit Ægyptium, Exodi 2. & tamen fuit Sacerdos, Psal. 98. *Moses & Aaron in Sacerdotibus eius.* & Monera Pontificalia exercuit, consecrans Aaron, & filios eius Leuitas in Sacerdotes. Exodi 28. & 29. & Leuitic. 8. & erexit altare, & consecravit. Exod. 40. & Apostolus Paulus homicida fuit consentiens neci B. Stephan. protomartyris. Act. 7. & tamen postea in Apostolatam assumptus est, Act. 13. & 17.

13 Quomodo igitur irregularitas ex lege naturæ originem trahat, & irregularitates multas in lege veteri fuerint, & multas ex Canonibus Apostolorum & eorum epistolis desumptæ sunt; nihilominus tamen irregularitates omnes iure tantum humano Pontificio institutæ sunt, vt rectè docet Couar. vbi supra, quia Apostolorum Canones, & decreta iuris humani sunt; & lex vetus quoad Cerimonialia, & Iudicialia per Christi mortem expirauit, & abrogata est, ex S. Thoma 1. 2. quæst. 103. art. 3. & DD. omnibus in cap. vnico, de purificatione post partum. Vnde si aliqui dicant Doctores aliquas irregularitates de iure Diuino esse aut factum dicunt, aut intelligendi sunt ita docuisse, quia habent originem ex lege veteri, ex cuius imitatione illas instituit Ecclesia; sicut etiam Decimæ, a nonnullis Canonistis, vt ab Innoc. in cap. Parochianos, de Decim. & alij PP. apud Gratian. 16. quæstio. 1. dicuntur esse de iure Diuino, quia ad imitationem legis veteris illas Ecclesia instituit, de qua re plura legi possunt apud glos. in cap. 1. in verb. Decimarum, de Decim. lib. 6. & S. Tho. in 2. 2. q. 87. art. 1. & Caiet. ibi.

14 Tercia est, Irregularitas nunquam incurritur, nisi in casu iure Pontificio statuta & expressis, & habetur in cap. in quibus, & ibi DD. de sentent. excommuni. lib. 6. Palu. 4. dist. 35. quæst. 3. artic. 2. Conclus. 2. Summa Confess. lib. 3. titul. 59. quæst. 5. versic. Quid si quis. Barth. Medina, lib. 1. in str.

Confess. cap. 1. §. 10. Alphons. Vuald. tit. de irregul. num. 19. Iacobus de Grass. lib. 4. Decis. cap. 27. numer. 3. Cosmus Philarchus de officio Sacerd. par. 1. lib. 4. cap. 6. Notab. 1. Toletus lib. 1. instruct. Sacerd. cap. 24. Navar. in Man. cap. 27. num. 194. versic. Quinto. Couar. in Clem. Si furiosus initio, numer. 3. de homicid. Simon Maiol. lib. 1. de irregu. cap. 2. num. 2. versic. Sexta. Henriquez lib. 14. de irreg. cap. 1. §. 3. Tabiena, verbo irregularitas 1. num. 3. §. Secundo, ante finem. & est communis DD. opinio. Ratio est, quia cum irregularitas sit iure Pontificio inducta, consequens est, vt nulla alia irregularitas sit, nisi quæ eodem iure exprimitur.

15 Circa hanc tamen Regulam difficultas esse potest, eo quod in c. Ad audientiam, de homicid. habetur, censendum cum esse irregularem, qui de irregularitate est dubius, & idem dicitur in cap. Significasti 2. de homicid. eo quod in dubijs pars tutior eligenda sit, Ergo non solum vbi est expressa irregularitas in iure, sed etiam vbi dubium est, contrahitur irregularitas. Panorm. in cap. ad audientiam, numero secundo. & ibi Socin. num. 46. de homicid. & ibi Hostien. & Sylu. in verbo Homicidium 3. num. 2. quæst. 1. & Tabiena, verb. irregularitas 1. num. 4. §. Tertio. & Simon. Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 2. nu. 3. §. Septima. Alphonsus Vuald. vbi supra num. 20. & num. 21. & Cosmus Philarchus cit. lib. 4. capitul. 6. Notab. 2. cum alijs multis, vt hanc contrarietatem iuris concordent; Respondent d. ca. is qui, de sentent. excommunic. libro 6. & Doctores dicentes non incurri irregularitatem, nisi in iure sit expressum, intelligi procedere in foro iudiciali, & exteriori, quod scilicet Iudex, & Magister, seu Doctot in foro iudiciali non debent aliquem irregularem in dubio iudicare, prohibendo ei ordinis susceptionem, aut administrationem; At verò, cap. ad audientiam, & cap. Significasti 2. de homicid. & similia iura, procedere putant in foro conscientie, tunc enim in hoc dubio debet talis se irregularem reputare, & abstinere a susceptione ordinum, vel administratione, atq. in cap. illud, de Cleric. excommuni. ministr. Verum Respondens, & distinctio hæc, & falsa est, & displicet tum Navar. in cap. Si quis autem, de penit. distinct. 7. numer. 35. tum Couar. in Clem. Si furiosus, vbi supra, numero 3. de homicid. Quia textus ca. is qui, etiam in foro conscientie, & cap. ad audientiam, & cap. significasti 2. in foro exteriori, procedunt; Nam omnis lex iusta non solum in foro exteriori obligat, sed etiam in foro interiori. Cum igitur dicta iura absolute loquantur, absolute & in vitroque foro obligabunt, iuxta ea quæ tradunt S. Thom. 1. 2. quæst. 66. art. 4. & Sotus lib. 1. de iust. & iure, quæst. 6. artic. 4. Navar. & Couar. vbi supra. Verus igitur sensus d. ca. is qui, est, vt inter recentiores post Couaruiam docet Gregorius de Valentia, tom. 4. Disput. 7. quæst. 19. puncto secundo, Notab. 3. caput illud, procedere de iure, cetera verò iura, cap. ad audientiam, & cap. significasti 2. procedunt vbi est dubium de facto; Hoc est, Quando est dubium, an in aliqua specie sit inducta irregularitas iure Pontificio, tunc dicendum, & iudicandum est, non esse irregularem constitutendam in eo casu, nisi sit in iure Canonico expressum, At verò vbi certi sumus irregularem induci in certa specie peccati, & ex certa causa, & tamen dubij sumus de facto, hoc est, an Petrus commiserit factum, vel non, ob quod incurritur irregularitas, ita vt non de iure, sed de facto dubium sit, tunc quidem tutior pars in vitroque foro eligenda est, vt scilicet Petrus irregularem se censeat, licet videatur durior, quia in hac parte nullum subest periculū & fauet glos. in cap. vnico, in verbo æstimare, de scrutin. in ordin. fac. *Nam bonarium mentio est tunc culpam, vbi culpa minime reperitur*, distinct. 5. capit. fina. & cap. secundo, de obseru. iur. Idem dicendum est, vbi agitur vt quis ab altaris ministerio abstinat, vel a contractu matrimonij, vel ab alio actu exercendo, in quo exercendo subesset periculū peccati, tunc enim eligenda est pars securior, atq. cap. ad audientiam, & cap. significasti 2. de homicid. & ca. iuenis, de sponsal. & Innoc. in cap. iul. cum tu, de testib. Notandum tamen est, dubium debere esse aliqua ratione probabili fundatum, vel coniectura; quia nõ satis est, si sit purus conscientie serupulus, qualem habere solent homi-

nes scrupulosi, qui passim scrupulis vexari solent. Ex quibus constat tractatum irregularitatis esse difficilem, & vitilem. Difficilem, quia propter irregularitates oportet ferè totum ius Canonicum pertrahere, vitile vero, quia cuncta iura scire oportet, & casus, ut quis conscientiam dirigat, & informet.

17. *Quarta est*, Canonica lex imponens ob aliquod delictum irregularitatem, non ligat eum, qui mente tantum delinquit. Sic Alex. de Ales. par. 4. quest. 24. memb. 5. art. 3. §. 4. Anton. 3. par. titulo 29. de irregu. cap. 2. in princip. Syluest. verbo homicidium, 3. quest. 1. vers. Tertia, Tabiena, verbo irregularitas 1. numero 3. §. Secundo, post medium. Nauar. in cap. Magna, num. 23. de penit. dist. 1. & in Man. cap. 27. num. 19. Martin. Ledesmi. 2. 4. quest. 26. artic. 2. tract. de irregu. in princip. versicul. Sed antequam Couar. in Clement. Si furiosus, initio primæ partis, num. 4. versic. Rursus, & initio partis secundæ, numero primo, versic. Voluntarium, & num. 5. versic. Primo, de homicid. & Albert. Trotius libro 2. de vero & perfecto Clerico, cap. 20. num. 5. Simon Maior libro 5. de irreg. cap. 48. numero 4. versic. Sed quia Barthol. Medina lib. 1. instruct. Confess. cap. 11. §. 19. Alphonfus Vivald. tract. de irreg. nu. 18. Greg. de Valentia tom. 4. disput. 7. quest. 19. puncto 2. versic. Tertium, Iacobus de Grassi lib. 2. decis. cap. 62. nu. 5. Sebast. Medices, par. 2. Summa, in t. 49. questione 26. Henriquez libro 14. de irregular. capitulo 3. §. 2. & idem intellige de omnibus alijs legibus humanis, quæ ex communi sententia minime puniunt actus purè interiores mentis. Ratio est.

Primo, quia lex humana non ligat, aut punit eos actus, quos nec cognoscit, nec cognoscere potest.

Secundo, Quia proprium est Dei immediate operari in animam.

Tertio, ex Hierem. 17. *Pravum est cor hominis, & inscrutabile, & cogitationis pœnam, ff. de penis, & capit. cogitationis, de peniten. dist. 1. & glo. in cap. si aliquis, in verbo, vt homicida, & ibi Goffied. & Panorm. num. 3. de homicid. vbi docent homicidam purè mentalem, non effici irregularem, quando quidem nulla datur irregularitas mentalis, vnde licet quis animo deliberato alicuius occisionem conceperit, si tamen nihil aliud sequatur, irregularis non erit.*

19. *Addo* tamen, quòd licet illud propter quod imponitur irregularitas, sic occultum, id est, non possit probari, si tamen in aliquem actum, vel signum exterius prodijt, incutitur irregularitas. De qua re licet olim controversia fuerit inter DD. modo tamen post Conc. Trid. Sess. 24. de ref. ca. 6. res certa est, siquidem ibi datur facultas Episcopis dispensandi in irregularitate proveniente ex delicto occulto, & talis est modo praxis ecclesiæ, vt in talibus peratur dispensatio, illisque concedatur, vnde Castro libro 2. de lege penali, in fine, in vltima editione propter Conc. Trid. vbi supra palinodiam cantant. Ex quibus patet, quòd quando aliquæ Bullæ, & indulgentiæ dicunt, quod concedunt facultatem dispensandi in irregularitatibus mentalibus, nullam concedunt facultatem, vt ait Martin. Ledesmi. vbi supra dicens Summos Pontifices id non dicere, sed quæstiones hunc loquendi modum adinuenisse, melius tamen respondet Corduba lib. 5. de indulg. q. 43. dub. 3. & Couarr. in Clem. Si furiosus, in princip. nu. 4. vers. Rursus, in fine, de homicid. & Henriquez lib. 13. de Sacram. penitentia, c. 14. §. 4. in annota. in litera Y. huiusmodi Bullas intelligendas esse, non de dispensatione ab irregularitate purè mentali, sed de ea, quæ licet ab actu exteriori procedat, occulta tamen est iuxta ea, quæ superius dicta sunt.

21. *Quinta est*, Quamuis irregularitas primò reddat hominem inhabilem ad ordines tum suscipiendos, tum etiam ad eorum executionem, præsertim à celebratione Missæ, nisi urgeret scandalum cum periculo vitæ, aut grauis damni, ex Nauar. in Manuali, capit. 27. numero 139. Corduba, lib. 1. tractat. casuum conscientia, quest. 41. & 142. Alphonfus Castro, libro 2. de lege penali, capitulo vlt. Conclus. 2. Frat. Ludouico Lopez par. 2. instruct. capitulo 93. in fine, & Henriquez lib. 14. de irregu. capitulo 2. §. 5. Cosmo Philiarcho de officio Sacerdotis, parte 1. libro 4. capit. 6.

Notab. 7. Secundario tamè priuati eum beneficijs, hoc est, inhabilem reddat ad beneficium obtinendum, vnde sine collatio beneficij facta irregulari, ipso iure nulla fit, nec titulum acquirit, nec fructus facit suos. Est communis DD. sententia, Dinus in reg. 1. de regul. iuris, libro 6. Innoc. in capitul. cum nostris, de concess. præbend. Felin. in capitulo 2. de Rescriptis. Nic. Miles, in Repertorio, in verbo irregularis vt homicida. Lambertin. de iure patrona. lib. 2. par. 1. quest. 9. articul. 4. Paul. Paris. consil. 136. numero 40. lib. 4. Rebuff. in tractat. de pacif. possess. numero 226. Nauar. in Manuali, capitulo 27. num. 251. versicul. Septimo dico, de consil. 44. in nouis, alijs consil. 35. in antiq. Couarr. in reg. peccatum, de reg. iur. par. 2. §. 8. numero 6. versic. Ad idem tendit, & in capitul. Alma mater, par. 1. §. 7. numero 1. de sentent. excomm. lib. 6. & in Clem. Si furiosus, parte 2. §. 3. num. 6. & 7. de homicid. Corduba, de casib. conscientia, quest. 41. Frat. Ludouico Lopez par. 2. instruct. capitulo 93. §. verum. Thomas Zerula in sua Praxi Episcopali, p. 2. in verbo Irregularitas, dub. 4. & dub. 8. Gregor. de Valentia, tom. 4. disput. 7. questio. 19. puncto 3. §. 5. in fine, & Henriquez lib. 14. de irregu. cap. 2. §. 5. Ratio est, quia irregularis iure Canonico priuatur susceptione ordinum, vel eorum vsu & executione; sed eodem iure beneficia dari non possunt, nisi suscipientibus ordines Ecclesiasticos, ergo eodem iure inhabilis est ad beneficium obtinendum.

22. *quapdoquidem beneficium datur propter officium Clericale, cap. vlt. de Rescript. lib. 6. Et denique, quia inhabilis ad vnum, inhabilis etiam censetur ad ei necessarium nexum, argumen. capitulo. Translato, de Constitut. & facit glo. in capitulo studeat, in verbo, vt tale beneficium, dist. 50. quicquid contrarium voluerit Fracus, in reg. 1. de reg. iur. lib. 6. Quam sanè regulam, & doctrinam diligenter aduertere debent ij, qui beneficia accipiunt, eo maxime, quoniam in literis Apostolicis absoluuntur ad excommunicationem, & alijs Censuris, cum tamen in illis nulla mentio fiat de irregularitate, quæ res distincta est a censura. Hoc autem, quod diximus irregularem inhabilem esse ad beneficia obtinenda; procedit etiam in pensione, vt enim Nauar. tomo 2. consil. consil. 35. in antiq. alijs consil. 44. in nouis, versicul. Sexto, & Thomas Zerula in sua Praxi Episcopali, par. 2. in verbo Irregularitas, dub. 8. notant, irregularem non potest obtinere pensionem Ecclesiasticam plusquam beneficium simplex, adduntque hoc ita seruari de stylo Curia, & Zerula etiam ait Rotam sic decessisse.*

23. *Addo* tamen hanc regulam non procedere, quando irregularitas talis est, vt licet impediatur vsus vnus ordinis, non tamen impedit vsus alterius ordinis iam suscepti, & talis defectus sine culpa contractus est; in hoc enim casu potest is habere beneficium, sed tamen beneficium tale, quod non requirit maioris ordinis vsus, quam illius quo exercere potest, & videtur casus expressus, capitulo. 1. de cleric. agrot. vbi ei, cui abcessi fuerunt duo digiti, & par. manus sine culpa, permittitur conferri beneficium non requirens celebrationem, non autem requirens illam, vt docet Nauar. in Manuali, capitulo 27. numero 271. vbi ait Clerico, qui perdidit aliquod membrum, ex quo defectus sit sine culpa inhabilis ad celebrandum, si eius non fiat inhabilis ad alium vsus ordinum, scilicet ad cœnendum in choro, vel audiendas confessiones, & huiusmodi, concedi posse beneficium simplex, non autem celebratum, Et his similia tradunt etiam Alphonf. Vivald. vbi supra, num. 29. Cosmo Philiarcho loco cit. Notab. 7. de Greg. de Valentia tom. 4. disput. 7. q. 19. puncto 2. vers. 1. dicendum.

24. *Sexta est*, Nulla irregularitas, quæ contrahitur ex quocunque casu, vel delicto etiam enormi, post beneficium obtentum, priuati beneficiarium beneficio ipso iure, sed est priuandus per sententiam. Ratio est, quia si quæ irregularitas hoc efficit, maxime illa, quæ promanat ex homicidio, cum ea sit maxima, argumen. capitulo. Miror, dist. 50. sed hæc non priuati ipso facto beneficiarium sed beneficium iam possessio ante sententiam, text. in capitulo Clericis Ne Clerici, vel Monachi, in verbo priuati, ergo nulla irregularitas. Et quidem de homicida voluntario docent.

homicida voluntario id docent DD. communiter, Innoc. in cap. cum nostris, num. 6. de concess. præbend. Anania, & Felix. in cap. inquisitionis, column. 1. de accusat. & idem Felix. in can. 2. column. 3. & in cap. sciscitatus, column. 1. de Rescript. Bald. in l. cum fratrem, C. de his quibus vt indig. Philip. Decius consil. 166. in princip. volumin. 1. Præposit. in cap. de deo, dist. 50. in colum. fina. post Gemin. Anton. in cap. de singulis, in verbo, sententia, 2. Capella. Causa. in suis singularibus, in verbo, sententia, 2. Capella. Theodosiana, 207. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 25. 1. vers. Sexto. Couar. in Clem. Si furiosus, par. 2. §. 3. num. 7. vers. veni. ad huius Conclusionis intellectum, de homicid. Bernard. Diaz in Pract. Crim. Canon. cap. 88. Corduba, in tract. de casibus conscientie, q. 41. Frat. Ludou. Lopez par. 2. Instruct. Confess. c. 93. vers. verum & Henriquez lib. 14. de Irreg. cap. 3. §. 5. Cosmas Philarchus de offi. 10 Sacerd. par. lib. 4. cap. 6. Notab. 7. Gregor. de Valentia, tom. 4. Disputat. 7. quest. 19. Puncto 3. §. 5. in fine, quamuis falso Barbatan. cap. cum non ab homine, colum. 2. de iudic. contra communem DD. sententiam, teneat committentem homicidium ipso facto priuatum esse beneficio, per tex. quem dicitur ad hoc formalem, in cap. ex literis, de excess. prelar. ex quo tamen loco non colligitur priuatio de facto, sed solus post sententiam, vt patet legenti textum istum. Immo vero DD. communiter ita ampliant hanc nostram Regulam, vt velint homicidam voluntarium, & consequenter irregularem, antequam sit beneficio priuatus per sententiam, posse interim adhuc pendentem accusationem renuntiare beneficio in fauorem tertij Ferrar. Caucela 44. Gloss. in Reg. Cancell. 27. Rebus. in tract. de pacif. p. sess. nu. 261. Felix. in cap. inquisitionis, colum. 3. de accusat. & Rota in anq. decif. 5. de sent. & re iudic. Ludou. Gomez in reg. de anath. possess. quest. 2. numero 3. Chassane. in Consi. 44. num. 22. Philippus Probus in additionibus ad Ioan. Monachum, in cap. Alma mater, de sent. ex commu. lib. 6. Couar. in Clem. Si furiosus, par. 2. §. 3. num. 7. de homicid. Et licet beneficium per superuenientem irregularem non perditur ipso iure, ita nec pensio antea quæ sita per eam tollitur ex Nau. tom. 2. consil. citato.

25. *Sextima est*, Irregularitas præterquam quod priuat hominem ordinis susceptione, executione, & beneficijs, priuatio superioribus regulis expositum est, priuat etiam dignitatibus, & Prælatibus Regularibus, cap. 1. & ibi gloss. in verbo, *Prælationem*, & capitula. & ibi gloss. in verbo, *Sedis Apostolicæ*, de filijs presbit. & cap. *In quibusdam*, de penis, & ibi Panor. Simon Maiol. lib. 1. de Irreg. c. 2. §. vndecima, na. 7. Prohibitum autem clericis, non censetur prohibitus fieri Monachus seu Regularis, ex Panor. in d. cap. in quibusdam, nu. 1. & Maiol. vbi supra. Alphon. Viuald. tract. de Irreg. nu. 25. & nu. 26.

26. *Septima est*, Irregularis suscipiens, vel exercens ordines Ecclesiasticos ante obtentam dispensationem, quamuis mortaliter peccet, nouam tamen irregularem, non incurrit. Innoc. in cap. si celebret, nume. 3. de cler. ex comm. ministr. Summa Confess. lib. 3. tit. 29. quest. 3. in fine. Alben. in verbo, crimen, circa fine. Syluest. verbo, Concubinitus, q. 4. Tabiena, verbo, Irregularitas, 4. nu. 5. §. Quartus, vers. Duodecima conclusio, Martin. Ledesim. 2. 4. q. 26. artic. 2. in princip. vers. Regula tertia. Nauar. in Manual. c. 27. nam. 193. & numer. 194. §. Tertio. Simon. Maiol. lib. 1. de Irreg. cap. 2. numer. 8. §. Duodecima. Alphon. Viuald. tract. de Irreg. nu. 32. Summa Corona, tit. eod. nu. 22. Notab. 4. Iacob. de Graff. lib. 4. Decif. cap. 27. num. 6. Cosmas Philarchus lib. 4. cap. 6. Notab. 3. Gregor. de Valentia tom. 4. Disputat. 7. quest. 19. Puncto 2. in fine. Quod vero peccet mortaliter, patet: quia est inobediens præceptis Ecclesiæ in re gratissima, arg. cap. fina. de temp. ordin. & ca. Inquisitionis, de accusat. Quod vero irregularem non incurrit, præter auctoritatem tot DD. vbi supra, variæ rationes adduci possunt.

Prima est, Quia Irregularitas nec Suspendio est, nec Censura Ecclesiastica, vt ex his quæ cap. 1. dicta sunt, manifestum est: & ita celebrans illa iureiuramentum, non violat aliquam Censuram, nec aliquod aliud, cuius violatio nouam Irregularitatem inducat.

Secunda est, Quia Stylus Curie Romanæ habet, vt de

priori Irregularitate concedatur dispensatio, non autem de posteriori.

Tertia est, Quia hoc nullibi in iure est expressum, Irregularitas autem non nisi in casibus a iure expressis incurritur, cap. is qui, de sent. ex comm. lib. 6. Quæ Regula locum habet in omnibus Irregularitatibus, quando quidem rationes in omnibus militant, & Innoc. vbi supra expresse affirmat procedere in Irregularitatibus procedentibus ex defectu corporali, ex illegimitate, ac criminis notoritate.

27. *Nota est*, Quicumque ob Irregularitatem prohibetur exercere ordinem susceptum superiore illo etiam suscipere prohibetur, ita, vt suscipiendo illum peccet, non tamen illum suscipiendo irregularem incurrit, nisi ordinis inferioris actum in eius susceptione exerceat. Prior pars est communis & certa, eamque tradunt Simon Maiol. lib. 1. de Irreg. cap. 2. nu. 1. §. vigesima prima; & Alphon. Viualdus tract. de Irreg. num. 30. & facit Conc. Frid. Sess. 23. de reform. c. 11. & seq. vbi ordo superior prærequirit præcessisse ordinis præcedentis exercitium, & ratio est ipsamet in decencia rei, qui enim exercere nequit ordinem inferiorem ob aliquam causam, & defectum, in decens plane est, vt ad superiorem ascendat. Posterior autem pars patet ex ijs quæ diximus in lib. de Suspensione, cap. 3. & cap. 16. quia nullibi expressum est, suspensum aut prohibitum ab exercitio ordinis inferioris, ascendendo ad superiorem effici irregularem, cum tamen Irregularitas non nisi in casibus a iure expressis incurritur, *capitulis qui de sent. ex commu. lib. 6.* Neque in superiore suscipiendo necessaria est ordinis suscepti administratio in habitu, & apparatus proprio, ita vt necessario actum ordinis inferioris solemniter exerceat, vt ibidem latius demonstrauimus. Facit ad hoc Regula tertia, quia vt ibi ex communi omnium DD. consenta fiximus, in dubio probabili iuris, in neutro foro dandum esse hominem de irregularitate, quia cum sit odium iure humano impositum, restringi debet ad casum indubitatum, & iure expressum, vnde cum nullibi expressum sit, prohibendum ab exercitio ordinis inferioris, susceptione superioris fieri irregularem, neque vllò iure exprimitur, vt quis in dubio se reputet irregularem, & præterea communis DD. opinio habet in dubio probabili iuris, in neutro foro iudicandum quæpiam irregularem esse; probabili admodum est hæc Regula nostra, & mihi certa; maxime, cum in dubio melior sit conditio possidentis innocentiæ suam, & libertatem ab irregularitate, iuxta ea quæ tradit Henriquez. post alios, quos refert lib. 14. de Irreg. c. 3. §. 3.

28. *Decima est*, Non solum homicidium reddit hominem irregularem, sed etiam abscissio membri, ex Clem. 1. de homicid. Immo, quæcumque corporis deformatio, aut impedimentum mentis secretum impediens, vel minus ritam reddens celebrationem, hominem irregularem facit. Panor. in d. cap. 2. de Cler. agrot. Tabiena, in verbo, Corpore vitiatum, numero tertio, §. secundo, Simon Maiol. libro primo, cap. 2. in princip. Regula prima; & seq. Alphon. Viualdus tractat. de Irregul. numero trigessimò primo, & idem si signat scandalum, aut periculum scandali: Qualis autem debeat esse turpitudinis, vel deformitas, Episcopi iudicio relinquuntur, Archid. dist. 55. in princip. Panor. in cap. 2. de Cler. agrot. Innoc. in cap. significauit, de corpore vitiat. Tabiena & Maiol. cit. Quoad Religiosos autem arbitrium est penes eorum superiores, ex Tabiena, Maiolo, cit. & Angelica, in verbo, corpore vitiatum, numero 5. quoniam tamen opinionem quoad hoc, quod de Religiosis docent, falsam esse puto, vt latius cap. 7. Regula quinta, vbi de hac re agitur, dicemus. Beneficiarijs autem agrotis, & senio confectis, secundum iura adiutores ascribuntur, vt patet toto tit. de Cler. agrotante.

29. *Vndecima est*, Omnis mutilatio, uel debilitatio superueniens, per quam Missæ Sacrificium exerceri non potest ab eo, qui iam promotus est, non impedit quin reliqua munera Ecclesiastica, excepto Missæ Sacrificio exercere, & obire possit, vt sunt, Prædicatio verbi Dei, Confessionum auscultatio, & similia; *capitulum presbiterum*, de Cler. agrot.

Pp agrot.

- arg. & Tabiena, verbo, corpore vitiatu, nu. 3. §. Secundo. Syl. est. verbo eod. q. 2. Naua. in Manual. c. 27. nu. 252. vers. contra tamen. Maiol. lib. 1. c. 2. nu. 1. vers. Quinta. Alphons. Viuald. tract. de Irreg. nu. 29. Cosmus Philarchus lib. 4. ca. 6. in fine Greg. de Valent. Tomo 4. Disp. 7. Quæst. 19. Puncto 2. in fine. Quod intelligi debet secundum eod. de in DD. quando de factu, aut debilitatio culpa sua non aduenit, si enim culpa sua aduenit, non poterit etiam hec exercere.
- 30 *Duo decima est*, Ut incuratur irregularitas, non satis est conatus, vel desiderium criminis perpetrandi, ob quod illa incurritur, sic Cou. in Clem. Siffuriosas, par. 2. in princip. nume. 1. de homicid. & omnes DD. citati Regula quarta. Quia in materia penali non sunt extendenda pena; Unde si quis vulneret, non tamen occidat, aut mutilet, etiam si miraculosè viuat vulneratus, non erit irregularis, ex Soto lib. 5. de iust. & iure, q. 1. art. 9. ante medium. Fr. Medin. lib. 1. cap. 11. §. 10. & alij in regula 4. allatis.
- 31 *Decima tertia est*, Cessante causa irregularitatis cessat irregularitas. Sic expresse Ioan. Andr. & Bern. in ca. cum inter Canonicos de elect. Simon Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 2. num. 5. §. Nona, & facit c. statumimus. §. His omnibus, & c. Neophytus. d. 61. vbi S. Ambrosius nondum baptizatus in Episcopum fuit electus, & ait *electionem meam id est ordinationem meam occidentales Episcopi iudicio, orientales exemplo probauerunt*, & habetur epist. 82. ad Vercellenses, vt Leo I. & Ioa. Damascenus, quibus abscisse manus fuerunt, miraculo postea restitute sunt, & ita cessauit impedimentum illorum, vt refert Simon Maiol. lib. 1. de irreg. c. 2. num. 6. & cap. 14. num. 4. ex Sabellico lib. 5. & Andr. Ebor. tit. de castit. & tit. de mirac. Alphons. Viuald. tract. de irreg. nu. 24.
- 32 *Decima quarta est*, Quicumque post peractam penitentiam ordinis executionem non habent, verè sunt irregulares. facit cap. Nisi cum pridem, §. 1. de renunciat. & Specul. titulo de dispensat. §. iuxta. versic. sunt quoque irregulares vbi ponit 18. casus, in quibus post peractam penitentiam quis manet irregularis. Nau. in Manuali, capitul. 27. num. 191. & Martin. Ledesm. 2. 4. q. 26. art. 2. tract. de irreg. in prin. qui duo hanc particulam etiam in definitione irregularitatis posuerunt, quam etiam ponit Alphons. Viuald. tract. de irreg. nu. 5. & Cosmus Philarchus lib. 4. c. 6. in principio.
- 33 *Decima quinta est*, Potestas absoluendi a peccatis, & a censuris omnibus non se extendit ad dispensandum in irregularitate. Vnde quando in Bullis & Iubilæis datur facultas absoluendi ab omnibus censuris, non datur facultas dispensandi in irregularitate. Sic Mart. Ledesm. 2. 4. quæst. 26. artic. secundo tract. de irreg. in princip. versicul. Quarta regula est. Nauart. in Manuali, capitulo 27. numero 194. versic. Quarto & numero 254. versic. Decimo dico. Alphons. Viuald. tract. de Irreg. numero 331. Iacob. de Grassijs, libro 4. capitulo 15. numero 27. Thomas Zerula in sua Praxi Episcopali part. 2. in verbo, Irregularitas dub. 7. Cosmus Philarchus de officio Sacerd. part. 1. libro 4. capitulo 6. Notab. 6. Domin. & Alex. in cap. Miror. d. 50. Villadiego tractat. de irregularit. column. 43. Ratio est: quia appellatione censuræ non venit irregularitas ea. Quærent. de verb. signif. & quia a censuris absoluitur, in irregularitate vero dispensatur, quæ duo diuersa sunt. His igitur Regulis expofitijs, ad irregularitates ipsas explicandas veniamus.
- pellat.
- 5 *Bigamus incontinens esse censetur.*
- 6 *Bigamus viduitatis, & incontinentiæ hortator non inducatur.*
- 7 *Bigamus propter defectu Sacramenti irregularis habetur.*
- 8 *Matrimonium a Christo in lege Evangelica in Sacramentum institutum est.*
- 9 *Bigamiæ irregularitas ex duobus capitibus oritur, & quoniam illa sint.*
- 10 *Vxorum pluralitas lege Evangelica prohibetur.*
- 11 *Bigamiæ irregularitas in lege veteri non erat.*
- 12 *Matrimonium in lege veteri Sacramentum non fuit.*
- 13 *Vxorum pluralitas per verba de præfenti citra consumptionem bigamiæ irregularitatem non inducit.*
- 14 *Sponsalia iterata citra copulam, aut cum copula irregularitatem non causat.*
- 15 *Matrimonium ratum, sed non consummatum cum duobus irregularitatem non facit.*
- 16 *Adulteria iterata, & fornicationes plures irregularitatem non inducunt, & quæ huius sit ratio.*
- 17 *Coitus contra naturam, & extra vas debitum, ad contrahendam bigamiæ irregularitatem non sufficit.*
- 18 *Bigamiæ varieg species ab auctoribus enumerantur.*
- 19 *Vxorum pluralitas simul, non solum iuri scripto, sed etiam iuri naturali aduersatur.*
- 20 *Bigamus an iure diuino, vel humano irregularis sit, variæ sententiæ Doctorum afferuntur.*
- 21 *Apostoli, non solum Apostoli, sed etiam Ecclesia reueres, & pastores fuerunt.*
- 22 *Iuris Diuini quænam esse censentur.*
- 23 *Bigamus an sit, qui ante baptismum duas uxores, aut viduam, aut corruptam duxerit.*
- 24 *Femina ante baptismum corrupta inter virgines post baptismum consecrari non potest.*
- 25 *Lex Pontificia qualiter infideles obliget.*
- 26 *Baptismus irregularitatem ex Bigamia contractam non tollit.*
- 27 *Bigamus quare irregularitatem ex homicidio contractam tollat, non autem eam, quæ ex Bigamia contrahitur.*

De Bigamiæ Irregularitate.

Cap. III.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Bigamiæ irregularitas antiqua est, & ex Apostolorum decretis originem trahens.*
- 2 *Bigamiæ vox quid significet, & vnde deducta.*
- 3 *Bigamia qualiter ab auctoribus definitur.*
- 4 *Bigamiæ irregularitas quare ab ordinum susceptione re-*

1 **I**nter alias irregularitates vna ex antiquioribus, & expulsum Apostolorum decretis originem trahens est Bigamia, prout colligitur ex 1. Timot. 3. vbi prohibetur quis ad Dei ministerium accedere, nisi vnus tantum vxor fuerit; quo loquendi modo, non excludit eos, qui nullam omnino vxorem duxerunt, sed qui plures quam vnâ duxerint, adeo, vt necesse sit, vt vel nullus vxoris vit fuerit, vel vnus tantum, vt optimè Innocentius Papa I. epist. 3. cap. primo, & habetur in c. Proposui, & ibi glo. in verbo, *sed propter incontinentiam*, dist. 82. & S. Hieron. in epist. 83. ad Oceanum, & habetur in capitulo primo, & ibi glos. in verbo, *Vnus*, dist. 26. & Greg. Tholosanus in Syntagma reueris, par. 2. lib. 9. cap. 26. no. 11. Summa Confess. lib. 3. tit. 3. §. 1. & 3. interpretantur. Vnde, si quis plures, quam vnâ vxore expertus sit, quasi bigamus ab ordinibus excludi debet.

2 **E**st autem Bigamia, si vocem ipsam interpretemur, quod binæ nuptiæ, deduciturque a voce *γᾶμος*, id est nuptiæ, seu a verbo *γαίω*, id est nubo; vnde Monogamiam, dicitur vnus vxoris vir, scilicet, qui vnâ tantum vxorem habet, vel habuit; Ex gl. in capitulo primo, in verbo, *Monogamum*, d. 26. Bigamus verò, duarum vxorum vir, hoc est, qui duas habet, vel habuit vxores, ex gl. in c. Vnâ, in verbo, Bigamus, d. 26.

3 **D**efinitur autem Bigamia a nonnullis, *defectus ex fructibus nuptijs proueniens*. Sic Palud. 4. d. 27. quæst. 4. articulo primo, Goffred. in Summa titulo de Bigamis, Gabr. 4. d. 27. q. 3. articulo 1. Tabiena, verbo Bigamia, in principio. Cosmus Philarchus libro 4. capitulo 7. Gregor. de Valentia tomo 4. disput. 7. q. 19. puncto 3. q. 1. Definitio multi-
pla.

placet, quandoquidem conteribilis non est cum suo desi-
nito, cum multis alijs modis, quam ex secūdis rudijs pro-
ueniat bigamia, sicut ex sequentibus apparebit; Rectius
ergo definitur ab Hostiensis in Summa, libro primo, titulo
de Bigamis non ordin. num. 1. & Couar. in Clem. si furio-
sus, par. 1. §. 2. nu. 1. de homicid. & Ioan. Montagna. in tra-
ctat. de irreg. Bigamiae in princ. Irregularitas defectu Sacra-
menti pronuntians, arg. cap. Acutius, d. 26. Ioan. Bachon. 4. d.
2. §. 1. art. 1.

Irregularitas autem hęc Bigamiae, ex defectu multipli-
ci ab ordinem susceptione repellit.

Primo quidem, propter ordinis prerogatiuam, sic glos.
in Summa, d. 26. in verbo, sequitur. Summa Confess. libro
tercio, titulo tertio, quæst. 2. Alphonsus Viualdus tract. de
irreg. numero 20. Sebast. Medicis, parte 2. Summe, titulo
9. quæst. 29. & Host. in Summa libro primo, titu. de temp.
ordin. §. Secunda Regula, numero 15. & Simon Maiol. li-
bro primo, de irreg. capit. 33. numero secundo, & colligitur
ex ca. Qui sine d. 26. ubi dicitur, Qui iterum coniugium,
culpa non habet conuincit, sed prerogatiua exiuitur
Sacerdotis, qui locus ex S. Ambr. lib. 10. epist. 82. ad Verce-
lensis, desumptus est.

Secundo, Propter signū incontinentiæ, cum vxore mor-
tuam aliam duxerit, ex glo. & Host. ubi supra Mart. Ledesin.
24. quæst. 2. artic. 1. tract. de irreg. in princip. & Dur. 4. d.
27. quæst. 4. nu. 6. & Innocent. 1. epist. 3. cap. 1. & habetur
in ca. postulasti, dist. 32. & Greg. Tholosanus, in Syntagm.
iuris, part. 2. libro 16. cap. 10. num. 8. & Summa Confess. li.
3. tit. 3. quæst. 2. Alphons. Viuald. ubi supra, numero 20.
Sebast. Medicis, part. 3. titu. 9. quæst. 29. Cum enim in Ec-
clesia in omniis maxima spiritualitas apparere debeat, ex
eo quod spiritualia administrant, & spiritualia docent, &
in spiritualibus occupari debent, spiritualitati autem ma-
ximè repugnat concupiscentia, per quam totus homo ca-
ro efficitur, non debet, aut deest, ut aliquod signum con-
cupiscentiæ permanentis in ei appareat, quod tamen ap-
paret in bigamis; qui una uxore contenti esse noluerunt;
quam etiã rationem affert Sotus 4. d. 27. q. 3. art. 1. Con-
clus. 1.

Tertio, Ex eo quod non potest esse uirginitatis, ac conti-
nentiæ adhortator, qui coniugia ipse frequenter, sic glo.
& Host. & Ledesin, ubi supra. Specul. tit. de dispens. §. uir-
tutis. Defectus. Summa Confess. lib. 3. tit. 3. quæst. 2. Al-
phons. Viuald. ubi supra, nu. 19. Sebast. Medicis, part. 2. titu.
9. q. 29. Maiol. l. 1. de Irreg. c. 33. nu. 2. & habetur in c. vna,
d. 26. ex Ambros. lib. 1. de offic. c. ult. & Greg. Tholosanus
ubi supra.

Quarto, Propter defectum Sacramenti, sic glos. & Host.
& Ledesin, titu. & S. Thom. in addit. 3. part. quæst. 66. art.
1. Rch. 4. d. 27. art. 4. q. 1. Palu. ead. dist. quæst. 4. art. 4. Con-
clus. 1. Dur. d. 27. quæst. 4. num. 5. Ioan. Bachon. 4. dist. 25.
quæst. 3. art. 2. Gabr. 4. d. 27. quæst. 3. art. 1. S. Anton. 3. part.
titu. de irreg. cap. 3. Summa Confess. lib. 3. titu. 3. quæst.
2. Summa Aftensis, par. 2. lib. 6. tit. 7. quæst. 1. ubi etiam af-
fert primam, & secundam rationes supra allatas. Syluester
uero, bigamia, in princip. Tabiena, uerbo, eod. nu. 1. Sotus
4. dist. 27. quæst. 4. art. 1. Conclus. 1. Nau. in Manual. ca.
17. num. 195. ubi has omnes rationes enumerat. Couar. in
Cem. Si factiosus, part. 1. §. 2. nu. 1. de homicid. Simon Ma-
iol. lib. 1. de irreg. c. 33. numero 3. Alphons. Viuald. ubi su-
pra, num. 18. & Cosmus Philarchus lib. 4. ca. 7. Greg. de Va-
lenna tomo 4. Disput. 7. Quæst. 19. Puncto 3. Sebast. Medi-
cis part. 2. Summe, tit. 9. quæst. 29. Tolerus lib. 1. cap. 26. &
Henriquez lib. 2. de Sacram. Matrim. cap. 6. §. 9. & lib. 14.
de Irreg. cap. 4. §. 1. & hęc communior ratio est: quam
etiam reddidit Bellarm. libr. 1. de Sacram. Matrim. capit. 9. in
fine; Et enim inconueniens, ut qui ordinem susceptione
Minister Sacramentorum constituitur, defectum aliquem
Sacramenti in se patiatur. Quod autem talis Sacramenti
defectum patiatur, ex eo patet: quia Matrimonium a Chri-
sto Domino in lege Euangelica in Sacramentum institu-
tum est, Concil. Trid. sess. 24. de Matrim. in princip. Ephesi
1. Ratio autem Sacramenti expositulatur, ut sit significatiuū;
Cuiusmodi Matrim. in Sacramentum sit, significat v-

nionem Christi cū Ecclesia; Quæ Christi vnio cum te du-
pliciter habeat, vel cum anima tantum, per fidem, & cha-
ritatem, quæ significatur per Matrimonium ratum, & nõ
consummatum; vel cum Ecclesia per assumptionem car-
nis, quæ significatur per Matrimonium consummatum;
tunc certe Matrimonium Sacramentum erit, & simul per
fecte significabit, quando non solum vnio erit per animo-
rum consensum, sed etiam per copulam maritalem, &
carnis commisionem, ut eleganter Innocentius III. in ca.
Debitum, de Bigamis, ostendit. Ex quibus constat Biga-
mos, ex defectu Sacramenti ordinari sacris non posse non
quidem quasi eorum matrimonium Sacramentum non
sit, sed quia perfecta Sacramenti significatione carẽ. Qui
enim Monogamus est significat Christum ita esse vnium
vniois coniugis vitum, ut numquam alteram habuerit; qui
autem bigamus est, significat quidem Christum esse vnū
vniois, quod ad Sacramentum sufficit, sed non significat
ita esse vniois Ecclesiæ sponsum, ut non fuerit alterius, & i-
deo non perfecte significat vnionẽ Christi cū vna Ecclesia.

Vnde patet, Bigamiae Irregularitatem ex duobus præci-
pue capitibus oriri posse.

Vnum est, ex multiplicitate vxorum quæ polygamia, seu
vxorum pluralitas duobus adhuc modis intelligi potest,
vel simul, vel successiue; Simul, id est, viderem vir simul ha-
bere plures vxores, vnam de iure, alteram de facto, sicut
piscis illis Hebræis licuit vxorum pluralitas ex diuina di-
spensatione, ut docent Innocent. III. in c. Gaudemus, de di-
uortijs; quæ tamen in Lege Euangelica prohibetur, immo
contra tales tanquã suspectos de fide procedi potest, qua-
si male sentientes de Sacramentis Ecclesiæ, ut tradit So-
tus 4. d. 33. q. 1. art. 2. post Dominic. & Lapum, in c. accusa-
tus, §. Sane de hæret. lib. 6. & habetur in Iudiciali Inquisi-
torum, in verbo hereticus. nu. 22. ut testatur Simon Maio.
lib. 1. de irreg. c. 33. num. 11. successiue, ita ut mortua priore
coniugis ducat secundam, & mortua secunda, ducat ter-
tiam &c. quæ nunc licita est, iuxta i. lud. 1. Corint. 7. Mu-
lier, si dormierit vir, cui vult nubat, tantum in Domino, &
habetur in c. aperiant, 3 r. q. 1. ubi S. Hieron. in apologia ad
Pammachium contra Iovinianum ait: Non damno biga-
mos; immo nec trigamos, & si dici potest octogamos, & ibi. in
c. Quod si dormierit.

Alterum est, ex eo quod licet vnica sit non tamen sit vir-
go, sed corrupta; ex quo duplici capite irregularitas con-
trahitur, cum in vtraque perfecta Sacramenti significatio
desit, quandoquidem Christus vnica tantum assumpsit
Ecclesiam ex omnibus gentibus collectam c. acutius, d. 26.
& non solum vnã, sed etiam immaculatam assumpsit,
Ephes. 5. Ex defectu igitur tum perfectæ huic signifi-
cationis, tum ob alias causas, merito bigami ad sacros ordi-
nes, tanquam Irregulares, accedere prohibentur.

Ex hac autem Bigamiae explicatione, & maxime ex hac
ultima ratione, nonnulla inferuntur, pro meliori huius Ir-
regularitatis intelligentia, nõ tã scitu vtilia, quã necessaria.

Primum est, Hanc Bigamiae irregularitatem in lege ve-
teri non exiuisse ex Soto 4. d. 27. q. 3. art. 1 §. Bigamus. Al-
phons. Viuald. tract. de Irreg. nu. 16. quamuis nonnulli con-
trarium affirmant; quia in lege veteri Summus Sacerdos
esse nõ poterat, nisi habuisset vnica[m] vxorem virginem, &
non repudiata[m]; ut aiunt Innoc. & Host. in c. Nescium pri-
dem, §. persona, se renunciat. Quia irregularitas hæc proce-
dit ex defectu perfectæ significationis vnionis Christi cū
Ecclesia; At vero apud veteres Matrimonium non fuit Sa-
cramentum, ergo apud veteres non fuit defectus huius-
modi significationis. Preterea, cum in Matrimonio tri-
plex bonum reperitur, Proles, Fides, & Sacramentum, in
statu naturæ, matrimonium in officium naturæ institutū
fuit post lapsum vero in remedium concupiscentiæ; in le-
ge vero gratiæ in Sacramentum significatiuum vnionis
Christi cum vna Ecclesia; Et denique licet apud veteres
Patres Polygamia fuerit ex diuina dispensatione in usu,
non tamen expolygamia simpliciter oritur irregularitas
ista, sed ex Sacramento Matrimonij, quia sicut diximus ma-
trimonij quod in lege gratiæ in Sacramentum institutum
est, significatiuum est vnionis Christi cum vnica Ecclesia, cui

bigamia, siue ex polygamia, siue aliunde procedat, reputatur.

- 13 *Secundum est*, Pluralitas vxorum per verba de presenti contra continentiam, irregularitatem bigamiae non inducit, sic S. Thom. in addit. 3. par. q. 66. art. 1. ad 3. Gabr. 4. dist. 27. quaest. 3. art. 1. Notab. 1. Soto 4. dist. 27. quaest. art. 1. Bigamus. Summa Corona tract. de irreg. numer. 6. & Alphons. Vivald. tit. eod. nu. 21. Marcus Anton. Cucchius lib. 1. Institut. Iuris Canon. titulo 5. Ioseph. Angles in florib. 4. Sent. par. 1. in quaestio. de essentialib. Matrim. art. vlt. contra Magistrum Sent. qui in 4. dist. 27. tenet, solos consensus de presenti in duo matrimonia contra copulam constituere bigamum, cuius contrarium docent auctores praedicti, cum Hostiensis in Summa, lib. 1. tit. de bigamis non ordin. num. 2. §. Quis dicitur bigamus, & Innoc. III. in capit. *Debitum*, de bigam. Ratio praeter determinationem factam ab Innoc. est, quia cum non adit commissio carnis in huiusmodi matrimonio, non perfecte significatur assumptio, & vnio humanitatis cum verbo Diuino.
- 14 *Tertium est*, Iterata sponsalia contra copulam, aut etiam cum copula irregularitatem non inducunt, ex Soto, vbi supra, ob eandem rationem.
- 15 *Quartum est*, Matrimonium ratum, sed non consummatum, cum duabus irregularitatem non inducit, sic Simon. Maiol. lib. 1. de irregul. cap. 3. num. 10. vbi etiam ait, quod si quis cum vna coetaxerit, a qua postea soluitur, est, & aliam ducat non efficitur irregularis, quia nulla apparet carnis diuisio.
- 16 *Quintum est*, Iterata adulteria, fornicationes iteratae, aut concubinae plures, irregularitatem non inducunt, & hoc siue cum virginibus, siue viduis fiat, vt colligitur ex cap. quia circa, de bigam. S. Thom. in addit. 3. part. q. 66. art. 1. ad 2. & Syluest. verbo, Bigamia, num. 1. Palud. 4. dist. 27. q. 4. art. 1. Gabr. 4. dist. 27. q. 3. artic. 1. Notab. 1. Soto 4. dist. 27. q. 3. art. 1. §. Bigamus. Simone Maiolo, lib. 1. de irreg. cap. 3. nu. 3. & 10. vbi citat pro hoc Ioan. de Fauent. antiquissimum Decretorum glossatorem, in c. si quis viduam, dist. 50. Marco Anton. Cuccho li. 1. Institut. Iur. Canon. titulo 5. Sebast. Medice. par. 2. tit. 9. q. 28. Ratio est, quia ad irregularitatem contrahendam, non satis est quaecunque carnis commissio, sed quae est cum ijs, non habeo consilium contractum est matrimonij Sacramentum de iure, vel de facto, fornicaria autem coniunctio non significat vnionem Christi cum Ecclesia.
- 17 *Sextum est*, Coitus contra naturam, & extra vas naturae debitum, non sufficit ad irregularitatem bigamiae efficiendam, vt ex dictis manifestum est, & expresse tradit Alph. Vivald. vbi supra tract. de Irregularitate bigamiae, num. 25.
- 18 *Quoad diuisionem eius* variae bigamiae species ponuntur, aliqui enim duplicem bigamiam ponunt, veram scilicet & interpretatiuam; Alij vero triplicem, addunt enim duabus prioribus tertiam, nimirum similitudinariam: Nos sic diuidemus in duas species, scilicet, in *Bigamiam secundum rei veritatem*, & secundum *iuris fictionem*. Bigamia secundum veritatem rei est, cum quis duo vera, & valida matrimonia contraxit, non solum rata sed etiam consummata; intellige successiue, & diuersis temporibus; Nam pluralitas vxorem simul, non solum aduersatur iuri scripto (vt pater in cap. Gaudemus, de diuort. & Matth. 19. Qui fecit hominem ab initio), masculinum & feminam fecit eos; & Adhaerebit vxori suae; & erunt duo in carne vna,] significans dum voluisse Matrimonium esse, coniunctio nem vnus cum vna non vnus cum multis, & Conc. Trident. Sess. 14. de reform. mat. rim. can. 2.) sed etiam iuri naturali, tum ex parte mulieris, vt certum est apud omnes, nunquam enim vna mulier pluribus nubere potuit, tum ex parte viri, vt docent Innoc. in d. cap. Gaudemus, & Theologi plerique in 4. dist. 33. vbi Soto art. 1. Conclus. 2. art. 2. & Bellam. lib. 1. de Matrim. cap. 10. quicquid Durand. 4. d. 33. quaest. 1. & Alphonsus Episcopus Abulensis, in cap. 19. Matth. q. 30. putent non repugnare ex parte viri, sed falluntur; quia Gen. 3. Adam dixit hoc nunc os ex osibus meis: & erunt duo in carne vna Matth. 19. & quia A-

rist. lib. 8. Ethic. ca. 12. expresse docet, pluralitatem vxorum iuri naturae aduersari; tum, quia zelotypia multarum vxorum redit in incommodum libetorum, & eorum promotionem; tum, quia non ita bene conferuatur amicitia, & fedus viri in coniugem; tum, quia commodus vir generacioni operam dabit circa vnam, quam circa multas, vnde plura apud auctores citatos. Quod autem bigamia bene perfecta significationi vnionis Christi cum vna Ecclesia repugnet, manifestum est, & habetur tum ex omnibus DD. citatis, tum ex c. Debitum, de bigamis non ordin.

- 20 *Dubium primum est*, An huiusmodi Bigamus sit irregularis iure Diuino, vel iure canonico. Quidam, vt Mar. Noc. in cap. Ad audientiam, de homicid. & alij, vt refert Innoc. in c. Nisi cum pridem, §. persona vero, de renouatione existimant esse de iure Diuino, quia 1. Tim. 3. praecipitur, vt presbiter sit vnus vxoris viri, q. d. si vxoratus sit saluatus sit vxoratus cum duobus. Alij tamē omnes vt Inn. in d. c. Nisi cum pridem, §. persona vero, & ibi Host. & Panor. nu. 19. Petr. de Anchar. consil. 123. S. Thom. in addit. 3. p. q. 66. art. 5. Palud. 4. d. 27. art. 5. in fine. Rich. 4. dist. 27. art. 4. quaest. 4. Summa Aftenfis, par. 2. lib. 6. tit. 7. q. 1. Dur. 4. dist. 27. q. 4. num. 8. Gabr. 4. d. 27. quaest. 3. art. 3. post dubium quaeritur. S. Anton. 3. par. tit. 25. de irreg. cap. 3. in fine. Host. summa lib. 1. tit. de bigam. non ordin. §. vlt. Sotus, 4. d. 27. quaest. 3. art. 1. Martin. Ledesin. 2. 4. q. 68. art. 4. Syluest. verbo, bigamia, q. 6. Tabiena, verbo, bigamia, num. 6. §. Septimo. Nauar. in Manual. cap. 27. numer. 197. §. Quinto. Henrriquez lib. 1. de Sacram. Matrim. ca. 6. §. 11. & libro 2. de irreg. cap. 1. §. 3. & cap. 4. §. 1. Simon Maiol. lib. 1. ca. 31. num. 14. & Alphonsus Vauadius tract. de Irregul. num. 9. 10. 30. & 31. Gregor. de Valentia tomo 4. Disp. 7. quaestio 19. Pantho 3. docent esse solū de iure positivo, quibus enim constituto haec a Apostolis edita sit, non tantum inde consequens est, vt sit de iure diuino, vt enio erudit tradit Soto vbi supra, Apostoli non solum erant Apostoli, verum etiam Ecclesiae Rectores, & Pastores, sicut modum est Summus & reliqui Pontifices, vnde quatenus Apostoli vtebantur spiritu propheticum, quo Sacram. scripturam condebant; sed quatenus Pastores, & Ecclesiarum praesides statuiebant aliquas leges, vt Act. 15. & dabant consilia, vt 1. Corint. 7. Praeceptum Domini non habeo consilium autem do, & alia quae debebant ministros Dei, & Ecclesiae tuentur, qualis est hoc de quo agitur, vt scilicet Duo Sacramentorum minister vnus tanquam vxoris vir esset, vt vnionem Christi cum vnica sua Ecclesia representaret; quod etiam modo ibidem dixit, Episcopum debere esse hospitalem, pudicum, non violentum &c. non tamen haec omnia de iure diuino sunt. Illa igitur solum dicuntur esse iuris Diuini, quae a Christo instituta sunt, vel ad necessitatem & naturam Sacramentorum, vel quae ad fidem pertinent, & obediunt mysteria supra rationem naturalem instituta; De cetero vero Sacramenti ordinis non est, vt susceptor non sit bigamus quod ex eo patet: quia si aliquis bigamus ad ordines accedat, characterem accipit, vt S. Thom. Summa Aftenfis, Soto, & alij vt Gemin. in capitulo alter canon. colum. 2. de bigam. libro sexto Archidiacon. dicit. cap. de Specul. in tit. de dispens. §. iuxta, uel. de defectus, & ver. & scias, Simon Maiol. lib. 1. de Irregul. cap. 3. numero decimo tertio, Rota Deciso. 447. de bigam. in nouis, testatur, quos sequitur Henrriquez libro 14. de Irregul. ca. 5. uel. Ita uero, & colligitur ex cap. Quicumque penitentia dist. 50.

23 *Dubium secundum est*, An qui bigamiam contraxit ante Baptismum ducendo duas vxores, aut etiam viduam, vel corruptam ab alio, & postea baptizatus, sit irregularis? Ratio dubij est: quia irregularitas est impedimentum Iuris Canonico inducitur, infidelis autem non baptizatus, legibus Canonice non sunt subiecti; Ecclesia enim non iudicat de his, qui foris sunt, 1. Corint. 5. Item, quia omnia crimina per baptismum delentur, per Baptismum enim renouatur homo, & omnis macula culpe, & pena conuicta per illum tollitur, ergo multo magis bigamia, quae aliquando sine crimine contrahitur. Item, si quis ante baptismum occidat hominem, per baptismum tollitur talis macula.

gularitas. In hac re duae sunt *DD.* sententiae.

Prima est *S. Hieron.* in Tit. 1. & 1. Timot. 3. & Epist. 83. ad Oceanum, vt defendat Carcerium Episcopum Hisp. qui duas vxores habuerat, excusat primo, quia nō habuit duas simul; Secundo, quia Apostolus nomine vxoris inteligit Ecclesiam, vt sit praepositus vni tantum Ecclesiae; Tertio, non esse bigamum, qui alteram duxit ante baptismum, per quem factus est nouus homo ex veteri, & refertur in *cap. 26.* vnius inquit, [vxoris virum, id est, mox ante baptismum; si enim & ante coniugē habuit nōgamū post baptismum, cui prorsus nouo homini, quae obiecit, non ei imputatur, cui prorsus nouo homini, nec supra, nec alia, quae ante fuerunt, iam obfunt.] & in *cap. 28. q. 3.* quod desumitur ex eodem *S. Hieron.* cap. 28. q. 3. quod desumitur ex eodem *S. Hieron.* in 1. Timoth. 3. dicitur [Oportet Episcopum vnius vxoris esse virum, verum hoc post baptismum. Ceterum, si ante baptismum habuit vnam, & post baptismum habuerit alteram, non est reputandus bigamus; cui prorsus innouato per baptismum omnia vetera sunt dimissa.] & fauere videtur *cap. 1. dist. 33.* ex Canonibus Apostolorum, *can. 17. Glosfordin.* & *Lira* in 1. Timoth. 3. Ioan. Maior. 4. dist. 27. quae 6. ver. dubitatur. *Fac. Almain.* 4. d. 2. 5. q. 1. & *Hentius* 2. Gandauo ab eodem citatus, & *Lindanus* in 1. Timoth. 3.

Secunda, & verior opinio est afferentium irregularem esse qui ante baptismum duas vxores simul, aut successiue duxerit, immo si vnam ante baptismum habuerit, & ea mortua aliam post baptismum duxerit, nec eam tolli per baptismum ita *S. Augustinus* lib. de bono coniug. cap. 18. & *Innocentius* epist. 22. cap. 2. relati a *Gratiano* in ca. acutus, & *cap. Deinde*, & *S. Ambrosius* lib. 1. de offic. cap. vlt. & refertur ab eodem *Gratiano* in cap. vna, dist. 26. & in cap. acutus, §. q. 3. Canonice communiter in *c. Gaudemus*, de diuortijs. *S. Thom.* in addit. 3. par. q. 66. art. 4. *Palud.* 4. dist. 27. q. 4. art. 5. *Conclus.* 1. *Rich. ead.* dist. art. 4. q. 2. *Ioan. Barchon.* 4. dist. 2. 5. q. 3. art. 3. *Gabr.* 4. dist. 27. q. 3. art. 3. dub. 4. *Summa Pisaneli* in verbo, Bigamia, Angelica verbo eod. m. 6. *Summa Confess.* lib. 3. tit. 3. quae 11. *Marc. Anton.* *Catechus* lib. 1. Inquit, Iuris Canon. tit. 5. Syluest. verbo eod. num. §. q. 4. *Tabiena*, verbo eod. num. §. §. *Sexto. Sotus.* 4. dist. 27. q. 3. artic. 2. *Martin. Lede sm.* 4. q. 68. articulo 4. *S. Anton.* 3. par. tit. 19. de Irreg. capitulo 3. *Couar.* in *Clem. Si fario sus*, parte 1. §. 2. numero 5. de homicid. *Ioann. Arbores* libro 2. Theosophiae, capitulo 16. *Claudius Spencæus* libro 2. de continentia, capitulo 2. *Simon Maior.* libro 1. de Irreg. capitulo 3. numero 3. *Hentiquez* lib. 2. de Matrim. capitulo 6. §. 9. *Speculum coniug.* parte 1. articulo 50. *Alphonfus Vinaldis* tract. de Irreg. numero 29. *Summa Cocon.* tit. eod. numero 6. *Cofinus Philiarthus* de officio Sacerdot. parte 1. libro 4. capitulo 7. *Gregorius de Valentia*, tomo 4. *Disput.* 7. quaestione 19. *Punctio* 3. *Ioseph. Angles* in *Floribus* 4. *Senten.* parte 1. in quaestione de essentialib. *Maui.* articulo vlt. & *Sebast. Medices*, parte 2. titulo 9. quaestione 17. *Toletus* lib. 1. capitulo 19. Ratio est, quia baptismus soluit culpas, non soluit coniugia, vnde cum ex ipso coniugio sequatur irregularitas, per baptismum non tollitur. Item, quia hic non agitur de delicto, sed de defectu Sacramenti Matrimonij in significando, semper enim verum est, tale diuifisse carnem suam in plures. *Ioseph. Angles* hanc rationem non ineptam assignat: quia etiā si Matrimonium infidelium non sit Sacramentum conferens vniōnem inter Christum & Ecclesiam, & ex consequenti habent bigami defectum significandi hanc vniōnem; & ita post conuersionem remanent irregulares. Item, sicut femina ante baptismum si sit corrupta, & post baptismum consecrari velit inter virgines, id fieri nō posset, capitulo acutus distinctione 26. & capitulo acutus, 28. quaestione 3. *S. Thomas* Gabr. *Tabiena*, & alij cit. & hoc quia est corrupta: sic etiam qui ante baptismum duas duxit vxores, vel corruptam, bigamus, & irregularis est.

27. Ne valent quae pro contraria opinione afferuntur: quāuis enim lex Pontificia infideles non obliget, quamdiu fideles sunt, si tamen ad fidem veniant, & ordines suscipere velint, non admittuntur, si habuerint impedimenta sacrae Canonice imposita. Et quamuis per baptismum tol-

lantur omnia crimina quod culpa, & Dei offensam, quia tamen non tollit coniugia, neque bigamiam ex coniugio contractam tollit cum baptismus institutus sit ad tollendum peccatum, non autem ad tollendam irregularitatem; immo nec tollit culpas quoad forum exterius, aut punitio nem iudiciale, ex *Couar.* vbi supra, & libro secundo, var. resol. capitulo 10. numero 4. Neque etiam tollit defectus matrimonij conjugalis, quos antea infidelis patiebatur: Vnde, nec istum defectum significationis tollit, per baptismum enim nec carnis diuisionem, nec virginitatem recuperat. Adde, quod cū prerogatiua sit Sacerdotij, quod ad illud vniū vxoris iuri assumantur, infideles bigami carnem suam in plures diuidendo, se prerogatiuae hae priuauerunt.

27. Quod vero dicitur, quod non sit irregularis qui ante baptismum iuste, vel iniuste occiderit; Respondetur leges Ecclesiasticas imponentes irregularitatem ijs, qui hominem occidunt, de illis solum loqui, qui occidunt post baptismum acceptum, vt *cap. si quis viduam*, distinct. 50. & *cap. aliquando*, & *cap. si quis post baptismum*, distinct. 51. Ratio differentiae esse potest: quia Irregularitas ex homicidio proniens solum oritur ex illo horrore, quo afficitur is, qui iniuste, vel iuste alium occiderit, qui horrore cum per baptismum sublatus sit, consequenter, & irregularitas ratione homicidij contingens, per baptismum tollitur, ex *Patorm.* in *cap. Gaudemus*, de diuort. *Innocentius* in *cap. presbyterum*, de homicid. *Paluda.* 4. d. 4. quae 1. *Scot.* 4. dist. 33. q. secunda, §. de secundo *Ioan. Maior.* 4. dist. 27. quae 6. *Almain.* 4. d. 25. quae prima, & dist. 33. quae 2. *Hollens.* in *Summa*, titulo de homicid. §. qua pena. Syluest. verbo, Irregularitas, q. 28. *Couar.* in *Clemen.* Si furiosus, §. secundo, numero quinto, de homicid. *Ioseph Angles* vbi supra in fine. *Richar.* 4. d. 27. art. 4. q. 2. in fine, & est communis opinio fere *DD.*

De Secunda specie Bigamiae, quae est secundum iuris fictionem.

Cap. IV.

S Y M M A R I V M.

- 1 Bigamia secundum iuris fictionem quidam sit.
- 2 Bigamus est, qui plures simul duxit uxores, unam legitimam, alteram de facto, easque cognouit.
- 3 Bigamus est, qui duas consanguineas, aut affines duxerit si eas cognouit.
- 4 Bigamus est, qui duas duxit uxores successiue, & eas cognouit.
- 5 Bigamus an sit, qui matrimonium cum multis inualid contractat, & eas cognoscit.
- 6 Matrimonium nullum in duobus casibus bigamiam de iure causat, & quinam illi sint.
- 7 Matrimonium nullum, secuta copula, in utroque irregularitatem causat.
- 8 Matrimonium de facto contractum quoad contrahendam irregularitatem, sicut contractus de iure ponderatur.
- 9 Bigamus est, qui viduam ab illo corruptam per matrimonium consummatum cum illo duxit, & eam cognoscit.
- 10 Bigamus est, qui repudiatam iuste, vel iniuste duxit, & eam cognoscit.
- 11 Bigamus est, qui aliquam ab alio quam a se corruptam, etiam per simplicem fornicationem, duxit, siue scienter, siue inscienter, dummodo eam cognoscit.
- 12 Bigamus cur sit, qui vxorē ab alio prius cognitam duxit, non autem si ipsemet plures extra matrimonium cognouit, & virginem ducat.

- 13 *Matrimonium a femina tanquam a termino ad quem, & nomen, & significationem accipit.*
- 14 *Bigamus, & irregularis an sit qui uoluitricem, vel comediarum alicuiam, etiam virginem ducit.*
- 15 *Bigamia cur potius ex matrimonio consummato, quam non consummato contrahatur.*
- 16 *Bigamus non est, qui corruptam duxit, si ea mortua ante carnis copulam postea aliam virginem ducat, & cognoscat.*
- 17 *Bigamus non est, qui feminam, quam ipse prius per fornicationem violauit, in uxorem ducit, & quæ huius sit ratio.*
- 18 *Bigamus est, qui virginem duxit, si illam post adulterium ab ea commissum scienter cognoscit.*
- 19 *Bigamus est, qui uxoris adulterium ignorans eam post adulterium cognoscit.*
- 20 *Bigamus an sit, qui pendente accusatione de adulterio uxoris ad mandatum iudicis debitum uxori corruptæ reddidit.*
- 21 *Consecrari cur possit in Episcopum, qui post uxorem habuit concubinam, non autem consecrari inter virgines valet, quæ corrupta fuit.*
- 22 *Bigamus, & irregularis est, qui post votum solemnè castitatis matrimonium de facto cum virgine contrahit, & eam cognoscit.*
- 23 *Bigamia ut contrahatur, necessaria est consummatio Matrimonij.*
- 24 *Bigamus & irregularis non est, qui liber ab omni voto, matrimonium cum femina solemnè votum castitatis habente contrahit, eamque cognoscit.*

- 1 **A**ltera Specie Bigamiæ est secundum iuris fictionem, quæ est, non quod secundum rei varietatem sint duo matrimonia legitimè contracta, & consummata, sed quia Ius Canonicum statuit, ut tanquam duo matrimonia consummata habeantur, ita ut qui sic contraxerunt, tanquam bigami ab ordinibus arceantur, licet non sint duo matrimonia secundum rei veritatem. Hæc autem bigamia secundum iuris fictionem varios habet modos, ut ex sequentibus constabit.
- 2 *Primus est, Cum quis eodem tempore, & simul plures duxit uxores & eas cognouit, quarum una est legitima, altera tantum de facto, & colligitur cap. Nuper, & c. fina. de bigam. Alphons. Viuald. tract. de Irreg. num. 4. Summa Corona tit. eod. nu. 6. Summa Confess. lib. 3. tit. 3. q. 10. uer sic. Tertius.*
- 3 *Secundus est, Dum quis duas uxores de facto duxit siue simul, siue successiue, & neutra de iure, ut cum quis duas consanguineas, vel affines duxit, vel si sit aliquod impedimentum dirimens matrimonium, requiritur tamen, ut utramque cognoscat, ad hoc ut bigamus sit; nunquã enim matrimonium iuris, aut facti causat bigamiam uerã, aut secundum iuris fictionem, nisi fuerit aliquo modo consummatum cap. Debitum, de bigam. Palud. 4. distinctione 27. quæstione quarta, articulo, secundo. §. Primus, Gabr. 4. distinctione 27. quæstione tertia, articulo 1. Notab. 2. §. Bigamia similitudinaria, & est communis DD. sententia, in 4. distinctione 27. & ibi Sotus. quæstione tertia, articulo primo, ante Cõclus. 1. Couar. in Clem. Si furiosus, §. secundo, numero secundo, de homicid. Marc. Anton. Cucchius libro primo, Institut. Iuris Canon. titulo 5. Toletus libro primo, capitulo vicesimo sexto. Vnde si quis legitimo matrimonio acciperet virginem, quam non cognoscit, & ea mortua accipiat secundam, & eam cognoscit, uel contra, non erit bigamus. Item si quis duceret mulierem virginem ab alio ductam, ab eo tamen non cognitam, & ipse eam cognoscat, non erit bigamus: quia non diuisit carnem in plures, nec illa, nec ipse, d. cap. Debitum, de bigam.*
- 4 *Tertius est, Cum quis successiue duas uxores duxit, v.*

nam de iure, & aliam de facto, ut si verbi gratia, viuentis legitima coniuge, cum secunda contraxit, & eam cognouit, argum. d. ca. Nuper, de bigam. Cosmus Philarchus ubi supra, libro quarto, capitulo 7. Gregor. de Valentia c. Puncto 3. Alphons. Viuald. Summa Corona locis proximè allatis. Summa Confess. libro 3. titulo 3. quæst. 10. uer sic. Secundus.

4 *Circa hos tres modos conueniunt omnes DD. in 4. distinctione 25. aut distinctione 27. maxime in prima, & tertio modis, de secundo autem modo nonnulli dubij sunt. Nam Nauarr. in Manuali, capitulo 27. numero 195. circa finem, ait Clericum in minoribus constitutum, vel laicum contrahentem matrimonium inualidè, id est, quod propter aliquod impedimentum est nullum, non effici irregularem, & confil. 1. de bigam. libro primo, per totum, & idem docent Henricus libro secundo, de Sacram. matrim. capitulo 6. §. 9. in fine, & Cosmus Philarchus, de officio Sacerd. parte prima, libro quarto capitulo 7. Gregor. de Valentia tomo 4. Disput. 7. Quæstione 19. Puncto 3. & Sebastianus Medices, parte 2. Summa, titulo 9. quæst. 23. & Naua. ait sic definitum esse in Penitentiaria, & canonizationem: quia non est ponenda bigamia, vel irregularitas nisi ubi est iure expresse, cap. is qui, de sent. excli. 6. Non autem inuenitur quod matrimonium nullum causet bigamiam nisi in duobus casibus;*

5 *Primus est, quando est nullum propter votum solemnè Ordinis, vel Religionis, c. Nuper, & cap. fina. de bigam. & capitulo primo. Qui clerici vel uouentes, & facientes in capitulo Decernimus, distinct. 28. & ca. Quotquot, 27. quæstion. 1.*

6 *Secundus est, quando est nullum propter ligamen, ut in contrahente cum repudiata, capitulo primo, de bigam. Quorum opinio confirmari potest: quia pena sunt testium gendæ, c. odia, de reg. iur. lib. 6. & quia in matrimonio iurto, & nullo, non deest significatio.*

7 *Alij tamen docent ex matrimonio nullo contrahi irregularitatem, secuta copula in utroque matrimonio, & ponunt casum illum secundum, Sic Palud. 4. distinctione, 27. quæstione quarta articulo 2. in fine, & articulo tertio, in fine, & articulo quarto, post Cõclus. 5. Rich. 4. distinctione 27. articulo quarto, quæstione 3. Host. in Summa, libro primo, titulo de bigam. non ord. num. tertio, §. Quot sunt species, uer sic. Quarto. Panorm. in cap. Super eo, numero quarto de bigam. Summa Aftenfis, parte secunda, libro 6. titulo 7. quæstioncula secunda, uer sic. Tertius casus, Ioan. Bachon. 4. distinctione 25. quæstione 3. articulo 3. S. Ant. 3. par. titulo 29. de irreg. capitulo 3. Dur. 4. distinctione 27. quæstione quarta, numero 7. Gabr. 4. distinctione 27. quæstione 3. articulo 1. Notab. 2. §. Bigamia similitudinaria, & articulo 3. dub. 2. Angelica, uerbo, Bigamia, numero 7. Sima Pisanello, uerbo, Bigamia, in principio. Syuest. uerbo, eod. numero 1. Tabiena, uerbo, Bigamia, numer. secundo, §. primo. Sotus. 4. distin. 27. q. 3. art. 1. Concl. 2. in fine, & in respons. ad secundum Martin. Ledesm. 2. 4. q. 26. articulo 2. in tract. de Irreg. non longe a princip. Couar. in Clem. Si furiosus, §. 2. numero 2. uer sic. secundo, de homicid. ubi ait, non referre ad irregularitatem ex bigamia contrahendam, quod matrimonium sit iure validum, vel nullum, sed satis esse conjugalem affectum, ut communis, inquit DD. consensus colligit in cap. Nuper, & cap. vlt. de bigam. & 4. distinctione 27. Marc. Anton. Cucchius, libro 1. Institut. Iuris Canon. titulo 5. Gregor. de Valentia, tomo 4. Disput. 7. quæstione 19. Puncto 3. Ioseph. Angles in Pharisæis, 4. Sent. parte prima, in quæstione de essentialibus Matrimonij, articulo ultimo Sebast. Medices parte 2. Summa, titulo 9. quæstione 30. Simon. Maiol. libro primo, de Irregul. capitulo 33. numero 3. & idem satis expresse docet S. Thom. in addit. 3. part. quæstione 66. articulo 1. ad primum, & articulo 5. ad primum, & gloss. in ca. super eo, in uerbo, in bigamis, & in cap. Nuper, in uerbo, iuris effectus, de bigam. immo ipsemet Nauar. paulo ante, numero 195. uer sic. Qualis est etiam contrahens, ubi cum omnibus DD. allatis ex matrimonio ob aliquod impedimentum nullo, bigamiam contrahi fatetur. Et hæc opinio, ut est communior omnium DD. ita mihi videtur uerior, & in praxi sequenda.*

Quenda. Ex quo enim bigamia ortum habet ex statuto Ecclesiae, illud quod apparet matrimonium esse in foro Ecclesiae, licet sit nullum, etiam in iudicio Ecclesiae, bigamia causatur, ut enim recte Palud. Gabr. & alij docent, Ecclesia quae bigamiam instituit, iudicat de factis apparentibus, sicut de existentibus; unde omne matrimonium quod existens verum causaret bigamiam, etiam publice in facie Ecclesiae contractum, causatur, licet verè matrimonium ob aliquod impedimentum occultum sit nullum, Ecclesia enim interpretatur pro matrimonio, unde ad contrahendam bigamiam etiam in foro conscientiae, sufficit matrimonium in foro Ecclesiae.

Nec valet ratio in oppositum allata; Nam ut optime docet Richard. 4. distinctione 27. articulo 4. quaestione 3. ad primum, inuenitur in iure in simili, quod contrahens cum duabus de facto, & ambas cognoscens, sit irregularis. Si quidem, certum est, quod inuenitur expressum, quod contrahens cum vna de iure, & alia de facto, & ambas cognoscens, est irregularis, vt in cap. Nuper, & cap. vit. de bigam.

Capitulum 1. Qui clericus vel uenies, & alibi saepe, quod verum non esset nisi contractus de facto quoad incurrendam irregularitatem, ponderaretur, vt contractus de iure, sicut in 4. distinctione 27. quaestione 3. articulo 1. Conclusio 2. non solum ait esse duo interpretata matrimonium, sed etiam hunc casum arguendo declaratum, quamuis non clare docit, in cap. Presbiterum distinctione 28. ubi presbiter Orientalis declaratur irregularis, quod mortua prima vxore contraxit cum secunda, de facto quidem, sed non legalibus nuptijs. Quamuis igitur in matrimonijs nullis non detur significatio coniunctionis Christi, & Ecclesiae, & ita verè non sit bigamus, propter affectum tamè intentionis cum opere subsequuto, id est, secuta copula, secundum Ecclesiae interpretationem duo matrimonia censentur, & tanquam bigamus reputatur, argumen. cap. Nuper, & capitulo supra de bigam non ordin.

Quartus est. Cum quis viduam duxit ab alio viro corruptam per matrimonium consummatum cum illo, cap. si quis viduam, distinctione 50. & cap. Seriatim, distinctione 32. capitulo si quis viduam, 1. & 2. distinctione 34. & sic secundum eam cognouit, focus autem si vidua illa non cognita fuerit a primo marito, sed viro relicta aut ipse eam non cognouit capitulo Debitum, de bigam. Summa Confess. libro 3. titulo 3. quaestione 10. vers. Quartus, Sebat. Medices parte 2. Summae titulo 9. quaestione 28. & DD. mores superius citari. Ratio huius est: quia licet talis non contraxit verè duo matrimonia quia tamen ex parte femine duo ferunt, Ecclesia talem, vt bigamum reputat. Quia sicut in vnitates, & coniunctione Christi, & Ecclesiae sic vnitates ex vtraque parte, Christi enim vna est sponsa, sicut licet Ecclesiae, & Ecclesiae vnicus est sponsus, nempe Christus; ita in promouendo ad sacros ordines requiritur, vt vnicum sit matrimonium consummatum solum, tam ex parte viri, quam ex parte vxoris.

Quintus est. Qui repudiatam iuste, vt quia in adulterio deprehensa est; vel iniuste, scilicet ex odio, duxerit, & eam cognouit, bigamus est, quod intelligitur, dummodo sic repudiata fuerit cognita a primo viro, uel adultero, & cum hoc ab isto secundo qui eam duxit, cap. seriatim, dist. 32. cap. si quis viduam, dist. 50. & cap. Qui in aliquo dist. 51. & cap. 1. de bigam. non ordin. & cap. si quis viduam, 1. & 2. dist. 34. Palud. 4. dist. 27. quest. 4. art. 2. Gabr. 4. dist. 27. q. 3. art. 1. Notab. 2. Sotus, 4. d. 27. quest. 3. art. 1. Conclusio 3. Couar. in Clem. Si furiosus, §. 2. nu. 2. vers. secundo, de homicid.

Sextus est. Cum quis duxerit uxorem, quae tamen non est uirgo, sed corrupta ab alio, quam a se, & hoc etiam per simplicem fornicationem, quamuis nec uirga, nec repudiata fuerit, dummodo eam cognoscat, bigamus efficitur, & irregularis, cap. seriatim, dist. 32. & cap. curandum, & cap. precipimus, dist. 34. & cap. debitum, de bigam. & ca. de Cler. coning. lib. 6. Quod intelligitur siue iocenter talem duxerit, siue in scius erat, credens bona fide fuisse uirginem, & de qua communis erat opinio, quod esset uirgo, & de qua communis opinio, DD. in d. e. curandum, & Cardin. in Clem. Cum ex eo, de sent. ex com. Henric. in c. 1. de bigam.

S. Thom. in addit. 3. part. q. 66. art. 3. ad 3. Palud. 4. dist. 27. q. 4. art. 2. Rich. 4. d. 27. art. 4. q. 1. ad 3. Ioann. Bachon. 4. d. 25. q. 3. art. 3. Summae Astensis, par. 2. lib. 6. tit. 7. quaestiuicula 2. & quaestiuicula 9. post Host. in Summa, utol. de bigam. §. circa hoc, vers. septimo S. Anton. 3. par. tit. 29. de irreg. c. 3. Angelica, verbo, Bigamia, num. 4. Pisarella, verbo eod. in princip. Gabr. 4. d. 27. q. 3. art. 1. Notab. 2. Syluest. verbo, Bigamia, nu. 1. Martin Ledesin. 2. 4. q. 26. art. 2. tractat. de Irreg. non longe ab initio. Soti 4. d. 26. q. 3. art. 1. Conclusio 4. Couar. in Clem. Si furiosus, §. 2. nu. 2. vers. Tertio. Maior. lib. 1. de Irreg. c. 33. nu. 4. vers. Ex qua, in fine Gregor. Tholosani in Syntag. iuris, p. 2. lib. 16. cap. 10. num. 8. Sebastiani Medices, par. 2. tit. 9. q. 28. & Alphonsa Castro, lib. 2. de potest. legis penalis, cap. 14. Conclusio 1. Corol. 1. & expresse glos. in c. Nemo ad sacrum, dist. 32. Cuius rei rationem S. Thom. ubi supra assignat, quia irregularitas non est pena inflictæ pro culpa, sed propter defectum significationis Sacramenti, ideo etiam praeter uoluntatem contrahi potest. Et quod in his tribus modis dicitur de contrahente cum vidua, repudiata, & corrupta, procedit, etiam si matrimonium sit aliqua de causa nullum, est enim bigamus si ipse eam cognoscat, ex communi DD. sententia, vt docet Cou. cit. d. vers. Tertio.

12. Dubium autem non paruum est, cur diuisio, & corruptio viri cum alijs extra matrimonium, non efficiat eum bigamum, sicut efficitur bigamus si ducat uxorem ab alio cognitam prius, cum eadem ratio videretur in vno, ac altero casu, immo maior in corruptione viri cum magis nocere sibi deberet culpa propria quam aliena? Respondeo, quod quamuis quantum ad culpam, & penam debitam culpe plus noceat vniciueque corruptio propria, quam aliena, quantum tamè ad irregularitatis penam aliter se habet; Cuius rei rationem nonnulli eam esse dicunt, quod vir significat Ecclesiam, quae in parte recessit a Christo adulterando, & recedendo a fide, & sic in viro corrupto non deest huiusmodi significatio Sacramenti, At verò vxor significat Christum, qui semper fuit virgo & nunquam dimittit Ecclesiam. Sic quidam Decretista, vt ait S. Thom. in addit. 3. part. quaestione 66. articulo 3. & hoc expresse sentit Hugo antiquus glossator, vt docet Host. in Summa, libro primo, tit. de bigam. non ordin. §. Quare bigamus, numero 6. Sed haec responsio falsa omnino est: non enim uir Ecclesiam, & sponsa Christum, sed Christum sponsus, & Ecclesiam sponsa significat, vt patet Ephes. 5. ubi Apostolus ait, [viri diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam; hè uir caput est mulieris, sicut Christus Ecclesiae, & 2. Corinth. 11. Respondi uos vni viro virginem castam exhibere Christo.] Alij Respondent: quia Ecclesia nunquam fuit adultero iuncta, nec nisi vni sponso; sed sponsus Ecclesiae aliquando habuit Synagogam quasi concubinam, & ideo nihil deperit significationis Sacramenti propter sponsi corruptionem, vt fit in corruptione sponsae, & ita respondere videtur Hostiensis ubi supra, sed male, tum quia hac ratione copula fornicaria esset Sacramentum vniouis Synagoga cum Deo, quod est absurdum; tum quia Synagoga non fuit concubina, sed vera sponsa & vxor Christi, vna enim eademque fuit antiquorum fides, & nostra, & vnica Ecclesia vnde in Hierem. 3. Ezech. 16. & Ose. 2. mentio fit sponationis Messie, & Synagoga. Ratio igitur, & communior, & verior est, quia irregularitas haec contrahitur ex defectu contractus in Sacramento Matrimonij actus autem contrahendi, seu contrahentis matrimonium, si licet consensus ille, non cadit super seipsum, sed super alterum coniugem, vnde vitium corruptionis extra matrimonium factum nullum ponit defectum in Sacramento ex parte eius in quo est corruptio, sed ex parte alterius, quia scilicet consensus contrahentis matrimonium non cadit super seipsum, sed super alterum; Quare cum Matrimonium sit motus quidam & actio, actio autem, & motus specifi-
catur non a termino a quo sed a termino ad quem, inde est, quod cum matrimonium viti terminetur ad feminam, (matrimonium enim ab ipsa femina tanquam a termino ad quem, & nomen & significationem accipit, non e conuerso, quae causa est, vt dicatur matrimonium, non patrimonium) contrahens cum corrupta irregularis efficitur.

- ciunt. Et pari ratione, si mulier capax esset irregularitatis, corruptio uiri extra matrimonium eam faceret irregularem, ipse uero non esset irregularis, quia terminaretur eius corruptio ad feminam tanquam ad terminum ad quem eo modo quo tunc corruptio ex parte mulieris transfertur in uirum, qui cum capax sit irregularitatis, exinde irregularitatem contrahit sic S. Thom. in addit. 3. part. q. 66. art. 3. Palud. 4. d. 27. q. 4. art. 4. Concluf. 3. Rich. ead. dist. art. 4. q. 1. ad 3. Summa Confess. lib. 3. tit. 3. quaest. 4. Summa Astenfis, part. 2. lib. 6. tit. 7. q. 1. Sotus, 4. d. 27. q. 3. art. 1. post Concluf. 4. Syluest. verbo, Bigamia, nu. 2. q. 1. Tabiena, verbo eod. nu. 3. §. Quarto. Cou. in Clem. Si furiosus, part. 1. §. 2. nu. 3. de homic. Anton. in c. Debitum, num. 9. de bigam. non ordin. Henric. an. 1. de bigam. colum. 4. Simo Maiol. li. 1. de Irreg. c. 33. nu. 4. & Sebast. Medices, par. 2. Summe, tit. 9. quaest. 19.
- 14 *Dubium* aliud est, An qui duxit uxorem repudiatam ab alio, vel eam quae cum meretricibus commoratur, licet sit uirgo, vel qui duxit ioculatricem, vel comediarum, aut fabularum actricem licet sit uirgo, irregularis sit? *Respondet* cum Nau. in Manuali, cap. 27. nu. 197. vers. Quarto, quandoque femina ita ducatur uirgines, maritus eas ducens non est bigamus, aut irregularis, quia non ducit uxorem corruptam; repellitur tamen ab ordinibus tanquam uilis persona, & infamis, ducens uxorem uilem, & infamem, cap. si quis uiduam, 2. & ibi glossa dist. 34. Palud. 4. d. 27. q. 4. art. 2. vers. Secundus modus, & S. Anton. 3. part. tit. 29. de Irreg. c. 33. Cosinus Philarchus de officio Sacerd. part. 1. lib. 4. c. 7. Sic etiam qui duxit concubinam, vel ancillam, licet ancilla uirgo sit, ut ex d. c. si quis uiduam, 2. & gl. ibi colligitur.
- 15 *Dubium* item est, Quare Bigamia in matrimonio non consummato irregularem, & bigamum non facit, sicut in consummato? *Respondet* cum Rich. 4. dist. 27. artic. 4. q. 1. ad 3. & Summa Astenfis, part. 2. lib. 6. tit. 7. q. 1. in fine: quia grauior est defectus significationis in matrimonio consummato, quam non consummato; plus enim ponderandi sunt defectus in rebus iam consummatis, quam in his, quae nondum ad suam consummationem peruenierunt. matrimonium enim ratum tantum non significat unionem Christi cum Ecclesia per carnis assumptionem, sicut matrimonium consummatum significat, ex cuius significationis defectu Bigamus contrahens, & actum consummans, ab ordinibus suscipiendis repellitur.
- 16 *Dubium* etiam est, An si quis ducat uxorem etiam corruptam, moritur tamen ante carnis copulam, & deinde ducit uirginem, & eam cognoscit, sit Bigamus? *Respondet* non esse, quia non diuisit carnem suam in plures, nec cum corrupta consummavit: sicut nec bigamus censetur, qui ab alio ductam, sed minime cognitam desponsauit, & eam cognouit, cap. Debitum, de bigam. Hostien. Summa, lib. 1. tit. de bigam. non ordin. uerfic. Circa hoc, ante finem, §. octauo.
- 17 *Dubium* uitem maius est, An sit Bigamus, & irregularis, qui feminam, quam ipse prius per fornicationem uolauit, duxit in uxorem.
- Prima* opinio dicit esse irregularem, quia non solum ad uitandam bigamiam requiritur, quod sit unica, nec carnis suam in plures diuiserit, sed etiam quod sit uirgo tempore quo contrahitur matrimonium; unde siue a se, siue ab alio prius corrupta fuerit, deest ratio Sacramentalis significationis; sponsa enim significat Ecclesiam, quae est uirgo non habens maculam neque rugam. Ephef. 5. & c. Debitum, de bigam. Hanc opinionem tenent Hostien. in Summa, lib. 1. tit. de bigam. §. circa hoc, uerf. Sexto, Summa Astenfis in hac potius inclinatur, part. 2. libro 6. tit. 7. quaest. 2. gloss. in cap. Nempe ad sacrum, in uerbo, Virgo, dist. 32. & eadem gloss. in cap. Meritum, in uerbo, Concubinam, dist. 33. quam gloss. im secuti sunt Host. ubi supra, & idem Host. Ioann. Anchut. Anton. & Imola, in capitulo Sanè, de Cleric. coniug.
- Secunda* quae communior, & uerior est, irregularem esse negat, sic gloss. in cap. Debitum, in uerbo, dimisit, de bigam. & in cap. Sanè, in uerbo, Virginem, & ibi Panorm. num. 4. de Cleric. coniug. & gloss. in c. Qualis, in uerbo De-
- sponsata*, 30. q. 5. & in cap. unico, in uerbo, Contraxerunt, de Cleric. coniug. lib. 7. Anton. & Ancharan. sibi inter se in c. Tata, Qui filij sunt legit. Tancro. & Goffredus in Summa tit. de bigam. §. Item quid si quis, & Raym. ut refer. Host. cit. Barth. Brich. in q. Dominicali, quae incip. Quae cognouit uirginem, Ioan. Andr. sibi contrarius in c. unico, de Cler. coniug. lib. 6. Cardin. Zabarin. in c. Tanto, quaest. ult. qui filij sunt legit. Capella Tholosana in Decret. quaest. 1. §. S. Thom. in addit. 3. part. quaest. 66. art. 3. ad 2. lo. Pachon. 4. d. 25. quaest. 3. art. 3. S. Anton. 3. part. tit. 29. de Irreg. cap. 3. Angelica, uerbo Bigamia; numer. 5. Summa Pisanella, uerbo eod. §. Qui uirginem, Syluest. uerbo, Bigamia, numer. 1. uerf. Septimo, Villa diego tract. de Irreg. q. de bigamia, Albert. Totius lib. 2. de Clerico perf. do. cap. 11. num. 3. Ioan. de Friburgo, in Summa Confess. lib. 3. tit. 3. quaest. 5. Sotus 4. d. 27. q. 3. art. 1. Concluf. 4. in fin. Nauar. in Mantu. cap. 27. nu. 195. uerf. Secundo dico. Cear. in Clem. si furiosus, part. 1. §. 2. nu. 3. de homicid. Summa Corona tit. de Irreg. num. 6. Alphonsus Vuald. tit. eod. num. 5. Marc. Anton. Cucchus lib. 1. Institut. Iuris Canon. tit. 5. & Henriquez lib. 2. de Sacram. Matrim. cap. 6. §. 10. Simo Maiol. lib. 1. de Irreg. c. 33. nu. 5. Rationem dant nonnulli, quia uirum praecedens per subsequens matrimonium purgatur, sic gloss. in d. cap. qualis 30. quaestio, 5. & in d. cap. uerfic. de cler. coniug. lib. 6. Panormitan. in d. cap. sanè, 1. & Cear. uerfic. sed ut notat Summa Pisanella, haec ratio non est uerificata, si enim de foratio facta fuisset ab uxore, per sequens matrimonium cum deflorata non fit ab qua legitimatio, d. c. Tanta, Qui filij sunt legit. uerfic. ergo & efficacia est ratio gl. in d. c. Debitum & in d. cap. sanè, 1. & S. Thom. & aliorum, quia non diuisit carnem suam in duas, nec illa in duos, cum ab uno tantum cognita sit, unde benigne interpretando, dicitur uirginem duxisse uxorem, quia se ipso corruptam in uxore duxit, illa enim nulli nisi uiro proprio corporis sui potestatem tradidit. Et contraria quae requiritur, quod debeat esse uiro tempore, contra tractus, aut uerificatur in modo quo diximus, aut ut docent DD. cum gloss. intelligantur quoad effectum, ut non dicatur corrupta, aut cognita ab alio.
- 18 *Septimum* est, si quis uicam, & uirginem duxerit, & post adulterium ab ea commissum, eam carnaliter cognoscit, bigamus & irregularis efficitur, cap. si cuius uxorem, & cap. si laici, dist. 34. & in hoc conueniunt omnes, quia do cum cognouit scienter postquam adulterium commisit.
- 19 *Dubium* tamen est, An sit bigamus, & irregularis si ignorans uxoris adulterium eam post adulterium cognoscit?
- Prima* opinio est Innoc. in cap. Inquisitioni, de sentent. excom. Ioan. Bachon. 4. d. 25. q. 3. art. 3. Palatij 4. d. 27. disput. 4. dicentium in hoc casu irregularem non esse, quia do ignorans inuicibiliter adulterium uxoris, eam postea cognoscit, nimis enim durum est, ut quis sine culpa suspiciatur huius etiam sententiae uideatur esse Gregorius Tholosus in Syntagm. iuris, par. secunda, lib. 16. cap. 10. numero 8.
- Secunda* opinio est glo. in cap. si cuius uxorem, in uerbo, admittis, dist. 34. Panorm. in cap. super eod. nu. 8. de bigam. ubi etiam refert Vgol. Laur. Rayman. Sum. tit. de bigam. §. Item pone. Abb. & Petr. & Ioan. Andr. & idem Panorm. in cap. 3. nu. 1. & DD. de adul. Hostien. in Summa tit. de bigam. §. Quot sunt species, num. 7. in fine; & §. circa hoc multa, uerf. Secundo queritur, & uerf. Tertio queritur. Ioan. de Friburgo in Summa Confess. lib. 3. tit. 3. q. 8. & quaest. 10. uerf. Sexto Summa Astenfis, part. 2. lib. 6. tit. 7. quaest. 2. quaest. 10. Angelica, uerbo, Bigamia, nu. 2. Syluest. uerbo eod. nume. 1. uerf. Sexto Tabiena, uerbo eod. §. Tertio. Nau. in Mantu. ca. 27. num. 195. uerf. Secundo dico. Cou. in Clem. si furiosus, §. 2. numer. 3. de homicid. S. Anton. part. tit. 29. cap. 3. Simo Maiol. lib. 1. de Irreg. c. 33. nu. 6. & omnium Canonistarum. Et ex Scholasticis S. Thom. ad d. 3. part. quaest. 66. artic. 3. ad 4. Paludan. 4. dist. 27. q. 4. artic. 2. uerf. Tertius modus. Rich. 4. d. 27. artic. 4. que. 1. Gabr. 4. d. 27. q. 3. artic. 1. Notab. 2. uerf. Secundo contrahitur. Soti. 4. dist. 27. q. 3. artic. 1. Concluf. Mantu. 1c.

Leclerm. 2. 4. q. 26. art. 2. tract. de Irregul. non procul ab ini-
 tio, & Henriquez lib. 2. de Sacram. matrim. cap. 6. §. 10. Al-
 phonsi Vivaldi tract. de Irreg. num. 6. Marci Antonij Cuc-
 chi lib. 1. institut. Iuris Canonici titulo 5. Alphonsi a Ca-
 stro lib. 2. de potest. legis. p. 1. cap. 14. Conclus. 1. Coroll.
 2. & Sebastiani Medicis, part. 2. Summa, titu. 9. quaest. 28.
 Toleri lib. 1. ca. 26. qui omnes docent irregularem esse. In
 quibus licet prima opinio, quantum est ex iure Canonico,
 non sit improbabilis, quia in cap. si cuius, dist. 34. dicitur,
 esse irregularem eum, qui cognoscit uxorem, quae eviden-
 ter erat adultera. Item in ca. si laici, d. 33. dicitur maritum
 esse irregularem si cognoscat uxorem, quae est in adulterio
 deprehensa; vnde constat ista cap. loqui solum de marito
 cognoscente adulteram uxorem scienter, non ignoranter,
 ideoque non satis efficaciter probatur secunda opinio ex
 istis cap. Nihilominus tamen secunda horum Doctorum
 opinio sequenda est; vnde sensus istorum capitulorum vi-
 detur hic esse, quod iudicio Ecclesiae ab ordinibus mari-
 tus repelli non possit, nisi quando eius vxor probetur adul-
 tera. Attamen, hoc non obstant, maritus in conscientia ab
 ordinibus abstinere debet, etiam si vxoris adulterium alijs
 non sit notum, & etiam si ipse ignoranter cognoverit eam
 post adulterium eius, dummodo ipse sciat postea vxore
 fuisse adulteram, & post adulterium a se cognitam fuisse
 Addo tamen, quod si talis qui ignoranter cognouit vx-
 orem post adulterium, postea ordinatur, characterem reci-
 pit, & executionem ordinum, quam diu iusta & probabi-
 li ignorantia existatur, argum. cap. 1. in fine, & cap. 2. de
 ordin. ab Episc. qui renunciau. postquam autem veritatem
 reperit, ab executione tanquam irregul. & bigamus abstin-
 ere debet, vt notat Host. vbi supra, quem sequitur Sum-
 ma Astensis, part. 2. lib. 6. tit. 7. q. 4. & facit cap. veniens, de
 presb. non baptiz. & consentit Ioann. Bachon. 4. d. 25. q. 3.
 art. 4. circa medium, & expresse Marcus Anton. Cucchius,
 lib. 1. Institut. Iuris Canon. tit. 5. Ratio huius est, quia ir-
 regularitas haec non tam ex culpa, quam ex facto contrahi-
 tur, & constat hic defectum esse Sacramentalis signifi-
 cationis cum vxor carnem suam inter plures adulterando
 diuiserit. Sicut etiam erit bigamus, qui contrahit cum cor-
 rupta, quamvis ipse virginem esse credidit, dummodo ea
 postea cognoscat, vt dictum est supra. Addit autem Ho-
 stiensis vbi supra, in d. §. Quot sunt species, in fine indu-
 ctum esse hoc ius ad retinendum contrahentes, & Panor.
 in cap. super eo, num. 8. de bigam. cum Hostiens. citat ait
 penulimum esse promouere conjugatium etiam mortua
 vxore, cum secundum Quidium, *Casta sit, quam nemo ro-
 gauerit*. Et Pal. vbi supra, & Tabiena, verbo, Bigamia, §. Ter-
 tio, ex hac doctrina colligunt, multos esse bigamos, qui hoc
 ignorant, & aliquando sine peccato.

20 *Debitum aliud est, An maritus accusans vxorem de ad-
 ulterio, & pendente accusatione, & matrimonio ita liti-
 gioso, ad mandatum Iudicis soluit debitum vxori corru-
 ptae, sit bigamus, & irregularis?* Glof. in c. si cuius vxorem,
 in verbo, admitti, dist. 34. dubius est, & vtramque partem,
 tam negatiuam, quam affirmatiuam aequae probabilem
 putat; & quidam apud Summam Confess. lib. 3. titu. 3. q.
 9. & Palatius 4. dist. 27. disput. 4. dicunt, non esse irregula-
 rem, quia in hoc casu potius cognoscitur ab vxore, & pati-
 tur, dum cogatur reddere debitum ex mandato Eccle-
 siae, quam agi, & cognoscit eam. Alij tamen omnes do-
 cent esse irregularem. Sic Glof. in d. c. si cuius vxorem, post
 multa dicta in hoc dubio, in fine videtur in hanc partem
 inclinare, & expresse S. Thom. in addit. 3. part. q. 66. art. 3.
 ad 4. Palud. 4. d. 27. q. 4. art. 2. vers. Tertius modus. Ioann.
 Bachon. 4. d. 25. q. 3. art. 3. Gabr. 4. d. 27. q. 3. art. 1. Notab.
 2. §. Secundo contrahitur, Sotus 4. d. 27. q. 3. art. 1. Concl. 5.
 & Henriquez lib. 2. de Sacram. Matrim. capitul. 6. §. 10. Ex
 Summis & Canonistis. Host. in Sum. lib. 1. tit. de bigam.
 §. Circa hoc multae vers. Nono quaeritur, Summa Confess.
 vbi supra, in hanc potius sententiam inclinat, & Innoc. in
 cap. inquisitioni, num. 1. de sent. excomm. Summa Asten-
 sis, part. 2. lib. 6. tit. 7. quaest. iunctula 10. Angeica, verbo,
 Bigamia, num. 1. Summa Pisanella, verbo, eod. §. Quod si
 maritus, S. Anton. 3. part. tit. 29. de irreg. cap. 9. Syluest. ver-
 bo, Bigamia, numero 1. Tabiena, verbo, eod. §. Tertio. Si

mon Maiol. lib. 1. de Irreg. c. 3. num. 6. Alphonsi Vivaldi
 tract. de Irregul. num. 6. Anton. Cucchi. lib. 1. Institut. Iuris
 Canon. tit. 5. Couar. in Clem. Si furiosus, par. 1. §. 2. num. 3.
 de homicid. Albert. Trot. libro 2. de Cleric. perfecto, c. 11.
 Capella Tholoq. 258. Quia hic non requiritur quod sit
 peccatum, sed significatiois defectus. In hac re ego hac
 dicenda putarem;

Primo quamuis Host. Summa Astensis, & Palud. velint
 non peccare in hoc casu non reddendo debitum vxori ad-
 ultera, quam scit talem, licet non possit probare, quia vx-
 orem repellit per exceptionem orā ex adulterio; & quia
 Iudex non compelleret ad redditionē debiti si hoc sciret;
 Alij tamen, vt Goffred. Raym. Pisanella, Summa Confess.
 Gabr. & alij rectius docere videntur, teneri reddere debi-
 tum, quia non debet eam possessione corporis sui vsque
 ad sententiam spoliare, cap. fina, 1. c. 1. cum hoc ei ab Ec-
 clesia praecipuum sit, quamuis ei per hoc pareatur prauidi-
 cium bigamiae, ita vt non possit ad ordines promoueri.
 Quamuis dictum Host. & aliorum sustineri possit, quādo
 maritus offert se statim probaturum, commissum adulte-
 rium, vt infra octo dies, vel circa, arg. c. Solet, de sent. exc.
 libro 6.

Secundo, si reconciliat sibi adulteram non quoad tho-
 rum, sed solum quoad domum, & cohabitationem, non
 fit bigamus; Quia sine carnali copula nunquam contra-
 hitur bigamia, ex Palud. & Gabr. cit.

Tertio, Quāuis haec irregularitas ex solo facto sine deli-
 cto incurratur, probabile tamen est maritum sic ad prece-
 ptum Iudicis vxori debitum reddentem excusari ab ir-
 regularitate, probabilis autem est reddi irregularem, cum
 irregularitas etiam contra voluntatem contrahi possit, &
 ideo sequenda est communis opinio in praxi.

Quarto, Maritus cognoscens uxorem postquam corru-
 pta est, irregulatis est, non solum si volens ipsa sit adulte-
 rata, sed etiam si violenter, vel dolo, vel fraude decepta,
 corrumpatur, quia putauit adulterum ad se uenientem esse
 virum suum, ut expresse tradunt Simon Maiol. lib. 1. de
 Irreg. c. 33. nu. 7. & Alphonsus Vivaldi tract. de Irreg. bi-
 gamiae, num. 7. Quamuis enim vlt. passa adultera non sit,
 cap. Illae autem, 32. q. 5. quia tamen in irregularitate factū
 inspicitur, non voluntas, satis est si accedat maritus ad vx-
 orem quomodocumque corruptam; sicut virgo vim pas-
 sa non est consecranda, vt ibi docet Maiol. & latius eod.
 lib. 1. cap. 29. §. vim pati, num. 35. & citat S. Thom. 4. d. 38.
 q. 1. art. 4.

21 *Quaeritur*, Cum consecratio Episcopi maior, & dignior sit
 quam consecratio uelationis virginum, quare potest conse-
 crari in Episcopum non solum qui vxorem habuit, sed
 etiam qui post vxorem habuit concubinam, cap. Habuiss-
 se, dist. 33. & c. Fraternalis, dist. 34. sed si quae corrupta
 fuerit ante baptismum, vel post sponte, vel vi, cum pecca-
 to, vel sine, non potest inter sacras uirgines consecrari, ca.
 Acutius, dist. 26. & acutius, 28. q. 3. & cap. Illae autem, 32.
 q. 5. S. Thom. in addit. 3. part. q. 66. art. 4. Palud. 4. d. 27. q. 4.
 art. 4. Conclus. 5. Ioann. Bachon. 4. d. 25. q. 3. art. 4. in fine. Ga-
 br. 4. d. 28. q. 3. art. 3. dub. 3. in fine. Host. in Summa, lib. 1.
 titu. de bigam. §. circa, hoc uer sic. Quinto quaeritur, Sotus
 4. d. 27. q. 3. art. 2. Syluest. verbo, consecratio, 3. num. 2. q. 1.
 Simon Maiol. lib. 1. c. 29. num. 35. & cap. 33. nu. 7. & glof. in
 cap. Acutius, in uerbo, consecrari, dist. 26. *Respondeo*, cum
 glof. in d. ca. acutius, Host. & Bachone, & Vg. Ioa & Gof-
 fred. Quia Sacra uirgo significat Ecclesiam triumphantem
 non habentem maculam, neque rugam, & ideo uir-
 gines uitam angelicam imitantur, in quibus nulla est cor-
 ruptio, ex S. Ang. l. de uirgin. Episcopus uero significat
 Ecclesiam militantem, in qua sunt boni cum malis, & cor-
 rupti cum incorruptis. Est & alia ratio ex Host. & Bacho.
 Quia in consecratione uirginis consecratur uirgo Christo
 sponsa; vnde cantatur; *Veni sponsa Christi*; At uero Chris-
 tus, qui matrem uirginem elegit, & carnem incorruptam
 assumpsit, & semper uirgo permanit, & uirgines diligit,
 & eligit, cōiugium uoluntate respuit, & sit hoc ad uirginum
 ordinem specialiter commendandū. Episcopus uero spe-
 cialiter consecratur Ecclesiae quae indifferentem omnes ad-
 mitit, & nemini gremium claudit, nisi ibi defectus Saera-
 menti

meum interuenit. Huc accedit & alia ratio ex eodem H. It. Quia consuetudo approbata maiorem castitatem requirit in vxore carnali quam in marito; id est, sæpius accidit, quod maritus prouocat ad diuortium ob causam adulterij ab vxore commissi, & magis inde scandalizatur populus, quam e contra. Melior ratio est S. Thom. Palud. Gabr. & Maiol. Quia uelum, integritatem significat uirginalem; Si autem corrupta uelaretur, falsa esset significatio; sed in corrupto si ordinatur, potest esse uera significatio; si fuit uirginis uxor uir, secundum ea, quæ superius dicta sunt. Sed plura de hac re alibi.

- 22 *Octauus est*, Cum quis post uotum solemnem castitatis, quale est in susceptione ordinum Sactorum, uel in professione religionis approbata, contrahit matrimonium de facto cum uirga femina, & eam cognoscit, Hunc modum ponunt glos. in capit. super eo, in uerbo, in Bigamis, de Bigam. Rich. 4. dist. 27. art. 4. quest. 1. Palud. ead. dist. q. 4. art. 2. §. Quartus modus. Gabr. 4. d. 26. q. 3. art. 1. Notab. §. 1. Bigamia similitudinaria. Sotus 4. d. 27. q. 3. art. 1. Conclus. 6. Martin. Ledesm. 2. 4. q. 26. art. 1. tract. de irreg. in princip. Glos. & Panor. in cap. 1. & 2. Quæ Clerici uel uouent. Summa Confess. lib. 3. tit. 3. quest. 10. versic. *Septimus*. Summa Atonensis, part. 2. lib. 6. tit. 7. q. 1. Summa Pisanella, in uerbo, Bigamia, in principio. Angelica, uerbo eod. num. 7. Syluest. uerbo eod. nu. 1. S. Anton. 3. part. tit. 25. de Irreg. c. 3. Nau. in Man. cap. 27. num. 195. versic. Secundo dico Maiol. lib. 1. de irreg. c. 3. num. 7. Alphons. Viuald. tract. de irregul. nu. 12. & 13. Cosmus Phillarchus de officio Sacerd. part. 1. lib. 4. cap. 7. Summa Corona tract. de Irregul. num. 6. Iacob. de Grass. lib. 4. cap. 27. num. 38. Greg. de Valentia, Tomo 4. Disp. 7. quest. 19. puncto 3. & Thomas Zerula in sua Praxi Episcopali part. 2. in uerbo Bigami. Quæquid. Tabiena in uerbo, Bigamia, num. 2. §. Secundo; & Henriquez lib. 2. de Sacram. Matrim. cap. 6. §. 10. & lib. 14. de irreg. c. 4. §. 1. in annot. litera A id negant contra communitatem DD. sententiam. Hic autem modus octauus dici solet Bigamia similitudinaria, nos autem, & hunc & reliquos modos uocamus Bigamias secundum iuris fictionem, ius enim interpretatur hunc duo matrimonia contraxisse, nimirum, prius spirituale cum Christo, & posterius carnale cum femina, etiam si de iure ualidum non sit. Et quidem licet Henriquez uelit hunc modum non constituere irregularem, nec dici bigamum aliquem ex hoc modo, quia nullo iure habetur, Tabiena tamen ubi supra, tandem fatetur istum fieri irregularem etiam Ecclesie interpretatione, & colligi potest ex c. *Nuper*, & c. *A nobis*, de bigam. non ordin. & c. 1. & 2. Qui Clerici uel uouentes, ubi id habetur de initiatis ordinibus factis, & de religiosis, & uirginitatem professis habetur in cap. Quotquot, 27. q. 1. Quotquot uirginitatem pollicentur præuocati sunt, professione contempta, inter bigamos, id est, qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debeant. Ad id autem Maiol. quod Monachus uxorem ducens, non solum, ut bigamus, sed etiam ut hereticus est irregulans, post Bald. in l. Nemo clericus, C. de sacros. Eccles. Et quod diximus, procedit, etiam si contrahat cum uirga que sit uirgo: et si enim Archid. & Summa Pisanella uelint id solum uerum esse, quando contraheret cum corrupta: alij tamen expresse docent, irregularem & bigamum esse, etiam si uirginem duxerit, eamque cognouerit, ut Richard. Palud. Gabr. Summa Atonensis, Syluest. & Mart. Ledesm. Nauar. & Maiol. Alphons. Viuald. Summa Corona. Cosm. Phillarch. Gregor. de Valentia, & Panor. in cap. 2. nu. 5. Quæ Clerici uel uouentes, quorum opinio & communior, & uerior est. Non enim reperitur id quod Archid. & Pisan. dicunt, scilicet, ut matrimonium sit contractum cum uirga, uel corrupta. Nam de capitul. Quotquot, 27. quest. prima, generaliter loquitur de ijs, qui post solemnem uotum castitatis contrahunt, nec distinguit, an contraxerit cum uirgine, uel corrupta. In hac autem bigamia, sicut in alijs supradictis, requiritur consummatio Matrimonij, ut præfati DD. & Paludus 4. distinction. 27. disputat. 4. tradunt.
- 24 *Dubium* tamen est, An si quis liber ab omni uoto contrahat matrimonium cum femina habente solemnem uotum castitatis, sit irregulans, si eam cognoscit? Simon Maiol.

ex præfatis DD. post Felician. de Irreg. cap. 6. hoc dubium regit lib. 1. de Irreg. capi. 33. nu. 8 ubi ait esse irregularem, quia perinde est, ac si ipse haberet uotum solemnem castitatis, idemque docet hos secutus Alphonsus Viuald. tract. de Irreg. nu. 4.

Verum cum id non sit iure expressum, non uidetur esse irregulans, aut bigamus. Quia d. capi. Quotquot, 27. quest. 1. tantum loquitur de contrahentibus matrimonio, post solemnem uotum castitatis, non autem de ijs, qui contrahunt cum feminis habentibus uotum solemnem castitatis; Hæc enim interpretatio benignior est, pœne autem restringendæ sunt potius quam ampliandæ. e. odia de reg. iur. libro 6. & hanc sententiam inter recentiores sequitur etiam Henriquez lib. 2. de Sacramen. Matrim. c. 6. §. 10. in fine.

De Pœnis Bigamorum. Cap. V.

S Y M M A R I U M.

- 1 Bigamia licet nonnunquam sine peccato contrahitur, bigamis tamen uariæ pœnæ a iure Canonico imponuntur.
- 2 Bigamus omni priuilegio clericali au, & quando priuatus sit.
- 3 Bigamum in sacris constitutum, aut professum percutiens, excommunicationem incurrit.
- 4 Bigami in minoribus constituti, tonsuram, & habitum clericalem deferre prohibentur.
- 5 Bigamus Religionem ingressus, tonsuram monachalem deferre potest.
- 6 Bigami Epistolam in Ecclesia legere non possunt.
- 7 Bigamus, si ordinatus sit, exaracterem solum, non ordinis executionem accipit.
- 8 Bigamus, Episcopi Vicarius in spiritualibus esse non potest.
- 9 Bigamus alicuius beneficii Ecclesiastici capax non est.
- 10 Clericus in minoribus etiam, qui cum uirga & uirgine contrahit, beneficia Ecclesiastica, & dignitates perdit.
- 11 Clericus in minoribus Matrimonium ratum solum contrahens, beneficia omnia amittit.
- 12 Clericus in minoribus Matrimonium in occulto contrahens stipendijs Ecclesiasticis priuatur.
- 13 Clericus in minoribus Matrimonium contrahens, etiam si ob aliquem defectum sit nullum, beneficia perdit.
- 14 Clericus in minoribus uxorem ducens, priuatur beneficijs suis, etiam si uxor Religionem ingrediatur.
- 15 Clericus in minoribus, sponsalia de futuro contrahens, beneficia ipso facto non perdit.
- 16 Clericus in sacris Matrimonium contrahens, beneficia ipso facto non perdit, sed per sententiam priuari potest.

Quamuis Bigamus non peccet aliquando, & Bigamia consequenter nonnunquam sine peccato contrahatur, uariæ tamen pœnæ iure Canonico bigamis impositæ sunt. Quarum

- 1 *Prima* est, & generalis, Quod nudatur omni priuilegio Clericali, ut definit Gregorius X. in c. unico, de bigam. lib. 6. & ibi glo. in uerbo, Bigamus, & in omni uerbo, omnes priuilegio, & eadem glo. in capitu. unico, in uerbo *Unicus*, & in uerbo, *Uirginibus*, de Cler. coniu. libro sexto, ita, ut nec Canonis 17. question. 4. capit. si quis suadente, nec fori priuilegio capitul. 2. de foro compet. libro 6. gaudeat. Item perdit priuilegium immunitatis, unde uexari potest uexationibus.

bus in persona, & rebus. C. de Episc. & cler. l. 1. & 2. & l. generalis. & c. vit. de vita & honest. Cleric. Idem tradunt Palud. 4. dist. 2. q. 4. art. 3. Concluf. Gabr. ead. dist. 3. art. 3. dub. 1. Summa Pisan. verbo, Bigamia, in fine. Summa Angelica, verbo, eod. loci. m. d. r. 1. & 12. Syluest. verbo eod. nu. 8. q. 8. Summa Confe. lib. 3. tit. 3. q. 13. Summa Astenfis, part. 1. lib. 6. tit. 7. q. 5. Tabiena, verbo, Bigamia, num. 4. §. Quinto. Qui omnes hanc penam intelligunt de solis constitutis in minoribus ordinibus, & dant hanc Regulam; Quicunque potest dimittere Clericatum, vel statum, quo habet privilegium Clericale, si incidat in bigamiam (quâ ipsi vocant bigamiam interpretatiuam) perdit privilegium Clericale, sicut Acolythus, & nouitius Religiosus. Si autem sit talis conditio, quod non potest statum illum dimittere, & propterea quod meretur privilegium clericale, ut constitutus in sacris, & professus, qui sub octauo bigamie in solo, (qui ab illis bigamia similitudinaria dicitur) comprehenditur; statu illo in mente, manet privilegium, donec degradatur curie seculari. Per nullam ergo bigamiam constitutus in sacris, aut Religionem professus perdit hoc privilegium clericale, non tamen admittitur ad ordines, vel ordinis executionem, vnde c. vnico, de bigamis, lib. 6. vbi dicitur, *Adyiciendus est exortio seculari, & cap. Quisquis, d. 4. §. capitulo vnico, de cleric. coniugat. lib. 6. de solis bigamis existentibus in minoribus intelligi debent, non autem de Religiosis professis, aut in ordinibus sacris constitutis, vnde Gem. in d. cap. vnico, de bigam. lib. 6. inferit, quod constitutio penalis non extenditur de casu vero ad casum fictum, quando casus fictus non fingitur idem esse quod omnem effectum, quem habet casus verus, sicut est in proposito, ut patet in cap. Nuper, & cap. a nobis, de bigam. in antiq. & consequenter percutiens bigamiam, in antiq. & consequenter bigamiam similitudinariam hoc est, professum, vel in sacris constitutum, excommunicationem incurrit, non autem qui bigamiam in minoribus existentem percuteret, ut latius lib. 3. cap. 27. verif. *Dicimus tertius, exposuimus. Dixi, Bigamiam existentem in minoribus, si enim esset coniugatus, qui cum vnica, & virgine contraxisset, si deserat habitum, nec canonis, nec fori privilegium perderet, ca. vnico, de Cleric. coniug. lib. 6. & ibi glo. in verbo, Clerici, quod post Concil. Trid. Sess. 23. de Reform. cap. 6. procedit, dummodo Clericus ille coniugatus alicuius Ecclesie seruitio, vel ministerio deputatus, eidem Ecclesie seruiat, vel ministret, & habitu Clericali, & tonsura vtatur, secus autem, si Clericus iste cū pluribus, aut cum vidua, aut cum corrupta, etiam quam virginem esse credebat, contraheret, tunc enim bigamiam esset, & omni privilegio Clericali nudaretur ex glo. in cap. vnico, in verbo, *Virgibus, de cleric. coniug. lib. 6.***

4 *Secunda est, Quod priuantur tonsura Clericali, vt habetur in cap. vnico, de bigam. lib. 6. vbi sub pena excommunicationis sententia ferenda prohibentur tonsuram vel habitum clericalem deferre; idem docent Palud. Gabr. & alij citati supra, & Alphonsus Viualdus tract. de Irregul. Bigamiae, num. 28 & Syluest. vbi supra, quæst. 8. in fine, ait peccate mortaliter si deserat, quod patet: cum id prohibitum sit illi sub pena excommunicationis, & hanc penam, sicut & primam Palud. & Gabr. intelligunt de bigamo in minoribus constituto; nam constitutus in sacris, & Religiosus, non perdit privilegium Clericale, nec perdit tonsuram. Addant etiam Palud. Gabr. & Tabiena, quod si bigamus inret Religionem portare potest tonsuram Monachalem, quæ non est via ad ordinem, plusquam conuersorum, & cum percussus est excommunicatus, & se habet solum sicut conuersus in Religione approbata, & sic intelligitur cap. Quisquis, d. 84. vbi dicitur, *quod habet solum laicalem communicationem, id est, conuersorum; vnde sicut conuersi, tonsuram monachalem de terre possunt.**

6 *Tertia est, Quod prohibentur deferre habitum Clericalem præcisè, & quo vtuntur Clerici actum suis ordinis, aut consecrationis, aut benedictionis facturi, vt Superpelliceo, Corona, Dalmatica; Hinc vt Palud. & Gabr. vbi supra notat, nec Epistolam legere possunt, etiam sine Superpelliceo, & colligitur ex d. cap. vnico, de bigam. lib. 6. & fa-*

ciunt ea, quæ a Concilio Trid. Sess. 23. de Reform. cap. 17. traduntur.

7 *Quarta est, Non possunt citra dispensationem ad aliquem ordinem promoueri; immo nec Corona ipsi dari potest. Si enim non possunt vt antiqua Corona, vel ordine prius habito, multo minus possunt nouâ accipere, quia frustra acciperet, cum prohibitis sint deferre, nisi in Religione, vbi multi non Clerici, habent Coronam. Alphons. Viuald. vbi supra, nu. 28. Quod si de facto ordinetur, accipit quidem characterem, ordinis tamen executionem non recipit, c. de bigamis, de big. non ordin. Alph. Viuald. vbi supra, num. 27. & ordinator priuandus est potestate, & officio, cap. super eo, de bigam. non ordin. nisi cum eo fuerit dispensatum. Si enim vxoratus sit, etiam si virginem duxerit, eamque cognouerit, non solum ab ordinibus sacris suscipiendis repellitur, cap. coniugatus, & cap. vxoratus, de conuers. coniug. & cap. 2. de cleric. coniug. & ibi Panorm. num. 2. sed etiam a minoribus, & etiam a prima tonsura, ex glo. in c. coniugatus in verbo, ad sacras, de conuers. coniug. & cap. Nullus Episcopus, de temp. ordin. Maiol. lib. 1. de irreg. c. 34. nu. 1. Henriquez lib. 14. de Irreg. c. 4. §. 1. immo nec Vicarius Episcopi in spiritualibus esse potest, ex Panorm. in c. 2. nu. 2. de cleric. coniug. & DD. in cap. 1. de cleric. coniug. lib. 6. & Syluest. verbo, laicus, quæst. 3. Maiol. cit. nu. 8. & Henriquez vbi supra, Fel. in c. decernimus, num. 6. de iudic. & Iacobus Sbrozzius de Vicario Episcopi, quæst. 3. 1. sed tantum Assessors, & in temporalibus Vicarius; Quanto magis bigamus ab huiusmodi ordinibus minoribus suscipiendis, aut etiam a prima tonsura repelli debet, quæ omnia procedunt quæ ad Latinos vxoratos, nam Grecorum alia ratio est, de quibus alio in loco commodius agendum erit.*

9 *Quinta est, Non est capax alicuius beneficii Ecclesiastici nec secularis, nec Regularis, ex Palud. 4. d. 27. quæst. 4. art. 3. Concluf. Gabr. 4. dist. quæst. 3. art. 3. dub. 1. & Alphonsus Viualdus tract. de Irreg. Bigamiae, num. 28. talia enim non laico, sed Clerico conferuntur. Cum enim bigamus indignus sit omni ordine, & clericatu, vt dictum est, etiam indignus est Beneficio, quod datur ordinatis. Imo, cum beneficium datur propter officium quicunque indignus est ordine & officio, per consequens & beneficio indignus est, & hoc non solum durante matrimonio, sed etiam postea, donec mereatur dispensationem. Quibus addo, quod nec Clericus qui contraxit cum vnica, & virgine ad ordines minores, aut ad beneficia habenda admittitur, cap. 1. & cap. 2. de Cler. coniug. sed eo ipso quod matrimonium contrahit etiam ratum, statim perdit beneficia quæcunque Ecclesiastica, etiam simplicia, & dignitates Ecclesiasticas, cap. 1. & ibi glo. in verbo, *relinquenda, & Panorm. nu. 5. & idem Panorm. in c. 2. num. 2. & cap. Quod a te, & ibi glo. in verbo, *priandus, & Panorm. num. 1. & cap. Diuersis fultæijs, & ibi Panorm. num. 1. & cap. cum decorem, & ibi glo. in verbo, *dimissis, & ibi Panorm. de Cleric. coniug. Vgolin. in capitulo. Quicunque, dist. 77. Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 34. numero 1. & 4. & numero 5. Nauarr. in Manual cap. 25. nom. 120. verif. vnde cimo, ubi ait esse sententiam omnium Hæstiens. in Summa, lib. 3. tit. 1. de Cler. coniug. nu. 1. §. Quidam pœnam. Collect. in cap. 1. de cleric. coniug. Decisio Capellæ Tholosanæ 239. Bernard. Diaz in pract. Cæm. Canon. cap. 74. circa medium: Quod procedit.****

11 *Primo, etiam si non sequatur copula, vt norant DD. in ca. 1. de cleric. coniug. vbi Pan. nu. 5. Diaz vbi supra, Nau. & Henriquez cit.*

12 *Secundo etiam si occultum sit eum esse vxoratum, Panorm. in d. c. cum decorem, & Maiol. cit. nec suffragari potest contraria consuetudo, ex Panorm. & Maiol. cit. ob malum exemplum, & scandalum quod ex hoc surgeret, vt ille Ecclesiasticis stipendijs viueret, qui sub seculi milita, & nepe Matrimoniali viueret.*

13 *Tertio, etiam si Matrimonium contractum, ob aliquem defectum extrinsecum, veluti consanguinitatis, aut affinitatis non valeat, Pan. in c. 1. nu. 7. de Cler. coniug. lo. And. in ca. Ioannes, tit. eod. Roman. consil. 365. & consil. 83. column. 3.*

lum. 3. verſ. dubitatur primo. Hyppol. conſ. 70. volum. 1. co- lum. 3. incipiente ſcientiarum omnium. Stephan. in Deci- ſione 239. Capelle Tholoſana, in additione. Decius coſil. 166. volum. 1. Barthol. Brixienſis in quaſt. decima, qua inci- p. Clericus quidam. Diaz, & Nauar. vbi ſupra, quicquid Henriquez in hoc caſu, contrariū dicat. Dixi quando Ma- trimonium eſſet nullum ob defectum conſenſus, ſi enim fuit nullum ob defectum conſenſus, tunc ex Panorm. in d. cap. 1. nu. 7. de cleric. coniug. & Nauar. in Manu. ca. 25. nu. 120. non perdit beneficia, & fauet Alphoſus Vivald. tra- ctat. de Irregul. bigamia, nu. 8. quorum dictum Bernard. Diaz vbi ſup. cap. 74. in fine, verum eſſe putat ſolum quā- do defectus conſenſus fuit in Clerico; puta, quia Clericus fuit fatuoſus, vt exemplificat Panorm. cit. ſin autem defe- ctus conſenſus fuit tantum in muliere, quia per vim fuit compulſa contrahere, ipſo Clerico pure, & libere conſen- tiente; aut quia mulier non erat ſane mentis, nulla eſt ra- tio quare non perdat beneficia; ſicut quando contrahit cum conſanguinea, & fauet Imola in Clemen. Gratia, de Reſcript. & poſt eum Præpoſit. d. 32. prope finem.

14 *Quarto*, etiamſi vxor Monafterium ingredi vellet etiam antequam eſſet cognita, & fieri Religioſa, maritus tamen, qui cum beneficiatus eſſet, eam duxit, ita omne ius benefi- cij perdidit, vel beneficia recuperare non poſſit, ne inde lucrum capiat, vnde pœnam meretur DD. in capitul. 1. de Cleric. coniug. Ioan. de Imola. in Clemen. Gratia, de Reſcri- pt. Præpoſit. in cap. placuit, diſt. 32. Barthol. Brixienſis in di- cta quaſt. 10. Panorm. in ca. 1. nu. 5. de Cleric. coniug. Diaz, & Maiol. vbi ſupra, ſi tamen alicuius vxor tranſire velit ad Religionem, vir facillimè obtinere poterit beneficium poſtea; at vero beneficia prius obtenta non retinebit etiam vxore religionem proficiente. Ratio differentia potest eſ- ſe, quia cum beneficiatus tranſit ad nuptias, reddidit ſe indi- gnum beneficijs, ita quod ad ea redire, aut in eis perfeue- rare non potest, ſed hic cum vxoratus eſſet abſque benefi- cij, vxore volente Religionem intrare, ipſe conſentit, ſit dignus beneficijs renuncijs ſeculo; vnde, merito habet locum contrarium ius, quia militat ratio contraria.

15 *Quinto*, ſi huiusmodi clericus in minoribus conſtitutus, tantum contraxit ſponſalia de futuro, non perdit benefi- cia ipſo facto, ex Panorm. in cap. 1. nu. 5. de Cleric. coniug. Diaz vbi ſupra, cap. 74. in fine. Nauar. in Manual. cap. 25. num. 120. Rota Deciſ. 21. Quemadmodum enim per adeptionem ſecūdi beneficii non vacat primum, niſi quis ſit plene tranſlatus ad ſecundum, e. cum in cunctis, & cap. commiſſa, de elect. lib. 6. ita nec per contractum ſponſalio- rum, cum adhuc non ſit plene tranſlatus. Et quia ſponſa non eſt proprie vxor, ſed promiſſa.

16 *Sexto*, Conſtitutus in ſacris contrahens matrimonium per verba de præſenti, non perdit beneficium ipſo facto, ſed priuari potest per ſententiam. ſic gloſ. in cap. 1. in ver- bo dimittere, & Ioan. Andr. in cap. Ioannes, de Cleric. coniug. & Nau. in Manual. cap. 25. num. 120. quamuis Pa- norm. in d. cap. 1. nu. 7. & 8. de Cleric. coniug. contrarium affirmet. Ratio diuerſitatis eſt; quia ratio priuationis bene- ficij in Clerico conſurato, aut in minoribus conſtituto, vt ex cap. Quod a te, & cap. Diuerſis fallacijs, de Cler. coniug. colligitur eſt quia talis non potest deſeruire vxori, & be- neficio; ſed in conſtituto in ſacris ceſſat hæc ratio, cū ma- trimonium nõ teneat, & compellatur dimittere vxorem; quia vero per tale matrimonium licet nullum, etiamſi cū virgine contraxit, priuatus ſit ordinis executione, etiã per ſententiam, merito priuandus eſt beneficio, niſi cum eo, tam in ordinis executione, quam in beneficii retentione poſt condignam pœnitentiam diſpenſetur, cap. ſanè, & ibi gloſ. in verbo, ex indulgentia. & Panorm. ibi, nu. 3. de Cleric. coniug. & potest Episcopos cum eo diſpenſare, vt in d. c. ſanè, & gloſ. & Panorm. ibi, habetur. Et de penis bigamiae hæctenus.

Quis in Bigamia diſpenſet. Cap. VI.

S V M M A R I V M.

- 1 *Papa in omni bigamiae ſpecie ad omnes ordines diſpenſare potest.*
- 2 *Papa, nec contra ius diuinum, nec contra ius naturæ di- ſpenſare valet.*
- 3 *Papam cum bigamis contra Apoſtolum diſpenſare non ſo- lere, quo ſenſu dictum ſit.*
- 4 *Papam cum bigamis ex poteſtate abſoluta diſpenſare poſ- ſe, non autem poteſtate ordinaria, aſſerentes ab auctore reſellantur.*
- 5 *Cardinales an, & quomodo cum bigamis diſpenſare poſ- ſint.*
- 6 *Episcopi an, & quomodo in Bigamia diſpenſare valeant.*
- 7 *Episcopus cum bigamo ad ſacros ordines Diaconatus, & Sacerdotij diſpenſare non potest, & quare.*
- 8 *Subdiaconatus, licet antiquitus ordo fuerit, non tamen or- do ſacer habebatur.*
- 9 *Papa ſolus cum bigamo, qui poſt votum ſolemne caſtita- tis matrimonium conſummauit, diſpenſare potest.*
- 10 *Episcopus, cum bigamo, tum ad exequendum, tum ad ſu- ſcipiendum ordines Minores diſpenſare valet.*
- 11 *Episcopus, quo ſenſu cum bigamo ad conſuram ſuſcipien- dam diſpenſare prohibeatur.*
- 12 *Abbas, vel alius Prælatas Episcopo inferior, cum biga- mo de iure communi diſpenſare non potest.*
- 13 *Abbas an cum Monachis ſuis, qui bigamiam contraxe- runt, ex priuilegijs ſuis, ad ordines, & dignitates di- ſpenſare poſſit.*

Quoad diſpenſationem autem in hac irregularitate hæc dicenda ſunt.

- 1 *Primum eſt*, In omni ſpecie bigamiae Papa diſpenſare potest ad omnes ordines, etiam Pontificales. Ratio eſt: Quia Irregularitas omnis iure Canonico inducta eſt: Quamuis enim Papa diſpenſare non poſſit contra ius Naturæ, nec contra ius Diuinum, quia poteſtas ſua viroque iure inferior eſt, & verumque tanquam fundamentum ſupponit; quia tamen bigamum ordinari, nec contra- ius Naturæ eſt, nec contra ius Diuinum, ſed ſola ordina- tio Apoſtolica eſt, qua Apoſtolus 1. Timoth. 3. inſtituit iſ- quam Paſtor & Prælatas Eccleſiæ, ne bigami ordinaren- tur; neque de eſſentialibus ordinis eſt, quod aliquis non ſit bigamus, quod patet ex hoc, quia ſi aliquis bigamus ad ordines accedat, characterem accipit; Ideo Papa Pe- tri ſucceſſor & æqualem, ſeu potius eandem cum eo au- thoritatem habens, cum omni bigamo, ad omnia totaliter & vniuerſaliter, etiam ad omnes ordines, beneficia, & dignitates etiam Pontificales diſpenſare potest. Vnde & Lucius Papa, cum Archiepiſcopo Panormitano, qui bigamus erat, diſpenſauit. Quæ doctrina communis eſt om- nium tum Theologorum, tum Canonistarum, vt Gloſ. in cap. Lector, in verbo, Fiat, diſtinction. 34. Sancti. Thom. in addit. 3. part. quaſt. 66. artic. 5. Richard. 4. diſtinct. vigesima quarta artic. quarto, quaſtione quarta, Palud. ead. diſtinct. quaſtione quarta, artic. 5. Concluſ. 2. Ioan. Bachon. 4. diſtinct. vigesima quinta, quaſtione tertia, arti- culo quarto, Scot. 4. diſtinct. 33. quaſtione ſecunda, 8. de ſe- cundo. Gabr. 4. diſtinction. 27. quaſtione tertia, artic. 1. etio post dubium quartum. Soti 4. diſtinction. 27. quaſtione tertia, artic. tertio, Concluſ. 1. Martin. Ledefm. 24. quaſt. 68. artic. quarto, Henriquez libr. 2. de Sacram. matrim. capitu. ſexto, §. 11. Hoſtienſis in Summa lib. 1. tit. de bigam. §. vii.

Summæ Confess. lib. 3. tit. 3. quæst. 12. in fine. Summæ Astenfis. par. 2. lib. 6. tit. 7. q. 6. Summæ Pisanellæ, verbo bigamia, §. penult. Angelicæ, verbo eod. num. 8. S. Anthon. 3. part. tit. 29. de Irregul. cap. 3. Sylu. verbo bigamia, q. 6. & q. 7. Tabiena, verbo eod. num. 6. Septimo Nauar. in Man. cap. 27. num. 197. vers. Quinto dico. Alberti Troij, lib. 2. de clerico perfecto, cap. 11. num. 6. Ioan. Montagnæ, tract. de bigamia, q. 7. Ioan. Arborei. lib. 2. Theophrasti, cap. 16. Couarr. in Clem. si furiosus, §. 2. num. 4. de homicid. Simon. Maioli. lib. 1. de irreg. capit. 33. numer. 14. Cosmi Philarchi de offic. Sacerd. par. 1. lib. 4. cap. 7. Alphonsi Viualdi, tract. de Irreg. Bigamia, nu. 32 & 33. Greg. de Valentia Tomo 4. Disput. 7. Quæstio. 19. Puncto 3. Thomæ Zerula in sua Praxi Episcopali par. 2. in verbo, Bigami. Sebalt. Medices, part. 2. Summæ, tit. 9. quæst. 31. Quamuis enim Papa non possit facere de bigamo non bigamum, quia tamen bigamum non promoueri est de iure & ordinatione Ecclesiæ, ideo potest cum eo dispensare; sicut potest homicidam ordinare, licet non possit facere quod non fuerit homicida, quia talem existentem non promoueri, est sola Ecclesiæ ordinatio & decretum.

Quod verò dicitur, in c. Super eo. de bigam. non ordin. In legem contra Apostolorum dispensare non licet, & in c. Nuper, titu. eod. cum bigamis non liceat dispensari. Intelligi debet, quod licet non possit Papa dispensare in his, quæ sunt de iure Naturali, & quantum ad ea quæ sunt de necessitate Sacramentorum, & fidei; in alijs tamen quæ sunt de institutione Apostolorum, quatenus Prelati, & Rectores erant Ecclesiæ, (qualis est bigamia, vt supra dictum est) potest dispensare Pontifex Summus, qui eandem potestatem constituit, & destituendi nunc in Ecclesia habet, quæ tunc Apostoli habuerunt, & par parem obligare non valet. Illud autem, Non licet cum bigamis dispensare, non impossibilitatem, sed difficultatem tantum dispensandi denotat quia in bigamia non nisi in necessitate, aut magna, & ardua pro causa Papa dispensare solet, aut debet, vt DD. omnes cum S. Thoma vbi supra communiter docent.

Ne placet quod in hac materia Henr. in c. 1. de bigam. non ordin. colum. 5. & Ioann. Staphil. de literis gratiæ, & similit. colum. vit. dicunt, posse quidem Summu Pontificem cum bigamo dispensare ex potestate absoluta, non quæm ex potestate ordinaria; Quæm etiam loquendi modum habet Gregorius de Valentia, vbi supra, cum dicat, Papam in vera bigamia non solere, neque etiam posse sine magna causa potestate ordinaria dispensare. Nam vt rectè Nauar. in Man. ca. 27. num. 197. vers. Quinto dico, & Couarr. in Clem. Si furiosus, §. 2. num. 4. de homicid. potestas hæc ordinaria est, cum lege sit data, & constituta, non autem absoluta; siquidem in humano Principe potestas absoluta, ad tyrannidem potius, quàm ad legitimum & rationabilem potestatem spectare videtur, vt doctè Couarr. vbi supra, & lib. 3. var. resol. c. 6. num. 8. tradidit.

Secundus est, Quamuis in iure nihil reperiatur de potestate Cardinalium quoad dispensationem cum bigamo, quia tamen de iure, & consuetudine habent æque amplâ, & nonnunquam pleniorẽ potestatem in omni dispensatione quàm Episcopus; sicut Episcopus potest in sua Diocesi, sic Legatus à latere potest in tota sua Legatione, non solum Presbiter, aut Episcopus, sed etiam Diaconus Cardinalis, ex Palud. 4. d. 27. q. 4. art. 5. Concluf. 3. Quamuis enim non possit ordines conferre, quod est ordinis; quia tamen potest conferre beneficia, consequenter dispensare potest, quod est iurisdictionis. Summus autem Penitentiaris, cum omnibus de mundo ad minus tantum potest, quantum Episcopus cum illis de sua Diocesi. Episcopi autem Cardinales in suis titulis, & terminis Legationis possunt sicut Episcopi cum suis subditis, alijs nihil, nisi quantum eis specialiter committitur. Presbiteri autem Cardinales in Titulis, & Legationibus suis, qui possunt minores ordines conferre, possunt fortè quoad eos cum bigamis, sicut & Episcopi, dispensare: ita tamen, quod isti duo, scilicet Episcopi, & Presbiteri, quando sunt Legati in omnibus habent posse minus in sua prouincia, quàm Episcopus in sua Diocesi; Similiter & hoc habet Diaconus Car-

dinalis Legatus; Simplex autem Diaconus Cardinalis, nõ Legatus, nõ videtur aliquid habere circa hoc. Hec ex Paludano vbi supra, quibus etiã consenti Henriquez lib. 14. de irregul. cap. 18. §. 2. At verò Nauar. consil. 1. num. 5. de homicid. ait, Papam suis Nuncijs, & Legatis à latere facultatem dispensandi in bigamia non concedere.

Tertium est, Circa potestatem Episcopi; & in hac re non ita consentiunt DD. potest autem esse difficultas tùm circa ordines maiores; tùm circa ordines minores.

Quoad ordines maiores, S. Thom. in addit. 3. part. q. 66. art. 5. ait, Episcopum secundum aliquos dispensare posse cum Bigamo Religioso facto circa ordines maiores, ne scilicet detur ei occasio vagandi extra Monasterium, quod dictum ipse non refutat, nec nominat Doctores, qui illam opinionem tenuerunt, & intelligitur dictum illud tam quoad Sacerdotium, quàm quoad Subdiaconatum, aut Diaconatum. Cui fauet Henriquez lib. 2. de Sacram. Matrim. cap. 6. §. 1. & lib. 14. de Irregul. cap. 20. §. 2. vbi ait Episcopum cum professo dispensare posse, vt iniicietur Sacerdotio, si a suo Prelato subiiciatur Episcopo, Verum Palud. 4. dist. 27. q. 4. art. 5. Concluf. 4. vers. Tertio. Gabr. 4. ead. dist. q. 3. art. 3. post. dub. 4. in fine. & Sotus 4. dist. 27. qu. 3. art. 3. Concluf. 2. dicunt hanc opinionem nunc more, & vsu non seruari in bigamia verè & proprie dicta, vel de vero marito corrupta. Vnde communis DD. opinio est, Episcopum non posse dispensare ad factos ordines Diaconatus aut Sacerdotij, sed neque Subdiaconatus, in bigamia vera, vel interpretatiua, hoc est, neque in prima specie bigamiæ veræ, neque in septè primis modis bigamiæ a nobis superiori capite positis. Sic Hostiensis in Summa li. 1. titu. de bigam. non ordin. §. vlt. in fine. Summa Confess. lib. 3. tit. 3. quæst. 12. Summa Astenfis par. 2. lib. 6. tit. 7. qu. 7. Summa Pisan. verbo, Bigamia, §. penult. Angelicæ, verbo, eod. num. 8. Syluest. verbo, eod. qu. 7. Tabiena, verbo eod. num. 6. §. 7. Sotus vbi supra. Nauar. in Man. ca. 27. num. 197. §. Sexto dico, Simon Maiol. lib. 1. de Irregul. ca. 33. num. 14. Alphonsus Viuald. tract. de Irregul. bigam. nu. 34. Summa Corona tit. eod. nu. 22. Cosmus Philarchus par. 1. lib. 4. cap. 7. Gregor. de Valentia, tom. 4. Disput. 7. Quæst. 19. Puncto 3. Thomas Zerula in Praxi Episc. par. 2. in verbo, bigami Sebaltian Medices, part. 2. Summæ, tit. 9. q. 31. Ratio esse potest, quia Irregularitas hæc bigamiæ ab Apostolis inducta est, ac per manus ab vniuersali Ecclesia obseruata, Vnde cum nullo iure expressum sit, Episcopis commissam esse dispensationem eius, probabile valde est, soli Papæ id reseruatum esse. Dixi, neque Subdiaconatus; quia est in capitul. Lector distinct. 34. habeatur, quod si quis viduam in uxorem acceperit, in Lectoratu permaneat, aut si necessitas fuerit, Subdiaconus fiat, vt tamen notat Sotus post alios, maximè gloss. in capitul. super eo, in verbo, Sacros, de bigam. non ordin. licet Subdiaconatus ordo tunc fuerit, non tamen habebatur ordo sacer, & facit capitul. A multis, De ætat. & qualir. & capitulo Miramur, de sacris non ordin. & Canon. Nullus, distinct. 60. quia tamen nunc ordo Sacer est, citã ab omnibus habetur, eique annexum est continentie votum, solus Papa in eo dispensat, cum per tale votum homo cultui Diuino mancipatus sit, non est tamen improbabilis opinio Paludani, 4. distinct. 27. quæst. 4. articul. 5. Concluf. 4. Gabr. 4. distinct. 27. quæstio. 3. articul. 3. post. dub. 4. & Henriquez lib. 2. de matrim. capitul. 6. §. 1. quod in ampla regione, vt India, si vrgeret magna necessitas, & penuria esset ministrorum, Episcopus ex tacita quadam commissione Papæ, & benigna iuris interpretatione ad Subdiaconatum dispensare posset, argument. capituli. Lector, distinct. 34. Et multo magis probabile est dispensare posse cum bigamo qui ordines malè susceperat, vt in illis ministrare possit, quando quidem respectu iam ordinati, est potius suspensio ab officio, quàm Irregularitas, ex Soto, 4. dist. 22. q. 3. artic. 1. vers. Differunt autem primò. Henriquez lib. 2. de Sacram. Matrim. c. 6. §. 11. Greg. de Valentia Tomo 4. Disput. 7. q. 19. Puncto 3. & citant Nauar. in Man. cap. 27. num. 197. vers. Sexto, & Maiol. lib. 1. de Irregul. ca. 33. num. 14. vbi tamen Maiol. nihil tale habet, & Nauar. potius loqui vide-

Q tur

tur de vſu ordinum minorum ſuſceptorum. Et idem Hen-
riquez lib. 14. de Irreg. c. 20. quatuor dubius, virtute Con-
cilij Trid. ſeſſ. 24. de reſor. capit. 6. concedentis facultatem
Epiſcopis, vt diſpenſare poſſint in omni Irregularitate pro-
ueniente ex delicto occulto, ait Epiſcopum diſpenſare poſſe
in bigamo ſeptimi modi, ſcilicet cum eo, qui vxore pro-
prium cognouit, quam ignorauit feciſſe adulterium, ſi po-
ſtea reſiciens, facto diuortio, velit ordinari, quia Conci-
l. Trid. non limitat ad Irregularitatem ex crimine proprio,
quod etiam Palud. 4. diſt. 27. q. 4. art. 5. Concluſ. 4. verſic.
Quinto. Gab. 4. d. 17. q. 3. artic. 3. dub. vlt. in fine, & Tabie-
na. in verbo, bigamia, nu. 6. §. ſeptimo, antea docuerunt,
Nam licet publicum, & occultum nihil faciant ad biga-
miam, ſecus tamen ad diſpenſationem. Quorum opinio
tatis probabilis eſt, & colligi poteſt ex Conc. Trident. vbi
ſupra, in praxi tamen vix tuta eſt, nec meo iudicio ſe-
quenda.

10 *Quantum* vero ad bigamiam ſimilitudinariam, ſeu
octauam bigamiae modum à nobis in præcedenti cap. ex-
poſitum, communis DD. ſententia eſt, quod ſi Clericus
contraxit in ſacris cum corrupta, aut ſi de iure contraxit
cum vna, puta antequam eſſet in ſacris, & de ſeſſo eam
alia poſt ordinationem, aut profeſſionem in Religione ap-
probata, ſolus Papa diſpenſat, argu. *Nuper, de Bigam.*
Sin autem exiſtens in ſacris, ut Religionem profeſſus, con-
traxit cum virgine, & alia vxorem tate in habitu laicali,
aut in minoribus non habuerit, Epiſcopus diſpenſare
poteſt, tamen vt in ſuſceptis miniſtre, tum etiam, vt ad
veteriora promouatur. Sic gloſ. in cap. *Suae*, 2. in verbo, *ex
indulgentia*. & ibi Panor. num. 1. & nu. 3. de Cleric. *con-
iug.* & gloſ. in cap. *primum*, in verbo, *diſpenſatione*, & Panor.
in cap. 2. num. 5. Qui Clerici vel vouent, vbi gloſ. ait *cap.
Nuper*, de bigam. quod contractum ſignificat, intelligi de-
bere de eo, qui primo in laicali habitu habuerit vxorem,
& poſtea in ſacris aliam accepit, talis enim tanquam biga-
mus reputatur propter intentionem cum opere ſubſe-
cuto, & ideo cum illis Epiſcopi diſpenſare non poſſunt.
Cum gloſ. & Panor. conſentiunt Cardin. Praepoſit. Palud.
4. d. 27. q. 4. art. 5. Concluſ. 4. verſic. Quarto. Gabr. 4. ead.
diſt. art. 3. dub. vlt. in fine. Angelica verbo, bigamia, num.
9. Sylueſt. verbo, eod. q. 7. in fine. Tabiena, verbo, eod. nu.
6. §. ſeptimo. Nau. in Man. ca. 27. num. 197. verſ. ſeptimo.
Coſmus Philarchus de offic. Sacerd. part. 1. libr. 4. cap. 7.
Greg. de Valentia vbi ſupra Thomas Zerula loco citato,
in verbo, Bigami. Notab. 3. qui alios refert. Toletus lib. 1.
c. 26 & Henriquez lib. 2. de Matrim. cap. 6. §. 11. & lib. 14.
de Irreg. cap. 20. §. 2. & citat pro hoc Concil. Trident. ſeſſ.
24. de Reſorm. cap. 6.

11 *Quoad ordines* Minores, Summa Piſanella, in verbo,
Bigamia, §. penult. abſolute docet, Epiſcopum in hac ir-
regularitate diſpenſare non poſſe, & Angelica, verbo, eod.
numer. 8. expreſſe ait, non poſſe diſpenſare in minoribus.
Henric in capit. 1. de bigam. Ludouic. Gomeſius in tract.
Breuium, nu. 29. & Coſtar. in Clem. ſi ſuſoſus, §. 2. num. 4.
de homicid. volunt diſpenſare non poſſe, ſi bigamiam con-
traxit poſt Clericatum ſuſceptum, ſed nec poſſe niſi ma-
xima ſubſit cauſa diſpenſandi. Nauar. in Manual. cap. 27.
nu. 197. verſ. Sexto dico. Alphoſ. Vivaldus tract. de Irreg.
bigamiae, nu. 34. & Gregorius de Valentia tomo 4. Diſput.
7. quaſt. 19. Puncto 3. ſolum admittere videntur diſpenſa-
re poſſe, quoad vſum ordinum minorum ſuſceptorum,
non autem vt de nouo accipiat. fundamentum eſt ex cap.
vnico, de bigam. li. 6. Alij tamen omnes volunt poſſe Epi-
ſcopum ſimpliciter diſpenſare, tum ad exequendum, tum
ad ſuſcipiendum ordines minores. ſic S. Thom. in addit. 3.
part. q. 66. art. 5. Palud. 4. d. 27. q. 4. art. 5. Concluſ. 4. Dur.
ead. diſt. quaſt. 4. nu. 8. Gabr. 4. diſt. 27. q. 3. art. 3. dob. vlt.
Ioan. Bachon. 4. diſt. 25. q. 3. art. 4. Sotus, 4. d. 27. q. 3. art. 3.
Concluſ. 2. Hoſtienſ. in Summa libr. 1. titu. de bigam. non
ordin. §. vlt. & Summa Aſtenſis part. 2. libr. 6. tit. 7. quaſt. 7.
Sylueſt. verb. bigamia, q. 7. Tabiena, verbo eod. num. 6.
§. ſeptimo, & Henriquez libr. 2. de Sacram. Matrim. cap.
6. §. 11. & lib. 14. de irreg. ca. 20. §. 2. Joſeph Angles in Flor.
rib. 4. ſent. part. 1. in quaſt. de eſſentialibus Matrimonijs, in
fine. Thomas Zerula in Praxi Epiſcop. part. 1. in verbo, Ir-

regularitas, dub. 17. & part. 2. in verbo, Bigami, diſt. 2. &
colligitur ex cap. lector, diſt. 34. vbi bigamos permittitur
permanere in Lectoratu, & etiam aſcendere ad Subdia-
conatum, qui illis temporibus inter ſacros ordines non
computabatur. Rationem dat Sotus; quia cum per ordi-
nes minores homo non ſimpliciter Diuino cultui, & ſa-
cris mancipetur, merito Epiſcopus in illis diſpenſare po-
teſt.

12 *Ad illud* cap. vnic. de Bigam. lib. 6. Reſpondetur, illi
prohiberi conſuram ſi nulla cauſa rationabilis diſpenſan-
di adſit, quae ſi adſit, nihil impedit, quo minus in eis Epi-
ſcopus diſpenſare queat.

13 *Quantum* eſt, Nullus Abbas, vel alius Praelatus inferior
diſpenſare poteſt de iure cum bigamis, ſic in Monache-
rio, ſive ante, de iure, vel de facto contractis, etiam ſi in alijs
irregularitatibus plus poſſet quam Epiſcopus, argum. cap.
cum illorum, de ſent. excomm. Quod ſi haberet potestatem,
quod poſſet diſpenſare in his, in quibus Sedes Apo-
ſtolica non eſt conſulenda, tunc poſſet ea, quae in hac re
Epiſcopus poſſit. ſic Palud. 4. d. 27. quaſt. 4. art. 5. Concluſ.
5. Gabr. 4. diſt. ead. q. 3. art. 3. dub. vlt. Tabiena, verbo, Bi-
gamia, num. 6. §. ſeptimo. Nauar. in conſil. 2. de conſil.
coning. lib. 3. & conſil. 1. de homicid. num. 5. lib. 5. & Hen-
riquez libr. 2. de Sacram. Matrim. cap. 6. §. 11. & lib. 14. de
irreg. ca. 18. §. 2. Quia vero Religioſi omnes nunc magna
14 habent privilegia conſulenda ſunt, vt ex ijs, quae poſ-
ſint, & non poſſint certius colligi. Addunt autem Palud.
& Gabr. quod licet Abbas diſpenſare fortassis poſſit cum
bigamis ad ordines, non tamen quoad dignitates ſuſci-
piendas, & haec de Bigamiae irregularitate dicta ſufficiunt.

De Irregularitate ex defectu corporali.

Cap. VII.

S Y M M A R I V M.

- 1 Irregularitas ex defectu corporali proueniens, quatuorplex ſit.
- 2 Vitiati, aut diminuti corpore, irregulares in iure dicuntur, & cenſentur.
- 3 Lex vetus, & ſacerdotium vetus, Legis, & ſacerdotij no-
ui teſtamenti figuratiua fuerunt.
- 4 Miniſtri ſacrorum etiam apud Ethnicos corpore integri,
nullamque maculam habentes eſſe debuerunt.
- 5 Corpore vitiati quinam cenſendi.
- 6 Vitium quodeunque corporis, executionem ordinis impe-
diens, vel in ſignem deſormitatem inducens, irregula-
rem habentem efficit.
- 7 Vitium notabile corporis, an idem operetur poſt ordinis ſu-
ſceptionem, quod antea operabatur.
- 8 Corporis defectus inhabilem reddens ad Sacerdotium, ad
Subdiaconatum, & Diaconatum ineptum ſemper non
efficit.
- 9 Defectus membri magni & apparentis, deſormitatem ma-
gnam inducens, irregularitatem inducit.
- 10 Membrum magnum irregularitatem inducens, quod-
nam cenſetur.
- 11 Membrum paruo, & occulto ſponte, & ſine cauſa inſta pri-
uatus, irregularis eſt.
- 12 Caſtratus ſe, etiã cauſa caſtitatis, peccat, & irregularis eſt.
- 13 Dentes membra propria non cenſentur.
- 14 Membrum occulto, notabilem deſormitatem exterius non
generante, priuatus, ſi ex culpa propria non procedat,
irregularis non eſt.
- 15 Membrum, aut partem membri ſine cauſa ſibi amputans
quare irregularis.
- 16 Dubius, an ob deſormitatem, vel debilitationem irregula-
ris ſit, iudicio Epiſcopi ſi aie debet.

Secunda species irregularitatis, quæ ex aliquo defectu corporis contrahitur, varia & multiplex est, quam nos facilius & clarioris doctrinæ gratia in quatuor membra dividemus;

Primum erit de irregularitate proveniente ex aliquo defectu corporis.

Secundum, de irregularitate ex aliquo morbo, vel infirmitate corporis.

Tertium, de patientibus defectum Natalium.

Quartum, de irregularitate ex defectu ætatis cōtingente, hæc enim omnes irregularitates ad hoc caput reducuntur, de quibus omnibus suo ordine agemus, primum autem in hoc capite, & sequenti absolvemus.

Ex corporis defectu regulares sunt omnes habentes aliquam corporis defectum, qui in iure dicuntur vitiat, aut diminuti corpore, vt constat ex toto tit. de corpore vitiat, & capit. illiteratos, dist. 36. & dist. 55, per totum. Huius irregularitatis figura præcessit in veteri testamento, vt constat Levit. 21. *vbi omnis qui habuerit maculam de semine Aaron sacerdotis, eccedere prohibetur ad offerendas hostias Domini, aut panes Deo suo;* vbi etiam multa corporis vitia numerantur, quibus omnibus minister veteris testamenti carere debuit; nec immerito, cum lex illa & Sacerdotium illud figurativum erat Sacerdotij novi testamenti, vt etiã videre est apud Aegesp. lib. 1. de excidio Hierosol. ca. 29. Quis mos etiam apud Ethnicos observabatur; siquidē M. Sergius in Prætura a sacris deiectus est, eo quod manibus ac pedibus debilis esset, vt auctor est Papius lib. 7. Natur. Histor. capit. 28. Immo ab ætate Romuli hic mos apud Romanos erat, nã eos solos Sacerdotes ipse elegit, qui & genere excellentes, & virtute præstantes, nec tamē inopes aut corpore vlla ex parte trunco fuissent, vt refert Dionys. lib. 2. Roman. antiquit. vnde Seneca libro 4. Declamatorum, Declam. 2. non solum apud Romanos sed etiã apud alias gentes eam legem fuisse scribit, vt sacrorum Ministri corpore integri essent, nullam maculam habentes, quique nulla possint corporis foeditate notari. Et idem apud Persas vti receptum fuisse tradit Alex. ab Alexand. lib. 6. Dierum Genial. ca. 14. Id quod etiam in novæ legis Ministris, ob maiorem & ipsius legis, & Sacerdotij dignitatem, & excellentiam observari debere sacri Canones & Summorum Pontificum decreta sanxerunt.

Corpore autem vitiat in hac materia dicuntur illi, qui vel debilitati sunt, vel mutilati. Debilitatus autem dicitur ille, qui habet quidem omnia membra, sed tamen aut vnum aut plura inefficacia, & inutilia habet, vt verbi gratia, si quis habeat oculum cæcū, aut manum aridam, cruris contractam, & similia. Mutilatus verò is est, qui aliquo corporis membro, necessario ad vsum ordinum caret, vt v. g. manus, vel oculo. ex Hostiens. in Summa lib. 1. tit. de corpore vitiat. §. 1. Summa Confess. lib. 2. tit. 1. quæst. 4. 2. Summa Astens. part. 2. lib. 6. tit. 2. q. 1. Angelica, in verbo corpore vitiat, in princip. S. Anton. 3. par. tit. 29. de irreg. cap. 5. Sylvest. verbo eod. num. 1. Tabiena, eod. num. 1. Simon Maiol. lib. 1. de Irreg. cap. 14. num. 1. Quicumque igitur vel caret aliquo membro corporis ad vsum ordinum necessario; vel etiam habeat illud membrum, ad vsum tamē ordinum habet impeditum; vel denique defectum aliquem corporis deformem habet, qui in populo irreuerentiam, horrorem, scandalum, vel offensionem gigneret, irregularitas huius generis erit, & quoad ordines, & quoad beneficia. Quoad ordines quidem, arg. c. 3. Quid in aliquo dist. 51. tam propter inhabilitatem ad officium exequendū; tum, propter deformitatem, ac scandalum tollendum; tum, quia indignum est illud offerre Deo, quod homo dedignatur, vt ait S. Hieron. in cap. 1. Malach. & refertur cap. fin. dist. 49. ordinati enim in quadam dignitate præ alijs constituuntur, & ideo in eis ex quadam honestate requiritur non solum claritas morum, sed etiam integritas, & sanitas membrorum, vt idonei ad actus ordinum exequendos inveniuntur. Quoad beneficia verò, quoniam beneficium datur propter officium Clericale, cap. vlt. de Rescript. lib. 6. vnde fit, vt quicumque ad ordines fuerint inhabiles, etiam inhabiles erunt ad beneficium quod ordo ille requirit, vt superius cap. 2. in regula quinta latius exposuimus. Vt au-

tem scire possimus quodnam corporis vitium irregularitatem faciat, sequentes Regulas afferemus.

6 Prima regula: Quodcumque corporis vitium, vel ordinis executione impediens, vel insignem deformitatem inducens, irregularem habentem efficit. Quæ Regula colligitur ex Levit. 21. cuius moralitatem late, doctè quoque explicat S. Gregorius lib. 1. Pastor. cap. 11. & refertur in cap. Hinc etenim, d. 49. eandem tradunt S. Thom. in addit. 3. par. q. 39. art. 6. Palud. 4. dist. 25. art. 3. qu. 3. Rich. ead. dist. artic. 5. quæst. 2. Gabr. 4. dist. inct. 25. quæst. 1. articulo 2. in fine. Sotus ead. dist. quæst. 1. articulo 3. Concl. 2. Martin. Ledesm. 2. 4. quæst. 26. artic. 2. tract. de Irreg. Henriquez lib. 14. de Irreg. capit. 8. §. 1. & §. 4. Hostiens. in Summa lib. 1. tit. de corp. vitiat. §. Et quæ impediunt. Summa Astens. par. 2. lib. 6. tit. 2. quæst. 1. Gonsalus a Villadiego in trac. de Irreg. capit. de corp. vitiat. S. Anton. 3. par. tit. 29. de Irreg. capit. 5. Albert. Trotius lib. 2. de vero & perfecto Clerico cap. 16. Couar. in Clem. Si furiosus, par. 1. in principio, nu. 5. de homicid. Nauar. in Man. ca. 27. nu. 200. Simon Maiol. lib. 1. de Irreg. cap. 14. nu. 2. Iacobus de Graffis lib. 4. cap. 27. nu. 39. & seq. Ioseph Angles in Florib. 4. Sent. par. 1. in quæst. de Sacram. ordinis, art. 4. Exemplum primi generis est, si quis oculis priuatus sit, aut vfu linguæ aut si digitis careat, quibus hostiam frangere impeditur, aut si sit adeo tremulus, vt calicem absque periculo effusionis eleuari nequeat. Posterioris verò, amputatio nri, aut insignis macula in oculo aut aliquis alius defectus qui magnam facit deformitatem in quacunque corporis parte, vel membro, quo personæ claritas obscuratur; Quamuis enim huiusmodi membrorum vitium aut mutilatio non obstat substantiæ Sacramenti, quo minus verè suscipiatur, est tamen contra præceptum Ecclesiæ, vt Richar. Summa Astens. & Sotus vbi supra expresse testantur.

7 Dubium est circa hanc Regulam, An eadem sit ratio de habitibus defectum corporis quoad ordines suscipiendos, & quoad exercitium actus in ordinibus receptis antequam talis corporis defectus contigerit? Respondeo ex cōmuni opinione DD. S. Tho. 3. par. quæst. 82. art. vlt. ad 3. S. Anton. 3. par. tit. 29. de Irreg. c. 5. in princip. Panorm. in c. 2. de Cler. ægrot. Marian. Socin. in capitu. ad audientiam, nu. 21. de homicid. Gonsala Villadiego tract. de irreg. ca. de corpore vitiat. Sylvest. verbo, corpore vitiat, q. 2. Tabiena verbo eod. nu. 2. §. Primo, in fine. Martin. Ledesm. 2. 4. q. 26. art. 2. tract. de Irreg. post initium. Nau. in Manual. cap. 27. num. 200. vers. Sepimo dico. Simon Maiol. lib. 1. de Irreg. c. 14. num. 8. & Henriquez lib. 14. de Irreg. cap. 8. §. 4. dispartem lōgè rationem esse; Nam quoad ordines suscipiendos, eo ipso iure quo quis inhabilis est ad ordines suos exercendos, etiã nec promoueri debet, & sic promotus deicitur; Quãdo autem post ordines susceptos superuenit talis defectus, si non per hoc redditur nimis deformis, potest exequi illa officia, ad quæ non impeditur propter illum defectum, puta si factus Sacerdos, amisit visum, aut impeditur in his digitis qui sunt necessarij ad hostiæ elevationem, & fractionem, quamuis Missam celebrare non possit, aut alias in altari ministrare, poterit tamē omnia alia ministeria exercere, v. g. & confessiones audire, cōcionari, funeralia agere, vel actus Diaconi, & Subdiaconi facere; arg. cap. 2. de Cleric. ægrot. Cosmus Philarchus de officio Sacerd. par. 1. lib. 4. cap. 8. Summa Corona tract. de Irreg. num. 4. vers. Sexto. Alphons. Vivald. tit. cod. num. 139. Non tamen priuabitur eo ipso beneficio suo, si sine culpa sua in talem defectum inciderit ne ad datur afflictis afflictio 7. q. 1. cap. cum percussio, sed dabitur ei adiutor, si tale beneficium sit, cui ipse delevit non possit, cap. 3. & ibi. Pan. nu. 1. de Clerico ægrot. & S. Ant. vbi supra. Maiol. cit. cap. 14. num. 13.

8 Dubium aliud est, An si quis ineptus, & inhabilis sit ad Sacerdotium ob defectum aliquem corporis, quia scilicet caret membro aliquo corporis necessario, ad Diaconatum, vel Subdiaconatum, vel ad minores ordines promoueri possit? Respondeo cum Panormitan. in capit. exposuisti, numer. 2. de corpore vitiat. & Maiol. lib. 1. de Irreg. cap. 14. numer. 14. in fine, talem admitti posse ad il-

De defectibus corporis in particulari. Cap. VIII.

S Y M M A R I U M.

- 1 Monstruosi omnes irregulares sunt, & qui ut tales defendi.
- 2 Digito sex habens, an, & quando irregularis sit.
- 3 Gigantes, vel Pygmei, an, & quando irregulares sint.
- 4 Gibbosi, an, & quando irregulares sint, iudicio Episcopi relinquuntur.
- 5 Oculis orbatu irregularis est.
- 6 Cæcus post receptum sacerdotium effectus, an a Papa dispensari possit ut Missam celebret.
- 7 Cæcus, licet celebrare non possit, confessiones tamen audire concionari, & Iurisdictionalia exercere valet.
- 8 Oculo uno orbatu, alium tamen integrum habens, an irregularis sit.
- 9 Oculu maculatu habens, si exinde nimia deformitas sequatur, irregularis est.
- 10 Macula in oculo quando irregularitatem inducat.
- 11 Oculum unum grossiorem altero habens, vel utrumque prominentem, quando irregularis sit.
- 12 Oculu distorto habens, quando irregularis sit, iudicio Episcopi relinquuntur.
- 13 Lippus quis censetur, & quando irregularis sit.
- 14 Naso carentes irregulares sunt, & a solo Papa dispensantur.
- 15 Labia formaliter membra non sunt, quare tamen eis carentes irregulares sint.
- 16 Dentium defectus irregularem aliquem non efficit.
- 17 Surdus, & qui nullo modo audire potest, iure Canonico irregularis est.
- 18 Manu utraque, vel una tantum carens, iure naturali ab ordinum susceptione, & executione impeditus est.
- 19 Manus tremulas habens, ita ut periculum sit in tenendo calice, irregularis est.
- 20 Faciei defectus an, & quando hominem irregularem efficiat.
- 21 Mutus, & lingua carens iure naturali ab ordinum susceptione impeditus est.
- 22 Claudi, & cruribus, vel pedibus carentes, an, & quando irregulares censentur.
- 23 Crura distorta habens irregularis non est.
- 24 Hermaphroditus, seu Androgynus irregularis est.
- 25 Mulier celebranti nec in necessitate inferuire potest.
- 26 Dispensare in irregularitatibus ex defectu corporis proueniuntibus solus Papa potest.

Quantum ad quædam particularia, & determinata corporis vitia, quid dicendum sit, facile colligi potest ex dictis; ut tamen certior huius rei notitia habeatur, de singulis corporis membris sigillatim agendum est.

Monstruosi igitur omnes scilicet qui plura capita, plures manus, plures pedes habent solito irregulares sunt, arguuntur. Qui in aliquo, dist. 50. & c. Quoniam, de officio ordinis. Si enim deformitas omnis notabilis satis est ne quis promoueri debeat ex Panormi, in cap. 2. numer. 4. de Clerico agrot. tum multo magis monstruosus ordinari nequit, cum monstra inter liberos non computentur quoad successiones, nec in patria potestate recipiuntur, l. Non sunt, ff. de statu hominum. Ad monstra etiam pertinent illi, qui etiam si habeant omnia membra, inter ea tamen maxima disparitas est, quæ deformitatem producit ex Simone Maiolo, lib. 1. de Irreg. cap. 13. numer. 2. & Alphonso Vinaldo tract. de Irreg. num. 131. Habens autem sex digitos non est irregularis ex Maiolo ubi supra, numer. 3. & Tabiena, in verbo

capite, sed inuitus, puta si ab inimicis per insidias aut vim aut etiam sic ita natus, aut puer in cunabulis vitia amiserit, aut aliud membrum occultum non generans deformitatis, talis siquidem promoueri potest, & in susceptis ministerare cap. si quis a medicis, c. Eunuchus, cap. si quis promouere, dist. 53. Rich. 4. dist. 21. artic. 5. quest. 2. Hostiensis in Summa, lib. 1. tit. de corpore vitiat. §. Et quæ impediant, Summa Astensis, part. 2. lib. 6. tit. 2. quest. 4. & quest. 5. Summa Pisanella, in verbo, vitiatu corpore, §. Quid de mutilatis, S. Anton. 3. part. tit. 29. de Irreg. cap. 5. Angelica, verbo, corpore vitiat. au. 1. Tabiena, 4. quest. 1. art. 2. in fine. Syluest. verb. corpore vitiat. quæst. 4. Tabiena, verbo eod. num. 2. §. Primo. Mart. Ledesm. 2. 4. quest. 26. art. 2. tract. de Irreg. Nau. in Manu. cap. 27. nu. 199. vers. Tertio dico. Couat. in Clem. Si furio, 3. part. in initio relect. num. 6. de homicid. Simon Maiol. lib. 1. de Irreg. cap. 1. §. num. 4. Toletus lib. 1. c. 25. & Henriquez lib. 14. de Irreg. cap. 8. §. 1. Et clarè colligitur ex capitulis ex parte, 1. & 2. de corpore vitiat. Sin verò casu in tale aliquo lapsus sit, tunc auctores ubi supra distinguunt, si enim in dolo operatus licite, puta, si dolando ligna amputauit sibi partem digiti mox, nec a susceptione repellitur, nec a susceptis deicitur, cap. Qui partem dicit, §. si vero rei illicitè operatus, & casu membrum amiserit occultum, aut partem eius, a promotione repellitur, licet misericorditer, id est, ex dispensatione Episcopi toleretur in susceptis, si membrum, aut pars membri modicam deformitatem generaret. Neque necessarium est ex Host. S. Anton. cit. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 200. Gregorio de Valeria Tomo 4. Disput. 7. Quest. 19. Puncto 3. §. 2. Alphonso Vinaldo tract. de Irreg. num. 172. Toletus lib. 1. ca. 25. & §. 1. in cap. Eunuchus, in verbo, in persecutione, dist. 55. eos qui castitati sunt ab hostibus, aut alio modo, testiculos siccos, & paluerizatos secum in bursa deferre, ut possint celebrare, quasi tunc intelligantur habere omnia sua membra; quia defectus illius membri nec deformitatem, nec debilitatem inducit.

Quædam has igitur duas vitias Regulas DD. communiter dicit, quod in eo qui sibi membrum, aut partem eius amputat, causa irregularitatis est seuitia, siue sit magnam siue paruum, siue apparet, siue non apparet; si tamen langior non fuit causa incisionis; caro enim putrida resecanda est, quest. 5. cap. 1. & 24. quest. 3. capitulo, Resecanda. In alijs vero qui sine culpa sua, ab alijs, vel casu fortuito mutilantur, irregularitatis causa est deformitas in membris apparentibus, vel debilitas in apparentibus, & non apparentibus.

Quæ regula: Vbiunque incidit dubitatio sit notanda deformitas, vel debilitatio quæ faceret irregulare, statim est iudicio Episcopi, cap. 2. & ibi Anton. & Cardin. & Panormi, num. 1. & idem Panormi, in cap. 1. num. 3. & Innoc. in capitul. significauit, de corpore vitiat. Archid. in princip. distinct. 55. Hostiensis in Summa lib. 1. tit. de corpore vitiat. §. Et quæ impediant, Summa Astensis part. 2. lib. 6. tit. 29. quest. 4. in fine. Summa Pisanella post Goffred. in verbo, vitiatu corpore, §. Quid de mutilatis, ante finem. Summa Angelica, in verbo, corpore vitiat. num. 5. S. Anton. 3. part. tit. 29. de Irreg. cap. 5. in fine. Syluest. verbo corpore vitiatu, num. 2. quest. 1. Tabiena in verbo, eod. num. 3. §. Secundo. Mart. Ledesm. 2. 4. quest. 26. art. 2. tract. de Irreg. Nauar. in Man. ca. 27. num. 200. vers. Sexto dico. Couat. in Clem. Si furiosus, part. 1. initio relect. nu. 5. versic. Prior Regula, de homicid. Simon Maiol. lib. 1. de Irreg. cap. 2. in princip. versic. Tertia. & Henriquez lib. 14. de Irreg. capit. §. 1. Summa Corona tract. de Irreg. num. 4. versic. Sexto. Jacob. de Grass. lib. 4. cap. 27. num. 46. Quod verò Angelica, Tabiena, & Maiol. ubi supra dicunt, posse superiores Religionum cum Religiosis exemptis dispensare, & iudicare de tali defectu non rectè dicitur, quia ut ait Syluester ille non habet ordines conferre sed Episcopus; nunquam autem artifex inferior, vel non superior iudicat de materia quam superior operatur, vel formam inducit, statimque quam superior operatur, vel formam inducit, statimque quales esse debent, sed hoc accipit a compaginatore, & per se exequitur, ut ille iubet.

verbo corpore vitiatum, num. 2. §. Primo. Summa Confess. lib. 2. titu. 1. Quest. 44. nisi talis defectus pariat deformitatem, quæ iudicio Episcopi, vt diximus, relinquatur. Vnde & tales inter liberos computantur. Non sunt liberi, si de statu hominum. Quod intelligitur siue in pedibus, siue in manibus sex digitos habeant, cum digiti membra non sint. Et idem dicendum quando habent eos coniunctos dummodo ex hoc non sit impedimentum in vsu membri, ex Tabiena, cit. & Syluest. verbo, eod. num. 4. quest. 3. si quis vero superfluos digitos haberet, vel alterum altero longiorem, & circa periculum possit amputate superfluitatem, non erit irregularis; quandoquidem superfluitas hæc digitorum nullam monstruositatem continet, cum physicorum ratione ex feminis abundantia id fiat; & quia digiti membra non sunt, & tales inter liberos connumerantur; Ideoque licet possint sibi eum superabundantem abscidere sine periculo irregularitatis, dum tamen nullum vitæ periculum incurratur, neque maior deformitas suboritur, tunc enim non liceret, glo. in cap. Qui partem, in verbo digiti, dist. 55. Syluest. cit. num. 4. quest. 3. Maiol. lib. 1. de Irreg. cap. 14. num. 15. & Henriquez lib. 14. de Irreg. c. 8. §. 3. Id quod verum est, quando digitus ille superfluus liberum Eucharistiæ usum non impedit, vt qui duplicatum pollicem, vel indicem haberet; si enim nihil obrectationi Eucharistiæ obsit, vt puta duplicatis auricularibus, aut duplicatis solum pedum digitis, ad quosunque ordines promoueri poterit. Host. & Panorm. in ca. cum de tua, num. 3. de corp. vidat. S. Anton. 3. part. titu. 29. cap. 5. Alber. in verbo, vitiatum. Maiol. lib. 1. de Irreg. c. 14. nu. 15.

3. Huc pertinent illi, qui irregulares sunt ob defectum, vel excessum debite naturæ, vt sunt Gigantes, vel Pygmaei, quorum si talis sit defectus, qui pariat deformitatem, ita vt ridiculo si sint erunt irregulares aliàs admitti possunt, ex Maiolo, lib. 1. de Irreg. cap. 13. nu. 9. & Henriquez lib. 14. de Irreg. c. 8. §. 3. & Alphonso Vualdo tract. de Irreg. nu. 133.

4. Idem dicendum est de Gibbosis, & alijs habentibus alios huiusmodi defectus; relinquatur autem arbitrio Episcopi, vt videat, si talis sit deformitas, vt repellantur ab ordinibus suscipiendis, ex Maiolo, lib. 1. de Irreg. cap. 19. num. 1. Alber. in verbo, vitiatum corpore, Summa Confess. lib. 2. tit. 1. quest. 44. Pisanelia, verbo eod. S. Anton. 3. part. tit. 29. de Irreg. c. 5. Angelica, verbo corpore vitiatum num. 4. Syl. eod. num. 5. q. 6. & alij. Iacob. de Grassi, lib. 4. Decis. cap. 27. nu. 44. Toletus lib. 1. c. 25.

5. Quoad oculos, cum certum sit oculos membra esse, consequens est irregulares esse eos, qui oculis orbati sunt, ca. fina. dist. 55. quod non solum verum est, quando oculus est erutus, aut effusus, sed etiam quando eo est orbatus, ex glo. in cap. 2. in verbo, in vsu, de verbo signific. lib. 6. Immo qui in totum cæcus est, vel oculis priuatus iure naturali videtur esse impeditus, quia aut non potest, aut non sine maximo periculo celebrare valet. Quod si quis iam Sacerdotio initiatus fiat cæcus, celebrare non potest, ex S. Thom. 3. part. quest. 82. art. 10. ad 3. Soto 4. dist. 13. quest. 1. art. 10. ad 3. Summa Pisanelia in verbo vitiatum corpore, Syluest. verbo corpore vitiatum, quest. 6. Tabiena, verbo eod. num. 2. §. Primo Summa Aitensi, part. 1. lib. 4. titu. 13. artic. 1. & par. 2. lib. 6. tit. 2. questio. 6. Maiol. lib. 1. de Irreg. cap. 20. numero 1. & 2. & Alphonso Vualdo tract. de Irreg. numero 139. Nonnulli tamen dicunt Papam aliquando dispensare vt quis in totum cæcus factus post receptum Sacerdotium in eo celebraret, vt Sotus vbi supra qui ait se vidisse cæcum a Papa dispensatum, si modo alius Sacerdos, aut vtr expertus adsit celebranti; & Henriquez lib. 14. de Irreg. cap. 8. §. 2. in annot. litera M. ait se vidisse quosdam dispensatos; Quod si verum sit, dicendum est, illos non fuisse cæcos, ita, vt nihil omnino viderent, & consequenter vt non possent absque periculo celebrare; semel autem cæcus effectus, si visum recuperet etiam miraculose non prohibetur suis ordinibus defungi, quasi cessante irregularitate vt de Abbate quodam, cui nomen Spes erat, refert S. Greg. lib. 4. Dialog. cap. 10. & de alijs idem refert Maiol. vbi supra, vbi numero 2. docet, quod licet cæcus effectus consecrare non possit, nec aliâ ministeria altero, vel

durante cecitate, in quibus visu opus est, aliâ tamen peragere potest, vt confessiones audire, prædicare, & beneficium retinere, dato ei coadiutore, argum. cap. 2. & Panorm. ibi de Cleric. agror. & Rosell. in verbo, vitiatum, in prin. Alphonso Vualdo tract. de Irreg. num. 139. & Sebast. Medici. p. 2. tit. 9. quest. 32. vt de venerabili Beda legitur, qui licet cæcus effectus esset, mirabilem tamen in concionando se præbuit, ex Nauclero in anno Domini 700. vide teste eodem Maiolo, si quis cæcus causa prædicationis promoueri velit, potest Papa dispensare, vt & Sacerdos, & Episcopus fiat, etsi enim ob defectum oculorum Sacerdotium in Sacramentis, & sacrificijs exercere nequeat, arramen confessiones audire, concionari, & Iurisdictionalia exercere valet; vt contigit Roberto Scoto cæco a puerili etate, qui Parisijs Theologiam perdidit adeo insigniter, vt Romæ creatus Sacerdos, & Archiepiscopatui Armacano in Hybernia & Legatione pro Iulio III. fuerit perfundus, ex Surio in anno Domini 1551. & Maiolo citato. Item qui vno oculo caret est irregularis, vt auctores citati testantur, quia est membro corporis diminutus.

8. Quod si quæras, an qui caret visu vnus oculi, habeat tamen alium oculum integrum, & sanum, irregularis sit? Respondet non esse irregularem, sic Nauar. in Manu. cap. 27. num. 199. versic. Quarto dico, & Henriquez lib. 14. de Irreg. c. 8. §. 2. Gregor. de Valentia tom. 4. Disputat. 7. qu. 19. Punct. 3. §. 2. Quia cum addit oculus, etsi visu caret, non est corporis membro diminutus; & facilius cum eo dispensatur, qui habet oculum sinistram integrum, quam cum eo qui habet tantum oculum dextrum, quia sinister oculus est magis vilis, & decens ad Canonem Missæ legendum; qui enim oculo illo careret, canonem oculo dextro aspicere non potest sine indecentia, cum oporteret se vertere versus populum; sin vero orbatus esset oculo sinistro, & legere posset oculo dextro sine vlla indecentia, ad ordines admitti potest, cessat enim ratio irregularitatis, cum nec careat membro necessario, nec sit deformitas; Et a fortiori admittendus esset, quâdo nihil videret oculo dextro circa deformitatem tamen cum sinistro optime videret, ex Nauar. in Manu. cap. 27. num. 199. versic. Quarto dico, & Henriquez lib. 14. de Irreg. c. 8. §. 2. & Simon Maiol. lib. 1. de Irreg. c. 20. num. 4. versic. Ille quoque, & Rebuff. in praxi benefic. ut. de dispensat. cum corpore vitiatum. Alphonso Vualdo tract. de Irreg. nu. 142. & Summa Corona tit. eod. num. 4. versic. Sexto.

9. Item qui maculatos habent oculos, si sit nimia deformitas, erunt irregulares, e. cum de tua, de corpore vitiat. Summa Pisanelia, in verbo corpore vitiat. §. vtrum claudus, versic. cæcum Angelica, in verbo, corp. vitiat. num. 2. Syluest. eod. quest. 6. Tabiena; eod. num. 2. §. Primo. Idem de habentibus maculam vel albuginem in oculo; ex Alphonso Vualdo, tract. de Irreg. num. 145. Toletus lib. 1. cap. 25. & quamuis Angelica, Tabiena, & Rosella, in verbo, vitiatum corp. velint talem irregularitatem tolli per ingressum Religionis; contrarium tamen verius est, quod nec Religiosus & professus factus, nisi per Papam dispensatus sit, potest promoueri, ex Innoc. in cap. cum de tua, de corpore vitiat. Aitensi. par. 2. lib. 6. tit. 2. quest. 6. Syluest. in verbo, corpore vitiat. quest. 6. Maiol. lib. 1. de Irreg. cap. 20. num. 6. Alphonso Vualdo tract. de Irreg. num. 146. & Henriquez lib. 14. de Irreg. cap. 8. §. 2. facilius autem est dispensatio eius, qui Religionem ingressus est quam eius, qui secularis clericus fieri vult, arg. d. cap. cum de tua, de corpore vitiat. & DD. cit. An vero sit notabilis defectus, iudicabit Episcopus, si enim non sit, irregularis non erit censendus, sin autem fuerit, a solo Papa dispensabitur. Ita autem macula in oculo Irregularem efficit, quæ sine subtili inspectione offert se videntium conspectui; alioqui, si primo intuitu ea macula non appareat, non est habenda in consideratione ad impedimentum promotionis sic lac. Aluar. quem refert Panorm. in cap. cum de tua, in fine, de corpore vitiat. & Petrus de Samp. quem refert, & tenetur Aitensis in Summa, part. 2. lib. 6. tit. 2. quest. 6. & Maiol. lib. 1. c. 20. num. 6. in fine. Ioseph Angles in Florib. 4. Sent. vbi supra. Iacob. de Grassijs cit. num. 4. & 43. Huc etiam reducuntur qui habent vnum oculum grossiorem altero, vel vitium.

vitiumque prominentem, huiusmodi enim non sunt irregulares, nisi sit nimia deformitas, ex glo. in capit. cum de uita, in verbo, visum fuerit, & ibi Panorm. num. 3. de corpore uitiatis. Summa Aftenfis, par. 2. lib. 6. tit. 2. quaest. 4. & citat Goffe. & Bernar. Rosella in verbo, uitiatus corp. Sicut in verbo, corpore uitiat. quaest. 6. Maiol. li. 1. de Irreg. cap. 20. nu. 6. vers. Hic confine est, & facit l. Qui clauum, in prin. ff. d. d. d. edict. & Henriquez lib. 14. c. 8. §. 2. de qua de firmitate annotabilis sit, nec ne, iudicabit Episcopus.

12. Idem dicendum de eis, qui habent oculos distortos, quos uocamus Strabones, de qua de firmitate, iudex erit Episcopus, an sit notabilis, ita ut promotionem impediatur, ex DD. proxime citatis.

13. Idem etiam iudicandum de lippis, & eis, qui palpebris carent; lippis autem dicitur, qui oculos lacrymas habet perpetuo; Non tamen lippitas omnino impedit promotionem, sed ea sola, quae nimis aciem habet distillatione, & putrescentem, & quae horrorem inspicientibus affert, oblique subtili inspectione, unde res tota ab arbitrio Episcopi dependet, ex Maiolo lib. 1. de irreg. cap. 20. nume. 5. & Henriquez ubi supra. Alphonso Vivaldo tract. de irreg. g. l. omne. 144.

14. Quoad Defectus Nasi, certum est carentes naso esse irregulares, carent enim membro uenustissimo, cuius priuatio magnam inducit deformitatem, per quam persona clauis obsecratur; unde idem de hoc quod de mutilato dicendum est, & a solo Papa dispensatur. Tabiena uerbo, dispensatio, nume. 13. vers. Decimo septimo. Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 22. num. 2. Alph. Vivald. tract. de Irreg. num. 152. & Henriquez lib. 14. de Irreg. cap. 8. §. 3. Habentes autem nasum distortum, vel nimis grandem, vel breuem, an sint irregulares iudicio Episcopi relinquuntur, an sit deformitas, quae scandalum pariat.

15. Item licet labia formaliter membra non sint, quia tamen formam & speciem dant corpori, & sine quibus corpus deformis esset, consequenter qui labijs careat, aut ea notabiliter deformia habet, irregulares sunt; & ij maxime qui labia coriosa habent, ita ut cibum, aut liquida uix ore contineere possint; unde tales nec ad Sacerdotium, nec ad sacros ordines promoueri possunt; ob maximum periculum in Eucharistia sumptione; in quo etiam defectu iudicabit Episcopus quid agendum sit, ex Maiolo lib. 1. de Irreg. c. 3. Alphonso Vivaldo tract. de Irreg. num. 153. & Henriquez ubi supra.

16. Ad uero defectus dentium nullum irregularem constituit, dentes enim in iure non dicuntur membra corporis. Innoc. in cap. significauit, & in cap. expositi. de corpore uitiatis. Panorm. in cap. ex parte. 1. numer. 5. tit. eod. Summa Confess. lib. 2. tit. 1. q. 42. circa medium. Bart. in l. is cui, ff. de ed. edict. Socin. in cap. sententiam, 4. parte princip. q. 31. Ne Clerici vel Monachi, & Maiol. li. 1. de irreg. cap. 24. num. 1. Alph. Vivald. tract. de Irreg. nume. 154. & Henriquez lib. 14. de Irreg. cap. 8. §. 2. in fine, ubi in annot. littera S. docet proinde euellentem pugno dentem alterum non fieri irregularem.

17. Quoad defectus aurium. Dicendum est, Surdus, & qui nullo modo audire potest, iure Canonico irregularis est; ideo nec promoandus est, & promotus deijci debet. Aliter uero tantum aures surdas; item surdaster, difficultat audiens, non est irregularis, ex Maiol. lib. 1. de Irreg. ca. 25. numer. 1. & Alphonso Vivaldo tract. de irreg. nume. 146. Iacob. de Graff. lib. 4. capit. 27. numer. 51. dummodo uerumque habeat aurem. Qui uero utraque aure priuatus est, uel una tantum, aut parte notabili auriculæ, irregulatus est, quia est membro corporis diminutus, ex Maiolo, li. 1. de irreg. cap. 25. nume. 5. & fauet glo. in cap. Singula, in uerbo, Oculis, distinctio. 89. unde & eius defectus notabilis irregularem hominem efficit, sicut & mutilatus in membro uisibili irregularis est, id quod maxime procedit quando eam amiserit dando operam rei illicite, in duello, cum sponte sibi eam praeciderit, aut in penam culpae illa priuatus sit, ex Nau. in Man. cap. 27. numero 22. vers. Secundo. Maiol. lib. 1. cap. 25. num. 5. Alphonso Vivald. Tract. de Irreg. numero 158. & Henriquez lib. 14. capitulo 8. §. 3. Quis tamen per vim priuatus sit auribus, uel una auricu-

la ab hostibus, iusta ratione admitti, & excusari potest ab irregularitate, ut Maiol. Henriquez, & Vivald. nume. 159. tradunt.

18. Quoad Defectus manuum: Qui utraque, uel altera manu carent, iure naturali impediti sunt ab ordinum susceptione, & executione. Item qui habent in manibus deformitatem notabilem, sunt irregulares; Sin uero nullo modo hostiam contrahere, uel frangere, uel in manibus tenere possunt, iure naturali impediti sunt. Sic etiam qui habent manus inarticulatas, & inefficaces ad celebrandum, sunt irregulares, is enim dicitur carere membro, qui habet illud inefficax, arg. c. Sicut uirgeri, 1. qu. 1. & Maiol. li. 1. de Irreg. cap. 14. nu. 5. Item habentes manus tremulas, ut periculum sit in tenendo calice, irregulares sunt, quando autem tale periculum sit, iudicabit Episcopus, ex eod. Maiolo, num. 9. & Specul. ab eo citatus, & Tolet. libro 1. Instruct. Sacerd. cap. 25. Item qui carent pollice, uel indice irregulares sunt; immo pollice carentes sunt iure naturali impediti. Illi uero, qui uno digito, uel pluribus carent si deformitatem habent notabilem, irregulares sunt, ut sunt, illi quibus crucis signum, aut benedictio datur, ad Sacramentum Eucharistiae tractatur. Alberic. in uerbo mutilatus, & in uerbo uitiatus. Rosella in uerbo homicidium, 3. q. 3. vers. Quartum. Maiol. lib. 1. ca. 14. num. 12. Si tamen nullam deformitatem habent, non erunt irregulares. Item qui uinguis in totum carent, irregulares sunt, uel ob deformitatem notabilem, uel ob periculum, aut difficultatem contrahendi hostiam, uel frangendi, aut tenendi calicem; Sin autem nec sit deformitas, nec periculum in celebrando, non sunt irregulares, quia uingues non sunt membrum, ut colligitur ex cap. fina. de corpora uitiatis. Et denique illi, qui plures solito digitos habent, si deformitatem notabilem habeant, sunt irregulares, qui uero duos, aut tres digitos coniunctos habent, Episcopi iudicio relinquuntur, ex DD. citatis.

20. Quoad Defectus faciei, in qua praecipue cernitur claritas personae, Si talis sit defectus, qui nimium turpem, & deformem reddit, irregularitatem efficit, Syluest. uerbo homicidium, 3. q. 3. vers. Tertium. Tabiena, uerbo, Irregularitas, 3. num. 27. vers. Vigesimo sexto. Maiol. lib. 1. de Irreg. ca. 21. num. 1. Alphonso Vivald. Tract. de Irreg. num. 148. & Henriquez lib. 14. c. 8. §. 2. Quod si habeat os distortum, uel cicatricem in facie, id relinquuntur iudicio Episcopi, ut iudicet an notabilem pariat deformitatem, Color autem fuscus, aut niger in uultu, & color corui, qui Regio morbo laborant, qui motus croceo colore torum corpus, sed praecipue faciem suffundit non facit irregularem, ex Maiolo cit. num. 2. Vivaldo, num. 148. & Henriquez d. §. 2. Montagna uero morbus, qui & Lieben dicitur, qui totam faciem scedo surfore occupat, & solo osculo in se fit, & sedus, & horridus est, & morbus incurabilis, & apparens, irregularem facit, Maiol. & Henriquez ubi supra, post Specul. in cap. si forte, nume. 5. de elect. lib. 6. per cap. penult. de Cler. agrot.

21. Quoad Defectus linguae, Qui mutus est, & lingua caret, nec ullo modo loqui potest, iure naturali impeditus est; Sic etiam qui linguae usum perdidit, aut non potest se explicare, irregularis est ne promoueri possit, & propter impossibilitatem perdit ordinis executione, ex S. Thom. 3. par. q. 82. art. 10. ad 3. Scotus 4. dist. 13. art. fina. ad 3. Tabiena, uerbo, corpore uitiat. num. 2. §. Primo, in fine. & Maiol. lib. 1. de irreg. c. 26. nu. 2. Alphonso Vivaldo Tract. de irreg. num. 162. & Iacob. de Graff. lib. 4. c. 27. nu. 50. & Henriquez lib. 14. c. 8. §. 2. Qui uero impeditioris sunt linguae, aut blesi, ut Moses, aut balbi, ut Demosthenes, qui calculis sub lingua positus, R. litteram postea didicit, non sunt irregulares, Maiol. num. 3. Iacob. de Graff. lib. 4. c. 27. num. 50. & Henriquez ubi supra, nisi forte notabilem difficultatem in loquendo haberent. Et qui ob apoplexiam, uel alium morbum linguae usum amiserant, postea morbo cessante non erunt irregulares. De quo defectu iudicabit Episcopus, sicut de alijs, ex Vivaldo citat. numero 163.

22. Quoad eos, qui claudi sunt, Dicendum est, quod si quis ita cruribus, uel pedibus careat, ut nullo modo accedere possit

poſſit ad altare, iure naturali impeditus eſt. Item ſi nullo modo pedibus ſuis ſtare poteſt, iure naturali impeditus eſt; ſi vero ſtare poteſt, aut accedere ad altare, & ita claudus natus eſt, vel ſine culpa ſua ſi factus eſt, ſi non pariat notabilem deformitatem, ex cauſa vrgenti diſpenſari poteſt, dum modò talis ſit defectus, vt ſine baculo, aut ligneo pede ad altare accedere queat. Sienim altaris ſcalas per ſe aſcendere ne queat irregularis eſt, c. Nullus Episcopus, de Conſecr. diſt. 1. & ibi glo. in verbo, cū baculo, & eadem glo. in cap. ſi quis in infirmitate, diſt. 55. Summa Piſanella, in verbo, vitiatuſ corp. §. virum claudus Angelica, verbo, corpore vitiat, num. 3. S. Anton. 3. par. tituſ. 29. de Irreg. c. 5. Sylueſt. verbo, corpore vitiat, quaſt. 5. Tabiena, eod. §. Primo, in fine. Nauar. in Man. cap. 27. nu. 199. Simon Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 18. num. 2. Iacob, de Graſſ. lib. 4. cap. 27. num. 44. Tolet. lib. 1. cap. 25. & Henriquez lib. 1. ca. 8. §. 1. Cum religioſis vero, falſo docet Hoſt, quem referat ac ſequitur Aſtenſis, par. 2. li. 6. tit. 21. quaſt. 2. & Roſella verbo, vitiatuſ corp. Maiol. lib. 1. cap. 18. num. 3. poſſe Episcopum diſpenſare, vt cum pede ligneo celebrent, ex Sylueſt. verbo, Vitiatuſ corp. q. 10. Non ſunt tamen irregulares ij, qui habent crura diſtorta, cūm veſtituſ tale corporis vnum commodè tegere poſſit.

24. *Quoad Defectum ſexus*, Conſtat hunc facere irregularem, maxime ſi ſit Hermaphrodituſ, ſeu Androgymuſ, c. Si teſtes, 4. quaſt. 2. & 3. §. Hermaphrodituſ, & ibi Archid. & gloſ. Sin vero magis vergat in ſexum femineum, * nec characterem ordinis ſuſcipit, cum ſit incapax ordinis; Vnde Chriſtuſ B. Virginem omnium Sanctiſſimam ad ordines non eligit: Immo mulier adeo excluditur a miniſterio ordinum Sacrorum, vt nec celebranti ſeruire poſſit vt gente neceſſitate, ex Archid. in c. Hoc quoque, de conſecr. diſt. 1. Maiol. lib. 1. de irreg. c. 28. num. 6. prohibetur enim accedere ad altare, vt preſbitero miniſtreſ, ca. 1. in fine, de cohab. Cleric. Si vero magis incaleſcat in virum, quam in feminam, ſi ordinem ſuſcipit, imprimitur character, ſed perpetuo ſuſpendi poteſt ab ordinum executione. Si vero incaleſcat aequè ſexus virilis, & muliebris, recipere non poteſt characterem, quia nec vir, nec femina dici poteſt Summa Aſtenſis, par. 2. li. 6. tit. 26. in fine. S. Anton. 3. par. tituſ. 29. de irreg. cap. 6. §. Hermaphrodituſ. Nauar. in Man. ca. 27. num. 203. verſic. Decimo quinto, Iacob. de Graſſ. lib. 4. cap. 27. num. 49. Sebaſt. Medicus, par. 2. tit. 9. quaſt. 32. Toletuſ lib. 1. cap. 25. Maiol. lib. 1. cap. 27. numer. 3. & Henriquez lib. 1. de irreg. c. 8. §. 6. Tabiena, verbo, corp. vitiat, num. 5. in fine. Vivald. num. 136.

26. *Quoad Diſpenſationem in hiſ omnibus irregularitatibus*, etſi Gloſ. in cap. Significauit, in verbo Noſtra, de corpore vitiat. & Hoſtienſ. in Summa tit. eod. & Aſtenſis par. 2. li. 6. tit. 21. quaſt. 5. Tabiena, in verbo, corpore vitiat. §. Primo, Sylu. eod. q. 10. Villadiego de Irreg. col. 49. & Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 14. num. 15. velint Episcopum poſſe in iſtis diſpenſare; Alij tamen vt Innoc. in d. c. ſignificauit & ibi Panorm. num. 2. & Staſyl. de literis gratiar. & iuſtit. par. 2. fol. 139. Nauar. in Man. cap. 27. num. 200. verſic. octauo dico, Martin. Ledefm. 2. 4. quaſt. 26. art. 2. tra. de irreg. Couar. in Clem. ſi ſuſtoſuſ, par. 1. initio Relect. num. 7. de homicid. Gregor. de Valentia Tomo 4. diſp. 7. Quaſt. 19. Puncto 3. §. 2. Coſmuſ Philarchuſ de officio Sacerd. par. 1. lib. 4. cap. 8. Alphoſ. Vivald. Traſt. de irreg. num. 174. Sebaſt. Medic. par. 2. tit. 9. quaſt. 32. & Henriquez li. 14. c. 8. §. 2. & §. 4. rectuſ docent ſolum Papam diſpenſare; immo Staſyl. & Couar. docent, Papam rariſſimè diſpenſare in hac irregularitate proueniente ex vicio corporis, maxime quando eſt aliqua apparens, manifeſta & notabilis difformitas. Poteſt tamen Episcopus, quando reſ eſt dubia, iudicare quiſ defectuſ, vel difformitas ſit talis, vt irregularitate inducat. Quod vero in d. c. ſignificauit, dicitur, *Auctoritate noſtra fretuſ, & tua*, quaſi inde inferri velint, poſſe Episcopum auctoritate etiam ſua diſpenſare in hac irregularitate, ex Panorm. ibi, num. 2. & Couar. cit. intelligitur de diſpenſatione Episcopi auctoritate Apoſtolica præſtitata, ac ſibi delegata, Quaſi diceret, *auctoritate noſtra*, ſubintellige, & per conſequentiam, & ideo tibi commiſſa, quia etiam *tua* dicitur, quia nec alijs committere poteſ, vt

exponit Panorm. Vnde, ſalluntur qui docent poſſe Episcopum diſpenſare cum Religioſo, immò poſſe ſuperiorem, ſi defectuſ poſt profeſſionem acciderit, vt clauduſ celebraret cum pede ligneo, vt ex dictis conſtat, nec vilo modo in praxi ſequenda eſt eorum opinio.

De irregularitate ex morbo, vel infirmitate corporis proueniente. Cap. IX.

S P M M A R I V M.

- 1 Irregularitates ex morbo, vel infirmitate corporis prouenientes quatenus ſint.
- 2 Morbuſ, aut infirmitaſ, quaſ horrorem, deformitatem, aut ſcandalum generat, irregularem efficit.
- 3 Capitiſ dolor, ſeu vertigo, quando irregularitate inducat.
- 4 Febreſ continuæ, & vehementeſ patienti, an, & quando irregulariſ cenſenduſ.
- 5 Morbo Gallico, aut alio contagioſo laboranti, quādo irregulariſ ſit.
- 6 Capilliſ, aut barba carenti, an, & quando irregulariſ ſit, iudicio Episcopi relinquatur.
- 7 Leproſuſ, nec ad ordineſ aſſumi, nec vt inter alioſ celebret admitti debet.
- 8 Leporam habenti beneficiuſ Parochialeſ ſuperuenienteſ alij quem beneficiuſ non priuat.
- 9 Scabieſ multa, & iugis irregularitate inducit, & ex qua cauſa ut plurimum naſcitur.
- 10 Paralyticuſ nec ad ordineſ promoueri, nec promotuſ leſeſcipiſ miniſtrare debet.
- 11 Morbuſ caducuſ, ſeu [Comitialiſ] irregularem efficit, & unde ſic dictuſ ſit.
- 12 Morbuſ caducuſ an ceſſauerit, quando cognosci poſſit.
- 13 Morbuſ omniſ apparens, & incurabiliſ irregularitateſ inducit.
- 14 Demoniacuſ, & Energumenuſ, irregulariſ eſt, & proſeſtuo a ſuſceptiſ, & ſuſcipiendiſ ordinib. excludit.
- 15 Vinuſ bibere, aut retinere non valent, ad Sacerdotiuſ promoueri non poteſt.
- 16 Miſſa Sacrificiuſ, in ſola panis conſecratione, etiam ſi Papæ diſpenſatione, adminiſtrari nequit.

Varias Irregularitateſ, ob motbum, & infirmitatem corporiſ prouenienteſ enumerat Simon Maiol. lib. 1. de Irreg. Nam irregulareſ ait eſſe, qui ſtequenter capitiſ dolorem patiuntur, vt lib. 2. cap. 23. Idem docet de iſis, qui chigram in manib. aut podagram pedibus patiuntur lib. 2. cap. 21. Idem de illiſ aſſerit, qui peſte, vel morbo aliquo contagioſo laborant, lib. 2. cap. 20. Et etiam qui morbo Gallico laborant irregulareſ eſſe tradit lib. 2. ca. 16. vbi etiam idem tradit de eiſ, quibuſ capilliſ capitiſ in totum exciderint, vel barba, ex toto excidit ob ſalciam, vel leproſum, citant ad hoc cap. Sacerdoteſ, diſt. 10. Immo etſi capilliſ exciderint a barba ob morbum, vel cauſam, irregulartatem contrahi docet. Que tamen omnia promouendiſ & abſque dictione, aut iuriſ expreſſione aſſeruntur; In iure namque expreſſum non eſt, prædictoſ irregulareſ eſſe; quare reſ aliter, a nobiſ explicanda erit; id quod clarioris doctrine cauſa in ſequentibuſ dieb. præſtandum eſt.

Primo, ſiguit Regula cōmuniſ eſt, quam tradit S. Tho. 4. diſt. 9. art. 4. qu. 3. ad 3. & 3. p. qu. 82. art. vi. ad tertium morbuſ, aut infirmitaſ, quaſ horrorem, deformitatem, aut ſcandalum generat, & promotionem, & ſuſceptiſ ordinem executionem impedit; Item ſi morbuſ inducit ineptitudinem, vel impoſſibilitatem ad vſum ordinuſ, tunc morbo laborantiſ naturali iure ad ordineſ impedituſ eſt, quod

non nisi in iure expressum sit. Ratio est: quia necessarium non fuit in iure exprimeretur, quoniam sic laborantes iure naturali impediti sunt; Quia enim irregularitas iure Canonico inducta sit, & consequenter auctoritate Papae dispensabilis: sicut ij, qui iure naturali impediti sunt ob aliquem corporis defectum, & inhabiles profus ad usum ordinum, irregulares non sunt, sed iure naturali impediti, in quibus nec Papa dispensare valet, ut verbi gratia mutus, vel lingua carens; aut vna, vel vtraque carens manus aut qui crucibus, vel pedibus priuatus est, ita, ut ad altare accedere non possit, vel ibi stare: ita planè morbus ineptum reddens ad ordinum usum, iure naturali laborantem impedit, ita vt nulla in eo dispensatio esse poterit, quamdiu tale impedimentum durat, & hoc, quamuis in iure nihil fuerit expressum. Ex qua regula colligitur, quodnam ad inducendam irregularitatem sufficiens sit impedimentum, & quid de morbis a Maiolo positis sentiendum sit.

Secundo, Capitis dolor, siue vertigo, si inducat periculum celebrandi, vel omnimodam impossibilitatem, tunc iure naturali impedimentum est ad ordines, vel suscipiendos, vel susceptos exercendos, quamuis nihil in iure expressum sit; vbi verò quis in totum liberatur, nulla testat irregularitas, quo sensu intelligendus est Iacobus de Grassi, lib. 2. cap. 27. num. 48.

Tertio, Qui patiuntur febres continuas, & tam vehementes, quae mentis alienationem inducunt, aut Podagram, vel Chiragram, quae manuum aut pedum usum ita impediunt, vt nec Sacramentum tractare, nec ad altare stare valeant, duranti morbis istis, iure item naturali impediti sunt ad ordines sumendos, vel exercendos; cessantibus autem huiusmodi morbis, cum nullum sit impedimentum, nulla est irregularitas, quia nihil de istis in iure expressum est. Qui verò iam promotus esset, non excluditur ab omnium ordinum administratione, sed eorum tantum, qui impediunt Chiragra vel podagra exerceri non possunt, ex Maiolo, lib. 2. cap. 21. numer. 2. Quae verò de febris diximus, de continua intelligenda sunt; in febris enim leuibus, aut etiam Quartanis, quae sua habent quietis intervalla, nihil obstat, quo minus quis promoueri possit, si liberum usum corporis permittant, ea praesertim hora, aut die qua vacat febris. Monet tamen Maiol. lib. 2. cap. 22. num. 1. ne promotus celebret sine coadiutore assistente, qui si febris inualuerit, succurrere possit, & ministeria, si opus fuerit, perficere, arg. cap. Nihil, & ca. illud, 7. quae sit. semper autem in his, & alijs morbis relinquatur arbitrio Episcopi, vt videat quis morbus impediatur ne promotus possit, arg. promotus officia solita exercere, argum. c. 1. & ibi Innoc. & Panorm. in fine, de corpore vitiat. & c. 2. & 3. de cleric. agrot.

Quarto, Qui morbo Gallico, vel alio morbo contagioso laborat, si ita vehemens sit, vt causet vicera, deformitatem notabilem, vel scandalum, vel horrorem, erunt irregulares; Quod si tantum causet internos cruciatus, cum articulo in inflatione, membrorum, ac neruorum contractione, sine vilo extrinsecus vicere, dummodò omnis absit deformitas, non causet irregularitatem, nisi forte ex criminis notorietate proueniat, puta ex torpi libidine, tunc enim isti sicut alij infames irregulares erunt, vnde difficultate admittendi erunt huiusmodi ad ordines.

Quinto, si cui capilli ex capite, vel ex barba in totum exciderint, nihil est in iure expressum, quare recurrendum est ad Regulam iuris generalis; Si enim ista contingant ex aliquo facto infamiae, puta ex lasciuia, & libidine, tunc inducunt irregularitatem ob illam infamiam vnde oriuntur, cum infames iure Canonico irregulares sint. Sin verò non proueniant ex aliquo infamia, tunc quidem si haec aliquid notabilem deformitatem inducunt, aut scandalum, aut horrorem, irregularitatem efficiunt propter deformitatem, & scandalum. Quae res arbitrio Episcopi relinquuntur, vt iudicet, quando talis sit deformitas, vt vel promotionem, vel susceptorem ordinum executionem impediatur.

Sexto, Leprosus nullo modo ad ordines assumi debet, nec quidem, vt inter leprosus celebrare possit, sin autem promotus fuerit, non debet coram sanis celebrare, quamuis

si non sit nimia deformitas, posset in occulto priuatum celebrare. Coram leprosis autem, qui habere debent propriam Ecclesiam, & presbiterum, potest publice celebrare, & ministrare eis Sacramenta, nisi forsitan tam grandis lepra foret, vt vel manus, vel labia corrosa essent, aut alia membra impedita haberet, per quae celebrare decenter non posset, ita vt ultra horrorem, & deformitatem, periculum sit maximum effusionis sanguinis. Quia omnia colliguntur ex cap. cum percussio, cap. De rectoribus, & cap. tua nos, & ibi gloss. de cleric. agrot. & gloss. in Summa, 7. quae sit. in verbo, Quod autem viuente. S. Thom. 4. d. 9. art. 4. quae sit. 3. ad 3. & 3. par. quae sit. 82. art. fin. ad 3. Summa Pisanello, in verbo, leprosus §. fin. & in verbo vitiat corpus §. 3. S. Anton. 3. par. ut. 29. de irreg. cap. 5. Summa Confessorum, lib. 2. tit. 1. quae sit. 43. Summa Asteni par. 1. lib. 4. tit. 1. 3. art. 2. in princip. Angelica, in verbo corpore vitiat, num. 9. & in verbo leprosus, num. 6. Syluest. verbo, corpore vitiat. quae sit. 6. Tabiena, cod. nu. 4. §. Tertio. Alberic. in verbo, leprosus Guiliel. & Vg. in cap. Hinc etenim, distinct. 49. Specul. in tit. de dispensat. §. iuxta, versu. Item percussor. Martin. Ledesma. 2. 4. quae sit. 26. art. 2. tract. de Irreg. Naua. in Ma. ca. 27. num. 201. vers. Decimotertio. Maiol. lib. 2. de Irreg. cap. 18. num. 1. & 2. Iacob. de Grassi. lib. 4. cap. 27. num. 47. Sebast. Medic. p. 2. tit. 9. quae sit. 32. & Henriquez lib. 1. 4. cap. 8. §. 8. Ex quibus addo, quod si habent beneficium parochiale, & promoti in Sacerdotium talis morbus lepra contingat, non est priuandus beneficio suo, sed interdicens a se illi omnis administratio, si haec duo concurrant, scandalum populi, & plebis abominatio; & dari debet ei coadiutor, assignata ei congrua sustentatione, ca. de rectoribus, de Cleric. agrot. Aut si opportunus videatur, remoueri potest a beneficio & alius eius loco institutus referuat congrua portione leproso ad victum, & vestitum, ex Rosella, & Angelica, cit. in verbo, leprosus, & Maiol. lib. 2. cap. 18. num. 2. & colligitur ex d. cap. tua nos; sin autem beneficium ita tenere sit, quod vtrique non sufficiat, tunc Panorm. in capitul. de rectoribus, numer. 6. de Cleric. agrot. ait, quod prelati iustitiam ex aequitate preferendus est, & ad prouidendum coadiutori compelli debent parochiani, & facit quae habentur in ca. omnis Christianus, & ibi gloss. in verbo, vacuus, de Consecr. distinct. 1. Cessante autem lepra, & ordines suscipere, & susceptos exercere potest.

Septimo, Scabies multa, & iugis, cum sit similis & affinis lepra, quae non sine suspitione luxuriae hominem inuadere solet, quia ex eadem causa plerumque, quae lepra, scilicet ex atra bili originem ducit, vt scribit Hero. Gabuccin. de Comitial. morb. lib. 2. fol. 53. & difficulter excutitur, quia liberum usum manuum impedit, & Sacramenti correctionem, irregularem constituit, ita vt nec promoueri, nec in susceptis ordinibus ministrare permittat, ex Maiolo lib. 2. de Irreg. cap. 18. num. 4. & Henriquez lib. 1. 4. ca. 8. §. 8. quorum opinio vera est, quando nimiam secum deformitatem afferret, alias impedimentum tantum esset, temporaneum, non autem irregularitas. Nec sine maxima causa admittendi erunt tales ad ordines, ex Spec. titu. de dispensa. §. iuxta, versu. Item in veteri, & faciunt Leuit. 21. Deuter. 28. & cap. Hinc etenim, dist. 49. & Greg. lib. 1. Pastor. cap. 11.

Octavo, laborantes paralyti, vel apoplexia irregulares sunt, siue dissoluta sint manus, siue pedes, siue lingua, siue alia quaelibet pars corporis, ex Maiolo, lib. 2. cap. 24. num. 1. & citat S. Thom. 3. part. quae sit. 82. artic. 5. & Tabiena, verbo, corp. vitiat. num. 4. §. Tertio. & Henriquez lib. 1. 4. ca. 8. §. 8. & de Paralyti probatur ex cap. vlt. de Cleric. agrot. De Apoplexia verò probatur, qui si paralyti irregulares essent, eo quod vnum tantum membrum dissoluit, quanto magis Apoplexia, quae totum corpus, omniaque eius membra ita corripit, vt vel inutilia reddantur, vel mors subsequatur; nimia enim cogitatione, aut somnolentia, vel crapula, vel etiam aliquando ex nimia frigiditate apoplexia procedit. vnde talis nullo modo promoueri debet, nec promotus administrare debet, sicut nec paralyticus; vna enim est vtriusque impedimenti ratio. Hic tamen si post promotionem huiusmodi morbi contingant, dandus est

dus est coadiutor, seruat illi honore; cap. fina. de Cleric. aprot.

11 **Nono**, Morbus caducus, qui aliquando dicitur morbus Comitialis, eo quod hac aegritudine laborantes in agendis Comitibus maxime deregi solent; aliquando morbus Herculeus, quod Herculem vexarit; aliquando verò Epilepsia vocatur, quasi membrorum, maxime autem capitis correctio, & contractio, irregularem efficit, ita vt nec promoueri quempiam patiatur, quamuis homo semel tunc hoc malum passus sit, & iam omnino sanus esse videatur & hoc ob periculum in morbum illum incidendi postea, & propter morbi illius horrorem; Qui enim eo laborant, cadendo rugitum emittre solent; qui rugitus inde nascitur, quod stipatis venis difficilis est aeris respiratio ex Hieron. Gabuccin. lib. 1. fol. 10 & 16. & seq. & lib. 2. fol. 45. de Comitiali morbo. Spumam etiam permaximam ex ore mittere solent, quia pulmo valde afficitur nimia interni motus vehementia. Sin autem iam promotus in huc morbum incidit, & per Vertiginem & Synocopen sapè in terram cadat, omnino abstinere debet à celebratione Missæ, propter periculum, ne in consecratione deficiat. Si raro id contingat, sed spumas euomat, & cum clamore, & confusione vocis, præsumitur dæmoniaco, de quo infra, & priuari debet vsu ordinis. Si autem raro, & sine eiectione spumæ, & vocis confusione, & appareat plene liberatus, ad susceptos ordines exercendos restitui poterit, dummodò assistentem ibi Sacerdotem habeat, qui si casus contigerit post ceptum Canonem succurrere, & perficere possit. Quæ omnia colliguntur ex cap. *Communiter*, & ibi gloss. in verbo *De ijs*, dist. 33. & cap. *In tuis literis*, & cap. *Nuper*, 7. q. 2. & cap. *Cum inter Canonicos*, de elect. & faciat cap. *Illud*, & cap. *Nihil* 7. quæst. 1. Summa Pisanella, in verbo *vitiatu corp.* §. *Quid de furiosis*, S. Anton. 7. par. ti. 29. de irreg. cap. 5. in fine. Summa Atefensi, par. 1. lib. 4. tit. 13. artic. 2. quæst. 3. Angelica, verbo, corp. *vitiatu*, num. 7. Syluestro, verbo eod. quæst. 8. Tabiena eod. num. 4. §. Tertio Martin. Ledesm. 2. 4. quæst. 26. art. 2. tract. de irregul. Nau. in Man. cap. 27. num. 203. vers. Decimoquarto. Alberic. & Rosella, in verbo, *vitiatu corp.* Maiol. lib. 2. cap. 16. num. 3. & 4. Alphonsus Vivaldo tract. de irreg. num. 177. & num. 181. & numer. 183. Iacob. de Graff. lib. 4. cap. 27. num. 47. Sebast. Medic. par. 2. tit. 9. quæst. 32. Toletus lib. 1. cap. 25. & Henriquez lib. 14. cap. 8. §. 8. Qui etiam auctores, eadem planè iisdem in locis de furiosis, & amentibus, & lunaticis tradunt, & colligitur ex cap. *Matitum*, & ca. *communiter*, & cap. *Clerici*, & cap. *vsque adeo*, dist. 33. Angelica, cit. num. 8. & Maiol. lib. 2. cap. 15. & Henriquez lib. 14. ca. 8. §. 9. Nimirum, quod istis dari debet coadiutor, quando talis morbus conti gerit post beneficium, aut ordinem susceptum. Quanto autem tempore debeat expectari ad probandum tales vtum liberati sint, & qualiter, quamuis alibi in iure assignentur triginta dies, vt cap. *Nuper*, 7. quæst. 2. aliquando vero assignetur tempus vnus anni, vt cap. *communiter*, dist. 33. Mensis quidem vt cognoscatur an sit Comitialis, vel dæmoniaco, annus vero, an sit perfecte liberatus, communis tamè DD. quos resulimus opinio est, tempus probationis arbitratium esse, pensatis conditionibus morbi, & personæ, & dignitatis, sèperque Episcopos iudicium Medicorum in hac re sequi & inquirere debet. Addunt etiam præfati DD. maxime Ledesm. Nau. Henriquez. Vivaldo nu. 86. Iacobus de Graff. & Sebast. Medices, solum Papam in irregulacitatibus huius capitis dispensare, argumen. capitul. At. si Clerici, §. 1. de iudic. immo nec in illis sine maxima, & urgenti causa dispensat.

13 **Decimo**, Omnis morbus apparatus & incurabilis vt phthisis, pestis seu pestilentia irregularem ita facit, vt nec promoueri possit, nec in susceptis ministrare, qui ea laborat, maxime cum periculum sit, ne habitu, aut fetore alios inficiat, arg. cap. *Ex parte*, de Cleric. aprot. Specul. in c. *Si forte* num. 5. de elect. lib. 6. Maiol. lib. 2. ca. 20. & Henriquez lib. 14. cap. 8. §. 8. Sic etiam tussis, quæ non tutam Sacramenti suspensionem reddit, irregularem efficit, illa durante. Quibus omnibus addo, quod quandoquæque infirmitas cessat, siue naturaliter, siue miraculose, cessat etiã irre-

gularitas; Quod etiam dico de cessatione defectus membri alicuius, qui prius fecerat irregularem, arg. cap. *per. cum*, cessante de appellat. & tradit Maiol. lib. 2. c. 13. num. 4. & lib. 5. cap. 51. num. 15.

14 **Vndecimo**, Dæmoniaco, & energumeno etiam qui semel hoc genus vexationis passus est, id est, ex demone agitatione in terram alliditur, irregularis omnino est, & perpetuo a susceptione ordinum, & executione susceptorum excluditur, cap. *Maritum*, c. *communiter*, & cap. *Clerici*, dist. 33. Gloss. & Archi. ibi. Alberic. in verbo, *vitiatu corp.* & Pisanella, verbo eod. §. *Quid de dæmoniaco*. Summa Confess. lib. 2. tit. 1. quæst. 45. Sebast. Medic. par. 2. tit. 9. quæst. 32. Toletus lib. 1. cap. 25. S. Anton. 3. par. tit. 29. de irreg. 5. in fine Summa Atefensi, par. 1. lib. 4. tit. 13. art. 2. quæst. 2. Angelica, in verbo *corpore vitiatu*, num. 8. Syluestro, quæst. 8. Tabiena, eod. num. 4. §. Tertio Martin. Ledesm. 2. 4. quæst. 26. art. 2. tract. de Irreg. Nau. in Man. cap. 27. num. 203. vers. Decimoquarto. Henriquez lib. 14. ca. 8. §. 8. Maiol. lib. 2. cap. 17. num. 2. & Alphons. Vivaldo tract. de Irreg. num. 184. Iacob. de Graff. cit. num. 47. Qui vero post promotionem energumeno factus est, si perfecte liberatus sit, poterit Episcopus dispensare vt ministret in susceptione, ceterum a susceptione altioris ordinis prohibetur d. c. Clerici. Qui autem non est energumeno, sed se esse simulat, promoueri non poterit, pei inde ac si verè dæmoniaco esset, vt iussit Sexta Synodus Generalis Constantinop. Can. 60. & docent Simon Maiol. lib. 2. ca. 17. in fine. & Alphonsus Vivaldo tract. de Irreg. num. 187.

14 **Quod** si dicas in d. c. *Communiter*, dist. 33. Energumeno qui post annum conualuere permittuntur ordinari, & in susceptis ministrare vnde sequi videtur irregulacitatem hanc non esse perpetuam? *Respondeo* cum Maiolo, lib. 2. cap. 17. num. 4. textum illum loqui de eo, qui post promotionem per annum steterit sine vlla vexatione, vnde permittetur in susceptis ministrare, quandoquidem iudicabatur dignissimus, & perfecte liberatus. Quamuis etiam dici possit intelligi de eo, qui videbatur energumeno, sed tamen verè non erat. Ceterum, quoad tempus expectationis, dicendum est vt paulo ante diximus §. **Nono**. Addit autem Maiol. lib. 2. capit. 17. numer. 4. irregulacitatem hanc ad solos sacros ordines pertinere; Nam ad minores facile poterit promoueri ille, qui ex iudicio peccatorum physicorum, & Episcopi, liberatus a demone iudicatur, & idè docent Archid. & Lau. in d. cap. Clerici, & ibi gloss. dist. 33. propte r illa verba *Sacri regiminis*. Maleficius autem in solis genitalibus, licet inhabilis sit ad matrimonium, non tamen ineptus est ad ordines, cum ob eam causam castro sit, vt tradunt Maiol. lib. 2. c. 17. num. 6. & Henriquez lib. 14. c. 8. §. 8. in annot. litera F.

15 **Duodecimo**, Qui vinum bibere, aut retinere non possunt quin illud euomant, non tam irregulares sunt, quam iure naturali impediti, quo minus ad Sacerdotium promoueri possint propter periculum, cum Sacerdos communiter debeat. Et quamuis nihil in iure de istis expressum sit, hoc tamen communiter tradunt DD. vt Gloss. in cap. *109 Apostolis*, in verbo, *Nec esse*, 2. q. 7. Pisanella in verbo, *vitiatu corpore*, §. *Quid de dæmoniaco*, & in verbo, *ordinandus*, §. 18. Alberic. in verbo, *ordinandus* vers. 18. S. Anton. 3. par. tit. 29. de Irreg. cap. 5. Syluest. verbo *corpore vitiatu*, nu. 7. Tabiena, verbo eod. nu. 4. §. Tertio, in fine. Martin. Ledesm. 2. 4. quæst. 26. art. 2. tract. de irreg. Nau. in Man. cap. 27. num. 204. vers. Decimo octauo. Maiol. lib. 2. capit. 25. & 26. Iacob. de Graff. lib. 4. cap. 27. nu. 51. Sebast. Medic. par. 2. tit. 9. quæst. 32. Toletus lib. 1. cap. 25. Nec in iure dispensari potest auctoritate humana, si sequamur communem Theologorum sententiam asserentium non posse Papam dispensare, vt sacrificium Missæ sola panis, & non vini consecratione peragatur; Dixi ad Sacerdotium, Quia rectè promoueri possunt ad ordines Minores, ad Subdiaconatum, & Diaconatum, cum isti communione sub specie panis tantum, & non vini accipiant, & ita docet Nau. vbi supra. Et idem dicendum de ceteris qui vomitum patiuntur; Interim enim dum taliter laborant, iure naturali impediti sunt, non autem iure Canonico irregulares sunt, vt pluribus tradit Maiol. lib. 2. cap. 26.

De irregularitate illegitimorum.

Cap. X.

SYMMARIUM.

- 1 Illegitimi, & legitimi, quinam censendi.
- 2 Illegitimi, tam ad ordines, quam ad beneficia, iure Canonico irregulares sunt, & quare.
- 3 Illegitimus, quamuis irregularis sit, patris tamen iniquitatem portare non censetur.
- 4 Illegitimi, ut plurimum paternæ incontinentiæ imitatores, & male morigerati esse solent.
- 5 Illegitimi fuere viri insignes multi, & quinam.
- 6 Illegitimorum variae species recensentur.
- 7 Naturales filij quinam dicendi.
- 8 Notii quinam censendi, & unde sic nominati.
- 9 Spontii quinam sint, & quare sic appellati.
- 10 Matureres quinam dicendi sint.
- 11 Matureres, etiam in veteri lege, ab altaris ministerio excludebantur.
- 12 Illegitimè natus quibus modis legitimari potest.
- 13 Illegitimè natus, & per subsequens matrimonium legitimus factus, eo ipso absque ulla dispensatione ad omnes ordines promovetur potest.
- 14 Illegitimi etiam per subsequens Matrimonium legitimati, aut super defectu Natalium auctoritate Apostolica dispensationem consecuti, ad Cardinalatum inhabiles sunt.
- 15 Illegitimè natus, ut per subsequens matrimonium legitimus fiat, quid requiratur.
- 16 Filij nati ex coitu fornicario etiam domi minimè cohabitante concubini, per subsequens parentum matrimonium legitimi sunt.
- 17 Clivus in Minoribus ad matrimonium contrahendum inhabilis non est.
- 18 Filius susceptus ex Concubina, Monacho intra annum probationis, per subsequens matrimonium sit legitimus.
- 19 Filius ex concubina habens, quamuis alter parentum contrahat matrimonium cum alio, vel cum alia, post conceptum filium, si tamen defunctis eorum coniugibus, inter se matrimonium contrahant, proles prius concepta, sit legitima.
- 20 Filij, sine nati sint ante, siue post contractum matrimonium parentum, per subsequens illud matrimonium fiunt legitimi.
- 21 Filij per subsequens matrimonium legitimi fiunt, etiam si parentes, genere, & divitijs impares sint.
- 22 Matrimonium in articulo mortis, aut in aetate decrepitate contrahi potest.
- 23 Legitimitas filiorum per subsequens matrimonium multum reipub. prodest.
- 24 Matrimonium ex defectu consensus in principio nullum, postea convalidatum, filios antea natos legitimare potest.
- 25 Matrimonium a furioso, cessante furore, contractum validum est, & filios antea susceptos legitimare potest.
- 26 Christianus cum non baptizata matrimonium legitime contrahere nequit.
- 27 Filius ex coitu incestuoso, quamuis parentes postea ex Papæ dispensatione inter se contrahant, non sit legitimus.
- 28 Illegitimus, ut per subsequens matrimonium parentum sit legitimus, satis est matrimonium ratum, quam-

uis non sit consummatum.

- 29 Illegitimus, ut per subsequens matrimonium parentum legitimetur, satis est, quod tempore conceptionis, vel Nativitatis proles, parentes habiles sint ad contrahendum inter se matrimonium.
- 30 Filius ex fornicatione natus, & ante subsequens parentum matrimonium inter se ordinatus per matrimonium illud postea contractum legitimatur, ita ut sine ulla dispensatione in susceptis ministrare, vel ad aliores ascendere possit.
- 31 Filij nati ex matrimonio nullo ob impedimentum dirimens quando legitimi censeantur.
- 32 Fides bona mortis prioris coniugis prolem secundi matrimonij, viuentis prioris coniuge, legitimam facit.
- 33 Proles suscepta ex matrimonio nullo ante sententiam de nullitate latam, lite pendente, legitima erit.
- 34 Proles, quæ ex matrimonio contra interdictionem Ecclesiæ contracto suscipitur, legitima est.
- 35 Filij nati ex matrimonio ab infidelibus iuxta ritum eorum valde contracto, sed iure Canonico prohibito, conuersis eorum parentibus ad fidem, sunt legitimi.
- 36 Natalium defectus occultus, etiam si filius publicè pro legitimo habitus sit, irregularitatem inducit.
- 37 Illegitimus ordinatus, an, & quando peccet, & irregularis sit.
- 38 Illegitimus ad ordines promotus, celebrando postea, irregularitatem novam non incurrit.
- 39 Filij expositi, an eo ipso quod expositi sint, irregulares habendi sint.
- 40 Hæreticorum filij an irregularitate ex defectu Natalium proveniente irregulares sint.
- 41 Filij coniugatorum, qui post parentum professionem in religione approbata factam, aut post ordinum sacrorum susceptionem generantur, an, & quando irregulares sint.
- 42 Filij presbiterorum, & aliorum Clericorum præter alias penas, irregularitatem etiam incurunt.
- 43 Filij presbiterorum tam Græcorum, quam Latinorum, & ad ordines, & ad beneficia inhabiles sunt.
- 44 Pena filijs imposita ad fratres collaterales non extenditur.
- 45 Filij legitimi presbiterorum, quamuis ad omnes ordines sacros ascendere possint, omnes tamen dignitates, aut quæcunque beneficia in Ecclesijs ubi eorum patres habent, aut habuerunt, obtinere non possunt.
- 46 Nepotes ex filijs immediate in beneficijs aeorum succedere possunt.

Quemadmodum filij legitimi dicantur illi, qui ex matrimonio legitimo nati sunt: ita illegitimi appellantur, & sunt illi omnes, qui extra legitimum matrimonium procreantur, qui propterea iustis de causis, iure Canonico irregulares sunt tam ad ordines, quam ad beneficia, caput in cunctis, & capitul. innotunt, de elect. & capitul. 1. & c. fi. de fil. presbit. Cuius irregularitatis multiplex ratio esse potest:

Vna est: Quia cum ordinati in quadam dignitate, & eminenti statu præ alijs constituentur, ideo ex quadam honestate requiritur in eis claritas quædam, quamvis non de necessitate Sacramenti, attamen de necessitate præcepti. Et quia claritas hominis nõ parum ex origine vitiosa obscuratur adeo ex illegitimo thoro nati a susceptione ordinum repelluntur, nisi cum eis dispenseretur, tanto autem est eorum dispensatio difficilior, quanto eorum origo turpior est. Unde illegitimus non dicitur absolute filius, nec de familia, domo, seu cognatione parentis, quæ sunt nomina iuris, non natura, nec de feruitatibus & insignia parentum, nec secundum iura hæreditatis possunt.

3 *Alia causa est*, ob detestationem sceleris paterni? Nec per hoc filius portat iniquitatem patris, quia irregularitas contrahi potest sine peccato.

4 *Tertia ratio est*, quia tales plus quam alij, ut in pluribus solent esse imitatores patris incontinentie, & male moderati, eo quod a parentibus non ita sollicitè sicut legitime nati instruuntur, capit. Si gens, dist. 56. Et quavis aliquando reperiantur huiusmodi viri valde industrij, & virtuosij, & ex hoc reddantur laudabiles magis, capitul.

5 Nunquam, dist. 56. tamon iura adaptantur secundum ea que ut in pluribus accidunt. Vnde quampures, quia virtute fuerunt insignes ad ordines & dignitates promoti sunt; Nam inter Summos Pontifices fuerunt Ioannes X. & Clemens VII. Et Card. fuerunt Laurentius Cibo primus Card. Hippolytus Medices, Franciscus Borgia Valentinus, Petrus Ferricus Hispanus Archiepisc. Tirazon. Gabriel Rangonius Episcopus Albæ Regalis; At inter Episcopos Héricus Episcopus Leodiensis Imperij Princeps, Ioannes Matthæus Gibertus Episcopus Veronenis & alij. Quæ omnia colliguntur ex dist. 56. per totum. ex glos. in cap. 2. in verbo *defectu*, de filiis presbit. lib. 6. S. Thom. 1. 2. addit. 3. par. quæst. 39. art. 5. Rich. 4. dist. 25. art. 4. quæst. 3. Hostiensis in Summa, lib. 1. tit. de filiis presbit. §. Quæ si causa prohibitionis. Summa Confess. lib. 3. tit. 29. quæst. 1. Summa Astens. par. 2. lib. 6. tit. 22. art. 3. quæst. 6. S. Anton. 3. par. tit. 29. de Irreg. c. 4. Gabr. 4. d. 25. q. 1. ar. 2. Concluf. 10. Scoto, 4. dist. 25. art. 1. Soto, 4. dist. 25. quæst. 1. ar. 3. Concluf. 1. Paleor. in lib. de Spur. & Noth. Maio. li. 1. de Irreg. cap. 4. num. 1. 2. & 3. & Henriquez li. 14. ca. 8. §. 10. & alij Summistis, ut Pisanella, in verbo, illegitimus, §. Syluest. cod. num. 1. Bernard. Diaz Prac. Crimin. Canon. capit. 4. Præpos. in cap. 2. dist. 56. Iosepho Angles, in Florib. 4. Sent. in quæst. de Sacram. Ordinis, art. 4. Iacob. de Graffis, lib. 4. Decis. cap. 27. num. 32. & num. 55. & num. 56. Alphonso Vivaldo Tract. de Irreg. num. 11.

6 *Illegitimi* verò filij diuiduntur in quatuor species, ex gl. in cap. Nisi cum pridem, §. Personæ verò, & Panorm. ibi, de renunciat. Hostiens. in Summa, lib. 1. tit. de filiis presbit. Summa Astens. par. 2. lib. 6. tit. 22. art. 2. Couar. in par. 2. de sponsal. cap. 8. §. 4. & Henriquez lib. 1. de Sacram. Matrim. cap. 20. §. 3. & Gregorio Tholosano, in Snytagmat. iuris, par. 2. lib. 10. ca. 3. num. 15. & num. 16. Summa Confess. lib. 3. tit. 19. quæst. 1. Alphonso Vivaldo, Tract. de Irreg. num. 100. Alij enim dicuntur Naturales; Alij Nothi Alij spurij; Alij denique Manzeres dicuntur.

7 *Naturales* filij iure civili dicuntur, qui ex viro soluto, & concubina vnica domi retenta nascuntur, l. pen. & fina. ff. de concub. iuncta l. si quis officium, ff. de ritu nupt. glos. in cap. per venerabilem, in verbo, Non naturalibus. Qui filij sint legit. Dicuntur autem Naturales, quod sola natura eos genuit, non honestas coniugij ex Isidoro lib. 6. Etym. cap. 5. & refertur cap. fina. 31. quæst. 4. Iure autem Pontificio vltimè requiritur ad hoc ut Naturalis filius quis dicatur, quod natus sit ex his parentibus, qui tempore conceptionis, vel Natiuitatis matrimonium contrahere poterant. Immo, Speculat. in tit. de suc. ab intest. §. 1. vetfi. Nunc de naturalibus, quem refert, ac sequitur Panorm. in cap. Per venerabilem, num. 31. Qui filij sint legit. & fauet Oldrad. conf. 196. volunt tria requiri ad hoc, ut filij dicantur propriè Naturales;

Primo quod sint nati ex soluto, & soluta, ita quod inter eos esse matrimonium potuisset.

Secundo, quod ex concubina retenta in domo, quasi loco vxoris.

Tertio, Quod sit vnica concubina; Nam si quis habens plures concubinas suscepit ex eis filios, isti non merentur dici Naturales propter effrænatam libidinem parentum; quod videtur esse de mente text. Authen. Quib. mod. nat. esse. l. si, §. si aliquis autem defuētus.

8 *Nothi* verò dicuntur ij, qui nati sunt ex viro coniugato, & quacunque alia concubina, aut femina soluta, seu ut ait Host. post glos. cit. qui ex adulterio nati sunt, sic dicti a *Nothia* id est, infamia, quæ multum infamat hominem. Id autem discriminis est in Iure Ciuili inter hos duos, quod Naturalis potest succedere in bonis patris ab intestato in

duabus vncijs, si alij filij non extent, nec conuex legitimo C. de nat. lib. Authen. Licet pater, & in bonis matris succedit cum legitimis filiis. C. de Senatuscon. Or. l. si qua. §. vi. Nothus autem non item, ex gl. & Panorm. in d. cap. Nisi pridem, §. personæ, de renunciat. Præterea Iure Ciuili pater non tenetur alere filium nothum. Authen. Quibus modis nat. eff. legit. §. si quis verò, & Authen. Ex complexu, C. de incest. nupt. secus tamen est de Iuris Canonici æquitate, cap. cum haberet, & ibi glos. in verbo, secundum facultates, & Panorm. ibi, num. 10. vbi varios casus ponit, in quibus pater non tenetur alere filium suum. De eo qui dux. in matrim. quæ poll. per adult. Denique dicuntur Nothi a Naturalibus, quod Nothi nati sunt ex matre non ita custodita, neque domi retenta, sicut Naturalis.

9 *Spurij* dicuntur illi, qui incertum patrem habent, quæst. *σπορτιδης*, id est spatim concepti. In lit. de Nupt. §. si aduersus, ita ut patrem ostendere nequeant propter incertitudinem, vel si ostendunt, talem tamen ostendunt quem nominare nefas est, ff. de statu hom. l. vulgo, vel ut alij volunt, spurij dicuntur, qui ex coitu damnato nascuntur. Damnatu vero coitus dicitur, quotiescunque femina ponitur aliqua lege humana propter coitum, ut sunt nati ex illo pro, ex rapto, ex sacrilegio, incestu, aut femina coniugata. Dicitur autem spurius a spurcitia incontinentie, & istos non tenetur pater alere quantum ad ius ciuile spectat, sed vero de æquitate iuris Canonici qui statuit, ex gl. & Panorm. in d. cap. cum haberet, de eo, qui dux. in matrim. quam poll. & glos. in cap. Tanta, in verbo, repellendus, & ibi latè Panorm. Qui filij sint legit. Differunt autem a Naturalibus, quod spurij propriè dicuntur illi, qui ex his parentibus nati sunt, qui coniugium contrahere non poterit tempore Natiuitatis, vel conceptionis; Naturales vero, qui nati sunt ex his parentibus, qui Natiuitatis, vel conceptionis tempore in matrimonium contrahere poterant. Alij spurios dici putant, quasi sine patre, & hoc propter eius incertitudinem, vnde Romani quasi Hieroglyphicè *Spurios* diuibus literis significabant, S. P. id est, sine patre, quos Greci dicunt *απάτορος*.

10 *Manzeres* verò dicuntur, qui ex viro soluto & scortis, seu meretrice, vel alia quacunque femina fornicaria nascuntur. Meretrice autem seu scortum propriè dicitur illa, que palam libidinem exercens, quæstum facit, cuiusque turpitudinis publicè venalis est. cap. Meretrices, dist. 32. q. 2. q. 4. Item illa, que multorum libidini parei, l. palam, ff. de iur. nupt. Nec refert, an sit in lupanari, canpona, aut alio loco, vel taberna prostituta. De quibus omnibus reperitur hi versus, apud glo. in c. Nisi pridem, §. Personæ verò in verbo, Manzeres, de renunciat.

Manzeribus scortum sed macha Notus dedit ortum;

Ut seges a spica spurius sic est ab amica.

Sunt Naturales, qui nobis sunt sicales.

De quibus omnibus latius agunt Couar. in Epit. lib. 4. Decretal. par. 2. cap. 8. §. 4. & Gregorius Tholosanus in Snytagmate iuris, par. 2. lib. 10. ca. 3. qui omnes prohibiti sunt ordinari ob causas superius allatas, & merito ob hanc personarum indecentiam, ut enim ait Arist. Polit. cap. 7. Reipub. institutum, non solum quid liceat, sed etiam quid deceat contemplari debet; Id quod multo magis dicendum est in lege noua ob Ministrorum dignitatem & excellentiam, cum etiam nullus horum in veteri lege minister altaris esse poterat, secundum illud Deut. 23. *Non ingredietur* (inquit) *Manzer*, hoc est, de scorto natus, in Ecclesiam Domini, usque ad decimam generationem. Quæ interpretum in Ecclesia non alio sensu interpretantur auctores, quam ne officij Ecclesiasticis fungantur, in perpetuum; decimus enim numerus pro perpetuo accipitur, quæquam ibi soli Manzeres excludi videantur, idem tamen ne quocunque illegitimo intelligitur, ut docent Caietan. Deut. 23. & Anton. Fonseca Lusitanus in additione ad Caietanum ibi, & Maiol. lib. 1. de Irreg. ca. 4. num. 1. & colligitur ex cap. Nisi cum pridem, §. Personæ, glos. & Panorm. de renunciat. & c. per venerabilem, in fine, qui filij sint legit. His igitur sic in vniersu expostis, reliqua, que ad hanc materiã spectat, propositis quibusdã dubijs absolutè

12 *Dubium primum est, An filius illegitimè natus aliqua ratione fieri possit legitimus? Respondet posse tribus modis.*

Primo per subsequens Matrimonium.

Secundo, dispensatione Papæ & Principis secularis.

Tertio per ingressum Religionis. De quibus omnibus suo ordine in sequentibus agemus, ut colligitur ex c. conquectus, & cap. Tanta, qui filij sint legit. ubi id habetur de primo membro, & glos. & DD. ibi. De secundo etiam habetur in cap. per venerabilem, tit. eod. & res est manifestata. De tertio habetur in cap. 1. de filijs presbit. & cap. 1. dist. 56. & de his omnibus latius id ostendunt Palu. 4. dist. 41. q. 3. art. 2. Ioan. Bich. 4. d. 15. q. 6. art. 2. S. Anton. 3. par. tit. 19. de Irreg. c. 4. Sum. n. m. t. e, in verbo, filius, in verbo, illegitimus, & verbo, legitimus.

13 *Dubium secundum est, An filius illegitimè natus, & factus legitimus per subsequens matrimonium, eo ipso absque ulla dispensatione possit ad omnes ordines promoueri? Respondet posse, sic glos. in cap. Tanta, in verbo legitimus, ubi filij sint legit. & in cap. ex tenore, in verbo, legitimus, & ibi Panorm. num. 8. tit. eod. Maiol. lib. 1. de irreg. cap. 4. num. 14. & Henriquez lib. 1. de Sacram. Matrim. c. 20. §. 2. Item talis promoueri potest ad Ecclesiasticas dignitates, ex Maiol. cit. Immo etiam ad Episcopatum promoueri potest sine ulla dispensatione, fauet glos. in cap. innotuit, in verbo, coniugata, de elec. Host. in Summa, lib. 1. tit. de filijs presbit. num. 6. & in cap. ex tenore, in verbo, legitimus, & in c. videtur, qui matrum. accus. possunt. Goffred. & Syluest. verbo, illegitimus, q. 3. & hoc ne fauet Matrimonij restringatur, Summa Confess. lib. 3. tit. 19. q. 10. & Summa Pisan. in verbo, illegitimus. §. Quid si nato. Quicquid Raym. & Pan. in c. ad extirpandas, num. 11. de filijs presbit. quos sequitur Maiol. lib. 1. c. 4. nu. 14. velint requiri dispensationem.*

14 *Exemptio tamen Cardinalatum, ad hunc enim non conleitur legitimatus, ex Henriquez li. 1. de Sacram. Matrim. ca. 10. §. 2. & Sixto V. in Proprio motu Anno Dom. 1595. tertio Nonas Decembris. incipiente, Postquam, ubi dicitur, Qui Cardinales creandi erunt, legitimus, & honestus sine exco. natalibus, neque ulla proflus labor, aut illegitimorum natalium suspitione quouis modo laborent, sed omni macula, & impuritate careant, alioquin ad tam eminentem dignitatis gradum penitus inhabiles, & illius incapaces sint, & esse censentur. Quicquid circa consuetudines, quod licet sit tanta vis, & efficacia Sacramenti Matrimonij quod Apostolo teste [Ephes. 5.] Mignum est in Christo, & in Ecclesia, ut qui antea genitri erant ex soluto, & soluta, inter quos ritè Matrimonium consistere poterat, post illud contractum legitimi habeantur, in nonnullis tamen Prouincijs, & Dominijs, nobilitatis priuilegijs non gaudent, nec ad secularia officia, honores, & dignitates, neque ad nobilitatem feudorum, & statuum successiones admittuntur: quodque multo magis indecorum videretur, & ab Apostolice Sedis dignitate alienum, si huiusmodi illegitimi persequens Matrimonium, ut presertim legitumati, in Cardinales assumantur, ac Cardinalatus celsitudo, & splendor, qui dignitati Regiæ comparatur, facile deprimi, commaculati, aut quodammodo in obscurati possit: Ideo ut puriori dignitati puriores Natales respondeant, quoscunque illegitimè natos, quorumuis, etiam Magnorum Principum etiam Ducali, aut maioribus, etiam Regiæ, & Imperiali auctoritate fulgentium filios, quocunque gradu, dignitate, & preeminencia præditos, etiam genitos ex soluto, & soluta, inter quos tunc Matrimonium consistere poterat, ac postea per subsequens Matrimonium, etiam ritè & solemniter in facie Ecclesie contractum, vel aliàs legitimatos & quomodolibet habitatos, & natalibus restitutos ac quorumuis honorum capaces efficit, etiam si cum eis, ut hanc ipsam dignitatem obtinere valeant desuper defecta Natalium factis expresse, & in specie auctoritate Apostolica quomodolibet dispensatum, nihilominus prædictæ Cardinalatus dignitatis proflus in capaces, & ad eam obtinendam perpetuo inhabiles decernimus, ac declaramus.*

15 *Dubium tertium est, Quid requiratur ad hoc, ut filius il-*

legitimè natus fiat legitimus per subsequens Matrimonium? *Respondet ex communi DD. sententia, glos. in cap. Innotuit, in verbo coniugata, de elec. Panorm. c. Ad extirpandas, num. 11. de filijs presbit. & in ca. Tanta, nu. 14. Qui filij sint legit. Host. in Summa, lib. 1. tit. de filijs presbit. nu. 6. S. Ant. 3. par. tit. 29. de Irreg. c. 4. vers. Primo modo. Summa Pisanella, in verbo illegitimus, §. Quid si nato. Angelica, verbo, filius, num. 10. Syluest. verbo, illegitimus, qu. 3. Tabiena, verbo filius, numer. 4. §. Tertio. Couar. in Epit. 4. Decretal. par. 2. cap. 8. §. 2. num. 1. Palu. 4. distin. 41. qu. 3. art. 2. Concluf. 3. Summa Aftenf. par. 2. lib. 6. tit. 22. art. 3. q. 4. Maiol. lib. 1. de Irreg. cap. 4. num. 14. & Henriquez li. 1. de Sacram. Matrim. cap. 20. §. 3. requiri ut tempore generationis quo filius est genitus, parentes inter se contrahere possent matrimonium, si consensus affuisset. Si enim tunc habent aliquod impedimentum quo per leges Ecclesiasticas sint inhabiles ad matrimonium contrahendum, licet semoto illo impedimento postea contrahant, non fit legitimus filius ante generatus per Matrimonium subsequens; si vero tempore generationis parentes contrahere possent matrimonium, fit legitimus filius si postea contrahant. Ex qua communi DD. doctrina multa inferuntur.*

16 *Primo, Filij nati ex coitu fornicario etiam domi minime cohabitante concubina per subsequens parentum matrimonium legitimi sunt. Ratio est: quia inter hanc concubinam & virum tempore generationis matrimonium contrahi potest, glos. in cap. innotuit, verbo, coniugata, de elec. Panorm. in ca. Tanta, num. 14. Qui filij sint legit. Ioan. Andr. in Reg. sine culpa, de Reg. iur. lib. 6. Couar. in Epit. cit. cap. 8. §. 2. num. 4.*

17 *Secundo, Filij prædicti legitimi sunt, etiam si filij nascantur ex copula carnali, quam cum eorum matre matre Clericus in minoribus ordinibus constitutus habuit, & hoc etiam si is eo tempore aliquod beneficium simplex Ecclesiasticum habuit. Sic Io. Andr. in Reg. sine culpa, de Reg. iur. lib. 6. Zabari. in cap. Tanta, q. 4. Qui filij sint legit. Couar. in Epit. cit. cap. 8. §. 2. num. 5. Maiol. lib. 1. de Irreg. cap. 4. numer. 15. & fauet Syluest. verbo, illegitimus, quæst. 4. & expresse in verbo, Legitimus, quæst. 8. Quia Clericus in minoribus constitutus non est inhabilis ad Matrimonium.*

18 *Tertio, Filius susceptus ex Monacho, & concubina, vel ex Monacha, intra annum probationis per subsequens Matrimonium sic legitimus. Quia tempore conceptionis parentes inter se Matrimonium contrahere poterat. Philip. Franc. in c. Tanta, quæst. 3. Qui filij sint legit. Maiol. lib. 1. de Irreg. c. 4. num. 15. & Couar. cit. num. 5.*

19 *Quarto, Habens filios ex concubina, licet alter parentum contrahat matrimonium cum alio, vel cum alia, post conceptum filium, si defunctus eorum coniugibus, inter se contrahat matrimonium, proles, quæ concepta, erat primo tempore, quo soluti erant, sic legitima, non obstantibus nuptijs intermedijs. sic Hostiensis in Summa, lib. 1. tit. de filijs presbit. num. 6. Panorm. in c. Tanta, num. 3. Qui filij sint legit. Ioan. Andr. in Reg. sine culpa, de reg. iur. lib. 6. Summa Aftenf. par. 2. lib. 6. tit. 22. q. 4. Alberic. in verbo illegitimus, Summa Pisanella, verbo eod. versicul. Quid si nato Summa Confess. lib. 3. tit. 19. q. 10. & citat Raym. & Goffred. Angelica, in verbo, filius, nu. 10. Tabiena, verbo eod. nu. 4. §. Tertio. Syluest. verbo illegitimus, q. 3. S. Ant. 3. par. tit. 29. c. 4. vers. Primo modo. Preposit. in c. Tanta, q. 7. Qui filij sint legit. Couar. in Epit. 4. Decret. par. 2. c. 8. §. 2. nu. 15. Maiol. lib. 1. c. 4. nu. 16. & Bar. in l. cum mihi decem ff. de solu. & Bal. in l. pen. ff. soluto matrim. Greg. Tholosæ. in Syntagmate iuris, p. 2. li. 10. c. 4. nu. 3. citans l. Dini Constantini, & l. cum quis, & l. Nuper, de Nat. li. Alph. Vival. tract. de Irreg. n. 15. satis enim est, ut filius fiat legitimus per subsequens Matrimonium, quod tempore conceptionis parentes erant habiles ad Matrimonium contrahendum.*

20 *Quinto, Filij huiusmodi per subsequens Matrimonium si nati legitimi, siue sint nati Matrimonio ipso nondum contracto; siue eis conceptis, & adhuc in utero existentibus Matrimonium contrahatur, Matrimonium enim subsequens copulam illam, seu Natiuitatem cohonestat.*

R r

- ſtat, cum eo tempore habiles ſint ad Matrimonium. Ioan. Andr. in c. Tanta, Qui filij ſint legit. quem referat ſequitur Couar. cit. par. 2. c. 8. §. 2. nu. 7.
- 21 *Sexto*, Filij tales per ſubſequentes Matrimonium legitimantur, etiamſi parentes ſint genere, & diuitijs impares. Hoc enim nihil refert ad Matrimonium ratione cuius filij cenſentur legitimi, ex Couar. cit. c. 8. §. 2. nu. 9.
- 22 *Septimo*, Filius etiam ſit legitimus etiamſi Matrimonium contractum ſit ab infirmo in articulo mortis, vel in etate iam decrepita cum concubina, cum enim coniugium, hoc licitum ſit & legitimum, ergo & eius cauſa etiam proles legitima erit. Et quia Canones generaliter, dicunt illegitimum legitimari per ſequens Matrimonium, ſiue hoc, ſiue illo tempore fiat, modo verum contrahatur Matrimonium. Io. Andr. in Reg. ſiue culpa, de Reg. iur. libr. 6. Panorm. in capitul. 2. numer. 5. de ſtigid. Couar. cit. cap. 8. §. 2. num. 10.
- 23 *Oſtavo*, Filij tales legitimi ſunt, iſtis etiam parentibus tempore contractus coniugatis repugnantibus, cum hanc legitimacionem ius concedat in fauorem Matrimonij, cui parentes renunciare non poſſunt; immo nec ipſi filij, intereſt enim Reipub. hanc legitimacionem fieri, ſic Couar. ubi ſuprad. capitul. 8. §. 2. numer. 1. 2. arg. ca. inter cetera, 22. quaest. 4.
- 24 *Nono*, ſi a principio Matrimonium fuit nullum, vel ex defectu conſenſus, vel ex defectu forme preſcriptae a Conc. Trident. ſeſſ. 24. cap. 1. de Reform. Matrim. & interim generetur filius, ſi poſtea conualident Matrimonium, vel ex pleno conſenſu adhibito, vel ex integra forme preſcriptae obſeruatione, filius ille ſit legitimus conceptus ante Matrimonium conualidatum; ſatis enim eſt, quod parentes tunc habiles fuerint ad Matrimonium ſic Maiol. lib. 1. ca. 4. nu. 19.
- 25 *Decimo*, Si futuriſus contraxit Matrimonium, & genuit filium, & poſtea ceſſante furore perſeuerat in conſenſu, ſicut conualidatur Matrimonium, ſic etiam filius ille genitus ſit legitimus. Zabar. ſin capitul. Tanta, qu. 9. in nouiſ. ſcriptis, Qui filij ſine legit. & Maiol. lib. 1. de Irreg. capit. 4. numer. 19.
- 26 *Vndecimo*, Si Chriſtianus contrahat cum non baptizata, & filius ex illis generetur, & poſtea baptizetur mater, & conualidetur Matrimonium, filius tamen non ſit legitimus. Sic Hoſt. Ioan. Andr. & Panorm. in ca. Tanta, num. 14. Qui filij ſint legit. Sylueſt. verbo, Legitimus, qu. 8. Tabiena, verbo, filius, num. 4. §. Tertio. Couar. in Epiſt. 4. Decret. par. 2. c. 8. §. 2. nu. 6. Ratio eſt: quia tempore Conceptionis, aut Natiuitatis Matrimonium contrahi non poterat, eo quod mater baptizata non erat. cap. Cauē 28. qu. 1. Quicquid Gaſpar. de Calderino & Zabar. in ca. Tanta, qu. 8. Qui filij ſint legit. & Maiol. lib. 1. cap. 3. nu. 19. velint, legitimari ex conuerſione eius ad fidem, ſatis enim eſt, quod impediementum illud non erat perpetuum. Quorum opinio falſa eſt: quia Matrimonium in hoc caſu non poteſt retrahi ad tempus generationis. Ad hoc. n. vt fictio operetur vim ſuam, oportet, vt habeat extrema habilia, ſcilicet tempus ad quod, & tempus a quo, vt not. in l. Si is, qui pro emptore, ff. de vſu cap.
- 27 *Duodecimo*, Qui ex coitu inceſtuoſo, puta ex affinitate, vel conſanguinitate ſcienter geniti ſunt, & poſtea Papa diſpenſat, & per illam diſpenſationem parentes Matrimonium contrahunt, filius per ſubſequentes Matrimonium non ſit legitimus. Ratio eſt: quia tempore generationis parentes non erunt apti ad legitimum Matrimonium contrahendum. Sic Pan. poſt Vincent. quem citat in cap. Tanta, nu. 14. Qui filij ſint legit. Sylueſt. in verbo, Legitimus, qu. 8. Philip. Franc. quaest. 5. & Zabar. in d. c. Tanta, qu. 10. Maiol. lib. 1. cap. 4. num. 20. Gregor. Tholoſanus cit. par. 2. libr. 10. cap. 4. num. 4. Poteſt tamen Papa facere vt ſua prouiſio, & diſpenſatio inducat plenum effectum, etiam quoad praeterita, & ita poteſt Papa tollere impediementa, quae erant tempore conceptionis, ex DD. cit.
- 28 *Dubium quartum eſt*, An illegitimus, vt fiat legitimus, per ſubſequentes Matrimonium, ſatis ſit, vt inter parentes eius Matrimonium ſit contractum, ſeu ratum, etſi non poſtea conſummatum? *Reſpondeo*, ſatis eſt quod ſit Matrimonium ratum, etiamſi non ſit conſummatum; Quia ratio eſt Matrimonium, & Canones abſolute dicunt filium fieri legitimum per ſubſequentes Matrimonium. Non tamen ſufficiunt ſponſalia per futurum contracta, quia non ſunt Matrimonium, ſed tantum futuri Matrimonij promiſſio, & hoc maxime poſt Conc. Trid. ſeſſ. 24. de Reform. Matrim. c. 1. vt tradit Maiol. lib. 1. c. 5. nu. 9. quod tamen Alphoſus Viuald. limitat nu. 118. niſi poſtea legitimum contrahatur Matrimonium, tunc enim per illud legitimatur.
- 29 *Dubium quintum eſt*, Quodnam tempus generationis conſiderari debeat, vt filius fiat legitimus per ſubſequentes Matrimonium, tempus ne Conceptionis, an tempus Natiuitatis? In quo dubio duae ſunt opiniones: Vna aſſerit requiri tempus Conceptionis, id eſt, vt tempore quo concipitur filius, parentes ſint habiles ad Matrimonium, ne factus eſſe ſi tempore partus & Natiuitatis, parentes habiles ſint ad Matrimonium; Vnde ſi vir coniugatus praegratam reddiderit mulierem ſolutam, quae peperit eo tempore, quo vir coniugatus ſolutus eſt ab vxore mortua, & poſtea ſimul contrahunt, ille partus virtute huius Matrimonij non erit legitimus. Sic Salicet. Cynus, Paulus, & alij, quos refert Couar. in Epiſt. par. 2. cap. 8. §. 2. nu. 2. & glo. in ca. 2. in verbo, Concepti fuerunt. Qui filij ſine legit. Maiol. lib. 1. cap. 4. num. 14. & citat Bern. & Zabar. in ca. Tanta, qu. 11. nu. eod.
- Secunda* tamen opinio, quae communior & verior eſt, docet ſatis eſſe tempus conceptionis, vel Natiuitatis, hoc eſt, quod vel tempore conceptionis, vel Natiuitatis proli, parentes ſint habiles ad contrahendum inter ſe matrimonium. Sic Couar. cit. & refert Hoſtienſ. Ioan. Andr. Card. Anton. Idem docent Archid. & Vg. 55. qu. 7. in princip. Summa Conſil. lib. 3. ut. 19. qu. 10. Angelica, verbo, filius, num. 10. ubi ait eſſe communem opinionem DD. in ca. Tanta, Qui filij ſint legit. & Sylueſt. verbo, filius, qu. 7. quoniam eſt communem. Tabiena, verbo, eod. num. 4. §. Tertio Henriquez lib. 1. de Sacram. Matrim. c. 20. §. 5. & Alph. Viuald. Tract. de Irreg. nu. 112.
- 30 *Dubium ſextum eſt*, An ſi filius, qui ex fornicatione natus eſt, ante Matrimonium ſubſequentes promouetur ad ordines, ſit legitimus, ſi poſtea parentes contrahant Matrimonium; an vero egeat diſpenſatione vt celebrare poſſit in ordinibus ſuſceptis aut aſcendere poſſit ad ordines ſuperiores? Maiolus lib. 1. c. 4. nu. 16. ex Archid. in ca. Olim dict. 56. & Alphoſus Viualdus Tract. de Irreg. num. 123. dicunt, quod Matrimonium auferit illegitimitatem, non tamen irregularitatem ex illegitimitate contractam in ſuſceptione ordinum. Quae ſententia licet probabilis ſit, probabilior tamen eſt ſententia contraria, quae docet tolli irregularitatem, quia iure communi iſte filius ſit legitimus per ſubſequentes Matrimonium, eo quod tempore Conceptionis erant habiles ad Matrimonium contrahendum. Ergo iure communi ſit habilis ad celebrandum, & ad ordines ſuperiores aſcendum. Tum, quia non eſt iure expreſſum itum eſſe irregularem; cum factus ſit legitimus per ſubſequentes Matrimonium. Tum, quia ex hoc quod promotus ſit ad ordines ante Matrimonium contractum inter parentes, non incidit in aliquam nouam irregulartatem, ſed ſolu peccauit mortaliter, ex eo quod recepit ordines ſine diſpenſatione, quando erat illegitimus. Ergo factus legitimus per ſubſequentes Matrimonium, eo ipſo caret omni irregularitate; Quae omnia patenti ex cap. 2. in Regula octaua.
- 31 *Dubium ſeptimum eſt*, An filij nati ex Matrimonio nullo ob aliquod impediementum dirimens, vel annullans, poſtea, quia contractum eſt inter conſanguineos, vel affines legitimi cenſentur? *Reſpondeo* eſſe legitimos non ſolu quando vterque coniux ignorat impediementum, ſed etiam quando vnus ſcit, impediementum, alter vero ignorat. Immo modo contractum ſit Matrimonium in facie Eccleſiae. Quae ius Canonicum in fauorem matrimonij propter virtutem habet alteriſtantum coniugis ignorantiam, pro legitime iugis ſuſceptos, arg. eorum quae habentur in c. cum inter, ſibi glo. in princip. & Panorm. num. 2. & ca. Reſeruit, & ibi glo. in verbo ignorantiam, & ibi Panormitanus nu. 10.

ubi id docet tum de probabili ignorantia facti, tum etiam
 iuris & facti, & c. peruenit, & ibi glos. in verbo, Si est ita,
 & ibi Panorm. num. 1. 2. & 4. & c. ex tenore, & ibi glos. in
 verbo, ignoram, & in verbo, legitimam, & ibi Panorm. nu.
 3. & num. 9. qui filij sint legit. & idem Panorm. in cap. fia.
 nu. 4. de clandest. de spons. S. Anton. 3. par. titu. 29. de irreg.
 cap. 4. in princip. ubi citat R. Winer. & d. c. cum inter. Tabio
 na, verbo, filius, numero 5. §. Quarto. Couar. in Epit. par.
 2. cap. 8. §. 1. num. 2. & §. 3. num. 1. Simon Maiol. lib. 1. cap. 5.
 nam. 1. post S. Thom. in addit. 3. par. q. 68. art. 1. His ergo
 duobus concurrentibus, scilicet, si matrimonium sit bona
 fide contractum; & si celebratum sit in facie Ecclesie, ex
 Matrimonio nullo nati, puta propter impedimentum af-
 finitatis, aut consanguinitatis, aut quia contraxit cum eo,
 quod nesciebat aliam habere uxorem, censeantur legitimi.
 Potuit enim iuxta Ecclesiam habita ratione bone fidei ve-
 ritate que contracte eorum, vel alterius tantum; prolem sic
 suscipiam, siquam legitimum approbare. Ratio est: quia
 si bona fides reddidit tutum in conscientia rei alienae posses-
 sorem dum modo tempore à lege statuto possederit, reg.
 possess. & reg. pro possessore, de regul. iur. lib. 6. & cap. vlt.
 de par. script. in antiq. Is autem dicitur bone, vel male fi-
 det possessor, qui sit rem, quam possidet, suam, vel non
 suam esse, l. bona fides, ff. de verb. signific. Ergo pari ratio-
 ne coniuges, qui in possessione Matrimonij alterutrum sunt,
 ob bonam fidem prolem legitimam suscipiant. Dixi, Si
 Matrimonium contractum sit in facie Ecclesie; Si enim
 iam contraxissent quia presumitur dolus, & fraus, pro-
 les eorum non erit legitima; Nam dolus & fraus, que
 inesse videntur eis, qui clandestine contrahunt, non de-
 bent ijs, vel eorum filijs patrocinari, glos. in cap. Referen-
 te, in verbo ignorantiam, & ibi Panorm. num. 1. & idem
 Panorm. in c. ex tenore, num. 5. & 9. Qui filij sint legit. &
 c. cum inhibito, & ibi Panorm. num. 4. de clandest. de spons.
 Immo hodie post Concil. Trident. Sess. 24. de Reform.
 Matrim. cap. 1. taliter contracta matrimonia sunt nulla &
 consequenter proles illegitima erit. Neque enim potest
 quilibet illius capituli ignorantiam pretendere, etiam si
 miles, mulier, rusticus, vel idiota sit, qui alias pretendere
 possent ignorantiam in alijs. Qui in prouincia, ff. de ritu
 nup. vt post alios tradit Maiol. lib. 1. c. 5. nu. 1. & nu. 3. Di-
 xi, His duobus concurrentibus, nimirum quod matrimonium
 contractum sit bona fide, & in facie Ecclesie: Si enim
 ambo coniuges sciebant impedimentum, etiam si contra-
 xerunt in facie Ecclesie, nemine contradicente proles erit
 illegitima, ex Panorm. in cap. ex tenore, num. 5. Qui filij
 sint legit.

32. *Hinc inferitur primo.* Quod si quis, vel que, post coniugis
 demortui habitam notitiam, secundas nuptias permissa
 iudicis adeat, proles ex secundis nuptijs suscepta, etiam vi-
 uente priore coniuge, erit legitima, & promoueri potest
 sine ulla dispensatione; Quoniam bona fides ex relatione
 prioris coniugis demortui, prolem secundi Matrimonij
 fecit legitimam. Sic Maiol. lib. 1. cap. 5. nu. 8. post Zabari. in
 c. per venerabilem, §. videbatur, opposit. 4. & q. vlt. in no-
 uis scriptis. Qui filij sint legit.

33. *Inferitur secundo.* Quod proles suscepta ex Matrimonio
 nullo ante sententiam de nullitate latam, lite pendente,
 legitima erit, litis enim pendente super Matrimonio non
 impedit, quin proles suscepta antequam matrimonium
 declararetur nullum, sit legitima, ex Panorm. in c. cum inter,
 num. 4. Qui filij sint legit. & Maiol. lib. 1. c. 5. num. 7. Ratio
 est, quia videntur perseverare in quasi possessione Matrimo-
 nij, sicut & in alijs rebus; & quia lite pendente super
 impedimento non debet suspendi exercitium matrimo-
 niale, cap. 2. vt lite pend. Non debet ergo pena illegitimi-
 tatis prodire ex eo quod legitime factum est. Immo ve-
 ro suscepta proles post latam sententiam de nullitate Ma-
 trimonij, pendente tamen descendio ad appellandam cō-
 cesso, & interposita appellatione legitima erit; cum in hoc
 casu perinde sit, ac si non fuisset iudicatum, argum. cap.
 Quoad consultationem de appellat. & cap. venientes, de
 iur. iur. & cap. Non solum. de appellat. lib. 6. Zabari. in ca.
 cum inter, questio. 1. in nouis scriptis. Qui filij sint legit.
 Couar. in Epit. par. 2. cap. 8. §. 1. num. 7. & Maiol. lib. 1. ca.

5. num. 7. & num. 1. qui etiam alios refert.

34. *Inferitur tertio.* Quod proles, que suscipitur ex Matrimo-
 nio contracto contra interdictum & prohibitionem
 Ecclesie, verbi gratia si fiat thori separatio etiam de con-
 sensu coniugum, & Episcopo approbante, & prohibente
 eis sub pena excommunicationis ipso facto incurrenda,
 ne copulentur, & ipsi contrauenientes commisceantur,
 proles nata erit legitima. Panorm. in cap. 1. num. 1. 4. & 6.
 & in cap. 2. numer. 5. de matrim. contracto contra interd.
 Eccles. Zabari. in ca. cum inter, q. 2. Qui filij sint legit. Bar-
 tholom. Brix. in suis QQ. quest. 55. Alberic. in verbo, Ille-
 gitimus, quos citat & sequitur Simon Maiol. lib. 1. cap. 5.
 num. 5. & num. 6. Ratio est: quia nati ab excommunicatis
 non ex hoc sunt illegitimi; immo etiam si parentes ob cō-
 tumaciam excommunicati fuerint, pendente lite super Ma-
 trimonio, & per sententiam fiat separatio, ea contumacia
 parentum non potest præiudicare filijs, sed erunt legitimi i
 quoad ordines, & reliqua omnia.

35. *Dubium octauum est.* An filij nati ex matrimonio ab in-
 fidelibus contracto, quod secundum ritum eorum vali-
 dum est, & iure tantum Canonico prohibitum, legitimi
 sint, si illi coniuges ad fidem conuertantur. Respondeo legi-
 timos esse. Ratio est: quia vt ait Innocentius Papa III. in
 cap. Gaudemus, de diuortij, Baptismus coniugia non di-
 uinit, sed sceleris soluit. Et quia lex Canonica non astringit
 infideles, vnde solum consideratur ius Diuinum, cap. De
 infidelibus, de consang. Panorm. in ca. vlt. num. 5. & DD.
 ibi. Qui filij sint legit. Couar. in Epit. par. 2. capitulo 8 §. 1.
 num. 2.

36. *Dubium nonum est.* Quando defectus Natalium est oc-
 cultus, & filius illegitimus habetur publicè pro legitimo,
 an sit irregularis? Respondeo. Quicquid aliqui negent, dicē-
 dum tamen est esse irregularem. Sic Sylue. verbo, irregu-
 laritas. q. 20. & Nau. in Man. ca. 25. nu. 69. vers. Quarto, &
 cap. 27. num. 201. vers. Non dico. Toletus lib. 1. Instruct.
 Sacerd. cap. 25.

37. *Dubium decimum est.* An si illegitimus ordinetur per
 ignorantiam peccet, & sit irregularis? Respondeo.

Primo, si sit ignorantia probabilis ordinantis, & ordina-
 ti, utque excusatur; postquam autem ordinatus certus
 factus fuerit impedimenti, abstinere tenetur ab execu-
 tione ordinis suscepti, donec dispensationem obtinuerit, que
 illi non est neganda, argum. capitul. Nisi cum pridem, §.
 personæ, de renuncia. & Episcopus cum eo dispensare po-
 test ad vsum ordinis suscepti, sic Innoc. & Panorm. in d. cap.
 Nisi cum pridem, §. personæ, num. 6. post glos. ibi, in ver-
 bo, Regulariter, & verbo, culpa, & in verbo, & causa.
 Panorm. in cap. 1. de filijs presb. num. 4. ubi ad hoc citat cap.
 2. de ordin. ab Episc. qui renunciauit, Episc. C. de testam. l.
 1. de offic. Preb. l. 3. Albericus in verbo, illegitimus. & Sum-
 ma Pisanello, verbo eod. §. 2. S. Ant. 3. part. titu. 29. de Ir-
 reg. cap. 4. vers. Item dum quis ignorat. Summa Confess.
 lib. 3. ut. 19. q. 1. Maiol. lib. 1. cap. 7. numero 1. Nauarr. tom.
 1. consil. consil. 3. num. 2. de ætat. & qual. Toletus lib. 1.
 Instruct. Sacerd. cap. 25. & Henriquez lib. 14. de Irreg. ca.
 8, §. 10. Feder. consil. 168. in fin. & Alexand. consil. 49. l. 4.
 Non tamen potest Episcopus cum eo dispensare vt pro-
 moueatur ad vltiores, vt ait Henriquez cit. in annot. in
 litera H.

Secundo, si promotus sciens se illegitimum, passus est se
 ordinari, non obtenta prius dispensatione, peccauit mor-
 taliter, & est suspensus ab executione ordinis suscepti, ca.
 fina. de temp. ordin. Panorm. in capit. 1. nu. 4. de filijs presb.
 Sylue. verbo, Irregularitas, quest. 20. si tamen ante ob-
 tentam dispensationem sciens ordinetur, non incidit in no-
 uam irregularitatem, ex Rebuffo in Praxi benefic. in trac.
 de Dispensat. super defectu Natalium, nu. 13. & ex com-
 muni DD. sententia in cap. fina. de Cleric. excom. ministr.
 cum hoc iure non sit expressum; etiam si Maiol. lib. 14. c.
 33. irregularitatem de nouo fieri putet, sine ratione, aut
 textu. Ordinari vero sciens irregularitatem, & illegitimum
 suspenditur a potestate ordinandi, c. cum Vintonienfis,
 de elect. Maiol. lib. 1. cap. 7. num. 2.

Tertio, Qui non habuit ignorantiam, nec veram scien-
 tiam de sua illegitimitate, sed tantum erat dubius ex ma-

tris forte attestations, dicentis illum esse illegitimum, si habeat conscientiam quod teneatur credere matri asserenti, nec potest eam deponere, eo ipso quod credit se esse illegitimum, irregularis est, nec ante obtentam dispensationem licite promoueri potest, cum agere non possit contra conscientiam suam. Quod si dubitatio adueniat postquam promotus est, nec potest deponere conscientiam quod matri propter aliquas circumstantias credere teneatur, tunc ad cautelam petere debet dispensationem cap. accedens, de purgat. Canonica, & facit cap. per tuas, de probat. & c. afferre, de presump. Panorm. in cap. 1. numer. 5. de filijs presb. Maiol. lib. 1. cap. 7. nume. 3. Et denique probabiliter dubitans an sit legitimus, abstinere debet & ab ordinibus suscipiendis, & a susceptis exercendis, donec causa decidatur: alias, tam ordinans, quam ordinatus, peccant, exponendo se periculo ex Maiol. lib. 1. cap. 7. nu. 4. & communis est DD. opinio, Summa Pisanel. in verbo, Illegitimus, §. sed nunquid.

Quarto, licet Maiol. lib. 1. cap. 7. num. 3. dicat, ante ordines susceptos tutius esse credere se esse illegitimum, post ordines vero credere se esse legitimum; Dicendum tamen est cum Host. & Panorm. in cap. 1. num. 5. de filijs presb. & Addit. ibi, in litera B. & facit. text. sing. in l. fina. §. ult. ff. de prob. vbi non statur dicto matri dicentis esse spurium, & text. sing. in l. miles, §. de functo, ff. de adul. & C. de testam. l. neque professio, & not. in cap. officij, de pœnit. & remiss. Summa Pisanel. in verbo, Illegitimus, §. sed nunquid. Angelica, verbo, adulterium, nume. 5. Syluest. eod. dub. 2. nu. 4. Sotus, 4. lib. de Iust. quaest. 7. art. 2. ad 2. Nauarr. in Man. cap. 27. nume. 20. i. versic. Non dico, & tom. 1. consil. 1. de filijs presb. Couar. par. 2. sponfal. cap. 8. §. 3. numero 8. & Henriquez lib. 1. de Sacram. Matrim. cap. 2. §. 2. & lib. 14. de Irregul. cap. 8. §. 10. Quod in hoc casu non tenetur filius credere matri etiam cum iuramento asseueranti se esse illegitimum, etiamsi mater sit in articulo mortis; & proinde talis licite promoueri potest ad omnes ordines & illos exercere; maxime si tempore quo conceptus, aut natus est ex coniugata, mater cum marito vitam coniugalem agebat. Satis enim est, quod sit in possessione legitimi filij, & quod publica fama sit se legitimum esse, quae plurimum in hac re probat, quandoquidem vnusquisque ius & possessionem habet ad bonum nomen ex publica fama. vnde cum non teneatur credere matri, licite credit se esse legitimum, & habilem tum ad ordines suscipiendos, tum ad susceptos exercendos.

38 *Dubium undecimum est.* An illegitimus promotus ad ordines, si celebret, incidat in nouam irregularitatem, ex hoc quod celebrat? *Respondeo* non incidere, quia non est textus qui id dicat. sic Maiol. lib. 1. cap. 2. nume. 8. & fauet Innoc. in cap. si celebret, de Cler. excommu. ministr. vnde ad impetrandam dispensationem, non est necessum, vt fiat mentio quod celebrauerit, cum non sit expressum in iure quod incidat in nouam irregularitatem sed satis est quod fiat mentio quod sit illegitimus. sic Rebuff. in praxi benefic. tract. de dispensat. super defectu Natalium num. 13. Neque sit suspensus celebrando ante dispensationem in defectu Natalium, neque eo ipso quod sit ordinatus manet suspensus, vt falsò putat Sotus, 4. dist. 25. q. 1. artic. 3. conclus. 1. Ratio nostra est: quia non est in iure expressum quod in censuram aliquam incidat, sed solum peccat mortaliter, vel celebrando, vel ordines recipiendo: quia eo ipso quod est irregularis, prohibitus est recipere ordines, vel in susceptis ministrare, vnde illegitimus recipiendo ordines, non prius obtenta dispensatione peccat mortaliter, & rursus si celebrat ante dispensationem obtentam, peccat mortaliter, quia incidit in nouam aliquam irregularitatem, vel quia incurrit suspensionem; sed quia eadem irregularitate qua prohibetur ordines suscipere, quia illegitimus est, prohibetur etiam in susceptis absque dispensatione ministrare; cum irregularitas, vt dictum est, sit impedimentum ad ordines recipiendos, & ad vsum ordinum susceptorum.

39 *Dubium duodecimum est.* An filij expositi, eo ipso quod expositi sunt, irregulares sint? Ratio dubitandi est, quia filij legitimi, & ex legitimo matrimonio nati non solent expo-

niti, sed potius hi, qui ex fortuitis, & fornicarijs congreffibus nascuntur, ergo expositi haberi debent pro illegitis, in hac re.

Prima opinio est dicentium esse irregulares, dum eorum parentes ignorantur; tum, quia haberi debent pro legitimis, tum, quia est vehemens suspicio eorum patres esse infames, tum, quia in dubio habendi sunt potius pro illegitis, eo ipso enim quod expositi sunt, videtur contemni a parentibus; tum, quia saltem, vt incogniti repelli debent ab ordinibus. Sic Angel. in l. liberorum, ff. de lib. qui not. infamia. Iason in leg. Nec professio. C. de testam. Alciat. in l. 3. de presump. presump. r. num. 12. Maiol. 1. capitul. 1. numer. 2. & numero 3. & Alphonsus Vinaldus tract. de Irregul. numero 123. Couar. in Epir. ad lib. 4. Decretal. 2. part. cap. 8. §. 3. & in Clem. Si furiosus, par. 1. in princip. numero 9. de homicid. vbi ait: Consulere expositis non promoueri, promotos verò non prohiberi ab ordinum vsu, propter auctoritatem DD. quos infra citabimus.

Secunda opinio dicit non esse irregulares, sic Ananiam c. 1. de infantibus expositis, num. 11. Felin. in ca. cum deputati, de iudicij. in fine. Bermondus Choueronius in comment. ad tit. de concub. in verbo, qui etiam filios, num. 99. Gabriel Paleorus in tract. de filijs notis, cap. 63. nume. 3. vbi ait hanc opinionem esse communiter receptam, & ait sic sensisse Barbarium & alios in d. ca. cum deputati, & fauet Petr. Anchar. in ca. 1. de infant. expositis, quamuis hic dubius esse videtur; Quae sententia mihi videtur esse vniuersior de rigore iuris; Quia non est iure expressum expositos esse irregulares, & nemo ait dicendos irregulares nisi sit in iure expressum; cap. is qui, de senten. excommu. lib. 6. Item, quia legitimi aliquando exponi solent ob parentum inopiam, & ignauiam. Et quia benignior pars in penis, & odij sequenda est. Et hoc intelligo loquendo de expositis solum ea ratione qua expositi sunt, sic enim non debent haberi pro illegitis, aut irregularibus, & hinc opinioni fauet Gregor. Papa XIV. Anno Dom. 1591. data Bulla in gratiam Confraternitatis pro expositis, vbi decreuit, vt habeantur pro legitimis, & puri sanguinis ad omnes prebendas, vt testatur Henriquez lib. 14. ca. 8. §. 10. in annot. in litera K. qui licet existimet infantes expositos respectu futuri, id est, ad hoc vt ordinentur, habendos esse pro illegitis, de praeterito tamen, hoc est, iam promotos in dubio censeri vult legitimis, eo quod melior est conditio possidentis, & ne de parentibus presumatur peccatum, vt quod genitus sit ex Matrimonio saltem presumpso cum bona fide alterius parentis, nec eo iure quaesito, in quo ne mini nocet ministrando in presbiterio) priuandus est. Nichilominus tamen quia in dubio saltem ante factum praetior sequenda est, & periculum peccandi vitandum est; ideo in praxi, quando non constat de parentibus vtrum non sunt temerè ordinandi, quia parentes eorum ignoti sunt, si tamen constet esse legitimos ordinari possunt. Et vt notat Henriquez vbi supra, facta semel diligentia de natalibus, in tali dubio dispensare potest Episcopus, vt si expositus presumatur legitimus, & initietur etiam presbiteratu, & obtineat etiam beneficium curatum, cum Episcopus in omni casu occulto, maxime quando est dubium facti, dispenset, & his fauet Cou. vbi supra in d. nume. 9. & Vinald. num. 124.

40 *Dubium decimum tertium est.* An filij haereticorum sint irregulares ista irregularitate, quae est ex defectu Natalium. Maiol. lib. 1. cap. 46. numero 5. affirmat, & probat ex cap. Quicunque, §. haeretici, de heret. libr. 6. & ca. statum felicitis, eod. titu. & libr. vbi dicitur, *Filius haereticorum, & credentium haereticis, vel fauorum, vel receptorum promoueri non posse ad beneficia Ecclesiastica, vel ad officia publica, & consequenter inhabiles sunt ad ordines, quia ordines pertinent ad officia publica, &* Summa Corona tract. de irreg. numero 4. vers. Septimo. Item Nauar. in Manu. c. 27. nu. 205. §. Tertio dico. Alphons. Vinald. tract. de irreg. c. 27. nu. 205. §. Tertio dico. Alphons. Vinald. tract. de irreg. c. 27. nu. 60. & seqq. Cosmus Philarehus de offic. Sac. p. 1. lib. 4. c. 9. & Greg. de Valen. tom. 4. Disp. 7. q. 19. puncto 3. §. 3. tales irregulares esse docent, hanc tamen irregularitatem inter eas, quae procedunt ex defectu animae, annumerant.

Ceterum

Ceterum hæc sententia non est certa; Nam in cap. citatis, solum dicitur eos esse inhábiles ad Ecclesiastica beneficia, publicaque officia, & per officia publica, quales sunt Magistratus Reipub. non videtur intelligi ordinem in materia penali, & odiosa. Item nemo dicendus est irregularis nisi in iure sit expressum, non est autem in iure expressum, huiusmodi filios esse irregulares, & huius sententiæ est Toletus lib. 1. cap. 2. §.

Quod si dicas esse infames, & eo ipso esse irregulares; Hoc non valet; Quia licet reputentur infames ad officia publica, non tamen inde sequitur esse inhábiles ad ordines, quia infames, qui ob infamiam irregulares habentur, sunt illi, qui ex proprio delicto in iure dicuntur infames, vel iure, vel facto, vt infectus suo loco dicitur. Si quis tamen opinionem Nau. Maioli & aliorum sequi velit, consequenter dicere debet capita ab eis citata quoad irregularitatem, non extendi nisi ad secundam generationem, id est, filios, & nepotes ex linea paterna, ex linea verò materna extendi tantum ad filios, non nepotes, vt dicitur in d. c. statutum, & auctores citati notantur. Quibus addo, quod si isti filij dicantur irregulares, solum comprehenduntur illi filij, quorum parentes probati fuerunt in heresi obijisse, aut probentur quod obierint credentes hæreticis, vel fautores, vel receptatores hæreticorum vt ex cap. citatis colligi potest, & ex p. essis verbis Toletus vbi supra affirmat. Immo verò sequendo Nauarri, & Maioli sententiam, si huiusmodi filij dicantur irregulares, requiritur ad hæc eorum irregularitatem, vt eorum parentes probentur (Sic enim loquitur cap. statutum, de hære. lib. 6.) obijisse in prædicto delicto; Per verbum autem Probentur intelligitur quod fuerint condemnati in iudicio tanquã hæretici, vel fautores, vel receptatores, vel quod ipsi fuerint confessi in iudicio tale delictum; aut quod notorium fuerit eos in tali delicto obijisse; Sin autem eorum pater, vel mater fuerit Ecclesiæ reconciliatus, nec filij, nec nepotes ordinari prohibentur, vt in d. c. statutum, habetur.

44 Dubium decimum quartum est; Quid dicendum sit de filiis coniugatorum, qui post parentum editam professionem in religione approbata, vel ordinum Sacrorum susceptionem, generantur; verbi gratia duo inter se contrahunt matrimonium, & antequam natus est filius pater, vel Religiosem proficetur, vel Sacrum Ordinem suscipiat, an proles, quæ postea nascitur, legitima sit, nec ne?

Respondet primò, si isti geniti sint ab his qui post ratum & non consummatum matrimonium in aliqua Religione approbata professionem emisserant, in hoc casu, siue aliter toto coniuge relicto in seculo in professionem consentiente, siue reclamante, illegitimi sunt filij postea ex his nati. Ratio est; quia per professionem emissam dimittitur Matrimonium ratum, ita vt non amplius potestas sit coniugij in seculo relicto repetendi alterum, cap. 2. & ibi glos. in verbo, remanere, & c. ex publico, de conuers. coniug. & Conc. Trid. Sess. 24. Can. 6. Vnde & proles, extra matrimonium postea nata erit illegitima.

Respondet Secundo, si filij isti generentur ab his, qui post ratum, & non consummatum Matrimonium Ordines Sacros extra Religionem susceperunt, si in scia, & inuita vxore promotus sit, proles postea nata legitima erit, & ad ordines promoueri potest, vt colligi potest ex S. Tho. in addit. 3. par. quest. 53. art. 3. Palud. 4. d. 37. q. 1. art. 1. Conclus. 2. & 3. Rich. ead. dist. artic. 1. q. 2. Soto, 4. d. 38. q. 1. artic. 2. Conclus. 3. Panorm. in cap. 2. nume. 2. de conuers. coniug. Summa Astens. par. 2. lib. 6. art. 3. quest. 5. vbi etiam refert pro hac opinione Raym. Summa Pisanelle verbo illegitimus, §. Pone quod aliquis. S. Anton. 3. par. tit. 29. de Irreg. cap. 4. in fine. Maiol. lib. 1. cap. 4. num. 8 & 9. Ratio est; quia Matrimonium in hoc casu vt DD. cit. docent, non dimittitur, imò potest vxor cogere virum suum Subdiaconum, aut Diaconum, vel Presbiterum ad consummationem Matrimonij, vt est expressum a Ioanne XXII. in Extrau. que incipit. Antiqua, de voto. Vnde in fauorem proles dicendum est quod sit legitima. Quod si vxor consentit quoad vir ordinaretur, vel sciens non contradixit, tunc filius illegitimus est, & indiget dispensatione, ex Summa Astens. Summa Pisanelle, & S. Ant. cit. ca. Seriatim. dif. 3. 2.

& cap. Episcopus dist. 77. quomodo intelligendi sūt Goffred. Bern. & Innocent. in c. literas, de filijs presb. & Hostien. in Summa, lib. 3. tit. de conuers. coniug. nu. 6. versic. Sed quid si maritus.

Respondet Tertio, si isti geniti sunt ab ijs, qui post Matrimonium ratum & consummatum, vel Ordinem Sacrum susceperunt, vel in Religione approbata solemniter proficisci sunt, si quidẽ vterque profiteatur, proles tanquã ex coitu incestuoso nata omnino illegitima erit; Quod si altero proficente, alter in seculo remaneat, tunc distinguendũ est; vel enim coniux in seculo relicta est suspecta de incontinentia, & eo casu, etiam si de illius licentia alter coniux professionem emisserit, si postea sit periculum incontinentiæ, potest eum repetere, & vti Matrimoniali copula; vnde ex his genitus erit legitimus cap. 1. de conuers. coniug. Cuius ratio est; quia in istis conuersionibus coniugatorum validandis, requiritur decretum Episcopi, qui non admittet talem separationem, nisi vel ipsa quoque subeat Religionem si sit uenialis, vel suspecta; Ceterum si relicta in seculo non est suspecta incontinentiæ, satis est, vt in seculo, manens incontinentiam perpetuam voueat; Nam eũ periculo incontinentiæ secundum Canones non debet relinqui in seculo, sed simul proficisci in Religione. Quæ omnia probantur ex c. Agathosa, & c. si vir & vxor, cap. Quia Agatho. 27. q. 2. & glos. ibi, & cap. Quidam, capit. cum his, & capitul. significauit, de conuers. coniug. glos. & DD. ibi & Scholasticis 4. distinctione 37. Vbi tamen hoc vnum diligenter aduertendum est, Quod si absque Episcopi decreto alter coniugum Religionẽ ingressus solemniter profiteatur, nec coniux viri restitutionem per decennium postulet, quia per id tempus nascitur presumptio, quod Episcopi consensus, & decretum interuenerit, omnia solemniter acta censentur, & illi amplius maritus non conceditur; ideoque quicquid post hoc decennium nascitur ex eis censetur illegitimum; vt latius tradit Maiol. lib. 1. ca. 4. nu. 6. & 7. post Tiraquel. de præscript. in glos. Decem annos, versic. 22.

42 Dubium decimum quintum est; Circa filios presbiterorũ & aliorum Clericorum: Vbi sciendum est, huiusmodi præter irregularitates, quæ communes sunt omnibus illegitimis, ad huc alias penas ipso iure incurtere, in tanti criminis detestationem Præterea dubium esse potest, tum, circa filios Sacerdotum Latinorum, tum Græcorum: & possunt esse legitimi, vel illegitimi: Latini enim legitimos habere possunt filios ex matrimonio, ante ordines sacros susceptos; illegitimi verò erunt omnes generati ab existente in ordine facto, ex Maiolo lib. 1. de Irreg. cap. 6. num. 2. Alphonso Vualdo Tract. de Irreg. num. 116. & 117. & communi DD. consensu, & sententia. Græcorum verò filij legitimi sunt etiã post ordines sacros suscepti ex vxore ante ducta: est enim Ecclesia Romanã Græcis nõ permittit, vt post ordinis sacri susceptionem Matrimonium contrahant, Matrimonij tamen ante contracti usum illis, etiam Sacerdotibus, permittit, possunt enim Matrimonio ante ordinis sacri susceptionem contracto vti, vnde filij eorum erunt legitimi, qui ex vxore ante ducta post ordines sacros susceptos, geniti sunt, vt tradit Sanct. Thom. in addit. 3. part. q. 53. art. 3. quem sequuntur Soto 4. d. 38. qu. 1. art. 1. & Maiol. lib. 1. cap. 4. num. 12. Id quod verum est in Sacerdotum filijs, Nam Græcorum Episcoporum filij ex vxore ducta ante Episcopatum obtentum, suscepti post adeptum Episcopatum, illegitimi sunt, quia nec ipsi Græci adepti Episcopatu, vxore prius ducta vti possunt, vt ex presse decretum est in Sexta Synodo Constantinop. Can. 12. Illegitimi verò Græcorũ filij erunt, si qui ab Episcopo post adeptum Episcopatum geniti sunt, tum, qui ex Matrimonio contracto post ordinis sacri susceptionem, vel ex coitu fornicatio procreantur: Non enim Græcis permittit Ecclesia Romana, vt post ordinis sacri susceptionem vxores accipiant.

43 De Illegitimis igitur filijs tum Græcorum, tum Latinorum dicendum est, huiusmodi non solum inhábiles esse, & irregulares ad ordines, sicut alij omnes illegitimi imò odiosius excluduntur, quã reliqui, & cum maxima difficultate dispensatur cum eis, & cum maiorũ formula, R r 3 verborum,

verborum, & Panorm. in capit. per venerabilem, Qui filij ſint legit. Sed etiam inhabiles ſunt ad beneficia; De quibus Clemens Papa VII. in Bulla ab ipſo edita anno Dominice incarnationis 1533. Nonis Iunij, Pontificatus ſui anno 7. quæ incipit, [Ad Canonum conditorem.] & eſt 36. eiſdem in ordine, Sic ait; Statuimus, & ordinamus, quod de cetero filij preſbiterorum ex fornicatione nati Eccleſias Cathedrales, etiam Metropolitanas, ac Monaſteria, quibus eorum Patres præſuerunt, ſeu illa, & illas dignitates, etiam Maiores, & principales, perſonatus, adminiſtrationes, & officia, etiam curata, & electiua, & alia quæcunque beneficia Eccleſiaſtica cum cura, & ſine cura, ſecularia, & quorumvis ordinum regularia, quæ preſbiteri, & Clerici, ac Religioſi eorum Patres in Titulum, vel Commendam, ad adminiſtrationem ad tempus, ſeu in perpetuum aliquando obtinuerunt, nullo vnquam tempore quoquo modo obtinere poſſint.) Et in Concilio Trid. ſeſſ. 25. de Reform. cap. 15. dicitur: (Non liceat filijs Clericorum qui non ex legitimo nati ſunt Matrimonio in Eccleſijs, vbi eorum patres beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quodcumque etiam diſſimile beneficium obtinere: nec in dictis Eccleſijs quoquo modo miniſtrare, nec penſiones ſuper fructibus, beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt, habere.

44 *Quæres*, An hæc locum etiam habeant in parentibus reſpectu filiorum, ſimiliter in collateralibus, vt ſicut quis filius non poteſt habere Eccleſiam patris, ſic in aſcendentibus, nec pater Eccleſiam filij, & in collateralibus, nec frater Eccleſiam fratris? Hoſtienſis & ipſum recitans Arch. in cap. Apoſtolica, 8. quæſt. 1. volunt etiam in iſtis procedere: Primò, quia ratio eſt, ne detur ſucceſſio hæreditaria in beneficijs; quæ ratio ita procedit in filijs reſpectu parentum, ac in parentibus reſpectu filiorum. Secundò, quia ſicut eſt turpitudine filium preſbiteri miniſtrare in Eccleſia, vbi etiã pater miniſtrata etiam & patri miniſtrare in Eccleſia vbi filius miniſtrata; & facit ad hoc l. Nam & ſi parentibus, & l. ſeq. ff. de inoffic. teſtam. & in Auc. Vt cum de apel. cog. §. aliquid quoque. *Contraria* tamen & verior ſententia eſt Alan. & Vine. quos refert, ac ſequitur Panorm. in c. Ex tranſmiſſa, nume. 3. de filijs preſb. & Ioan. And. in cap. In pœnis, de reg. iur. lib. 6. Ratio eſt: quia cum hoc rationabile ſit, nec in iure appareat prohibitum, & pena reſtringenda potius ſint, quàm amplianda, non oportet ad collateralia ſaltem extendere, vnde collateralia ſibi inuicem ſuccedere poſſunt, eſt etiam ratio prohibitionis, quia nunquã frater putatur tantum afficere fratrem, vt ſtudeat illi parare hæreditatem; & præter citatos id docent gloſ. in d. ca. Apoſtolica, in verbo, prebendas, & Maiol. lib. 1. cap. 6. nu. 13. vnde teſte Platina in vita Pauli I. Stephanus II. & Paulus I. fratres in Pontificatu ſibi inuicem ſucceſſerunt, & Leandro patri Epifcopo Hiſpalenſi B. Iſidorus ſucceſſit.

45 *Quoad legitimos verò*

Dico primo, eos non prohiberi ad omnes ordines ſacros aſcendere, ex gloſ. in Summa diſt. 56. in verbo, prebiterorum. Hoſt. in Summa lib. 1. tit. de filijs preſb. nu. 5. §. Qui filij preſbiterorum. Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 6. tit. 22. art. 3. Summa Piſanella, in verbo, illegitimus. §. Quid de filijs Sacerdotum. S. Anton. 3. par. tit. 29. de irreg. cap. 4. in fine. Summa Confeſſ. lib. 3. tit. 19. quæſt. 6. Maiol. lib. 1. ca. 6. nu. 2. & facit cap. Oſius Papa, diſt. 56. Nam & Gelafius I. Syluerius I. & Theodorius I. Summi Pontifices, Epifcoporum filij fuerunt, & Agapitus I. & Felix III. Summi etiam Pontifices, preſbiterorum filij fuerunt, & Deusdedit Papa filius Subdiaconi fuit.

Dico ſecundo, Tales filij habere poſſunt quodcumque beneficium, aut dignitatem diſſimilem in Eccleſijs vbi eorum patres habent, aut habuerunt beneficia, vel dignitates, vnde in Eccleſia, in qua pater eſt Epifcopus, poteſt legitimus eius filius eſſe Canonicus, vel Diaconus, etiam viuente patre, & in officio ſuo in eadem Eccleſia manere, c. Ad hæc, de filijs preſb. & DD. cit. & gloſ. in cap. conſtitutus, in verbo, perpetuus, tit. eod. Item pater & filius diuerſos Canonicatus, vel dignitates in eadem Eccleſia habere poſſunt ex Hoſt. & Panorm. in d. cap. Ad hæc, num. 3. vt ſi

pater ſit Epifcopus, filius poteſt eſſe Archidiaconus, vel e contra: Hoc tamen intelligendum eſt, dummodo nõ ſint tales dignitates, vel beneficia, quæ ad inuicem reſpreſentantur, vt ſunt v.g. Epifcopatus, & Vicarius eius perpetuus, perſonatus, & eius Vicarius perpetuus, hæc enim ſcimus reſpreſentant; Vnde, ſi pater ſit Epifcopus, filius eius in eadem Eccleſia Vicarius perpetuus eſſe non poteſt; & e contra, ſi filius ſit Epifcopus, eo loco pater perpetuus Vicarius eſſe nequit; Nam ſi patre exiſtente Epifcopo filius ſit eius Vicarius perpetuus, apparet in eo turpitudine quæ dicitur, ex reſpreſentatione paterna, cum Vicarius Epifcopum reſpreſentet. Item, ſi pater perſonatum poſſederit, filius non poteſt eius vicariam poſſidere, ca. Michael. de filijs preſb. & ibi DD. Goffred. Hoſt. Bernard. quos refert, ac ſequitur Alberic. in verbo, illegitimus, & Summa Piſanella, verbo eod. §. Quid de filijs? Hoſt. in Summa, lib. 1. tit. de filijs preſb. nu. 5. §. Qui filij preſbiterorum, verſic. Item ſi pater Summa Confeſſ. lib. 3. tit. 19. qu. 3. Summa Aſtenſis par. 2. lib. 6. tit. 22. q. 1. S. Anton. 3. par. tit. 29. cap. 4. in fine. Maiol. lib. 1. cap. 6. nu. 5. & alij.

Dico tertio, ſi pater fuit Vicarius non ad vitam, ſed ad tempus, filius & pater inuicem ſuccedere poſſunt immediate, cap. conſtitutus, iuncta gloſ. ibi, in verbo, perpetuus de filijs preſb. Maiol. cit. Et ſi pater fuit Archiepiſcopus, filius poteſt eſſe ipſius Epifcopus Suffraganeus, & comprouincialis, vel e contra; non tamen poterit eſſe Suffraganeus perpetuus in adminiſtratione Archiepiſcopatus; quia eo modo referret perſonam patris, quod iure prohibetur.

Dico quarto, Huiusmodi filijs non poteſt prouideri de Eccleſijs aut paternis beneficijs immediate, ſiue per reſignationem, ſiue per obitum, ſiue per aliam quolibet reſignationem cap. Ad abolendam, cap. ad extirpandas, & cap. Quoniam, de filijs preſb. & DD. cit. Summa Confeſſ. lib. 3. tit. 19. quæſt. 6. & Maiol. lib. 1. cap. 6. num. 4. & hoc tum ob indecentiam; tum ne detur ſucceſſio hæreditaria in beneficijs. Quæ omnia hæc tenus dicta, non ſolum vera eſt tradit Maiol. cit. num. 6. in filijs exiſtentium, in factis, ſed etiam eorum, qui in minoribus ordinibus conſtituti ſunt, vnde Acolytus dimittens beneficium ob Matrimonium contractum, vel quamlibet aliam cauſam, filius eius in eo immediate inſtitui non poteſt, tum ob eandem rationem, tum quod iura non diſtinguant inter ordines maiores, & minores quoad ſucceſſionem beneficiorum.

Dico quinto, Huiusmodi filij mediate, id eſt, ſi interceſſerit tertia perſona, patri ſuccedere poſſunt, tunc enim non ſuccedit patri, ſed illi perſonæ immediate. Hoſt. in Summa cit. Panorm. in cap. ad extirpandas, numero 5. de filijs preſb. Aſtenſis in Summa par. 2. lib. 6. tit. 22. art. 3. quæſt. 4. Summa Piſanella in verbo illegitimus, §. Quid de filijs, Maiol. lib. 1. cap. 6. num. 11. quod verum eſt, etiam ſi mediata illa perſona non poſſederit beneficium de iure, ſed de facto tantum, titulo aliquatenus colorato, & etiam ſi titulus poſtea fuerit declaratus nullus per ſententiam, hoc enim modo filius, qui immediate patri ſuccedere non potuit, virtute iſtius mediæ perſonæ de facto poſſidentis, ſuccedere poteſt.

Quod ſi petas, an hæc, quæ dicta ſunt hæcenus procedat etiam locumque habeant in parentibus reſpectu filiorum, aut fratrum? *Reſpondeo* quod non, vt ſuprà, dictum eſt, vnde frater fratrem in beneficio ſuccedere valet, cum in iſti ceſſet ratio prohibitionis, quia frater non putatur tantum afficere fratrem, vt ſtudeat illi parare hæreditatem, gloſ. in cap. Apoſtolica, in verbo, prebendas, 8. q. 1. & Arch. ibi Maiol. cit. nu. 13. & alij.

46 *Dico ſexto*, Nepotes ex filijs immediate in beneficijs auctorum ſuccedere poſſunt ex communi DD. ſententia, gloſ. in d. cap. Apoſtolica, & Arch. ibi. Goffred. & Ray. quos refert, ac ſequuntur Hoſt. in Summa lib. 1. tit. de filijs preſb. nume. 5. §. Qui filij preſbiterorum, verſic. ſed nunquid. Summa Confeſſ. lib. 3. tit. 19. quæſt. 8. Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 6. tit. 22. art. 3. q. 2. & Summa Piſanella, in verbo, illegitimus, §. Quid de filijs, in fine. Panorm. in cap. ad extirpandas, num. 8. de filijs preſb. S. Anto. 3. par. tit. 27. capit. 4. in fine, gloſ. in capit. 1. in verbo, filios, diſt. 56. & Maiol. lib. 1. cap. 6. num. 14. & Summa Confeſſ. in 3. tit. 19.

tit. 19. q. 8. & hoc ipsum late probat Nauar. tom. 1. consil. 10. de filiis presbit. in vltima editione. Vnde Gregorius Magnus H. om. 38. ratio huius est; quia cum hec pena odiosa sit, restringenda est, maxime cum lex hoc non dicat de nepotibus, sicut de filiis expressit. Id quod procedit etiam si nepotes isti legitimi parentes haberent illegitimos, in beneficijs enim a uorum succedere possunt ex Maiol. cit.

De Dispensatione illegitimatorum, & valore eius. Cap. XI.

S Y M M A R I V M.

- 1 Natalium defectus, varijs modis tollitur.
- 2 Matrimonium subsequens illegitimum iure humano, in quoque foro, ad omnes ordines, & dignitates legitimum facit.
- 3 Religionis ingressus, & solemnis professio in ea, quamuis irregularitatem omnem quoad ordines etiam sacros tollat, non tamen habilem ad dignitates reddit.
- 4 Sixti V. Constitutio contra illegitimos edita, qualiter a Gregorio X. V. moderata fuerit.
- 5 Papa illegitimum, quoad omnem ordinem, beneficium, & dignitatem Ecclesiasticam, ubique terrarum legitimum potest.
- 6 Papa, an illegitimum, quoad successionem in terris sibi non subditis, legitimum potest.
- 7 Matrimonium an legitimum sit, & an proles inde suscepta quoad successionem legitima sit, Papa declarat.
- 8 Illegitimum ad ordines minores, & beneficia simplicia Episcopus legitimum, seu dispensare potest.
- 9 Episcopus sibi non subditum legitimum nequit.
- 10 Episcopus sibi subditum, ad personatum, & dignitatem legitimum non potest.
- 11 Episcopus illegitimum, ut beneficium Paternum simplex immediate obtineat, dispensare non valet.
- 12 Legitimus ab uno Episcopo ad ordines minores, & beneficium simplex, beneficia talia & ordines in alterius Diocesi obtinere potest.
- 13 Episcopus illegitimum, ut Canonatum obtineat, post Concilium Tridentinum legitimum non potest.
- 14 Episcopus cum illegitimo ad praelaturam Regularem dispensare nequit.
- 15 Imperator, aut princeps secularis superiorem non agnoscens, quamuis sibi subditum quoad honores, & officia secularia legitimum non tamen quoad Ecclesiastica, vel spiritualia.
- 16 Dispensatio, cum iuris relaxatio sit, strictè interpretanda est.
- 17 Legitimus simpliciter a Papa, intelligitur legitimatus solum quoad honores, & ordines minores, & beneficium simplex, etiam si in Rescripto dicatur, quod clericali possit.
- 18 Papa dum in dispensatione dicit, Legitimamus Petrum quoad omnia, ad ordines tantum, & beneficium simplex dispensare censetur.
- 19 Dispensatus a Papa cum clausula, Ad omnes ordines, ad quid dispensatus censetur.
- 20 Dispensatus ad certum ordinem, non censetur dispensatus ad ordinem illo superiorem, sed inferiorem.
- 21 Dispensatus ad ordines, ad beneficium dispensatus non censetur.
- 22 Dispensatus ad dignitates ad beneficia dispensatus non est.

- 23 Dispensatus a Papa ad Sacerdotium, ad Ecclesiam parochialem dispensatus non censetur.
- 24 Dispensatus a Papa ad præbendam beneficium, ad beneficium curatum habitatus non est.
- 25 Dispensatus a Papa ad beneficium simpliciter ad curatum dispensatus non censetur.
- 26 Dispensatus a Papa ad omnes ordines, & beneficium Ecclesiasticum, ad personatum, vel Rectoriam, ad quam per electionem procedi solet, non dispensatur.
- 27 Dispensatus ad dignitates, ad Ecclesiam cathedralem, & dignitates eius non est dispensatus.
- 28 Dispensatus ad ordines per hoc ad dignitates Ecclesiasticas dispensatus non est, sicut nec habitatus ad dignitates Ecclesiasticas, ad Episcopatum habitatus est.
- 29 Dispensatus ad Episcopatum ad Archiepiscopatum habitatus non censetur.
- 30 Legitimus ad omnes ordines, etiam Episcopatum, ad Episcopatum habitatus non censetur, si sit filius canonici, etiam non existentis in sacris, & quæ huius ratio sit.
- 31 Dispensatus illegitimus a Papa, ut non obstante defectu Natalium beneficium curatum non obtineat, virtute illius duo beneficia simul habere non potest.
- 32 Dispensatus a Papa, vel episcopo super beneficio incepto, eo consecuto, aliud sine dispensatione obtinere nequit.

Varijs modis defectum hunc Natalium tolli possunt, tradunt, DD. vt S. Thom. in addit. 3. par. q. 68. art. 3. Palud. 4. d. 4. r. q. 3. art. 2. & 3. Rich. ead. dist. ar. 2. q. 3. Ioan. Bachon. 4. dist. 25. quest. 6. art. 2. Sot. 4. d. 4. r. q. vnica, art. 4. Concluf. 3. Host. in Summa, libr. 1. tit. de filiis presbit. num. 8. §. Quis possit dispensare, & libr. 4. tit. Qui filij sint legit. num. 9. §. Qualiter. Summa Confess. lib. 3. tit. 19. quest. 2. Summa Aftensis, par. 2. lib. 6. tit. 22. art. 4. Summa Pisanel. la. in verbo, illegitimus, §. Quis potest dispensare. Angelica, in verbo, Legitimitas, & in verbo, ordo, 3. num. 12. & seq. S. Anton. 3. par. tit. 29 de Irreg. cap. 4. Syluest. in verb. Illegitimus, quest. 5. & 6. & verbo, legitimus. Tabiena, in verbo, filius, num. 5. §. Quarto, & in verbo, beneficium, 2. §. Quarto decimo. & seq. Nauar. in Man. c. 27. num. 20. v. Decimo dico. Martin. Ledesm. 2. 4. q. 26. artic. 2. tract. de Irreg. post princip. Couar. in Epi. 4. Decret. par. 2. cap. 8. §. 8. Ioseph Angles in Florib. 4. Sen. in quest. de Sacram. Ordinis, art. 4. Iacob. de Grass. lib. 4. cap. 27. num. 57. & 58. Alphons. Viald. tract. de Irreg. num. 112. & num. 125. & par. 3. capitul. 2. & Henriquez libr. 1. de Sacram. Matrim. capitul. 20. §. 2. & lib. 14. de Irreg. capit. 8. §. 10. & Simon Maiol. lib. 1. cap. 8. §. 10. tollitur autem præcipue tribus modis.

Primo per subsequens matrimonium, quando scilicet soluius generas filium de soluta, postmodum in facie Ecclesie cum ea contraxit, cap. 1. & cap. Tanta. Qui filij sint legit. id quod etiam legibus civilibus concessum est, vt §. vit. Institut. de nupt. & in l. cum quis, C. de natural. liber. & in Authent. Quibus mod. naturales efficiantur legitimi, §. si quis igitur, collat. 7. Hæc autem legitimandi modus non se extendit ad natos ex adulterio, c. Tanta, & ibi Panorm. num. 8. Qui filij sint legit. Rich. & Sotus c. 1.

Secundo per Religionis ingressum, qui modus extenditur ad quoscunque illegitimos, cum DD. communiter post gloss. in cap. 2. in verbo, Religionis, & ibi Panorm. in fine, de apostat. & Angelica, in verbo, Irregularitas, 2. num. 1. & Syluest. verbo, Irregularitas, q. 28. vers. secundo, dicant absolute hanc irregularitatem tolli per professionem in Religione approbata.

Tertio, Per dispensationem Patris, qui modus legitimandi potest se extendere ad quoscunque illegitimos, ex Rich. vbi supra. Est autem legitimatio restitutio quædam natalium, quæ absque coniugio natis extra causam legitimitatis conceditur, ex Couar. in Epi. 4. Decret. par. 2. c. 8. §. 8. num. 1.

num. 1. ſeu accommodatus, legitimitas eſt habitus, quædam ad actus legitimus, ad quos illegitimus fuit inhabilis. Et quamvis Couar. vbi ſuprà, & eum ſecutus Henricus lib. 1. de Sacram. Matrim. cap. 20. §. 2. dicant legitimationem à diſpenſatione diſſerre, quorum opinio in rigore vera eſt, nos tamen in præſentium legitimationem & diſpenſationem pro eodem ſumimus, iuxta ea, quæ traduntur Panorm. in cap. per venerabilem, num. 22. Qui filij ſint legit. & Maiol. lib. 1. cap. 8. num. 12.

2 *Primo* igitur, quamvis nonnulli dubij eſſe videntur, dicendum tamen eſt per ſubſequentis matrimonium, iure humano Eccleſiaſtico illegitimum in vtroque foro fieri legitimum, etiã ad omnes ordines ſacros, & honores Eccleſiaſticos, immo & ad Episcopatum, iuxta ea quæ traduntur gloſ. in cap. Tanta, in verbo, legitimi, & ibi Panorm. nu. 7. Qui filij ſint legit. Couar. in Epit. 4. Decret. par. 2. cap. 8. §. 1. num. 24. Maiol. lib. 1. cap. 4. num. 14. & Henriquez lib. 1. de Sacram. Matrim. cap. 20. §. 2. & nos latius dub. 2. capit. 10. docuimus, vbi tamen hoc in Cardinalatu falſum eſſe diximus, ob nouam Sixti V. Conſtitutionem, Et ſic legitimated ſuccedit in feudo patris, ex Panorm. in d. cap. Tanta, num. 7. & ad omnia tam primogenia, quam feudalia, ſicut alij admittendus eſt, ex eodem Couar. vbi ſuprà, & Henriquez, qui addit ſic legitimationem præſertim in ſucceſſione primogenij filio ſecundo, qui ex eiſdem parentibus legitimo matrimonio iam contractis natus eſt. Dixi, ex eiſdem parentibus, quia ſi antequam contrahat cum ſua, duxit aliam ex qua genuit legitimum primogenitum, non ſuccedet hic filius per ſecundum Matrimonium legitimated, licet ſit maior natus, cum alter ſine culpa ſua non ſit primogenitura priuatus.

3 *Secundo*, Per Religionis ingreſſum, & ſolemnem profeſſionem in Religione approbata emiſam Irregularitas omnis ex illegitimitate proueniens purgatur quoad omnes ordines non ſolum minores, ſed etiam ſacros, gloſ. in c. finali, in verbo, Sedis Apoſtolice, in fine, de filiis preſb. & colligitur ex cap. 1. tit. eod. & ex gloſ. in cap. 1. in verbo, Sedis Apoſtolice, de fil. preſb. lib. 6. & cap. 1. diſt. 56. Palud. 4. diſt. 41. q. 3. art. 2. Concl. 2. Summa Confeſſ. lib. 3. tit. 19. quaſt. 2. S. Anton. 3. par. tit. 29. de Irreg. cap. 4. circa med. Sylueſt. verbo, Illegitimus, q. 6. Angeſica, verbo, ordo, 3. num. 13. Tabiena, verbo, ordo, 4. poſt medium. Iacob. de Graff. lib. 4. cap. 27. num. 54. Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 201. verfic. Decimo dieo. Alphons. Vivald. tract. de Irreg. num. 126. Coſmus Philarchus lib. 4. cap. 8. Gregor. de Valentia tomo 4. Diſp. 7. quaſt. 19. Puncto 3. §. 2. Joſeph Angles in Florib. 4. Sent. in quaſt. de Sacram. ordinis, artic. 4. qui addit hoc intelligi quoad ordines ſuſcipiendos; Non enim tollitur quoad executionem, & adminiſtrationem, in ordinibus ſuſceptis. Nam ſi Sacerdos irregularis Religionem ingrediatur, eiſus irregularitas etiam facta profeſſione, niſi per diſpenſationem, non tollitur. Non tamen legitimated propterea cenſetur quoad præſaturas obtinendas, aut in illo, aut in alio Monasterio, vt colligitur ex d. cap. 1. de filiis preſb. & ibi Panorm. num. 6. Philip. Franc. in cap. indemnitatibus, ſuper gloſ. in verbo, Canonicam, & ibi Archid. de elect. lib. 6. Card. in Clem. Attendentes, in q. 1. de ſtatu monach. Felin. in cap. Meminimus, col. 5. verſ. Quæro nunquid, de accuſat. Palud. vbi ſuprà. Maiol. lib. 1. cap. 10. num. 3. Neque curam animarum iure ordinario, Abbatiam regularem, vel ſecularem ſiue per electionem, ſiue per commiſſionem habere poteſt, cap. legi. 16. q. 1. & Panorm. in d. cap. 1. num. 6. & alij DD. & Gabr. Paleot. de nothis, ac ſpurijs cap. 57. num. 4. vbi vult huiusmodi nõ poſſe eſſe Priorem, Abbatem, aut Vicarium Episcopii, ſine diſpenſatione Papæ, vel alterius ad id poteſtatem habentis, id quod etiam docet Alphons. Vivald. vbi ſuprà, & par. 3. cap. 2. citans Panorm. in cap. 1. & gloſ. in cap. fin. de filiis preſb. & alios, vbi latè de hac re tractat, Norandum tamen eſt, ſupradicta procedere in his dignitatibus, vel officijs, quæ dantur in titulum, vel commendã perpetuam, vel in vſum Iuriſdictionis prælatiua; Nam nudis adminiſtrationibus Hoſpitalium præfici poterit illegitimus Religionem profeſſus, & etiam habilis ſic ad penſiones obtinendas, & denique ad adminiſtrationem ſim-

plicem de quo poſſet ad nutum emoueri, præmoventi poſſet, dummodo curam nõ habet, ex Panorm. in cap. 1. num. 6. de filiis preſb. & Gomello, quem refert, & ſequitur Paleot. de Nothis ac ſpurijs, cap. 58. & Maiol. lib. 1. c. 10. num. 4. Ex quo enim promouetur ad ſacros ordines adminiſtrationem nõ curatam ſine vlla alia diſpenſatione habere poterit. Immo etiam vt Paleot. cit. cap. 58. nu. 8. & Maiol. cit. teſtantur, capax eſt in ſis præſentandi ex patrimonio quod etiam docet Roch. Curt. tract. de iure patron. verſ. competens, quaſt. 2. Quamuis enim ipſe prælatore incapax ſit, bene tamen iuris præſentandi prælatore capax eſſe poterit. Et ſic illegitimus Abbas, aut Prior eſſe nequit, iura neque Monialis illegitima Prioriſſa, vel Abbatia ſine diſpenſatione fieri poteſt.

4 *Circa* hunc autem illegitimum ingreſſum in Religionem obſeruandum eſt, quod licet Sixti V. in Conſtitutione ſua contra illegitimos, quæ incipit, *Cum de omnibus Eccleſiaſticis* anno 1587. edita; & in alia ſequenti Conſtitutione declaratiua filius, quæ incipit, *Ad Romanum ſpectat Pontificem* anno 1588. facta, prohiberi, illegitimos quosque admitti in Religionem, aut admiſſos, ad honores, & dignitates promoueri; Poſtea tamen Gregorius Papa XIV. anno 1590. moderando ſupradictas Sixti V. Conſtitutiones, in ſua Conſtitutione, quæ incipit, *Circumſpecta Romanæ Pontificis prouidentia. Vt illegitimi omnes, prælatres, & futuri, cum ad profeſſionem recipi, tum etiam ad honores, & dignitates & officia religionis aſſumi poſſint, permiſiſſi; dummodo tamen filius illegitimus in Religione in qua patris ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicitur filij, profeſſus fuerit, ipſo patre viuente non admittatur;* & in ſuper facultates ac Præuilegia Religionibus conceſſa diſpenſandi cum illegitims, reuoluit; habent enim Religioſi facultatem quã diſpenſare poſſunt cum huiusmodi ad omnes dignitates, & officia Religionis, vt patet ex S. Anton. 3. par. tit. 29. de Irreg. cap. 4. verſ. Tertius modus. vbi refert Præuilegium Alexandri III. quod incipit, *Deportiones*, & alterum Ioannis XXII. & latius id oſtenditur in Compendio Præuileg. Mendicant. in verbo, Diſpenſatio, §. 12. & §. 13. Quod ſi quis illegitimè natus, eligeretur ſuperior non habita prior diſpenſatione, electio eſſet nulla, apinnotuit; & cap. cum Viuntionienſis, de elect. Quibus omnibus addo ex Palud. 4. diſt. 41. quaſt. 3. art. 2. Concluſ. 2. quod legitimated ad ordines ſacros per profeſſionem in Religione approbata, non propterea cenſetur legitimated quoad ſucceſſionem, vt ſuccedere poſſit pro eo qui ſuccederet, ſi ipſe eſſet legitimus. C. de ſacroſanct. Eccleſijs. l. Deo nobis, cum hoc ſtricti iuris ſit, & ideo ſtrictè interpretandum. Quod ſi quis a Nuncio diſpenſatus ſit ad omnes dignitates, & ſic ſecularis, & poſtea fiat Regularis, non cenſetur diſpenſatus ad beneficia, & honores Religionis, ex Nauar. tomo 1. Conſil. 2. nu. 2. Qui filij ſint legit. & Henriquez lib. 1. de Sacram. Matrim. cap. 20. §. 2.

5 *Tertio*, Papa, quoad omnem ordinem, beneficium, & dignitatem Eccleſiaſticam vbi que terrarum legitimated poſſet, cap. per venerabilem, & ibi Panorm. & DD. qui filij ſint legit. Hoſt. in Summa lib. 1. tit. de filiis preſb. num. 8. Quis poſſit diſpenſare, & lib. 4. tit. Qui filij ſint legit. & Qualiter, num. 9. & 10. Summa Confeſſ. lib. 3. tit. 19. Quaſt. 4. Palud. 4. diſt. 41. quaſt. 3. art. 3. Concluſ. 2. S. Anton. 3. par. tit. 29. cap. 4. verſic. Secundo modo. Ioan. Bachon. 4. diſt. quaſt. 6. art. 2. Summa Piſanella, in verbo, illegitimus, ſiue Iacob. de Graff. lib. 4. cap. 27. numer. 57. Alphons. Vivald. tract. de Irreg. num. 127. Coſmus Philarchus lib. 4. cap. 8. & Gregor. de Valentia Tomo 4. Diſp. 7. Quaſt. 19. Puncto 3. §. 2. Toletus lib. 1. c. 25. & communis DD. Ratio eſt; quia legitimated, non eſt aliud quam impedimentum iuris Canonici ſibi amouere, & a penis Canonum quibus ligatus & impeditus eſt, eum abſoluere, Cum ergo impedimentum hoc iure Canonico inductum ſit, Papa illud tollere poteſt. Immo verò vt præfati DD. nadiunt, Papa non ſolum ad actus legitimus ſpirituales, ſed etiam ad profeſſionem bonorum parentum, & ad omnes actus legitimus ſeculares in terris Eccleſiæ temporaliter ſubiectis legitimated poſſet.

6 *Dubium* ſolum eſt, an Papa legitimated e quempiam poterit

terris quoad successione in, in terris Papae non subditis. In qua re varie sunt DD. sententiae; Quidam enim dicunt, quod ex eo, quod aliquis legitimus a Papa in spiritualibus, videtur etiam per quandam consequentiam legitimus quoad temporalia, quod id successione scilicet, & Dignitates, ne sit absurdum, & quasi inobsequiosum, ut legitimus ad spiritualia, illegitimus ad temporalia consecratur. Quam opinionem tenet Goff. ed. in Summa sua, & facit eam venerabilem. Qui filii sunt legit. Alij dicunt, quod legitimus quoad spiritualia, censetur legitimus quoad alios honores seculares inherentes personae, puta, quod possit esse Iudex, vel Delegatus, & habere alias dignitates illegitimus interdictas, non autem quoad hereditatem; Ratio diversitatis esse potest: quia in primo casu non tractatur de praedicio alterius; Sed in secundo sic, quia auferatur hereditas venientibus ab intestato, & addunt hoc de facto tenuisse in Regno Franciae, quia primogenitus Comitum Flandriae legitimus per Papam non successit in Comitatu, sed alius minor, qui erat legitimus; unde docet, Papam legitimare non posse in terris alienis quoad successionem hereditariam, quia esset praedicialis heredi legitimo illi. Et hanc sententiam sequuntur glossae in cap. venerabilem, in verbo, Habeat potestatem, Qui filii sunt legit. & Laurentius, Vincentius, & Tancredus, quos refert glossa. sicentiam docent Angelica, in verbo, Legitimationum. 1. & S. Anton. 3. par. tit. 29. cap. 4. ver. Secundo modo. Sotus 4. dist. 41. q. vnic. art. 4. Concluf. 3. ver. Secundus modus. & Henriquez lib. 1. de Sacram. Matrim. c. 20. §. 1. Alij vero, vt Ioan. Andr. quem refert, & sequitur Pan. in c. venerabilem, num. 22. Qui filii sunt legit. Host. lib. 4. tit. eod. §. Qualiter, nu. 11. (vbi non solum docet Papam id posse, sed etiam solum Papam legitimare posse) A tenet par. 2. Summa, lib. 8. tit. 3. art. 4. q. 1. Ioan. Bachon. 4. dist. 23. q. 6. art. 2. in fine. & Summa Confess. lib. 3. tit. 19. Quest. 15. Summa Pisanelia, in verbo, Illegitimus, §. vir. Spiritus verbo, Legitimus, q. 4. & Couarr. in Epit. 4. Decret. par. 2. cap. 8. §. 8. num. 1. docent haec, quae infra dicemus. Quorum.

Primum est, Quod Papa in terris sibi non subditis legitimare potest quantum ad actus spirituales.

Secundum est, quantum ad dignitates, & officia publica, in quibus nulli sit praedictum, vt quod sit Iudex Ordinarius, vel Delegatus.

Tertium est, Quod si ex Matrimonio nullo ob aliquem essentialem defectum, puta ob defectum consensus inter parentes, proles illegitima nascatur, non potest Papa prolem illam legitimare; Cum enim non possit consensum, qui est de essentia illius, supplere, prolem exinde natam legitimare non potest, quamuis enim fingere possit consensum stante dubio, cap. si quis, de sponsal. & in l. 1. C. de rei vtor. ad. dicitur, quod princeps fingit consensum vbi non est; illud tamen solum verum est in positiuo, non in Sacramento, in quibus nihil potest Papa quoad essentiam eorum, vbi enim pro forma veritas consensus exigitur, factio nihil potest.

Quartum est, Quoad prolem editam ex Matrimonio nullo, ob aliquod impedimentum iure Canonico oppositum, puta contractum in aliquo gradu consanguinitatis, vel affinitatis prohibito iure Canonico, vel ex aliquo alio impedimento, tunc distinguendum est, vel enim agitur quantum ad successionem respectu iuris quaerendi, vt quod filius legitimatur patre viuente, si constat de mente Patris, quod velit eum legitimare quoad successionem, verè legitimat, & restituit quoad eam. Potest enim Papa facere, vt matrimonium illud validum sit, ex tunc, sicut ex nunc, id est, vt censetur validum non solum ex hoc tempore quo dispensat, sed etiam ab instanti in quo primo contractum est, & consequenter vt legitimetur proles praecedens ab eodem tempore. Papa enim legitimum efficiens matrimonium vt ex tunc, hoc est, ac si a principio fuisse legitime contractum, legitimare censetur prolem ex illo matrimonio susceptam ante illam approbationem, si eius mentio facta sit ei, & id in legitimatione exprimit, vt eruditè & subtiliter Palud. Panorm. & Couarr. in Epit. c. 8. num. 12. & 13. disputant. Dixi si hoc exprimat;

Nam si exprimat aliqua, ad quae legitimat, non propter hoc intelligitur legitimare ad alia, nisi quando sunt minor, & non sunt in alterius praedictum, sicut sunt si legitimat ad dignitates, per consequens, quod possit esse conferuator, & huiusmodi; Sed non propter hoc parentibus succedat, & quamuis simpliciter, & quoad omnia legitimaretur, nisi successionem exprimeret, adhuc intelligeretur saluo iure alterius, & per consequens non extenderetur ad successione; secus tamen si diceret se legitimare etiam quoad successionem. Hanc etiam veritatem docet Philip. Franc. in c. Tanta, q. 5. & Zabar. ibid. q. 10. Qui filii sunt legit. & Simon Malol. lib. 1. c. 4. num. 20. & 21. vbi dicunt, quod legitimo Matrimonio prius nullo propter aliquod impedimentum, non censetur filij legitimati, nisi Papa id exprimat; additque Maioliam Curiam obseruare hunc stilum, vt ponatur Clausula; quod proles suscepta declaratur valida. Vel Secundum agitur de successione respectu iuris quaesiti, vt puta, de legitimando filij post mortem patris ad succedendum illi, quando legitimo est ius acquisitum, & tunc duo mihi dicenda videntur, *Primum est,* Quod in terris sibi non subditis Papa non debet nisi ex magna causa dispensare, maxime cum ius ad alterum deuolutum esse videatur.

Secundum est, quod cum potestas Imperatoris, & a fortiori aliorum Principum sit a Deo mediante Papa, & omnis Iurisdicctio temporalis a spirituali dependeat, si Imperator, aut alius temporalis Dominus in ius terris hoc possit, probabiliter dici potest cum Syluestro vbi supra, quod, etiam Papa de plenitudine potestatis id poterit ex causa, etiam in terris alienis, puta, quia ille deberet legitimare, & non vult, vel non potest de facto aut de iure, ob aliquod impedimentum, puta, si denunciatus esset excommunicatus, & priuatus omni sua Iurisdicctioe, & praesertim quando ad Papam recurratur pro hoc, vt illum legitimet, qua simili causa non extante, hoc non posset immediate de iure, quia praedictum Domino sine causa.

Quod si de facto contrarium tenuit in Regno Franciae. Respondet Syluest. hoc non fuisse quia Papa id non potuerit, sed quia non expressit voluntatem suam quantum ad successionem, vel ex alia causa. Quod etiam hoc non tenetur in practica, non est, quia Papa non possit, sed quia non vult, aut quia non expedit, aut quia non occurrere solent iusta & rationabilis causa. Et ad hanc potestatem Papae probandam facit Clem. vnic. de immunit. Eccles. & ibi gloss. in verbo, pro infectis, ex quo loco Panorm. in cap. venerabilem, num. 23. Qui filii sunt legit. & Maiol. lib. 1. c. 4. num. 21. colligunt, tantam esse Papae potestatem circa ea quae sunt iuris positivi (quale est legitimatio proles) vt sua prouiso inducat plenum effectum, & vim habeat in reuocando constitutione praeterita & effectus inde secutos, adeo quod excommunicato vigore alicuius Constitutionis illa postea reuocata, sic volente Papa, non indigeat absolute; & pari ratione, cum efficere possit vt Matrimonium sit legitimum, ac si a tempore contractus legitimasset illud, nihil mirum, si ex causa ardua, & ad utilitatem fidei Christianae, & Reipublicae, legitimare poterit eum, qui Principi seculari est subiectus, etiam quoad bona, & munera temporalia obtinenda, ac si ab initio legitimus fuisset, & ita sicut si tunc legitimus fuisset in hereditate successisset, ita etiam virtute talis legitimationis & nunc etiam succedere possit, vt Couarr. post alios, in dicta Epit. 4. Decret. par. 2. c. 8. §. 8. nu. 16. tradit.

Quantum est, vbi quocumque est dubium, an Matrimonium aliquod legitimum sit, nec ne, & Papa id legitimum pronunciauerit, illa proles erit legitima quoad successionem & alia omnia tam temporalia, quam spiritualia in utroque foro, ex Host. in Summa, lib. 4. §. Qualiter, numer. 11. Qui filii sunt legit. Panorm. in cap. Quod nobis numer. 3. tit. eod. Summa Pisanelia, in verbo, illegitimus, §. vlt. circa med. & Couarr. cit. & ratio est: quia iudicium rei spiritualis ad Ecclesiasticum Iudicem pertinet, ex Nauar. tom. 2. conf. 1. Qui filii sunt legit. & Soto 4. dist. 41. q. vnic. art. 4. conclus. 3.

Quarto, Episcopus legitimare, seu dispensare potest ad ordines minores tantum, & beneficium simplex sine cura; non

ra; non autem ad ordines maiores, nec ad beneficium curatum, nec ad personatum, aut dignitatem, capit. 1. & ibi glof. in verb. per Sedem, de filiis presb. lib. 6. Archid. dist. 56. in cap. presbiterorum. Host. in Summa libr. 1. tit. de filiis presb. numer. 8. Panorm. in cap. Nimis, num. 2. de filiis presb. Summa Astenf. dat. 2. lib. 6. tit. 22. art. 4. quaest. 1. Summa Pisanella, verbo, illegitimus, §. Quis potest dispensare. S. Anton. 3. par. tit. 19. cap. 4. vers. Secundo modo. Syluest. verbo, illegitimus, quaest. 5. Ioan. Bachon. 4. dist. 25. q. 6. art. 2. Nauar. in Man. cap. 27. num. 201. vers. Decimo dico. Martin. Ledesm. 2. 4. quaest. 26. art. 2. tract. de Irreg. Sotus in 4. d. 25. quaest. 1. artic. 3. Conclus. 1. Tabiena, verbo, beneficium, 2. num. 16. §. Quarto decimo. Paleor. de Nothis ac spuris, cap. 57. num. 6. Maiol. lib. 1. cap. 8. numer. 8. & 9. Toletus lib. 1. cap. 25. Iacob. de Graff. lib. 4. cap. 27. num. 57. Viuald. tract. de Irreg. num. 127. Cosm. Philiarchus, lib. 4. capit. 8. Greg. de Valentia tom. 4. Disputat. 7. quaest. 19. Puncto 3. §. 2. Henriquez lib. 14. capit. 8. §. 10. & Rich. 4. d. 25. art. 4. q. 3. Palud. 4. dist. 41. q. 3. art. 3. Conclus. 1. Quod intelligitur.

Primo, siue sit genitus ex soluto & soluta, seu ex coniugato & soluta seu ex presbitero, seu Religioso & soluta, ex glof. in c. 1. in verbo, defectu, de filiis presbit. li. 6. Ioan. Bachon. & Tabiena locis proximè allatis. Quia licet quoad hæc fiat distinctio quoad successiones, & in diffcultate dispensandi, quanto enim turpior est origo, tanto difficilius est dispensatio ex S. Thom. in addit. 3. par. q. 39. art. 5. & Rich. 4. d. 25. art. 4. quaest. 3. quantum tamen ad facultatem dispensandi quoad ordines minores, & beneficium simplex, non est differentia ponenda, quia cum hi omnes æquè vitio alieno laborent, æquè venia digni sunt. C. de natural. lib. 1. legem. & c. fraternitatem, dist. 44. Et quia vt ait Philip. Franc. in c. is qui, de filiis presb. libr. 6. quem sequitur Tabiena, cit. potestas dispensandi concessa alicui, cuius effectus non in ipsum, sed in alium deriuatur, debet latè interpretari.

9 *Secundo* intelligitur de subditis, ex Palud. 4. dist. 41. q. 3. art. 3. Conclus. 1. Quia non subditum nemo potest solvere, vel absoluere, sicut nec ligare: Vnde, cum legitimum sit a pœna iuris absoluere, nullus Episcopus non sibi subditum legitimum valet, vnde non subdito spurio Episcopus non potest dare beneficium, nec minorum ordinum executionem, nisi a suo Episcopo prius fuerit legitimus.

10 *Tertio* intelligitur quoad beneficia simplicia, non autem quoad curata, quia in personatu, aut dignitate etiam sine cura Episcopus dispensare non potest, glof. in cap. 1. in verbo, beneficium, de filiis presbit. Tabiena, verbo beneficium, 2. §. Decimo quarto, qui ait esse communem Doctor. Paleor. lib. de Nothis ac spuris, cap. 56. nu. 6. Maiol. lib. 1. c. 8. num. 10.

11 *Quarto* intelligitur de beneficio simplici, quod tale est, super quo Episcopus aliàs dispensare possit, c. 1. & ibi glof. in verbo Tale, de filiis presb. quia dispensare non potest Episcopus, vt beneficium paternum immediatè obtineat glof. cit. in verbo tale, Vincent. in c. ex tua, & ibi Panorm. de filiis presb. in antiq. & idem Panorm. in c. Nimis, numer. 2. tit. & libr. eod. Goffred. in Summa, tit. de filiis presb. §. circa aliud. & Conc. Trid. Sess. 25. de Reform. c. 15. Item, si beneficium simplex sit tale, quod habeat Ecclesiam curatam annexam, Episcopus ad illud legitimum, seu dispensare non potest, glof. in cap. 1. in verbo, Tale, & ibi Gemin. de filiis presb. lib. 6. Panorm. in cap. Nimis, numer. 2. de filiis presb. in antiq. & Tabiena, in verbo, beneficium, 2. §. Decimo quarto, in fine. Item, si sit beneficium, quod ex priuilegio, consuetudine, vel statuto requirat sacram ordinem; quia cum in tali ordine dispensare nequeat Episcopus; ergo nec in beneficio quod illum ordinem requirit, glof. in cap. 1. in verbo, Tale, de filiis presb. Archid. in d. cap. 1. & allegat ff. de legib. l. sed & si res, & c. is cui, de præbend. lib. 6. & cap. accedens de purg. Canon. Panorm. in cap. Nimis, numer. 2. de filiis presb. in antiq. Item, si in Ecclesia sit statutum iuratum, & per Papam confirmatum, vt nullus illegitimus ibi promoueat, non poterit Episcopus ad tale beneficium dispensare. Ioan. Monac. & Ioan. And. & Ge-

min. in cap. 1. de filiis presb. lib. 6. Tabiena, in verbo, beneficium, 2. numer. 17. §. Quinto decimo. secus si solum esset statutum non iuratum, vel non confirmatum, quia tunc posset contra proprium statutum dispensare, iuxta notata in c. licet Canon. de elect. lib. 6.

12 *Quinto*, intelligitur quod dispensatus, seu legitimatus ab vno Episcopo (nempe ad minores, & beneficium simplex) censetur habilis & idoneus, vt talia beneficia simplicia obtinere possit in Diocesi alterius Episcopi. Summa Confess. lib. 3. tit. 19. quaest. 15. in fine Palud. 4. dist. 41. q. 3. art. 3. Conclus. 1. Syluest. in verbo legitimus, quaest. 7. vers. primum, Pan. in c. cum olim, 1. de Cleric. coniug. Maiol. lib. 1. c. 8. num. 8. & num. 9. & Henriquez lib. 14. c. 8. §. 10. in fine, quia hoc est de iurisdictione Ecclesiastica, & in nullius præiudicium. Quibus addo ex Palud. cit. quod si Episcopus scienter suo subdito illegitimo conferat ordines, vel beneficium simplex, eo ipso dicitur dispensare videtur.

13 *Dubium est*, An Episcopus dispensare possit cum illegitimo, vt habeat Canonicatum, cum Canonicatus sit beneficium simplex? Archid. & Gemin. in cap. 1. de filiis presb. lib. 6. Host. in Summa lib. 1. tit. de filiis presb. §. nota. num. 9. vers. circa hoc notandum, vbi Canonicatus vocat beneficium simplicia Panorm. fauere videtur in cap. nota. de filiis presb. in antiq. Summa Astenf. par. 2. lib. 6. tit. 22. art. 4. q. 13. Tabiena, verbo, beneficium, 2. §. Decimo quarto. Glof. in cap. 1. in verbo Beneficium, & ibi Domin. de filiis presb. lib. 6. dicit posse, quia in d. cap. 1. permittitur ei dispensare in beneficio non habente curam animarum: Item quia cum nõ videtur expresse prohibitum, cõsuetur permissum, dist. 50. in Summa, cap. Miror. Ceterum Ioan. Monach. in d. cap. 1. tenet non posse, & idem tenent Simon Maiol. lib. 1. c. 8. num. 10. & Henriquez lib. 14. c. 8. §. 10. in fine. Que opinio post Conc. Trid. omnino certa est, cum enim iuxta Conc. Trid. omnes Canonicatus Cathedralium annexum habeant ordinem Sacrum saltem Subdiaconatus, dicitur enim ibi, Sess. 24. de Reform. cap. 12. quod omnes Canonici sint in sacris constituti; sicut Episcopus dispensare nequit cum illegitimo circa ordinem sacrum, ita nec circa Canonicatum Ecclesie Cathedralis, secus verò ante Concilium; & nunc etiam potest dispensare ad Canonicatum Ecclesie Collegialis, vt testatur Henriquez vbi supra, nihil enim innovauit Concilium circa Ecclesiam Collegialem in hac re.

14 *Dubium est*, An Episcopus dispensare possit cum illegitimo ad prelaturam Regularem? Quidam dicunt quod cum talibus Religionem ingressis Episcopus dispensare possit, vt promoueat in Abbatibus, non autem in Episcopis. Et ad c. fin. de filiis presb. dicunt, quod intelligitur de remanentibus in seculo, vt in Summa Confess. lib. 3. tit. 19. q. 2. At certè neque in c. 1. neque in c. fin. de filiis presb. fit hæc distinctio. Vnde, nec nos distinguere debemus, si de offic. præfid. l. 3. & c. ad audientiam, de decim. & c. expresse docent Palud. 4. dist. 41. q. 3. art. 2. Conclus. 2. Summa Pisanella, in verbo, illegitimus, §. Quæ dispensatio, & Syluest. verbo illegitimus, q. 6. Quomodo autem Prælati Regulares cum huiusmodi professis dispensare possint in priuilegiis suorum, docent Ioan. Bachon. 4. dist. 149. art. 2. & S. Ant. 3. par. tit. 29. c. 4. circa medium, & superius a nobis expositum est.

15 *Quinto*, Imperator, aut alius Princeps secularis nõ agens superiorum legitimum potest sibi subditum, quod honores, actus, & officia secularia, non tamen quoad Ecclesiastica, vel spiritualia; vnde nec ad ordines, nec ad beneficia quempiam legitimum valet, glof. in c. 1. dist. 41. & Hugo, & Archid. ibi. & idem Hug. in 35. q. 7. in prin. & communis DD. sententia, in c. per venerabilem, qui filii sint legit. Palud. 4. dist. 41. q. 3. art. 3. Conclus. 3. S. Anton. par. tit. 29. cap. 4. vers. Terrius modus. Syluest. in verbo, illegitimus, numer. 6. vers. Est autem notandum. Nauar. tom. 2. conf. 2. numer. 1. qui filii sint legit. Summa Confess. lib. 3. tit. 19. quaest. 15. Couarr. in epit. 4. Decret. par. 2. c. 8. §. 8. numer. 18. & 20. Simon Maiol. lib. 1. capit. 8. num. 1. Immo verò etiam si princeps in Rescripto dicat se legitimum quoad spiritualia, non valet, quia ad id non habet potestatem, sed neque legitimum potest quoad temporalia.

ha etiam in terris suis filium Sacerdotis, vt consuluit Si-
gno. col. consil. 127. quem refert, ac sequitur Maiol. lib. 1. c.
8. num. 2.

16 *Secundo* Quoad v. dorem, & interpretationem dispen-
sationis horum omnium illegitimum, Aduertendum est
penitendo, dispensationem esse strictè interpretandam, cum
ita relaxatio quadam iuris, arg. eorum, quæ habentur in
cap. Quod dilectio, de consang. & affin. & c. fin. de filiis
presb. lib. 6. siquidem recessus a iure communi est odio-
sus, odia verò restringenda sunt non amplianda, cap. odia,
de reg. iur. lib. 6. Secundò, Rescriptum interpretandum
est iuxta facultatem concedentis. Quibus suppositis, in
hac materia hæc dicenda mihi videntur.

17 *Primum* est, Simpliciter legitimatus à Papa, intelligitur
legitimus solum quoad honores, & ordines minores, &
beneficium simplex, etiam si in rescripto dicatur, quod
possit Clericari. Quamuis enim in materia fauorabili no-
mine Clerici veniant omnes in quacunque dignitate po-
sint, & privilegium Clericis tributum simpliciter, com-
prehendit omnes Clericos cuiuscunque ordinis, seu digni-
tatis, nisi nam si Episcopus, ergo Clericus, vt late tradunt
Summa Confess. lib. 3. tit. 19. quæst. 12. Panorm. in cap. 3.
in 1. Notab. de postul. præl. & in Rubr. de vita & honest.
Cler. num. 8. & num. 9. & in cap. Non dubium, num. 3. &
ibi Felin. Notab. 2. de sentent. excommuni. & idem Panor.
in cap. cum tibi, num. 3. & 4. de verb. signific. In mare-
na tamen odiosa, nomine Clericorum, nec Episcopi, cap.
si fides fauorem, de heret. lib. 6. & ca. Quia periculosum,
de sent. excommuni. lib. 6. nec Clerici in dignitate consti-
tuitur, aut Canonici Ecclesiarum Cathedralium veniunt, ex
Panorm. in Rubr. de vita & hon. Cleric. num. 10. nec per
verba, vt Clericari possit, conceditur vt promoueri possit
ad ordines sacros, vt colligitur ex glos. in cap. literas in ver-
bo ordinari, & ibi Panor. num. 6. de filiis presb. Tancred.
Guffied. & Innoc. vt ibi refert Panorm. Archid. in c. 1. de
filiis presb. lib. 6. Idem Panorm. in cap. si quisquam, num.
6. de eod. Cler. & mulier. Specul. tit. 2. §. vlt. in princip. &
in fine. & Ioan. Andr. in addit. ad Specul. de filiis presb.
Huffied. in Summa, lib. 1. tit. de filiis presb. §. Quis possit
dispensare, vers. Quid si dispensetur. Summa Aftenfis par.
2. lib. 6. tit. 22. art. 4. quæst. 6. Tabiena, verbo Clericus, 1.
§. Tertio, Summa Confess. lib. 3. tit. 19. quæst. 12. Maiol. lib.
1. cap. 8. num. 4. & 5. Quorum omnium hæc est ratio, quia
dispensatio iuri communi detrahit, & ideo per interpre-
tationem est restringenda, cum sit odiosa, vnde Ioan. Mo-
nachus in cap. 1. de filiis presb. lib. 6. facit hinc Regulam,
dispensatio strictè interpretanda est, dummodo aliquid,
quod in iure quocumque modo operetur, arg. cap. Quod di-
lectio, de consang. & affin.

18 *Secundum* est, Dum Papa in dispensatione dicit, *legiti-
mus Petrus, quoad omnia*, intelligitur ad minores or-
dines tantum, & beneficium simplex, sic Maiol. lib. 1. c. 8.
num. 6. & Henriquez lib. 1. cap. 8. §. 10. Nisi aliud mēs
Pape colligatur, quod etiam voluerit eum ad sacros posse
promoueri, Quia facta est dispensationem, quæ est res odio-
sa habere aliquem effectum, & restringenda est, & Clau-
sula, seu verbum, *Quoad omnia*, intelligitur quoad hono-
res, & famam.

19 *Tertium* est, Dispensatus à Papa cum Clausula, *Ad om-
nes ordines*, si tempore concessio- nis dispensationis, ad or-
dines minores promotus sit, ad hoc vt privilegium aliquid
operetur, & non reddatur elusorium, concessio extendi-
tur ad ordines sacros; Sin autem ad aliquos ordines gra-
dus promotus non sit, restringitur concessio ad omnes mi-
nores tantum, ex Panorm. in cap. literas, num. 6. de filiis
presb. & Maiol. lib. 1. cap. 8. num. 6.

20 *Quartum* est, Dispensatus ad certum ordinem, non cen-
setur dispensatus à l'ordinem superiorem illo sed ad infe-
riorem illo sic, ex Maiol. lib. 1. c. 8. num. 7.

21 *Quintum* est, Dispensatus quoad ordines, non propte-
rea dispensatus censetur ad beneficium, sic Panor. in c. li-
teras, num. 6. in fine, de filiis presb.

22 *Sextum* est, Dispensatus ad dignitates non censetur ex-
tra dispensatus ad beneficia. Innoc. in cap. die 2. is. 3. de
presb. Felin. c. venies, col. 1. de accus. & Maiol. lib. 1. c. 9. no. 1.

23 *Septimum* est, Dispensatus à Papa quoad omnes ordi-
nes, etiam Sacerdotium, non exinde intelligitur habilita-
tus ad Ecclesiam parochialem, seu curatam. Panorm. in
c. 1. nu. 6. & in c. literas, nu. 6. in fine, de filiis presb. Archid.
in c. 1. de fil. presb. lib. 6. & Couar. in Epit. 4. Deter. par. 2.
c. 8. §. 8. num. 5. & Maiol. lib. 1. cap. 9. num. 1. post §. pec. in
tit. de dispensat. §. iuxta, vers. contrahitur autem. Nam ius
commune dispensat cum Religioso in factis, & tamè per
id non potest præfici cura.

24 *Octauum* est, Habilitatus, seu dispensatus à Papa quoad
beneficium præbendam, vel aliud, non intelligitur ha-
bilitatus quoad beneficium curatum, ex Panorm. in cap.
fina, num. 7. de præbend. per text. c. pro illorum, tit. cod.
Maiol. lib. 1. c. 9. num. 2. & colligi videtur expressè, ex dict.
cap. pro illorum, vbi dicitur, *quod nisi fiat expressè mentio
de cura, non venit beneficium curatum*, & est communis
opinio omnium modernorum DD. vt fatetur Panor. cit.
quicquid Ioan. Andr. & aliqui alij antiqui contrarium di-
cant, per illam dictionem, *vel aliud*, quasi voluerit Papa il-
la Clausula comprehendere curatam. Sed falso, quia di-
ctio, *Alius*, facit positionem eiusdem qualitatis cum præ-
cedentibus, vt not. in c. Sedes, de Rescript. Debet ei quod in-
telligi mandatum de præbendali beneficio, vel alio simi-
li: Curatum autem non est simile, cap. cum in illis, de præ-
bend. lib. 6. Nam maior idoneitas, & maior ætas requiri-
tur in beneficio curato, quam in præbendato, & alijs sim-
plicibus.

25 *Nonum* est, Habilitatus à Papa ad beneficium simplici-
ter, non censetur habilitatus ad curatum. Panorm. in c.
vlt. num. 3. de præb. Felin. in c. postulasti, col. 6. vers. cit. a
glossam 2. de Rescript. & colligitur ex d. c. vlt. in c. to prin-
cipio capitis cum fine eiusdem; vbi Papa mandans pro-
uideri de beneficio, non adiecit qualitatem simplicitatis,
sed interpretando mandatum suum dicit, quod iussio vi-
detur emanasse pro simplici beneficio. Ratio esse potest:
Quia in literis impetratis ad beneficia, debemus facere
strictam interpretationem, vt in c. Quamuis de præb. lib.
6. Item quia maior idoneitas requiritur in curato, quàm
in simplici; ideo nisi expressè, fiat mentio de cura, tanquàm
de mandato, & dispensatione generali, non venit benefi-
cium curatum; argum. cap. cum in illis, de præbend. lib. 6.
Calderin. consil. 14.

26 *Decimum* est, Dispensatus à Papa, vt ad omnes ordines
promoueat, & beneficium Ecclesiasticum, etsi intelli-
gatur dispensatus ad curatum, seu parochiale, non tamen
promoueri exinde poterit ad personatum, vel Rectoriam
ad quam per electionem procedi consuevit, seu vt alij lo-
quuntur ad Prælaturam, & dignitatem, cap. fina, de præb.
& ibi Panorm. num. 2. & idem Panorm. in c. literas, nu. 6.
de filiis presb. Specul. tit. 2. §. vlt. vers. Quid si dispensatum
est. Goffied. & Hostien. in Summa lib. 1. tit. de filiis presb.
§. vlt. vers. Quid si dispensetur eum tali Summa Aftenfis,
par. 2. lib. 6. tit. 22. art. 4. q. 7. & q. 8. Summa Pisanella, ver-
bo, illegitimus, §. pennis. Anron. 3. par. tit. 19. cap. 4. ver. l.
Tertio fit dispensatio. Syluest. in verbo, beneficium, 3. nu.
15. quæst. 12. & in verbo, illegitimus, num. 7. q. 5. Tabiena
in verbo, beneficium, 2. num. 18. §. Decimo sexto. Maiol.
lib. 1. c. 9. num. 2. & 3. Summa Confess. lib. 3. tit. 19. q. 13.
& Alphons. Vivald. 3. par. Candelabri sui, cap. 2. nu. 7. Pa-
pa enim non censetur voluisse præiudicare electoribus.

27 *Vndecimum* est, Habilitatus ad dignitates, non intelli-
gitur habilitatus ad Ecclesiam Cathedrali. & dignita-
tes eius, cap. Quamuis, 1. & ibi glos. in verbo, Non exten-
dit. lib. 6. Rota decif. 45. & decif. 407. vbi ait ita obseruari
in Curia Romana. Maiol. lib. 1. c. 9. num. 6.

28 *Duodecimum* est, Habilitatus ad ordines, non per hoc
censetur habilitatus ad Dignitates Ecclesiasticas, nec ha-
bilitatus ad ordines, & dignitates Ecclesiasticas quacun-
que, per hoc censetur habilitatus ad Episcopatum, quic-
quid Henriquez lib. 1. c. 8. §. 10. contrarium dicat. Hanc
autem sententiam nostram tenent glos. in cap. 2. in verbos.
Dignitatum, de præbend. lib. 6. & colligitur ex cap. Dile-
ctus tuus, & ibi Panorm. expressè, num. 2. de concess. præ-
bend. & item Panorm. in cap. cum Vintoniensis, num.
8. de elect. Oitrad. Consil. 14. Roman. consil. 338. Tabie-
na,

na, verbo, beneficium, 2. §. vigesimo, num. 24. & Syluest. in verbo, legitimus, q. 7. vers. Quartum, & Summa Astensis, par. 2. lib. 8. tit. 38. art. 4. quest. 3. Maiol. lib. 1. cap. 9. num. 4. Ratio decidendi hunc casum est, ex glos. in d. cap. 2. & Panorm. in d. cap. dilectus, quia Episcopatus non est simplex dignitas, sed culmen dignitatum, vt in cap. penult. de prebend. Et quia dispensationes sunt odiosae, & ideo restringenda. cap. Quod dilectio, de consang. & affinit. & c. 1. & 2. de filijs presb. lib. 6. Id quod contigisse fertur in persona Ioannis Androz, qui cum legitimatus fuisset ad omnes dignitates à Ioanne Papa XXII. non tamen ab eo impetrare potuit, vt ad Episcopatum legitimaretur, vt ipsemet de se scribit in addit. ad Soccal. in tit. de filijs presbit.

29 *Docimium tertium est*, Habilitatus ad Episcopatum non per hoc est habilitatus ad Archiepiscopatum, sic Felin. post Innoc. in cap. veniens, de accusat. Panorm. in c. cum. Vintoniensis numer. 8. de elect. & in cap. Dilectus filius, num. 1. de concess. prebend. & citat alios, & idem dicit esse, si dispensatum sit respectu Archiepiscopatus, non cesset dispensatum in Patriarchatu, & sic deinceps. Tabiena, in verbo, beneficium, 2. numer. 24. §. Vigesimo. Maiol. lib. 1. cap. 9. num. 6. Generalia enim verba in istis dignitatibus non sufficiunt ad ista ex Syluest. in verbo, legitimus, q. 7. vers. Quartum. Est enim hoc Episcopalis, & superiorum dignitatum privilegium, vt summa cum difficultate illegitimi ad eas admittantur, & non nisi per Papam id expresse dispensantem, ex Paleot. li. de Noth. & Spurijs c. 57. nu. 6. & nu. 7. Maiol. cit. num. 7.

30 *Decimum quartum est*, Legitimatus ad omnes ordines etiam Episcopatum, non censetur habilitatus ad Episcopatum, si sit filius Canonici, etiam non existentis in factis. Sic Maiol. lib. 1. c. 9. num. 12. Ratio est: quia si narratum fuisset, eum esse filium Canonici, difficultus obtinisset, quia maior requiritur dispensatio, e. cum de tua, de corp. viuat. id quod procedit primo in Episcopatu, etiam diuerso ab Ecclesijs in qua pater fuit Canonici: Nā in eadem Ecclesia non est dubium, quin non dispensatet Papam, quia nulla permittitur administratio sic legitimatis in Ecclesijs in qua Patres administrarint ex Conc. Tri. Sess. 25. de Reform. cap. 15. & hoc etiam si persona media interuenierit, arg. ea. cum decorem, de filijs presb. tum, quia exinde insurgeret deusio, quod impudico patri filius in dignitate presbitum, quia populus ob memoriam huius turpitudinis a frequentatione Ecclesie reuerberetur, arg. cap. vestra, de coh. ab. Cler. & mulier. tum, quia pater lederetur in conscientia propter peccati olim commissi memoriam, que reficere sibi ministerio filij, siue publice siue occulte fuerit filius, arg. c. Mulier, 15. q. 1. Host. in Summa, lib. 1. tit. de filijs presb. §. Qui filij presbiterorū in principio. Precedit secundo, in omni filio cuiuslibet beneficiati legitimo, quia pat. turpitudine videtur, per easdem rationes, quas refert Pan. in d. c. cum decorem.

31 *Decimum quintum est*, Si Papa cum aliquo illegitimo dispenset, vt non obitante vilo defectu Natalium possit ad beneficium curatum promoueri, pretextu illius dispensationis non potest habere simul duo beneficia, cap. 1. §. ille verò, de filijs presb. lib. 6. Et si postea is, cum quo sic prius dispensatum fuit, impetret a Papa, vt duo vel plura beneficia curata habere possit tacito prædicto defectu, non valet hoc secunda dispensatio, aut gratia, cap. fina. de filijs presb. lib. 6. Summa Astensis, p. 2. lib. 6. tit. 2. artic. 4. quest. 2. Summa Pisanelia, verbo, Illegitimus, §. Quis potest dispensare. S. Ant. 3. par. tit. 29. c. 4. in fine. Coy. in epit. 4. Decret. par. 2. c. 8. §. 8. numer. 5. Et idem est de eo cū quo Episcopus dispensat, vt possit ad ordines minores, & simplex beneficium promoueri, secundum Ioan. Andr. quem refert, ac sequitur Summa Astensis vbi supra.

32 *Decimum sextum est*, Dispensatus a Summo Pontifice, vel Episcopo super beneficio incerto, eo consecuto cum effectū, aliud absque dispensatione obtinere nequit. Sic Fracus in c. 1. num. 12. de filijs presb. lib. 6. quem refert & sequitur Iacobus de Grassili, 4. Decise. 27. num. 58. Ratio est: quia dispensatio, cum sit materia exorbitans, strictè intelligenda est.

De Irregularitate ex defectu ætatis.

Cap. XII.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Ætatis defectus iure Canonico irregularitatem inducit.*
- 2 *Ætas que cuique ordini ante Clementinas præscripta.*
- 3 *Ætas ad ordines sacros, quænam per Clementinas constituta sit.*
- 4 *Ætas ad sacros ordines quænam per Concilium Tridentinum præscripta sit.*
- 5 *Ordinatus ante legitimam ætatem, an censuram aliquam de nouo incurrat, variè recensentur Doctorum sententia.*
- 6 *Ordinatus ante legitimam ætatem, ante Bullam Pij 11. ipso iure suspensus non erat.*
- 7 *Ordinatus ante legitimam ætatem, ante Bullam Pij 11. ab usu ordinum sic susceptorum, interim dum legitima cõrebat ætate, impeditus fuit.*
- 8 *Ordinatus ante legitimam ætatem ad ordines sacros per Bullam Pij 11. [Cum ex Sacrorum.] ipso facto suspensus est.*
- 9 *Ordinatus Minoribus ante legitimam ætatem, & in eis ministrans, an suspensus sit.*
- 10 *Tonsuram primam ante legitimam ætatem suscipiens, nõ peccat mortaliter, & quænam ætas legitima ad eam præscripta sit.*
- 11 *Ordinatus Sacerdos ante legitimam ætatem, an celebrando & consecrando cum Episcopo nouam irregularitatem incurrat.*
- 12 *Irregularitas ex defectu ætatis proueniens, quibus modis tollitur.*
- 13 *Episcopus, neque vt quis ante legitimam ætatem ordinetur, neque vt actus ordinis susceptorum exerceat, dispensare valet.*
- 14 *Prelatus regularis cum sibi subditis ante ætatem ordinatis, virtute privilegiorum suorum, dispensare nequit.*

Propter ætatis defectum a Canonibus merito, & iuris de causis irregularitas constituta est; Quæcumque esse potest, quia indecens & indecorum est, vt qui sibi nihil adhuc prodesse possunt, alijs dignitate, & honore præfulgeant, ea. Indecorum, de ætat. & qual. ord. *Altera est*, Quia si ad officia temporalia, & secularia minores annis viginti non admittuntur, cap. cum vigesimo, de offic. deleg. l. causa legis, ff. de arbitris, & l. cum legem, eod. Specul. in suo auro Repert. de offic. deleg. vers. Qui & cuius ætatis, & patet ex eo, quod scribit Sueton. de Augusto dicens, Iudices a vigesimo quinto anno elegerunt, quænam maturius, quàm solebant. Maiol. lib. 1. c. 30. num. 3. Quanto magis ad officium Ecclesiasticum per assumptionem ordinis. Ideoque ex defectu ætatis irregulariter sunt omnes non habentes ætatem legitimam, quæ secundum Canones ad singulos ordines requiritur.

Et quidem secundum Canones varijs ordinibus præscripta fuit ætas præscripta; Ante Clementinas enim ætas primam tonsuram erat septennium completum, text. & glos. in cap. fina. verbo, infans, de tempor. ord. lib. 6. & glos. in cap. de ijs, in verbo, infans, dist. 28. & cap. in singulis, & ibi glos. in verbo, si ab infans, dist. 77. qui vero ante eam confert, per annum est suspensus a collatione tonsuræ, c. fina. de temp. ordin. li. 6. Quicunque sit ille, qui potest primam tonsuram dare, nisi forte Religionè intraret, in d. c. fin. habetur, infans enim quæ ibi, & alijs locis citatis ponitur, septem annorum intelligitur, ex gl. ibi, & Palud. 4. d. 25. q. 2. artic. 2. conclus. 1. & alij communiter, & fact. l. si infans, C. de iure delib. Ad tres verò ordines minores priores a septennio vsque ad duodecimum annum, text. pas

pus deputatur, in d. ca. in singulis, & ibi glos. Reliquorum vero ordinum varij faciunt termini; Nam Zosimus Papa Acolythus & Subdiaconis annum quatuordecimum; & post hunc annum lapsus etiam Diaconatum permittit, d. can. singulis, dist. 77. vt existimat Maiol. lib. 1. cap. 30. vbi. Rat. ecce alius videtur sensus illius capituli, vt patet ex emendatis libris impressis cum emendatione Greg. XIII. & ibi glos. in verbo; Quatuordecim annis, vbi vult illos annos quatuordecim computandos esse a tempore septennij, de respicere tantum subdiaconatum; ita vt ab accessu adolecentie vsque ad vigesimum annum fiat acolythus; & Subdiaconus, sed in decimoquinto anno Acolythus in vigesimo, Subdiaconus, vt patet ex cap. Quicumque, d. 77. maxime cum Zosimus in iur. sit Syricio, cuius est d. capit. Quicumque, ita vt intelligendus sit Zosimus ordinasse iuxta ea que paulo ante Syricius de hac re statuerat, sicut etiã de sexta Synodus can. 15. que refertur in cap. Subdiaconus, dist. 77. ordinauit, ne Subdiaconus ante vigesimum annum completo in ex glos. ibi, ordinaretur, & idem tradit Palad. 4. dist. 25. quæst. 2. artic. 2. Conclus. 6. & Summa Astenfis part. 2. lib. 6. tit. 25. art. 1. q. 1. Diaconus autem non nisi anno vigesimoquinto completo iure poterat, vt habetur in cap. Placuit, & cap. Episcopus, & capit. In veteri lege, d. 77. Presbiter vero, vel Episcopus non nisi trigesimo anno completo potuit ordinari, dist. 78. per totum, & glos. in capit. Quicumque, in verbo exinde, dist. 77. Palad. & Summa Astenfis vbi supra, quod si presbiter aliquando promouebatur anno vigesimoquinto, id non nisi urgente necessitate fiebat, c. si triginta, d. 78. & c. presbiter, §. Hoc regulare, dist. 78.

¶ Vero in Clemen. Generalem, de etate & qualit. ord. matata est etas. Nam ad Subdiaconatum sufficiebat annus decimus octauus inchoatus, ex glos. ibi, in vero in decretis, ad Diaconatum vigesimus; intellige etiam inchoatus. Ad presbiteratum annus vigesimus quintus, similiter inchoatus. Ad Episcopatum autem semper videbatur præscriptus annus trigessimus, vt ex dist. 78. & cap. cum in cunctis, de elect. qui annis trigessimus completus esse debet, dist. capit. cum in cunctis, & ibi glos. in verbo, exegit.

¶ Nunc vero vbiunque Concilium Tridentinum receptum est, ad Subdiaconatum requiritur annus vigesimus secundus, ad Diaconatum annus vigesimus tertius, ad Presbiteratum vigesimus quintus annus, sess. 23. de Reform. cap. 12. Sufficit autem vt isti anni sint inchoati, licet non completi, ex Maiolo, lib. 1. cap. 30. Nauar. in Man. cap. 25. numer. 116. Henricusque lib. 10. de ord. cap. 19. §. 2. Reliquis vero ordinibus minoribus nihil per Concilium Trident. statutum est, vnde intelligere debemus, circa eos standum esse iuri antiquo, arg. l. præcipimus, C. de appell. l. c. a nobis, 2. a contrario sensu, de sent. excom. ita, vt teste glos. in d. Clemen. Generale, in verbo, promouere, etas minorum ordinum sit maior infantia, in his enim ordinibus plus momenti habendum esse censuit Concilium in literatura, & moribus, quam in etate, vnde sess. 23. de Reform. cap. 4. requirit præter etatem iam dictam, ad petitam tonsuram, vt legere, & scribere sciat, ad alios Minores, vt saltem linguam Latinam sciat, cap. 1. Ad beneficia vero simplicia habenda, requirit cap. 6. etatem quatuordecim annorum, & satis est annum esse inceptum, ex declaratione Card. & notat Henriquez vbi supra, quia nihil noui Concilium de hoc statuit. Quæ omnia quoad etatem a Concil. Tridentino sess. 23. locis cit. statuta, locum etiam habent in omnibus Regularibus. Quamuis, nalli iure antiquo inspecto, in minori etate ordinari poterant propter disciplinas, quibus in Claustis imbuuntur, capit. Monachus, d. 77. quando prohibitas morum supplebat etatem, post Tridentinum tamen sess. 23. de Reform. cap. 12. omnia requisita in Clericis secularibus requiruntur etiam in illis, non obstantibus priuilegijs Pij V. ei concessis, siquidem per Gregorium XIII. derogata sunt, teste Nauarro, in fine sui Manualis, & hoc ipsi docet Maiol. l. c. 30. n. 7.

¶ Dubium primum est, An si quis ante legitimam etatem ordinetur, nouam irregularitatem, aut aliquam censuram incurrat; in qua re variæ fuerunt sententiæ. Quidam

enim olim dixerunt, non esse irregularem, quia ordinatus ante legitimam etatem, non est ipso iure suspensus, sed suspendendus, cap. vel non est compos, de temp. ord. & Archid. Cardin. a Turretrem. & Præposit. in ca. Placuit, dist. 77. & Henric. in ca. consulationi, colum. 4. de temp. ord. Albert. Tronius, lib. 2. de vero & perfecto Clerico, cap. 17. S. Anton. 3. part. tit. 14. capit. 16. §. 13. de etate ord. naudorum: Et ideo etiam si peccet mortaliter eos ordine exercendo ante legitimam etatem, irregularitatem tamē non incurret. Alij vero dixerunt, talem esse suspensum, ipso iure ante legitimam etatem, negabant tamen fieri irregularem etiam si eos ordines ante etate exerceat, quia hac suspensio non ob crimen, sed ob defectum a iure statuta est, sic Cardinalis in Clemen. Generalem, quæst. 5. §. 6. de etate & qualitat. ordin. & Villadiego tract. de irregularit. capitu. de suspensione, colum. 2. His tamen non obstantibus, in hac difficultate tria mihi dicenda videtur.

6 Primum est, Ante Bullam Pij II. ordinatus ante legitimam etatem non fuit ipso iure suspensus, sed suspendi poterat, vt ex d. cap. vel non est compos de temp. ord. colligitur, que & olim erat communior opinio, vt ex dictis constat; Præter quos etiam eandem docuerunt Anton. de Butrio, in d. cap. vel non est compos, & Francisc. Zabar. vt refert S. Anton. vbi supra. Tabiena in verbo, etas, numer. 1. & verbo, ordo, 3. num. 3. §. Secundo. Maiol. lib. 1. cap. 30. num. 9. versicul. Que quidem, quæstio. Nauar. in Manual. capit. 25. numer. 70. versu. Dixi, & citat Maior. 4. dist. 24. quæstion. 5.

7 Secundum est, Quamuis olim sic ordinatus ipso iure suspensus non erat, impeditus tamen erat ab usu ordinum sic susceptorum interim, dum legitima carebat etate, sed non per nouam aliquam irregularitatem, aut suspensionem, sed per illam eandem antiquam, qua quis irregularis est interim dum legitimam etatem non habet, siquidem, vt cap. 1. diximus, in explicatione definitionis ipsius irregularitatis, omnis irregularis inhabilis est ad ordines recipiendos, & ad vsum ordinum receptorum, accedente autem legitima etate, quia cessat impedimentum, potest in susceptis ministrare absque dispensatione, ex lac. de Graf. lib. 4. cap. 27. numer. 22. Couar. & Greg. de Valentia locis infra citandis; dummodo non antea ministrauerit quam etatem compleuerit.

8 Tertium est, Nunc post Bullam Pij II. que incipit, Cum ex sacrorum, renouatam per Regulas Cancellariæ Innocentij VIII. & Alexandri VI. & Clementis VII. Regul. 22. ordinatus aliquo sacro ordine ante legitimam etatem, aut ab alieno Episcopo absque literis dimissionis, vel extra tempora iure statuta, ipso iure, seu ipso facto suspensus est; & inde fit, vt si celebrat, vel scienter actum aliquem sacri ordinis proprium in suspensione faciat, in nouam irregularitatem incidit a solo Papa dispensabilem; omnis enim suspensus actum ordinis sacri proprium faciens, in nouam irregularitatem incidit, vt latius in libr. de suspensione ca. 16. expositum est. Huius autem Constitutionis meminerunt Gonzalus a Villadiego, tract. de irregul. cap. de suspensione, colum. 3. Syluest. verbo, irregularitas, quæst. 16. Sotus 4. dist. 25. quæst. 1. arti. 2. in fine. Ioan. Bernard. Diaz in Prac. Crim. Canon. cap. 22. vbi etiam docet, Leonem X. præcepisse seruari hanc Extrau. vt habetur in Regula 22. Cancellariæ, que incipit, Item de Clericis extra tempora. Et Paul. III. in suis Regulis, in Regul. que etiam incipit, Item de Clericis, que est 24. in ordine, & Sixtus V. in Bulla que incipit, Sanctum, & salutare. Petr. Rebuffin tract. de beneficijs, part. 2. tit. de Clericis ad sacros ordines malè promotis glos. 4. Nauar. in Manual. capit. 25. numero 24. versu. Quinto, & in Repet. cap. accepta, de restitut. spohat. opposit. §. num. 34. & tom. 1. consil. 6. nu. 1. & consil. 19. numer. 5. & consil. 23. num. 4. & consil. 30. numero 3. & consil. 35. num. 1. & consil. 40. numero 1. & num. 4. & consil. 48. num. 1. de temp. ordin. Couar. in Clem. Si furiosus, par. 1. §. 1. num. 4. de homicid. Maiol. lib. 1. cap. 30. num. 9. & Iacob. de Graff. lib. 4. cap. 27. numer. 23. vbi Nauar. & Couar. notant, tam in foro exteriori, quam interiori excusari ab irregularitate eum, qui bona fide, & probabili ignorantia ministravit in ordine sacro suscepto,

Si & etiam

& etiam bona fide illum ſuſcepit, putās id ſibi licere, alioquin nec miniſtraturus in illo ordine, nec ordinem illum ſuſcepturus, qui id colligunt ex d. Extrauag. *Cum ex ſacro- rum ordinum*, vbi ponitur verbum *Præſumpſerint*, & ſa- crator quæ tradunt gloſ. in cap. ſolet, in verbo, in officijs, de ſenten. excommuni. lib. 6. & Cardin. in Clemen. 1. de priuileg. que. 38. & 39. Immo addit Nauar. in d. cap. accepta. oppoſ. 8. nu. 35. quod qui temerariè ſuſcepit ordinem ſed bona fide, facta penitentiâ illius malè ſuſceptionis putans iam id ſibi licere, in eo miniſtrauit, ab irregularitate excuſatur, quia pena hæc irregularitatis ſolum imponitur ei, qui præſumpſit miniſtrare, quamuis enim in pena ſuſpenſionis, quæ imponitur ob inordinatam ſuſceptionem, non ponderetur præſumptio, in imponenda tamè irregularitate ponderatur præſumptio, & quia vt ait Pan. in ca. paſtoralis, 5. verum, de appell. irregularitas eſt pena contemptus, ideoque qui celebrat neſciens ſe excommunicatum eſſe, non eſt irregularis: & Domin. in cap. is cui, 5. 1. de ſen. excommuni. lib. 6. docet irregularitatem non contrahi ſine dolo. Et Maiol. vbi ſupra, notat, quod hodie virtute C. inc. Trid. ſeſſ. 24. de Reform. c. 6. ſi fuerit occulta talis irregularitas ab ipſo Epifcopo qui non fuerit ſciēter particeps eiusdem culpe, diſpenſari poſſit, & refert Catech. Neap. lib. 4. cap. 12.

9 *Dubium ſecundum eſt*, An ſi quis ante legitimam ætatem ordines Minores ſuſcipiat, & in eis miniſtret, ſit ipſo iure ſuſpenſus, & nouam irregularitatem incurrat? *Reſpondeo* iure antiquo nec ſuſpenſum eſſe, nec irregularitatem nouam incurtere, Ratio eſt; quia in cap. vel non eſt compos, de temp. ordin. non fit mentio de ordinibus minoribus: Non eſt autem diſcedendum a iure antiquo, niſi quatenus illi per nouum ius derogatur, argum. I. præcipimus, C. de appellat. Bulla verò Pij 11. ſolum loquitur de ordinibus ſacris ante legitimam ætatem ſuſceptis, ex Nauar. in Manual. cap. 25. nu. 70. & Tomo 1. conſil. 19. numero 5. & conſil. 25. nu. 4. & conſil. 48. nu. 1. Erit tamen peccatum mortale conſerre, aut ſuſcipere ordines minores ante legitimam ætatem, quia ſit contra prohibitionem Eccleſiæ, vnde conſequent eſt, quod ſi quis ordines minores ſuſcipiat ante legitimam ætatem, eſt in eo irregularitas hæc per elapſum temporis completa ætate. Dixi, iure antiquo, quia hodie per Bullam Sixti V. incip. *Sanctum*, & *ſaluare*, contrarium dicendum eſt, quam Conſtitutionem tenuimus ſupra lib. 4. c. 12. que tamen per aliam poſtteriorem Clementis VIII. Conſtitutionem, quam in fine libri 4. poſuimus, quoad hanc partem reuocata eſt, & ideo nunc iure antiquo, vt prius, ſtandum eſt.

10 *Dubium tertium eſt*, An ſuſcipiens primam tonſuram ante legitimam ætatem, peccet mortaliter? *Reſpondeo* Qui ſuſcipit, non peccat mortaliter, quia cum ad primam tonſuram legitima ætas ſit ſeptennium completum, ante quod tempus puer raro vltimæ rationis habet, conſequent in eo non erit peccatum mortale. Qui verò talem ſcienter ordinat, a peccato mortali non excuſatur, facit enim contra Eccleſiæ prohibitionem, cap. vlt. de tempor. ordin. lib. 6. Quod ſi dicas, primam tonſuram non eſſe ordinem impimentem characterem, vel gratiam conferentem, & proinde nõ erit peccatum mortale. eam ante ſeptennium conſerre: *Reſpondeatur*, parũ referre quod non ſit ordo: ſatis enim eſt, quod ſit prohibitio Eccleſiæ, ne quis infanti ante ſeptennium tonſuram primam conferat, quam qui violat, mortaliter peccat.

11 *Dubium Quartum eſt*, An ſi quis ante legitimam ætatem ordinetur Sacerdos, eo ipſo nouam irregularitatem incurrat, quod cum Epifcopo conſecratur, & ſit ſuſpenſus. In qua difficultate quicquid Nau. tom. 2. conſil. de Cleric. excommuniſt. conſil. 4. & Capuccinus in annot. ſuper verbo, Ordines ſacri, affirmatiuam partem teneant; Nos tamen partem negatiuam cum alijs veriorem eſſe putamus, prout latius in lib. de ſuſpenſione, c. 16. §. Quintum, demonſtratum eſt.

12 *Dubium Quintum eſt*, A quo, & quo modo tollatur irregularitas hæc ex defectu ætatis proueniens? *Reſpondeatur* tolli dupliciter. Primò per diſpenſationem; Secundo per lapſum temporis, ſcilicet, cum peruenerit quis ad legitimam

ætatem: tollebatur enim olim irregularitas hæc ipſo temporis lapſu ante Bullam Pij II. quia cum ordinatus ante legitimam ætatem non eſſet ipſo iure ſuſpenſus, conſequent abſque vlla alia abſolutione debebat eſſe irregulariter per temporis elapſum. Nunc verò poſt editam Bullam Pij Secundi ordinatus ordine factò ante legitimam ætatem, quia eſt ipſo iure ſuſpenſus, abſoluti prius debet a ſuſpenſione per eum, qui poſſit eam tollere, & ſublata ſemel ſuſpenſione, & temporis ætate completa ceſſat irregularitas, dum modo ante legitimam ætatem non exercuerit actum ipſius ordinis ſacri proprium, ex Gregor. de Valletia tom. 4. Diſputation. 19. puncto 3. §. ſecundo, & alijs in ſta citandis. Si enim actum aliquem talem exercuerit, cũ nouam irregularitatem incurrit, non ſolum abſoluti debet a ſuſpenſione, ſed etiam poſt completam ætatem indiget diſpenſatione Papæ, ad hoc, vt vel ad ordinem ſuperiorem aſcendere, vel in ordine ſuſcepto miniſtrare poſſit. Et poſt Bullam Sixti V. que incip. *Sanctum* & *ſaluare*, idem dicendum eſt de ordine, Minore quod de maiore, in hoc caſu.

13 *Addi* quando per diſpenſationem tollitur, eam a Papa faciendam eſſe, ſiquidem in hac irregularitatis ſpecie ſolus Papa diſpenſat: ideo, vt Epifcopus nec diſpenſare poſſit, nec quis ante ætatem legitimam ordinetur, nec vt actus ordinum ſuſceptorum exerceat, prout communis DD. opinio tradit, Sic gloſ. in Clem. Generalem, in verbo, Anno, de etat. & qual. Sylueſt. verbo, etat. queſt. 1. verſic. Tertium. Martin. Ledefm. 2. 4. qu. 26. art. 2. in tract. de irreg. Nau. in Manu. cap. 27. num. 102. Simon Maiol. lib. 1. c. 30. nu. 10. Capuccinus in annot. comp. priuileg. Mediant in verbo, ordines ſacri. Toletus lib. 1. cap. 25. & Henriquez lib. 1. 4. c. 8. §. 5. quamvis cap. 20. §. 5. inſinuat videtur Epifcopum diſpenſare poſſe impleta ætate, ſed intelligi debet quando non exercuerit actum ordinis ſacri ſuſcepti: quamvis vt diximus ſublata tunc ſuſpenſione, nõ opus eſt alia diſpenſatione ab irregularitate, ſed ceſſat irregularitas abſque alia declaratione, iuxta ex que tradit gloſ. in c. cum medicinalis, in verbo, Per menſem, de ſenten. excommuni. lib. 6. & tradit Capuccinus vbi ſupra. Sed

14 neque Prelatus cum ſuis Religioſis ſic ante ætatem legitimam ordinatis diſpenſare poteſt virtute priuilegiorum ſuorum, quibus per Concilium Trident. ſeſſ. 23. de Refor. c. 12. derogatum eſt, ex Nauar. in Man. c. 27. num. 202. verſic. Duodecimo, & Capuccino, & Gregorio de Valentia vbi ſupra. Nec refert quod Pius V. Bullam edidit, in qua ſtatuit, vt Regulares vi poſſint facultatibus ſibi conceſſis etiam in ijs, quibus eſt derogatum per Concilium Trident. quia Bullam hanc Gregorius XIII. per aliam Bullam contrariam abrogauit, in qua ſtatuit, vt decreta Trident. Concilij obſeruentur etiam in ijs, que ad Regulares pertinent, quam Bullam ponit Nauar. in Manuali ad finem. Vnde, nec Regulares modo ante legitimam ætatem ordinari poſſunt, & ſi ordinentur, per ſolum Papam a ſuſpenſione incurſa abſoluti poſſunt. Nec denique per Bullam Cretatam nec per alia Iubileæ datur facultas ab hac irregularitate abſolucendi, ſeu potius in ea diſpenſandi, ex Nauar. in Man. c. 27. nu. 254. verſic. Decimo dico, & Tomo 1. Conſil. 35. nu. 2. de temp. ordin. & Capuccino vbi ſupra.

De Irregularitatibus ex aliquo defectu animæ proueniētibz.

Cap. XIII.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Amōtes per peccatū iure Canonico non tam irregulares ſunt iure naturali impediti, & quare.*
- 2 *Animæ habituum bonorum, & malorum, virtutum, & vitiorum ſuſceptiua eſt.*

3 *Amōtes*

- 1 Amentes perpetuo, si baptizati sint, licet tam iure naturali, quam Divino ordinari non debeant, si tamen ordinentur, characterem recipiunt.
- 2 Illiterata, & scientiæ defectus, quomodo probari possit.
- 3 Illiterati quinam iure Canonico censendi sint.
- 4 Scientiæ, quæ, & quanta ad singulos ordines exercendos requiratur.
- 5 Scientiæ quæ, & quanta ad Episcopatum, tam iure antiquo quam nouo necessaria sit.
- 6 Literarum defectus per Concil. Trident. in singulis ordinibus assignatus, an irregularem faciat.
- 7 Papa in defectu literaturæ an, & qualiter dispensare possit.
- 8 Neophyti iure Canonico irregulares sunt, & quanam huius irregularitatis constitutio ratio sit.
- 9 Neophytus quisnam propriè dicendus sit.
- 10 Episcopus cum filio infidelis, in infantia baptizato, ad ordines sacros, & beneficia dispensare potest.

Tertia Irregularitatis species in ordine ea est, quæ ex aliquo defectu animæ procedit, in qua specie Nauar. in Manual. cap. 27. nume. 205. enumerat amentes, & non baptizatos, hereticos fautores hereticorum, receptores, aut credentes hereticis, & apostatas a fide, & fauer Henricus lib. 1. 4. de Irregul. cap. 8. §. 1. Sed dicendum est, perpetuo amentes non esse iure Canonico irregulares, sed impeditos iure naturali, quia cum vsum rationis non habeant, actus ordinum exercere non possunt, & ita humana auctoritate ad ordines dispensari non possunt, quando carentes perpetuo vsum liberi arbitrij, in capaces ordinis sunt ex Soto 4. distin. 25. question. 1. articulo. 2. in princip. Item, non baptizati non sunt iure Canonico irregulares, sed iure Divino excommunicati ab ordinibus, quia cum characterem baptismi non habeant, characterem aliquem ordinis suscipere non possunt. Heretici autem non collocantur in hoc genere irregularitatis, de quo in præsentiarum loquimur, sed in eo in quo agitur de irregularitate, quæ ex aliquo defectu animæ absque delicto contrahitur.

Quæ vero anima susceptiva est habitum bonorum, sua rationem, virtutem, & futurum, 1. Ethic. vltim. & 6. Eth. 7. & S. Thom. 1. 2. question. 51. & sacri Canonès in ordinandis requirunt habitum fidei, & scientiæ, & alios multos, ex quorum habitu defectibus inveniuntur diuersæ irregularitates, de his animæ defectibus qui irregularitatem causant, post prædictos corporis defectus agendum est; Quæ omnes irregularitates ex defectu animæ absque delicto provenientes, ad duo capita reduci possunt. Aliqui enim dicuntur irregulares ob defectum literaturæ, & illiteratos, distin. 36. & cap. 1. de temp. ordin. lib. 6. Alij dicuntur irregulares, quia Neophyti, id est, recenter ad fidem conuersi per baptismum receptum, quasi recenter Christo, & Ecclesiæ insiti, capi. 1. & 2. dist. 48. & capi. Neophytus, distin. 61. Antequam vero de his agamus, solvenda est difficultas circa amentes.

Dubium igitur sit, An perpetuo amentes, si ordinentur, characterem recipiant. In qua re Simon Maiol. lib. 2. capi. 13. numero. 1. ait non recipere, & citat S. Thom. 4. distin. 25. articulo. 1. qui idem est cum q. 39. art. 2. addit. 3. part. & Tabienam in verbis ordos. 4. in principio qui tamen nihil tale dicunt. Vnde dicendum est, cum Soto 4. distin. 25. q. 1. articulo. 2. in principio, & ante finem. versic. Contra hæc. & Toledo lib. 1. capi. 15. perpetuo amentes si baptizati sint, esse capaces characteris ordinis, licet iure naturali, & diuino ordinari non debeant, ad characterem. n. ordinis recipiendum non requiratur vltus rationis, vt S. Thom. vbi supra, & communis opinio Theologorum; in 4. distin. 25. vbi Rich. artic. 4. qu. 2. docet. Quia sicut perpetuo amentes baptizari possunt, & baptizati capaces sunt characteris confirmatiōnis, ita sicut baptizati capaces sunt characteris ordinis, & solum incapaces sunt iure naturali, & diuino quantum ad vltim. Qui vero aliquando in infanti fuerunt, & postea respiciunt, quia facile in eandem insaniam re incidere,

possunt, non sunt statim promouendi. Quantum tamen tempus expectandum sit, Episcopus arbitrari debet; sicut etiam qui post ordinationem in amentiam incidit, administrare non potest; antequam Episcopi accedat iudicium, de recuperamento; argumen. capit. communiter 3. distin. 3. & Archid. ibid. Rotella, & Alberic. in verbo, vltimus. S. Anton. 3. part. tit. 29. de irreg. c. 5. Simon Maiol. h. 2. c. 13. num. 5.

Quoad irregularitatem autem ex defectu scientiæ multa de literaturâ cuique ordini necessaria in sacris Canonibus, & Concilijs, maxime autem in Concilio Tridentino reperitur, vt distin. 36. 37. 38. per totam distinctionem, & 16. question. 1. capit. Sic vide, & capit. fin. de erat. & qual. vbi Panorm. numero. 2. docet praxim probandi illiteraturam, & scientiæ defectum, scilicet si probetur aliquem nunquã legisse libros scientiæ, nec vnuquam intrasse Scholas, vel Doctorem, & magistrum auduisse, & cap. fina. de temp. ordin. lib. 6. Trident. sess. 23. de reform. capit. 4. §. 1. 13. & 14. Hostiens. in Summa lib. 1. titu. de temp. ord. §. Et cui numero 18. versic. Quarta Regola, Summa Astens. part. 2. lib. 6. titu. 9. Specul. in titu. de dispensat. §. iuxta versicul. Et scias S. Anton. 3. part. titu. 1. capit. 3. §. Quantum ad quartum Nauar. in capit. Si quando, de Rescript. Excep. 13. Maiol. lib. 1. capit. 32. Syluest. verb. Clericus, 2. §. 1. & verbo, ordo, 4. question. 2. & Alphon. Viual. tract. de irregul. num. 90. & Summitis. Quæ tamen irregularitas vt melius explicetur, dubia quedam circa eã breuiter sunt proponenda.

Dubium primum est, Quid in iure Canonico intelligatur per illiteratos, qui dicuntur esse irregulares, Respondet Nauar. in Manual. cap. 27. numero 205. & in capit. Si quando, de Rescript. except. 13. quod ante Concilium Tridentinum communis opinio DD. erat, eum dici illiteratum, qui nescit Latine legere, scribere, & constituere, refert Hugot. & Archid. Domin. Tutrecrem. Ioan. Andr. Panorm. Felin. Cardin. Innoc. & alios. Nunc vero post Trident. sess. 23. de Reform. capit. 4. irregularis est, etiam ad primam tonsuram, qui nescit legere & scribere, & ad quatuor minores, qui solum linguam Latinam non intelligit, & ideo illiteratus dicitur in iure, qui non nouit linguam Latinam arte, vel vfu; quia qui nescit Latine legere, & scribere, aut linguam Latinam non intelligit, nescit literas, in quibus omnia Ecclesiastica, & Diuina officia conscripta sunt, ad quæ officia faciendâ Clerici ordinantur vnde non sufficit vt literaturam competentem dicatur quis habere, quod sciat legere, & scribere lingua vulgari, nisi etiam sciat Latine legere, scribere, & intelligere, vt recte notant Rebuff. in lib. de pacifi. possessor. Nauar. in d. c. 6. quando.

Dicendum igitur est, quod siue ante, siue post Concil. Tridentinum illiteratus, qui ob defectum literaturæ irregularis dicitur, is est qui Latine legere, & scribere nescit, aut qui linguam Latinam arte, vel vfu non dicit, quoniam qui sic ignarus est, dicitur esse absque literis, vt colligi potest ex capitulo. fina. de erat. & qual. ordin. & capit. fin. de temp. ordin. lib. 6. & hæc literaturâ sufficit, vt quis irregularis non sit ob defectum literaturæ in iure requisitæ, literaturâ vetò quâ Trident. ad singulos ordines requirit, est literaturâ quæ iure naturali requiritur, vt quisque sciat bene ea, quæ ad suum officium pertinent, vt illud recte, & debito modo facere, & exercere queat, vt recte Alphon. Viual. tract. de irreg. num. 93. post alios annotauit.

Dubium secundum est, Quæ, & quanta scientiâ, & literaturâ requiratur ad singulos ordines exercendos? Respondet cum Soto, 4. d. 25. q. 1. art. 4. Conclus. 3. Nau. in cap. Si quando, de Rescript. except. 13. num. 4. Maiol. lib. 1. cap. 32. num. 3. & Henriquez lib. 14. c. 8. §. 11. Hoc iudicandum esse ex diuersa ratione ordinis, Dignitatis, & oneris suscepti: minor enim, aut maior scientiâ requiritur pro ratione minoris, aut maioris ordinis, in vnoquoque enim ea est necessaria, quæ requiritur, vt officij & actus ordinis illius recte exerceat. Quæ res licet olim non ita facilis explicata erat, hodie tamen ex Concil. Trident. sess. 23. de Reform. per singulos ordines, magis explicate definitum est. Nam ad primam tonsuram requiritur, vt confirmatus sit, &

fectu

ves

um,

ntes

fidei rudimenta, & legere, & scribere sciat, vt ca. 4. habeatur. Ad Minores vero ordines vsque ad Acolythatum, vltra predicta, & testimonium de literatura, ac moribus per parochum, & Scholam magistrum, capit. 5. requiritur, vt saltem linguam Latinam intelligant. Pro maioribus vero sacris, & Subdiaconatu videlicet, & Diaconatu requiritur vt probe in minoribus versati sint, & bonum testimonium habeant, ac & literis, & ijs, quae ad ordinem exercendum pertinent, instructi sint capit. 13. Ad presbiteratum autem aliquanta scripturae intelligentia exigitur. Sunt, n. duae presbiteri functiones, vna praecipua supra corpus Christi verum; altera Secundaria supra corpus Christi mysticum. Prima conuenit in vniuersum omnibus Sacerdotibus; Secunda vero non nisi parochis. Igitur quando quis ad solam priorum actum ordinatur presbiter, vt vsu venit inter Religiosos, qui animarum curam non habet, & qui non docentis, sed plangentis potius officium habent, 7. question. 1. cap. Hoc nequam legere, & 16. quaest. 1. c. Monachus non docentis non videtur alia scientia necessaria, quam vt mysterium Sacramenti, quod percipere, & tractare debet, intelligat, in cuius rei scientia, & intelligentia, diligentior per Episcopum in ordinibus suscipiendis examinandi sunt, ex Concil. Trident. sess. 23. de Reform. capit. 12. Qui vero in parochum, & pastorem ordinatur, ea scire debet, quae plebi cognita sunt necessaria ad salutem, & ad Sacramenta ministranda, ex capit. 14. vt scilicet docere sciant subditos suos fidei articulos, & Decalogum, & peccata ordinaria, quae ei per confessionem deteguntur, & vt poenitentibus salutaria consilia praestare valeant. Etenim vt Malach. 2. dicitur, debet *papulus de ore Sa-7. cerdotis legem requirere*. Ad Episcopatum vero requirebatur olim, vt vtrumque testamentum locuti sunt sacram scripturam, & suos edocere, & alienos confutare posset, cap. omnes, distin. 38. & facit 1. Petri 3. Hodie vero ex Concil. Trident. sess. 22. de Reform. capit. 2. requiritur, vt sit in aliqua vniuersitate studiorum Magister, vel Doctor, aut Licentiatum in sacra Theologia, vel in iure Canonico, vel quod publico alicuius Academiae testimonio idoneus ad alios docendos probatus sit; Quod si Regularis fuerit, a superioribus suae Religionis similem fidem habeat.

8. Dubium tertium est. An defectus literaturae, quam in singulis ordinibus constituit Concil. Trident. sess. 23. vbi supra, faciat irregularem, ita vt nec ordinari, nec in susceptis ministrare possit? Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 205. affirmare videtur, Nihilominus tamen negatiua pars verior esse videtur, vt docet Henriquez lib. 1. c. 8. §. 11. in annot. littera A. in qua re haec mihi dicenda videntur.

Primum est. Qui sine praedicta scientia ordines suscipit, mortaliter peccat, quia in re graui inobediens est praecipitis Ecclesiae sicut etiam peccat, qui tales ordinat.

Secundum est. Qui absque scientia haec ordines suscipit, Sacramenti characterem recipit; quia scientia, de Sacramenti essentia non est Hostiens. in Summa lib. 1. tit. de tempor. ordin. §. Et qui, nu. 18. in Regula 4. versicul. sed nunquid. Summa Astenf. part. 2. lib. 6. tit. 9. question. vltim. Maiol. lib. 1. cap. 32. num. 11. Alberic. in verb. ordo. 3. paulo ante finem Innoc. & Ioan. And. in cap. eum in cunctis, de elect. Diaz in Pract. Crim. Can. c. 18.

Tertium est. Defectus omnis scientiae, quam Concilium requirit, irregularitatem non inducit; Quia Conc. solum dicit, quod ij, qui promouendi sunt ad hos, vel illos ordines, hoc, vel illud sciant, non tamen addit, si secus fiat, eos esse irregulares. Item Concilium ait, vt qui primam tonsuram suscipit, rudimenta fidei sciat, & tamen dicendum non est, eum esse irregularem, si nesciens fidei rudimenta ordinatur. Et denique quia idem Concilium, & Canones antiqui requirunt in Episcopis, & presbiteris multam scientiam, & tamen dicendum non est irregulares eos esse, si absque illa, quam Canones requirunt, scientia ordinantur.

Quartum est. Si sint omnino ignati, vt officium in ordine susceptum exercere nequeant, erunt irregulares, contra ius enim naturae est, vt quis exerceat officium, quod ignorat.

9. Dubium Quartum est. An Papa in defectu literaturae dispensare possit? Simon Maiol. lib. 1. cap. 32. num. 13. non posse, quia est iuris diuini, quod ordinandis habeat literaturam, & citat Innoc. in c. Dilectus, de temp. ordin. vbi tamen Innocentius de solo Episcopo, & non de Papa locutus est. Card. de Turrecrem. in cap. si in laicis, distin. 38. Felin. in cap. inquisitioni, de sent. excom. Domin. & Philip. in capit. fin. de temp. ordin. lib. 6. Ioan. Bernart. Diaz in Pract. Crimin. Canon. capit. 18. *Dicendum tamen est quod possit ex causa urgenti, eum irregularitas haec re Canonico inducitur sit.* Et saltem indirecte in hoc defectu dispensare potest, quia dispensare potest in defectu gratiae, vt quis ordinetur ad primam tonsuram ante septennium, & ad quatuor ordines Minores, sic Nauar. in Manual. capit. 27. num. 205. Alphonsus Vivaldi. tract. de irregularitat. 97. & Greg. de Valentia tomo 4. Disp. 7. quaest. 19. puncto 3. §. 3. Quia vero de iure naturae, & diuino est, vt quilibet ordinis recipit, sciat Latine legere, si in Ecclesia Latina, aut Graece, si in Ecclesia Graeca ordinatur, & intelligat, vt recte possit officium suum exercere, hinc fit, vt solus iste literaturae defectus irregularitatem inducat iure naturali, & diuino adeo vt Papa dispensare non possit, vt praefatus illiteratus ordinetur, & ministret in eo ordine, cuius officium requirit, vt Latine aliquid legatur vel recitetur, quales sunt ordines maiores, & qualis est ordo Lectoris, cuius officium est Psalmos, & Prophetias legere, & ordo Exorcistae, cuius est exorcismos Ecclesiae recitare ad daemones expellendos. Cui huiusmodi enim penitus illiteratus Papa dispensare nequit, videtur enim contra ius naturae, vt quis officium exerceat, quod ignorat. vnde sic cum omnino illiteratus Papa dispenseret, hoc est solum ad tempus, vt dicitur. Et in hoc sensu, scilicet, in penitus illiterato locuti sunt DD. citati pro contraria opinione, & constat ex gloss. in cap. praecipimus, in verbo *ignorantem literas*, distin. 34. & in cap. illiteratos, in verbo *illiteratos*, distin. 36. solus autem Papa, non Episcopus, in hac irregularitate dispensare valet.

10. Quoad Neophytos autem, constat eos irregulares esse, dist. 48. per totum distinet, & dist. 59. cap. si officia, & cap. Hoc ad nos, & cap. ordinatos, & distin. 61. cap. Sacerdotes, cap. In Sacerdotibus, cap. Non negamus, & cap. Misericordiam, & cap. Miserum, & cap. Neophytos. Host. in Summa, lib. 1. tit. de temp. ordin. §. Et cui, numer. 30. in Quarta decima regula. Summa Confess. lib. 3. tit. 14. per totum Summa Astenf. part. 2. lib. 6. tit. 16. S. Anton. 3. part. tit. 19. capit. 1. §. Quantum ad vltimum. Syluest. verbo, ordo, 4. question. 2. versic. Nec Sexto. Nauar. in Manual. capit. 27. num. 205. Couarr. in Clemen. Si furiosus, part. 1. §. 2. nu. 7. de homicid. Maiol. lib. 1. capit. 32. Alphons. Vivaldi. tract. de irregul. num. 47. & seqq. Cosmus Philarchus, part. 1. lib. 4. ca. 9. Greg. de Valentia tomo 4. disp. 7. quaest. 19. puncto 3. §. 3. Toletus lib. 1. cap. 25. & Henriquez lib. 1. 4. capit. 4. §. 7. Cuius irregularitatis triplex ratio assignari potest.

Prima est. Ne elatus in superbiam incidat in laqueum diaboli 1. Timoth. 3. & ca. Quoniam, dist. 48. existimans quod fides, & Religio Christiana plurimum eo indigeat.

Secunda est; Quia alios docere nequit, quia ipse nouit didicisse, vnde Innocentius Papa, vt habetur in cap. Misericordiam, d. 61. ait in epist. 12. *Miserrimus est eum magistrum fieri, qui nunquam discipulus fuit.*

Tertia est; Quia alijs sese conformare non valet, qui statum Ecclesiae regende non est expertus, vt enim ait gloss. in princip. dist. 48. in verbo, *prohibentur*. Momentaneus Sacerdos nescit habere humilitatem, obseruare modos tonsurarum, vel se contemnere, non se inuauit, non se contemnit, se correat, non pauperibus erogari.

11. Dubium est inter Doctores, Quis dicendus sit Neophytus. Quidam enim vt Staphil. in tract. de lictens gratis, & iust. & Mandol. in Praxi signaturae iustitiae, & gratis, dicere videtur Neophytum esse illum, qui ex Iudeis, vel Saracenis, vel Paganis progenitoribus, genus ducit, quamuis sit infans a tempore Natiuitatis suae baptizatus, addantque cum isto solitum esse dispensari ad ordines, & beneficia. Sed verior, & communior opinio est, quam sequuntur, Nauar. in Manual. ca. vicesimo septimo.

14 *Uxoratus au;* & quando ad ordines sacros promoueri possit.

1 *Quarta irregularitatis species;* quæ absque delicto contrahitur, ea est, quæ ex defectu libertatis procedit, cuius speciei irregularitates ad quatuor genera commode reduci possunt.

Primo enim alij sunt irregulares, quia sunt seruituti subiecti;

Secundo, alij, quia obligati sunt ad ratiocinia;

Tertio, alij, quia sunt obligati Curie seculari, & in iure dicuntur *Curiales*;

Quarto, alij quia sunt obligati vinculo Matrimonij; Qui omnes, licet in iure Canonico dicantur irregulares, sunt tamen aliquo modo iure naturali impediti, & inhabiles ad ordines; siquidem hi omnes, quamdiu alligati sunt aut vinculo seruitutis, aut ratiocinij, aut Curie, aut Matrimonij, non sunt sui iuris, sed alterius potestatem habentis in illos, vnde quamdiu sic alligati sunt, iure naturali impediti sunt, quo minus ordinibus vti possint; ideoque ius Canonicum optimo consilio statuit, ne ad ordines promouean- tur; soluti autem a vinculo, si ex alio defectu irregulares non sint, habiles sunt ad ordines. De hac re agitur distin. 54. per totum, & alibi, vt ex his, quæ infra dicemus, manifestum erit.

2 *Primo* igitur seruitus quamuis non impedit alicuius ordinis susceptionem de facto (si enim ordinetur, vere ordinem suscipit) impedit tamen cuiuslibet ordinis susceptionem de iure. Iura enim tales ordinari prohibent, nisi prius libertati redditi fuerint, vel nisi sit de consensu dominorum. Serui autem hoc in loco intelliguntur ij, qui cuiusuis alterius obsequijs subiecti sunt, siue vt mancipia in bello capta, vt colligitur ex dist. 54. per totum, & 12. q. 2. ca. libertatis, vsque ad cap. Aurum, & toto tit. iuris, de seruis non ordin. S. Thom. in addit. 3. part. quest. 36. art. 3. Rich. 4. dist. 25. art. 5. q. 1. S. Bonau. ead. dist. art. 2. q. 4. Thom. de Argenti. q. 1. ca. art. 3. Concluf. 3. Ioan. Bachon. quest. 4. Soto, 4. dist. 25. q. 1. artic. 3. Concluf. 3. Gabr. 4. dist. 25. q. 1. artic. 2. Concluf. 10. Marin. Ledesm. 2. 4. quest. 26. art. 2. in tractat. de Irregular. post princip. Hostiensis in Summa. lib. 1. tit. de seruis non ordin. Summa Confess. lib. 3. tit. 16. & tit. 17. Summa Astens. pa. 2. lib. 6. tit. 20. q. 1. Summa Pisanel. la. verbo, seruus, 2. Summa Angelica, verbo ordo, 3. num. 16. & verbo, seruitus, num. 4. S. Anton. 3. p. tit. 29. c. 6. Sylu. verbo, ordo, 4. quest. 2. vers. Nec nono, & verbo, seruus, numer. 3. §. secundo. Nauar. in Manual. capit. 27. nume. 203. versicul. Decimo sexto. Maiol. lib. 1. c. 35. Ioseph Angles, in Florib. 4. Sept. par. 1. in quest. de Sacram. ordinis, art. 4. Gregor. de Valentia Tomo 4. Disput. 7. Quest. 19. Puncto 3. §. 2. in fine. Tolet. lib. 1. c. 25. & Henriquez lib. 14. c. 5. §. 5. Ioan. Bern. Diaz in Pract. Crimin. Canon. cap. 17. Cuius constitutionis, & irregularitatis varia, & multiplex ratio est.

3 *Vna* est, seruilis vilitas, & Clericalis dignitas, per tales enim Sacerdotij dignitas obscuratur, & diminuitur auctoritas, vt docet S. Basil. epist. 8. ad Eusebium Episcopum Samosatensem, & c. Admittuntur, d. 54.

Alter est impotentia sui; Nam in susceptione ordinis, homo diuinis officijs mancipatur, & ideo debet esse iuris sui, vt libere possit seruitio Ecclesie vacare: Seruus autem quia non est sui iuris, sed domini sui, (vt enim Polit. cap. 3. dicitur, *Seruus est res animata possessa*) non potest se Ecclesie ministerio mancipare, cum nemo dare possit, quod suum non est.

Ideoque ad ordines promoueri nequit, nisi herus eum manumittere voluerit, vt enim ait Leo I. epist. 1. & refertur ca. 1. dist. 54. [Debet esse immunis ab alijs, qui diuina militie est aggregandus, vt a Castrijs Dominicis, quibus nomen eius ascribitur, nullius necessitatis vinculis abstrahatur. [Vnde fit, vt etiam ad ordines minores sine Domini licentia ordinari non possit; Quod si sciente Domino, & non contradicente promoueat ad ordines maiores, vel minores, eo ipse manet liber. c. Si seruus sciente, dist. 54. Tolet. vbi supra, & alij. Si vero vel Domino igno-

...m. 105. vers. Tertio dico. & Couar. in Clem. Si furiosus, p. 1. 2. 3. 4. no. 7. Concluf. 1. de homicid. Maiol. lib. 1. cap. 31. no. 1. & Greg. de Valentia, tom. 4. Disput. 7. quest. 19. puncto 1. & Henriquez lib. 14. cap. 4. §. 7. per Neophy- tum in iure Canonico intelligi solum illum, qui ex lege Iudaica, Mahumetica, vel Ethnica nouiter fide Christi professus est, & per baptismum nuper Christo initiatus fuit, sicut ceteri, sed neque, qui decem abhinc annis, aut eo amplius baptizatus fuit, & in fide Christi confirmatus, vt no- rat Felin. in c. Bam te, de Rescript. & est communis opi- nio; si enim Neophytus esset, qui ege Judaica, aut Pa- ganorum secta iam diu ad fidem Christi conuersus est cer- te & ipsemet Paulus Neophytus diceretur, qui tamen 1. Timoth. 3. prohibet Neophytum ordinari, immo & reliqui A- postoli omnes Neophyti fuisse, cum tamen, & ipsi Ca- p. 28. Neophytos ordinari volunt. Quamuis igitur sic ex Iudaica, vel Gentili lege, vel quacunque secta nuper ad fidem Christi conuersus, & baptizatus, non solum ad or- dines sacros, sed nec ad minores promouendus sit; si tamē ab infamia fuit Christianus, etiam si natus erat ab infide- libus; vel etiam iam diu fide Christi professus sit, & bene instructus, ad sacros ordines promoueri potest; Is siquidē Neophytus non est, qui iam diu Religionem Christianam proficitur, vnde merito cum Episcopo visum fuerit, talis ad ordines sacros promoueri poterit, & satis est vt Episco- pus habita ratione temporis, & personæ cum huiusmodi dispenset, nec expectanda erit Summi Pontificis dispensa- tio ex Couar. vbi supra, §. 2. num. 7. vers. Tertia Conclufio.

De Irregularitate proueniente ex defectu libertatis. Cap. XIV.

S Y M M A R I V M.

- 1 Irregularitates ex defectu libertatis prouenientes ad qua- tuor capita reducuntur, & quanam illa sint.
- 2 Seruus cuiuslibet ordinis susceptionem de iure impedit, & quanam serui sint censendi.
- 3 Serui quare iure Canonico ab ordinum receptione sunt ex- clusi.
- 4 Serui domino sciente, & non contradicente ad ordines ma- iores, vel minores promoti, eo ipso liberi manent.
- 5 Seruus ordinatus sacris, si restitatur domino suo, a Domi- no verberari non potest.
- 6 Obligati ad ratiocinia ab ordinum receptione sunt exclusi, & quanam huius rei sit ratio.
- 7 Obligatio ad ratiocinia quidnam, & quomplex sit.
- 8 Obligati ad ratiocinia quando ad ordines promoueri licitè possint.
- 9 Curiales ab ordinum receptione arcentur, & quanam ta- les proprie censendi sint.
- 10 Curiales quibus de causis ab ordinibus arceantur.
- 11 Curiales quando licitè ad ordines promoueri possint.
- 12 Penatarius ab ordinibus suscipiendis excluduntur, & quis penatarius proprie dicendus.
- 13 Penatarius, & Euphyteus qualiter inter se conueniant, & differant.

rante, vel contradicente ordinetur, manet ſeruus; quod intelligendum eſt in ordinibus Minoribus, & ſeruite teneatur Domino etiam in actibus temporalibus exercendis, ſicut prius, c. Nullus, & c. ex antiquis, d. 54. Syl. verb. ſeruitus, queſt. 6. & Rich. ubi ſupra. Si verò neſciente Domino, aut contradicente, ordinetur factus ab Epifcopo ſciente cum eſſe ſeruum, tenetur Epifcopus ſatisfacere Domino, reddito duplo pretio, vt ſeruus liber fiat, c. Si ſeruus abſente, d. 54. Item ſi ordinetur factus neſciente Domino, & ignorante Epifcopo, præſentatus tamen ab aliquo patrono ſcienter, tunc patronus præſentans, tenetur ſatisfacere Domino in duplum, c. ex antiquis, d. 54. Item, ſi ordinetur neſciente Domino, aut contradicente ſciente tamen Epifcopo, & patrono præſentante, vtique ſcilicet Epifcopus, & patronus, tenetur Domino in duplum ſatisfacere. Vt ſeruus liber fiat, c. Si ſeruus abſente, diſt. 54. Quod ſi Domino neſciente, & ignorante Epifcopo, ſeruus ipſe ſe ingeſſerit ad factos ordines, vltra peccatum mortale quod committit, tenetur ſe redimere, pretio ſoluto Domino, ſi habuerit peculium. Si vero non habet, nequaſi ipſum redimit, manet ſub ſeruitute Domini, & in poteſtate eius, vt ſeruiat illi in actibus, & obſequijs ſpiritualibus honeſtis, non autem in ſeruitijs inhoneſtis, & indecentibus ordinem ſuum; vt verbi gratia ſi ſit Sacerdos, celebrando pro Domino, ſi Diaconus, vel Subdiaconus, Horas, & alias preces pro eo dicendo, c. frequens, d. 54. & toto tit. de ſeruis non ord. Quod ſi cõtumaciter hoc facere tenuat, deponi debet, c. Nullus, de ſeruis non ord. Si vero paratus eſt hoc facere, ſed Dominus nollit eum honeſte pro curate, tunc ſecundũ Hoſtienſ. & Aſtenſem ubi ſupra, prudens Iudex hoc arbitrabitur, conſiderata perſonariũ qualitate, & patrimonij modo, argum. ff. ubi pupillus educ. debeat. l. 1. 2. 3. & 5. Non enim pſallere poſſet, niſi ſuſtentationem ſufficientem haberet; ab illo autem habere debet, c. ſeruit, c. extirpandæ, de præben. Si verò Dominus nihil habeat, vel non habeat vnde ſibi ſufficiat, tunc Epifcopus ei prouidere debet, qui minus caute ipſum ordinauit, arg. c. Diaconi. 95. Potest autem Dominus repetere ſeruum ſuum ipſo incito, aut contradicente ordinatum, infra annum, & non vltra, qui annus non eſt computandus, vt exiſtimat Hugo, a tempore ordinationis, ſed a tempore ſcientiæ Domini, vt Laurent. Raym. Goſſed. Hoſt. Aſtenſ. Rich. S. Anton. Summa Piſanella, & gloſ. in ca. ſi ſeruus ſciente in verbo, vnus annus, d. 54. teſtantur, & facit cap. Si quis incognitus, 17. q. 7. Quod ſi ſeruus ſic ordinatus, reſtituatur Domino ſuo, non habet Domino manus in eum iniicere, arg. cap. ſi quis ſuadente, 17. q. 4. Hoſt. Aſtenſ. Piſan. & Innoc. in ca. de ſeruiturum, de ſeruis non ord. Nec Matrimonium contrahere poteſt poſtea ſeruus, ſeu Clericus ille propter votũ, quod intelligitur caſſe in ſuſceptione ordinis ſacri, arg. c. Quidam, de conuerſ. coniug. Alijs autem Clericalibus priulegijs, non gaudebit, capitul. Ioannes, de Cler. coniug. Et idem eſt de alijs omnibus generibus ſeruiturum, aut aliquo vinculo ſeruitutis affectis, argum. capit. frequens, diſt. 54.

6 Secundo, Circa obligatos ad ratiocinia idem ferè dicendum eſt, de quibus eſt titulus in corpore iuris, per totum titulum. Dixi autem idem ferè de iſtis, ac de ſeruis dicendũ eſſe: non enim omnino par vtiuſque ratio eſt: Nam huiusmodi homines ſimpliciter liberi ſunt: ex alia verò parte cum eis conueniunt, quia ſicut ſeruus, irregularis eſt propter defectum ſeruitutis in proprios Dominos: ita etiam, & qui obligati ſunt reddere rationem Dominis, ab Eccleſia prohibentur ordines ſuſcipere quamuis ſi ordinentur, nihil obſtat quo minus officia ſua adminiſtrare poſſint, niſi ab Eccleſia hoc illis interdicitum fuerit: iſti enim potius dicuntur impediri quo minus ordines ſumant, quam quod vere irregulares ſint; Quia cum irregularitas ex ſua natura perpetua ſit, & ſe habeat per modum habitus, obligatio autem ad ratiocinia reddenda, vtique temporanea ſit, erit hoc potius impedimentum dicendum: reddita enim ſemel ratione Dominis quibus obligati ſunt, & planè liberi ab officio, & a reddenda ratione, & ab omni quaſtione de dolo in adminiſtratione, habiles ſunt ad ordines, ſi ex alio aliquo defectu non ſint irre-

gulares: Fieri namque poteſt, vt quia vile, aut turpe officium geſſerint, tanquam infames, ſint irregulares: Et ſeruitutem poteſt, vt tanquam iudices aliquem morti ad iudicauerint, vt propterea ex alio capite ſint irregulares. Ratio autem huius impedimenti triplex eſt, vna propter indecentiam, Secunda eſt quia cum huiusmodi cogi poſſint, a Dominis ſuis ad reddendam rationem Eccleſia turparetur, & infamaretur. Tertia eſt, quia probabile eſt huiusmodi homines fugere ad Eccleſiam non tam ob amorem, & deſiderium miniſtrandi Deo, quam vt eſſugiat ratiocinia, quæ reddere tenentur, & ideo ordinandi non ſunt.

7 Obligatio autem ad ratiocinia eſt, qua quis obligatur ad reddendam rationem adminiſtrationis rei publicæ aut priuatæ; ſunt enim ratiocinia, alia publica, alia priuata; Publica ſunt illa, quibus obligantur officiales ex adminiſtratione aliqua ad Rempublicam, pertinet, vt Theſaurarij, vel Deputatarij aris publici, vt patet c. de Epifc. & Cler. officiales, & tales ordinandi non ſunt, donec rationem reddiderunt, & ab illa obligatione abſoluantur. Item, qui obligantur aliqua obligatione iuramenti, vel pacti, vel ſtipendij ad officium publicum, ſive honeſtum, ſive turpe, dicuntur obligati ad ratiocinia, vt Aduocati, Procuratores, Magiſtratus, Iudices; Priuata ſunt illa quibus obligantur aliqui ex adminiſtratione rerum pertinentium ad priuatos ex officio legis, vel iudicis; & hi in duplici differentia eſſe poſſunt.

8 Quidam enim obligati ſunt alicui perſonæ ſeculari non mirabili, quia ſcilicet geſſerunt adminiſtrationem eius, vt Curatores, Procuratores, Tutores, tales enim promoueri non debent niſi finito officio adminiſtrationis, 1. 1. q. 1. cap. 1. & 2. & Ne Clerici vel monach. cap. 1. & 2. ſumma, verò adminiſtratione, ſi adhuc ſit obligatus ad ratiocinium, & mouetur ei quaſtione de dolo, promoueri non poteſt ante decifam litem, argum. cap. Tantis, diſt. 51. & ibi Archid. & gloſ. in verbo, obreſſe, debet tamen taxari tempus infra quod quaſtione decidatur, argum. cap. lator, qui ſil. ſint legi. & c. de ingen. manum. l. diſſimulatio, quo tempore lapſo, ſi nil releuans ab actore deductum fuerit, ſicut reus conuenitus abſolui poteſt, ita quoque promoueri poteſt argu. ca. Magnus, diſt. 54. & c. vnico, & ibi gloſ. in verbo, ratiocinia, de obligatis ad ratiocinia. Maior. l. 2. c. 1. nu. 4. Quod ſi Epifcopus in ſua hoc tempus ſciteret cum promoueret, pro ipſo tenebitur; quoniam ordinando eum, abſoluſſe videtur ei negociandi facultatem, vnde ſibi imputare debet, ex Panor. in cap. vnico, num. 7. de oblig. ad ratiocinia. Similiter, etiam ſi quaſtione ei non moueretur, ſed in præſentũ eſt, vt moueatur, aut manifeſtum ſit eum de dolo teneri, debet Epifcopus eum ab ordinibus repellere, aut ſi interim promoueatur, deponendus eſt, ca. vnico, & ibi gloſ. in verbo, ratiocinia, de oblig. ad ratiocinia. Tolet. lib. 1. c. 30. vnde non ſunt ordinandi executores reſtamentorum, tutores pupillorum, & huiusmodi adminiſtratione.

Alij ſunt, qui perſonarum miſerabiliũ, ſcilicet viduarum, pupillorum, pauperum, Eccleſiarum, aut cauſarum piarum negotiorum in ſe ſuſceperunt, & hi niſi aliquod aliud Canonicum impedimentum obſtat, etiam adminiſtratione pendente promoueri poſſunt, ex communi DD. ſententia, arg. cap. 1. Ne cler. vel monachi. c. peruenit, diſt. 86. & cap. iudicatum, diſt. 89. & 16. q. 1. cap. Monachi. Hoſtienſ. in Summa, libr. 1. tit. de oblig. ad ratiocinia, nu. 5. Quis obligatus, & Summa Aſtenſ. part. 2. lib. 6. tit. 19. q. 2. Summa Piſanella, in verbo, obligatus, in princ. p. S. Anton. 3. part. tit. 29. de Irreg. cap. 6. §. Tertio Angelica, in verbo, ratiocinia, nu. 1. Sylueſt. eod. q. 3. Tabiena, verbo eod. nu. 2. §. Primo. Ioa. Bern. Diaz in Pract. Crim. Canon. cap. 55. Matol. lib. 2. c. 1. nu. 8. Qui vero obligati ſunt vel Reſp. aut priuata perſonæ, ſine vlla adminiſtratione, v. g. ex mutuo, ex conducto, ex depoſito, emptione, aut huiusmodi contractibus adminiſtratione carentibus, nõ ſunt impediti ab ordinibus ex hoc capite, vt eſt communis opinio, et Maior. ubi ſupra, nu. 9. & facit l. quisquis emens, c. de Epifc. & Clericis, & gl. in c. præterea, in verbo, functionibus, d. 51. Panor. in cap. vnico, nu. 10. de oblig. ad ratiocinia.

Tertio, Curiales ab ordinibus arcentur, ca. 1. 2. & 3. dist. 5. Host. in Summa, lib. 1. tit. de oblig. ad ratiocinia, §. & qualiter hoc. Summa Astenf. part. 2. lib. 6. tit. 18. Summa Pisan. in verbo, ordinandus, §. 1. 5. Angelica, in verbo, Curiales. S. Anton. 3. par. tit. 29. de Irreg. c. 6. Alberic. in verbo, ordinandus, §. 1. Syluest. verbo ordo, 4. q. 2. vers. Nec Secundo. Tabiena, verbo, ordo, 4. Maiol. lib. 2. c. 5. Toletus l. 1. dist. 2. Sacerd. c. 30. & Henriquez lib. 14. cap. 5. §. 5. Curiales autem in hoc loco dicuntur ij, qui quacunq; ex causa Curie seculari obligati sunt, siue in perpetuum, siue ad tempus, siue honestum, siue inhonestum manus exercuerint, & siue ex vi iuramenti, pacti, aut stipendij, in aliquo officio Curie secularis maneant, unde ex hoc capite non sunt impediti ab ordinibus officialibus Episcoporum aut Ecclesiarum, sed neque etiam Curiales illi qui aulicis, & Curias principum secularium sequuntur obsequij, & famulatus gratia, dummodo nullus nexus, nullaue obligatio eos ad Aula, & Curia honesta exercuerint quam dicitur obligati sunt promoueri prohibentur, postquam vero a Curia liberati sunt, ordinari possunt; in quo genere sunt Iudices, Adiutores, Tabelliones, dummodo causas ratiociniales, & pecuniarias tractauerint, si enim aut sanguinis vindictam fecerint, aut participes fuerint, ex alio capite inanebit irregularitas. Qui vero officia sua, ut sunt milites, qui potestatibus obediendo, vel sub vexillis alicuius praestito iuramento, aut alias, militando, sanguinem humanum effuderunt, vel officia turpia, & inhonesta exercuerunt, ut sunt Histiones, Mimi, Scenici, Choros, Saltatores, & qui theatralibus spectaculis obligati, & affecti fuerint, hi si in officio ex alio capite tanquam infames irregulare sunt, cum infamia haec ab Ecclesia, & vris Ecclesiasticis eliminanda sit, arg. c. Clericum, d. 46. & cap. Donatus, & sigill. in verbo, Histionibus, & in verbo, Talibus, d. 86. cum his etiam ab vilitate nulla dignitatis etiam secularis porta patere debeat. C. de dignitat. l. 2. lib. 12. & latius tradit Maiol. lib. 2. c. 5. nu. 17.

Curiales igitur merito ab ordinibus repelluntur ob varias, & iustas causas.

Prima est, Quia ut constat, aliqui eorum sunt viles personae, & sepe sunt irregulares ex officio suo, c. Aliquando, & c. praeterea, dist. 51.

Secunda est, Quia Ecclesia plurimum molestat, & multa incommoda patitur, propter tales quoad curia ipsorum domina eos repeteret, ca. designata, & c. praeterea, dist. 51.

Tertia est, Quia contra eas praesumitur quod reuertentur ad priuilegios, mores, & ad consuetudines secularitates.

Quarta est, Quia etiam praesumitur contra eos quod non transeant voto Religionis ad Clericatum, sed ut fugiant ratiocinia Dominorum suorum. Quas rationes, & alias tradunt glo. initio d. 5. in verbo, Adiecti. Hostiens. in Summa, lib. 1. tit. de oblig. ad ratiocinia, §. vlt. Astenf. part. 2. Summa, lib. 6. tit. 18. q. 3. Raym. tit. de Curial. Summa Pisan. verbo, ordinandus, §. 1. 5. Alberic. verbo, ordinandus, §. 1. 5. S. Anton. 3. par. tit. 29. cap. 9. Maiol. lib. 2. c. 5. num. 3. & alij. Tales igitur ob causas dictas nec ad ordines admittendi sunt, nec ad Religiosorum familias temere suscipiendi erunt, cap. vnico, d. 5. §. & facit c. Monasterijs, 19. quest. 3.

Illud vero diligenter aduertendum est, quod etiam in illis casibus in quibus ob ratiocinia reddenda predicti ab ordinibus excluduntur, si tamen idoneum fideiussores exhibeant, qui causam ratiocinij in se assumunt, nota iam lites, vel rationem administrationis habitae reddere velit; vel denique bonis cedat, dummodo talis bonorum cessio, non cedat in dedecus Ecclesiae, ordinari non prohibentur. Vnde quem refert, ac sequitur Panor. in cap. vnico, nu. 10. de oblig. ad ratiocinia. Archid. in cap. praeterea, d. 51. Maiol. lib. 2. c. 1. nu. 14. & 15. Et haec quae iam dicta sunt, procedunt de promouendis ad ordines, si enim post promotionem ad ordines accedant huiusmodi obligationes, ab illis liberantur, quasi incapaces ipso iure huiusmodi obligationis, ex glo. in c. si seruus sciente in verbo, sed non a curia, d. 5. & ante eam Hugo, lib. 6. & idem Hugo, in c. praeterea, d. 51. Maiol. lib. 2. c. 5. nu. 4.

Huc etiam reducuntur feudatarij; est autem feudatarius ille, qui alterius rem immobilem instrumento confecto, & iuramento praestito de seruitio personali Domino reddendo accipit. Hic igitur ab ordinibus suscipiendi merito repelluntur, eo quod homagium, seu iuramentum fidelitatis de seruitio personali Domino praestando impedit Ecclesiae ministerium. unde vel feudum relinquere debet, quando ipsis inest relinquendi facultas, vel quando ea res, peget ex Domini directi voluntate, licet eius accedere debet, ut ad ordines promoueri possit; Na vt Imola & alij in cap. 1. de feudis tradunt, non est liberum semper feudatario, irrequisito Domino feudum relinquere, feudatarius vero & Clericus simul esse non potest, ob repugnantiam quae nascitur, vt tam feudo, quam Ecclesiae seruiat, duobus videlicet contrarijs Dominis. Luc. 16. vbi obi

ter notandum est discrimen inter Feudum, & Emphyteutisim; Quamuis enim vtrumque in hoc conueniant, quod tam feudatarius, quam Emphyteuta Dominum vtile, cedens vero feudum, seu Emphyteusim, Dominium directum retineat; Differunt, tamen, quia Emphyteuta certam pensionem, feudatarius vero seruitium personale praestito homagio Dominis reddit, arg. ca. potuit, de locato, iuncto c. 1. de feudis, de qua re latius agit Maiol. lib. 2. cap. 5. nu. 5. & 6.

Quarto, Vxoratus ad sacros ordines promoueri non potest nisi coniuge etiam Religionem aliquam approbatam proficiente, c. coniugatus, & c. vxoratus, de conuers. coniug. Quod ideo statutum est, ne coniux in seculo manens, periculum fornicationis incureret. Sed neque ad ordines minores promoueri potest coniugatus, prout Bonifacius Papa VIII. in c. Nullus Episcopus, de temp. ordin. libr. 6. decreuit, licet in hoc Archidiaconus in cap. Quicumque, dist. 77. oppositum senserit, post quem, decretum est in iure Canonico, id quod diximus, vt patet ex d. cap. Nullus Episcopus. Olim etiam Clericus in Minoribus Constitutus, si vxorem duceret, gaudebat priuilegio furis, si tonsuram, & habitum Clericalem gereret, prout idem Bonif. Papa VIII. in cap. 1. de Cleric. coniug. lib. 6. constituit, Sed hodie post, Concil. Trid. Sess. 23. de reform. ca. 6. & capitul. 17. nullus quantumuis primam tonsuram habeat, gaudet priuilegio hoc fori, nisi iuxta Concil. decretum, beneficium Ecclesiasticum habeat, aut Clericalem habitum, & tonsuram defertens, alicui Ecclesiae ex mandato Episcopi inseruiat, vel in seminario Clericum, aut in aliqua Schola, vel Vniuersitate, de licentia Episcopi versetur. In Clericis vero coniugatis, iubet Concil. Trid. vbi supra, cap. 6. vt seruetur constitutio Bonifacij Papae VIII. quae incipit, Clerici. de Cler. coniug. li. 6. nimitum, vt ij soli Clerici coniugati, qui cum vna, & virgine contraxerint, si alicui Ecclesiae inseruiant in ministerio Ecclesiae ab Episcopo deputati, & Clericali habitu, & tonsura vtantur, fori priuilegio gaudeant ceteri vero per istos non gaudent. Quod si quis vel per Episcopi incuriam, vel per obreptionem ad ordines Minores promotus sit, vxore castitatem non vouente, quamuis characterem, accipiat, ordines tamen quos contra Ecclesiae prohibitionem acceperit, exercere non poterit, arg. c. Nullus Episcopus, de temp. ordin. lib. 6. & Vg. in cap. Episcopus, d. 77. Maiol. lib. 1. capit. 34. num. 1. vers. Sed si.

De irregularitate ex defectu lenitatis, seu ex homicidio iusto proueniente. Cap. XV.

S Y M M A R I V M.

- 1 Defectus lenitatis, seu homicidium iustum irregularitatem inducit.
- 2 Homicidium iustum, quare irregularem aliquem faciat.
- 3 Homicidium, & membri mutilatio, seu abscissio, quoad incurrendam irregularitatem equiparantur.
- 4 Homicidium mentale, irregularitatem non causat.
- 5 Mutilatio membri, idem non est, quod membri debilitatio, quoad irregularitatem causandam.

Irre-

- 7 Irregularis faciens alterum, an ipſemet ſemper irregularis ſit.
- 8 Occiſio, aut mutilatio hominis cuiuſcunq; etiam pagani, Banniti, vel excommunicati, irregularitatem inducit.
- 9 Occidens ſortum animatum in utero matris, irregularis eſt & quando ſetus animari incipiat.
- 10 Homicidium ante ſuſceptum baptiſmum committens, irregularis non eſt.
- 11 Membri nomine quid iure Canonico intelligatur.
- 12 Pollice, vel indice carens an ſit irregularis.
- 13 Digitiſ propriè membrum corporis non eſt.
- 14 Membrum illud propriè dicitur, quod proprium, & peculiarem actum ab alijs partibus corporis diſtinctum habet.
- 15 Membrum, & pars membri inter ſe plurimum diſtant.
- 16 Pollex, index, & digitiſ medius neceſſarij ſunt ad honeſte, & decore celebrandum.
- 17 Auriculam alteri amputans, irregularis non eſt, ſecus tamen ſi aurem amputet.
- 18 Mammillam feminè abſcindens, irregularis eſt, & quare.

Quia irregularitatis ſpecies ſine peccato cõtracta eſt, quæ ex defectu lenitatis, ſeu manſuetudinis procedit; dicitur autem defectus lenitatis, ex hoc quod quis occidit, vel mutilat, ideoque ſic occidentes, vel mutilantes hominem; irregulares ſunt. Quia verò occiſio, vel mutilatio hæc nonnunquam peccando committitur, talis irregularitas alterius ſpeciei eſt, & ex delicto naſci conſetur, de qua inferius agetur; Nonnunquam autem occidit, aut mutilat quis abſque vilo peccato, & hæc irregularitas ea eſt, quæ ex defectu lenitatis contrahi dicitur, de qua in præſentiarum diſputatur; ita vt quicumque iuſte, & ſiue peccato vel hominem occidit, vel membrum abſcindit, irregularis ex hoc capite habetur, adeò, vt nec ordinari permittatur, nec in ſuſceptis ordinibus miniſtrare, vt coligitur ex cap. Clericis, & capitulo ſententiarij ſanguinis ne Clerici vel monachi, & capitulo penult. de homic. cap. 1. de Cleric. pugn. in duello, cap. in Archiepiſcopatu, de raptor. & Clem. ſi furioſus, de homicid. & cap. Minor. & cap. Clericum, & ca. De his Clericis, diſt. 50. S. Tho. 2. 2. qu. 40. art. 2. & in addit. 3. part. q. 3. art. 4. Summa Confeſſ. lib. 2. tit. 1. Palud. 4. diſt. 25. qu. 3. art. 2. Rich. ead. diſt. art. 5. queſt. 3. & Thom. de Argentina, 4. diſt. 25. q. unica, art. 3. Concluſ. 3. Scot. ead. diſt. articulo 1. ſ. ſequuntur etiam duo Ioann. Bachon. ead. diſt. q. 7. Gabr. 4. diſt. 25. qu. 1. art. 2. Concluſ. 10. Martin. Ledemi. 2. 4. qu. 26. art. 2. tract. de Irregul. Soto. 4. diſt. 25. queſt. 1. articulo 3. Concluſ. 4. Henriquez libr. 14. cap. 10. Hoſtienſin Summa, libr. 5. tit. de homicid. Summa Aſenſi, par. 2. lib. 6. tit. 14. art. 3. 4. & 5. Summa Piſanella, verbo homicidium, 2. 3. & 4. S. Anton. part. 3. tit. 29. de Irreg. cap. 2. Angelica, & Sylueſt. & Tabiena, in verbo, homicidium. Nauar. in Manual. c. 27. num. 206. Couarr. in Clem. Si furioſus, par. 2. de homicidio. Maiol. libr. 2. cap. 6. & lib. 4. cap. 48. & cap. 50. Iacob. de Graff. lib. 2. Decif. cap. 62. & ſeq. Joſeph Angles in Florib. 4. Sent. part. 1. in queſt. de Sacramen. ordin. art. 4. Coſmus Philatichus de officio Sacerd. par. 1. libr. 4. cap. 10. Alphonſ. Viald. tract. de Irreg. nu. 303. Summa Corona, tit. eod. num. 7. Gregor. de Valentia tomo 4. diſp. 7. queſt. 19. Puncto 3. 9. 4. Seb. Medices, in Summa part. 2. tit. 9. queſt. 34. Tolet. libr. 1. cap. 27. Cuius irregularitatis ratio deſumpta eſt ex S. Thoma, & Rich. vbi ſupra. Quia ordines omnes referuntur ad Euchariſtic Sacramentum, in quo representatur paſſio Chriſti qui fuit miſſimus, & qui ſanguinem ſuum pro hominibus fudit, & cõ percutiebatur, non comminabatur: vnde miniſtri altaris Chriſtum representantes, potius parati eſſe debent proprium ſanguinem fundere, quam aliorum; Sacerdos autem homicida magis representat interfectores Chriſti, quam ipſum Chriſtum, & proinde quæcunq; occiſio hominis, aut membri mutilatio, facientem conſtituit irre-

gularem, ob defectum manſuetudinis, quæ reperiri debet in Miniſtro Chriſtum representante; vt autem materia hæc, quæ copioſa eſt, & varias difficultates contructarius explicetur, dubia quædam proponenda, & ſoluenda ſunt. Quorum.

Primum dubium eſt. Quid requiratur ad hanc irregularitatem ſic in vniuerſum incurtendam? **Reſpondeo.** Ad eam incurtendam requiri, vt actu fiat hominis occiſio, vel membri mutilatio, ſeu abſciſſio: in hac enim materia quoad irregularitatem æquiparantur homicidium, & membri abſciſſio. Clem. vnica, de homic. & ibi glo. in verbo, mutilat. & gloſ. in cap. is qui, in princip. de homicid. libr. 6. de Alex. de Ales. part. 4. q. 24. membr. 5. art. 3. 5. 4. & cap. 1. de Cleric. pugnante in duello, cap. penult. de homicid. Palud. 4. diſt. 25. q. 3. art. 2. Concluſ. 1. Summa Piſan. verbo, homicidium, 4. 5. ſina. S. Anton. 3. part. tit. 29. cap. 2. in princip. Angel. verbo, Homicidium, 5. q. 3. Sylueſt. verbo, Homicidium, 5. q. 3. Tabiena, verbo irregularitas, 1. 8. Sexto. Sotus 4. diſt. 25. q. 1. art. 3. Concluſ. 4. Couarr. in Clem. Si furioſus, part. 3. in princip. num. 8. verſ. Deinde, de homicid. Quia cum anima omnia membra viuificet, in membro aliqua pars demitur vitæ, vt ait Sotus. vñ & mutilatio, ſeu quod idem eſt, abſciſſio membri, tanquam partiale homicidium conſetur, & vtraque ſiue occiſio hominis, ſiue membri abſciſſio, irregularem conſtituit. Dixi autem quod actu debet committi talis abſciſſio, vel occiſio. Quia ſi ſolamente fiat, non inducit irregularitatem quia lex promotionis factum requirit, 15. q. 1. cap. ſin. Tolerus lib. 1. cap. 27. Immo ſi quis percuſerit, & vulnerauerit, lacerauerit, ſanguinem effuderit, & denique quicquid perpetuus fuerit, niſi ſequatur mors, aut abſciſſio membri directè, vel in directè, huius ſpeciei irregularitatem nõ incurrit. Ratio eſt: quia irregularitas non incurritur niſi vbi in iure exprimitur, circa caſus verò prædictos nullum ius reperitur: Et contra verò ſi quis abſque vlla ſanguinis effuſione occidatur, vt ſi ſtrangulatione, vel dato veneno homo occidatur irregularis efficitur.

Secundum dubium eſt. Quid in iure intelligatur per mutilationem; An ſcilicet ſatis ſit ad ſtam irregularitatem debilitari membrum alterius ex vulnere, aut percuffione, aut incifione neruorum, ita vt reddatur ineptum membrum ad vſum ordinem? Ratio difficultatis eſt, quia paria videntur, non eſſe, & inutile eſſe, cap. 2. de tranſlat. epiſc. & facit lex ſina. & ibi gloſ. Caſ. 1. Flau. de Plag. ſicut paria ſunt vxori non habere maritum, vel habere inutilem; Et paria ſunt Eccleſiam non habere prelatum, & habere inutilem, d. cap. 2. de tranſ. Episcoporum. **Prima** opinio eſt inferentium ſufficere ad irregularitatem, ita debilitate membrum alterius. Sic Panorm. in c. cum illorum, num. 8. de ſent. excom. Angel. in verbo, Homicidium, 5. q. 5. Sylueſt. verbo, Homicidium, 3. q. 3. verſ. Tertium. Maiol. libr. 5. cap. 50. nu. 7. Iacob. de Graff. lib. 2. Decif. cap. 62. num. 3. hoc maxime, quando ita debilitatur, vt non poſſit commode tractare Sacramentum, qui omnes fundant ſe in Clem. Si furioſus, de homicid. vbi dicunt, *detruncare, & mutilare* poni tanquam diuerſa, quaſi detruncare ſit penitus abſcindere; Mutilare verò ſit membrum debilitare, ita vt impediatur eius vſus, & officium. **Secunda**, & verior opinio docet, non ſufficere hoc ad irregularitatem incurtendam, ſed per mutilationem in iure intelligi debere amputationem membri; quia membrum debilitatum non deſinit eſſe membrum, arg. cap. ſicut vrgeri, 1. q. 1. & quia licet membrum debilitatum ſit quaſi inutile quoad operationem, valet tamen ad decorem, & ornatum corporis: Et quia in penis inter pretatio, & ſtrictior facièda eſt, c. odia, de reg. iur. lib. 6. Mutilatio autem propriè, & ſtrictè ſumpta eſt amputatio membri. ex gloſ. in c. accusatiſ, in verbo, debilitatus, & ibi Panor. num. 3. vbi citat. Clem. 1. de homicid. & c. 1. Qui Clerici vel vouent. de accusat. & ſic hanc ſententiam tenet ipſemet Panorm. ſibi contrarius in c. De diacono, num. 9. Qui Clerici, vel vouent. & c. Porro, numero primo, de cleric. pugn. in duello. Gaſp. in diſt. capit. de Diacono. Felin. in cap. inter cetera, colum. 1. verſ. Aduerte quia hæc, de Reſcript. Calderin. Cardin. & Præpoſ. in d. c. De Diacono. Cardin. in Clem. Si furioſus, q. 31.

qu. 1. de homicid. Gonsal. à Villadiego. tract. de irregul.
ca. de percussore, colu. 1. Stephan. Aufret. in Capel. Tho.
Jolan. 207. Angelica, Homicidium, §. 5. Tabiena, ver-
bo, irregularitas, §. num. 27. §. vigesimo sexto, ante finem.
Sotus lib. 5. de iustic. & iure. qu. 2. artic. 1. Concluf. 3. Nau.
in Manual. cap. 27. num. 207. Couar. in Clem. Si furiosus.
part. 3. in princip. rele. num. 9. Henriquez lib. 14. ca. 8. §.
4. in fine. Sebast. Medice, part. 2. ut. 9. q. 34. & Cosmo Phi-
liarcho de officio Sacerd. part. 1. lib. 4. cap. 11. Toledo lib. 1.
cap. 27. §. Mutilari, versic. Secundo. Quod vero dicunt in
d. Clem. Si furiosus, & quam dixerit poni *truncare*, & *Mu-
tilare*, falsum omnino est, siquidem in codicibus nostris,
& cum correctione Gregor. XIII. impressis, non habentur
nisi hæc duo, *Mutilare*, & *occidere*. Cum igitur textus
requirit semper mortem, aut membri mutilationem, id
est abscissionem ad irregularitatem contrahendam, & ir-
regularitas non nisi in casibus a iure expressis incurritur,
dicendum est ex membri debilitatione irregularitatem nul-
lum effici.

7. *Tertium dubium est*, Quid dicendum sit de Regularilla,
quam aliqui in hac materia, & in hac irregularitate tra-
dunt, nimirum, An si quis percutiendo alterum faciat
capitulum irregularem, & sit ipse etiam irregularis? Quidam
docent hanc Regulam esse veram, quia percutiendo fa-
cere alteri inhabilem, perinde est, ac si membrum illi ab-
scinderet. Sic Bonifac. in d. Clem. 1. de homicid. colu. 6.
quæm refert Nauar. in Manual. cap. 27. num. 207. & fauet
Sylvest. verbo, Homicidium, §. quæst. 3. versic. Tertium,
ad finem. Maiol. lib. 1. cap. 2. numero 10. versic. Decima
nona. & lib. 5. cap. 50. numer. 4. & citat Guliel. de Laud. in
suo Sacramentali. Alphons. Viuald. tract. de irregul. num.
35. Alij tamen vt Nauar. cit. num. 207. & Henriquez lib.
14. cap. 8. §. 4. in fine, & colligitur ex doctrina præceden-
tis dubij, rectius docent non esse veram, quia per se restrin-
genda sunt per mutilationem, vt diximus, intellige-
dum amputationi membri; Vnde non sufficit ita debili-
tate membrum, vt sit inestrum ad vsu ordinum, neque
satis erit si alius ex percussione lædatur, vt notabilem de-
formitatem habeat in facie, vel alio membro corporis, ita
vt ob scandalum, ruit pudicem, aut horrorem promoue-
re ille non possit, dummodo non abscissum sit membrum.
Ad id etiam Nauar. quod generans filium ex Matrimo-
nium, facit alium irregularem. cap. 1. de filijs presb. &
tamen ipse ob hoc irregularis non est.

8. *Quartum dubium est*, An ad hanc irregularitatem con-
trahendam sufficiat mors, aut mutilatio hominis cuiuscum-
que, etiam Saraceni, vel Pagani, Banniti, vel excommunicati?
Respondet sufficere, sic Palud. 4. distin. 25. quæstio. 3.
art. 2. Concluf. 2. S. Anton. 3. part. tit. 29. de irregul. cap. 2.
§. Homicidium opere, & voluntate. Sylvest. verbo Ho-
micidium, §. quæst. 2. versic. Primum Nauar. in Manual. c.
27. num. 209. Sotus 4. distin. 25. q. 1. artic. 3. Concluf. 4.
& colligitur ex clericis, distin. 50. & cap. petito. de ho-
micid. Ioseph Angles in Florib. 4. sent. part. 1. qu. de Sa-
cram. ordinis, art. 4. Alphons. Viuald. Tract. de irregu. nu.
203. Cosinus Philarchus vbi supra, c. 11. & Sebast. Medice
question. 34. Tolet. lib. 1. in fine. Sacerd. cap. 27. versic.
Sine crimine. Immo sufficit, quod occidat foetum anima-
tum in vtero matris, qui si masculus est, solet animari in-
tra quadagesimum diem, si femina, intra diem octuagesi-
mum. Si vero dubius sit, an occiderit foetum, quando fuit
animatus, vel inanimatus, debet se habere tanquam irregu-
lari, quia in dubijs tutior pars est eligenda, & cum certu-
m sit, quod occiderit foetum, & dubium sit an fuerit anima-
tus, vel non tutior pars est putare foetum fuisse animatum.
Iuxta ea quæ tradunt Palud. 4. d. 25. quæst. 3. art. 2. Concl.
3. in fine. S. Anton. 3. part. tit. 29. cap. 2. §. Homicidium ope-
re Angelica, in verbo, dubium, num. 2. Sotus 4. dist. 25. q.
1. art. 3. Concluf. 4. Nau. in Manual. ca. 27. num. 192. Cou-
ar. in Clem. Si furiosus, part. prima, in princip. num. 3. de ho-
micid. & Henriquez lib. 14. c. 3. §. 4. Secus autem sentien-
dum est de eo, qui in uterum mutilauerit per indignatio-
nem, & mortuam in animam ex Palud. 4. distin. 25. quæst.
3. art. 2. Concluf. 1. & Nauar. in Manual. c. 27. num. 210. &
117. & Henriquez lib. 14. c. 12. §. 1. & Iacobo de Grass. lib.
1. cap. 62. num. 15. & Summa Corona Tract. de irregu.

7. talis enim irregularis non erit, cum non sit hominis occi-
sio, aut humani membri abscissio, quicquid Maiol. li. 5.
c. 20. n. 8. contrarium sine textu, aut ratione affirmaverit.
10. *Quintum dubium est*, An si quis antequam esset bap-
tizatus exercendo Iudicis officium occidit, vel mutilat, sit
irregularis? Quidam dicunt esse irregularem; existimant
enim homicidium absque peccato commissum ante ba-
ptismum efficere irregularem, nec irregularitatem hanc
tollit per baptismum; Sicut, & bigamia ante baptismum
contracta efficit irregularem, que tamen irregularitas per
baptismum non tollitur; Sicut etiam si quis ante bap-
tismum priuatus sit membro, vel si quis paganus fuit illegi-
time natus, sit irregularis, ergo cum irregularitas hæc con-
trahatur ex defectu lenitatis absque delicto, contrahitur
ante baptismum, nec baptismum tollitur; Secus autem dice-
ndum esse vult, vbi homicidium ex peccato accide-
rit tunc enim irregularem efficit, tollitur tamen irregula-
ritas illa simul cum peccato per baptismum. Sic gloss. in c.
si quis viduam, in verbo, post baptismum, vbi Archid. Do-
minic. & alij. dist. 50. & gloss. in cap. aliquando, in verbo,
ad Sacerdotium, dist. 51. & gloss. in cap. Deinde, in verbo,
inter peccata, dist. 26. & ibi Archid. & Præposit. Hostien.
Ioan. Andr. Ant. & Anchar. in c. Gaudemus, de duort.

Alij rectius docent, hanc irregularitatem non contra-
hi ante baptismum, Ratio est, quia nulla est irregularitas
nisi sic in iure expressa, cap. is qui de sentent. excommun.
lib. 6. iura vero quæ occidentibus, vel mutilantibus irregu-
laritatem imponunt, clare loquuntur de ijs, qui occidunt,
vel mutilant post baptismum, distin. 51. Calder. Panor. in
d. cap. Gaudemus, Innoc. in capit. presbiterum, de homicid.
Palud. 4. distin. 4. q. 1. Scot. 4. dist. 33. quæst. 2. §. de Se-
cundo Ioan. Muor. 4. d. 27. quæst. 6. Almain. 4. distin. 25.
quæst. 1. Hostien. in Summa, lib. 5. tit. de homicid. §. Qua
pena, numero 5. Summa Confess. lib. 2. tit. 1. qu. 21. S. An-
ton. 3. part. cap. 2. in fine. Sylvest. verbo, Homicidium, §. qu.
2. vers. primum. Angelica, verbo, Homicidium, §. in prin-
cip. Summa Pisanelle verb. Homicidium, §. 2. Tabiena
verbo, Homicidium, §. Sexto. Martinus Ledesm. 2. 4. q.
26. art. 2. tract. de irregu. pag. 364. Sotus distin. 16. qu. 2.
art. 3. Concluf. 3. vers. Tertius casus, 4. d. 25. q. 1. art. 3. Cō-
cluf. 4. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 209. Couar. in Cle.
Si furiosus, part. 1. §. 2. num. 5. de homicid. & Henriquez
lib. 14. ca. 3. §. 7. & cap. 17. §. 2. vt de bigamia irregularita-
te, supra dictum est, & Ioseph Angles in Florib. 4. Sent. p.
1. quæst. de Sacram. ordinis, art. 4. Cosm. Philarch. lib. 4. c.
11. Summa Corona tract. de irregu. nu. 7. Seb. Medices in
d. q. 34. Tolet. lib. 1. cap. 27.

11. *Sextum dubium est*, Quid intelligatur nomine membri,
quando in iure Canonicum ponitur irregularitas muti-
lanti, seu præcedenti alteri membrum? Quæstio hæc
cum vtilis sit, & maxime necessaria ad multorum intelli-
gentiam, quæ in hac materia de irregularitate tractantur,
diligenter explicanda est. Vbi ante omnia obseruandum
est, corpori humano concessa esse a natura varia genera
partium. Primi generis sunt, quæ tantum pertinent ad de-
corem, & ornatum corporis humani, vt sunt capilli capi-
tis mentum, barba. Secundi generis sunt, quæ non tantum
pertinent ad integritatem, & consistentiam totius integri,
verum etiam proprium, & distinctum officium, & opera-
tionem ab alijs habet in corpore humano, vt oculus, pes,
manus, auris, nasus, &c. Tertij generis sunt, quæ non solū
ad ornatum, & decorem corporis pertinent, sed etiam ad
eiusdem integritatem, & perfectionem spectant, ita ta-
men, vt non habeant propriam, & per se distinctam ope-
rationem ab alijs, sed cōiunctam, & accessoriam cum aliqua
parte præcipua, vt digiti pedis, & manus. His suppositis
concoris, & communis omnium opinio est, partes primi
generis non esse mēbra, vnde si quis alteri euelleret omnes
capilli capillos, vel barbam in totum, aut etiam dentes ali-
cui excuteret, non redderet irregularis; Sicut contra, in
eo consentiunt omnes, quod partes secundi generis sunt
mēbra, adeo, vt soleant uocari mēbra præcipua, & conse-
quenter qui alteri vnū oculū erueret, aut vnā aurē ampu-
taret, aut m. inū, vel pedem mutilaret, irregularis erit, quia
vt constat, quilibet oculis, aut quilibet auris distinctū per se
officium habet, sicut quilibet manus, aut quilibet pes.

Sola

Sola difficultas est de partibus tertij generis, an includantur nomine membri, ita vt abscindens digitum, dicatur mutilasse membrum, & irregularis sit. In qua re Caiet. 2. 2. q. 65. art. 1. & Sorus, lib. 5. de iustitia, & iure, q. 2. artic. 1. & 4. d. 25. q. 1. art. 3. Concluf. 4. & Palud. 4. d. 25. q. 3. art. 2. Conclu. 1. asserunt huiusmodi partes verè esse mèbra, & amputata vel præcisa inducere irregularitatem; & id probant: Primo, quia membrum iuxta communem sermonem idè est, quod pars, ex qua integratur totum corpus, huiusmodi autè sunt digiti, & mèbra accessoria. Secundo, quia membrum dicitur, quod habet proprium officium, per se distinctum in corpore humano: Digitus autem est huiusmodi: digitus enim depingimus, scribimus, & pulsamus instrumenta Musica, & notas Musices indicamus. Tertio, quia in his standum est iuri Canonico, in iure autem non solum numerantur inter mèbra, quæ habent actum, & officium distinctum ab alijs, sed etiam illa, quæ habent actum, & officium accessoriu, vt Eunuchi, cui testiculi abscissi sunt, in iure vt patet ex dist. 55. & titu. de corpore vitiatu sunt irregulares, ex defectu membrorum, & tamen partes illæ non habent proprium, & per se distinctum officium, sed accessorium.

12 *Alij*, vt Syluest. in verbis Homicidium, 3. qu. 5. versic. Quartum, Maiol. lib. 5. c. 50. num. 2. & Toletus libr. 1. instruct. Sacerd. cap. 27. Notab. 3. quam vis negent digitum esse membrum, & consequenter dicant mutilationem digitum non esse irregularem hoc tamen limitant; nisi quis mutilauerit illos digitos, quibus Eucharistia corréctatur: quia enim pollex, & index necessarii sunt ad debitum, & decens altaris ministerium, qui alicui pollicem, vel indicem abscinderet, irregularis redderetur. Ratio est quia cū in mutilatione tota culpa sit in mutilante; non autem in mutilato, quia hic patitur iniuriam, alter verò infert, minorque causa sufficit in mutilante ad incurrendam irregularitatem, quam in mutilato; Sicut mutilata parte necessaria ad debitum altaris ministerium, vt pollice, vel indice est irregularis; ita & mutilator pollicis, vel indicis irregularis erit.

13 *Alij* verò docent nullam ex partibus tertij generis esse membrum, neque simpliciter, neque in iure, in ordine ad irregularitatem; ideoque mutilantes alteri digitum docent non esse irregulares. Sic gloss. in c. 3. in principio, de homicid. lib. 6. & Card. in Clem. vnica, tit. de ord. Panorm. in cap. de Diacono, num. 10. Qui clerici vel vocunt, & in cap. cum illorum, num. 8. de sentent. excommunic. & Bartolin. l. 2. ff. de iudicijs publ. & in l. Non sunt liberi, ff. de statu homin. vbi concludit, quod stante Statuto, quod si quis amputauerit membrum aliquod, non habet locum, in amputante digitum. Bald. in l. Seruis, ff. de seruis fugitiuis, & in l. Reos, C. de accusat. colum. tertia, & in l. data opera, in 12. coll. C. Qui accusat. non passunt, versic. In corpore, Aristot. lib. 1. de part. animal. cap. 5. & lib. 4. Meteor. ca. vltim. & colligitur ex l. Idem Othilius, ff. de qua. edict. vbi clarè dicitur, quod habens amputatum vnum digitum, habet abscissam partem membri, non membrum, & in d. l. Non sunt liberi, ff. de statu homin. dicitur, quod habens plures solito digitos, non dicitur habere plura solito mèbra. Tabiena, verbo, irregularitas. 3. §. vigesimosexto. Felin. in ca. Ego N. de iur. iur. c. dnm. 2. & in cap. cum illorum, de sen. excommu. Angel. Homicidium, 5. nu. 6. Nau. in Manual. cap. 27. num. 206. vers. secundo dico Couar. in Clem. Si fu riosus, par. 3. in princ. num. 8. de homicid. vbi alios multos refert. Iacobus de Grass. lib. 2. cap. 62. num. 4. Cosinus Philarchus de officio Sacerd. par. 1. in 4. c. 11. Greg. de Valentia. to. 4. Disp. 7. q. 19. Pun. 3. §. 4. & Henriquez lib. 14. c. 8. §. 1. Qui omnes docent illam partem corporis propriè dici memb. si, quæ habet suum proprium, ac peculiarem actum ab alijs distinctum, vt sunt manus ad palpandum, pedes ad ambulandum, oculi ad videndum, aures ad audiendum, nares ad odorandum, lingua ad loquendum, & hoc ipsum insinuat Apostolus 1. Cor. 12. dicens, *Membra corporis non habere eundem actum.* & dat exemplum in oculo, & pede, & idem habet Rom. 12. & refertur in cap. singula, distin. 89. vt doctè, & latè tradit Michael Salon, in 2. a. S. Thom. quaest. 65. art. 3. Controuersia 4.

14 Et probari potest horum opinio; quia cum hoc ius generalis sit, restringi debet, & in proprio sensu interpretari, et vero vt præfati DD. testantur; digitus, & alia huiusmodi mèbra accessoria, quæ alijs mèbris inferuntur, vt digitis, qui inferuntur manibus, dentes qui inferuntur linguae, & ori, propriè mèbra non sunt; ideoque eorum abscissio irregularitatem non inducit, ob quam rationem ipsemet Sotus vbi supra, cum alijs quos superius enumeramus, docent, debilitatem alterius membrum non esse irregularem, quia cum irregularitas sit res pænalis, & imponatur mutilantibus, restringi debet ad id, quod est propriè mutillare, seu abscindere non autem ad debilitationem, & enervationem membri.

15 *Nec* valent quæ afferunt in contrarium: Nò enim quia in communi sermone, & abusu pars non nuncquàm membrum appellatur, ideo irregularis erit qui digitum abscidit, qui est pars manus; quia in pænalibus ita factenda est interpretatio, in significatione autem propriè digitus non est membrum, sed pars membri, vt notat Panor. in cap. cum illorum, num. 8. de sent. excom. vnde, abscindens digitum, non erit irregularis.

Differunt siquidem inter se plurimum pars, & membrum, & plus ad membrum, quàm ad partem requiritur: quicquid enim componit totum, est pars, membrum tamen verè, & propriè non erit, nisi sit pars habens officium proprium, & distinctum ab alijs. Neque valet argumentum secundum, siquidem depingere, scribere, & huiusmodi, est propriè officium manus, quæ quasi instrumentum coniuncto ad hæc præstanda vitur digitis. Immo etiam pars digiti indicat, & tamen Caietanus, & communis sententia DD. fatetur, ex abscissione partis digiti, non incurri hanc irregularitatem.

Similiter tertium soluitur; quia ex tali abscissione testiculorum incurrit irregularitas, non quia abscinditur membrum, sed quia ex culpa abscinduntur, quæ est alia species irregularitatis ab hæc, de qua nunc agimus, & quia in iure decretum est, vt abscindens sibi partem digiti, aut seipsum castrans, aut in abscissionem testiculorum consentiens, aut culpabiliter causam abscissionis præbens, sit irregularis, capit. qui partem, distin. 51. & capit. de corpore vitiatu, non sicut autem statutum est, vt qui abscidat alteri digitum, vel testiculos, irregularis sit, vnde, notè qui testiculis caret, quia iusta ex causa passus est illos abscindi irregularis erit, cum testiculi mèbra non sint, vt docent Nau. in Manual. cap. 27. num. 206. versic. secundo dico. Henriquez lib. 14. c. 8. nu. 1. & nos latius supra cap. 4. in Reg. 3. & 4. docuimus.

16 *Parti* ratione soluitur quæ a Syluestro, & Maiolo asseruntur; quamuis enim qui caret tribus digitis, verbigratias pollice, indice, & medio irregularis sit, ob maximam defectum eius partis, quæ necessaria est ad honeste, & decore celebrandum, non tamen inde consequens est, irregularitatem fore eum, qui tres digitos absciderit, ex Coua. & Fr. Mich. Salon, vbi supra, tum, quia intelligi verè & propriè mèbra non sunt; ita ut tantum irregularis illos constituit, qui membrum alteri abscidit, tum, quia qui illos abscidit, non habet eam deformitatem, nec defectum, ideoque irregularis ex hoc capite non erit, sicut mutilatus.

Nec hoc mirum esse debet, vt mutilatus maneat aliquando irregularis, mutilans verò non; Nam ipsum et Sotus, & Syluest. ac alij ferè omnes concedunt, eum, cuius manus debilitata est, & enervata, esse irregularem, cum tamen ille, qui debilitauit, & enervauit, si non abscidit, non sit irregularis. Etsuperius diximus; non effici statim irregularem, qui alteri irregularitatem reddidit, vt Nauar. in Manual. cap. 27. numero 207. & Henriquez lib. 14. cap. 8. §. 4. varijs exemplis probant, vt qui alium seprorsum testiculis, qui phlitis alium in amentiam vertit, qui faciem alterius notabiliter deformauit, qui filium illegitimum generauit, Sacerdos, qui bigamus matrimonio coniunctus, quo pro necessaria vitæ suæ defensione alterum mutilauit, quæ alterius pollicem abscidit.

17 *Hinc* infertur primo, non esse irregularem eum, qui in ricala alteri amputat; quamuis enim auris propriè mem-

...an sit, auricula tamen id est, cartilago illa, quæ est circa...

18 Inferius secundo, irregularem esse eum, qui mammillam...

De Variis modis occisionis, & mutilationis, & irregularitatibus inde provenientibus. Cap. XVI.

S V M M A R I V M.

- 1 Homicidium, quot, & quibus modis fieri possit, & solcat.
2 Baptismo omnis in decentia, & horror ex occisione, vel mutilatione in ista, vel iniusta, omnisque irregularitas inde procedens, abluatur.
3igna ad hereticos comburendos asserens quando irregularis est.
4 iudex proferens mortis, aut mutilationis sententiam, ac alij officiales, irregulares sunt.
5 Irregularitas ex sola animi intentione ad aliquem occidendum, non incurritur.
6 Minister mortis sententiam scribens, an, & quando secuta morte irregularis sit.
7 Accusator alicuius, secuta morte, aut mutilatione, irregularis.
8 Delatores delictorum, cum sint quasi accusatores privati, secuta morte, vel mutilatione irregularitatem incurruunt.
9 Testis sine sponte, sine ex iudicis præcepto coactus in causa sanguinis, irregularis efficitur.
10 Actor contra reum, advocatus, procurator, & sollicitator fiscalis, secuta morte, vel mutilatione sunt irregulares.
11 Imperator, & quivis alius Doctor consultus super facto contingenti, & in iudicium deducto, quando irregularis censendus.
12 Executor omnis vindictæ sanguinis, & alij ministri similes, irregulares sunt.

Quoniam Variis modis aliquem occidere, aut mutilare contingit, aliquando enim cooperando, aliquando...

culpabilem necessitatem vitæ defendendæ, irregularis est. Quæ Regula tam Laicis, quam Clericis convenit, & sic intelligenda est. Dixi post baptismum. Quia ut superius dictum est, baptismo abluatur in decetia, & horror ex occisione, vel mutilatione iusta, vel iniusta, & solis baptisati pœna hæc irregularitatis ex homicidio proveniens ab Ecclesia imponitur, ut ex cap. si quis viduam, distin. 70. conitat. Dixi Hominem ad includendum quemcumque hominem tam fidelem, quam infidelem, & ad excludendam mutilationem cadaveris, aut deformationem fetus nondum animati; vnde Minister iustitiæ, qui cadaver in frusta diuidit, & dilacerat, aut comburit, si nihil cooperatus est circa hominem vivum, non est irregularis, ex Navar. in Man. c. 17. nu. 210. & 217. & Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 1. Dixi in casu licito quia in illicito causatur irregularitas alterius speciei scilicet ex delicto, Dixi, aut causam propinquam præbet, quia non sufficit ad irregularitatem hanc incurrendam, quod quis sit causa remota mortis, aut mutilationis, qualis est, qui vendit, aut conficit gladium, aut funem, quibus per sententiam iudicis iugulatur, aut suspēditur reus. Angelica, verbo, Irregularitas, §. 20. vers. Quarta. Tabiena, eod. §. Tertio, vers. Quarta. vnde qui facit gladium, arma, sclopum, funes, vel huiusmodi, aut vendit ea arma, aut aconitum in genere, ad vsum ad quos sunt instrumenta, non est irregularis, quia est causa remota mortis, sicut nec irregularis esset, qui venderet bello etiam iam in dicto, aut donat ante prælium iustum, secus autem esset si in particulari videret, aut conficeret, ut reus occideretur, vel mutilaretur. vnde, qui dat, vendit, aut subministrat pugnantibus cæpto iam prælio arma offensiva, ut gladium, lanceam, sclopum, aut imminente tempore mutilationis, aut iugulationis autoritate publica, funes, aut gladium, quo reus suspenditur, & occiditur, venderet, irregularis est; Item qui ligna ministrat igni, quo quis vivus comburitur per sententiam iudicis damnatus irregularis est, quia verè hi omnes cooperantur propinque ad mortem. Sed si ligna illa non sunt cooperata ad combustionem eius, puta quia iam mortuus erat, quando ligna attulit, vel antequam accenderetur ignis in illa materia, non erit irregularis, ex Summa Confess. lib. 2. tit. 1. q. 24. & Palud. 4. d. 25. q. 3. art. 2. Conclus. 2. in fine. Felin. in cap. sicut dignum, §. Hi quoque, de homicid. Card. in Clem. Si futiosus, ad fin. de homicid. & Specul. tit. de dispensat. §. iuxta, nu. 45. Socin. in c. ad audientiam, nu. 62. de homicid. & S. Anton. 3. par. tit. 29. de Irreg. cap. 2. §. Homicidium opere, & Henriquez lib. 14. cap. 3. §. 8. & cap. 12. §. 4. Maiol. lib. 5. c. 48. §. 4. num. 5. Summa Astens. par. 2. lib. 6. tit. 14. art. 4. q. 4. Angelica, verbo, Irregularitas, 1. num. 18. Tabiena verbo, Irregularitas, 1. nu. 18. Tabiena verb. Irregularitas, 3. §. 23. Viuald. tract. de Irregul. num. 278. & num. 279. & Fr. Medina, lib. 1. Instruct. cap. 1. §. 10. qui asserit afferentem ligna & falces ad comburendos hæreticos non esse irregularem, si ligna ab alijs applicentur, quia videtur causa remota, nec agit ut minister iustitiæ, sed ob indulgentias, & zelum fidei, cuius oppositum verius & commune est, nisi excusetur, quia ignorat suis lignis fuisse cõbustum vivum, ut notat Henriquez lib. 14. c. 3. §. 8. in annot. in litera E. si autem de hoc dubitatur, melius est tenere certum, & se reputare irregularem, ex S. Ant. vbi supra, post Palud. 4. dist. 25. q. 3. art. 2. Concl. 3. in fine. vnde Maiolus, & Viualdus vbi supra addunt, viros illos religiofos, qui luminaria, & sacras imagines post damnatos deferunt, ut in mortis articulo eos ad salutem instruant, cavere debere, ne ex suis luminaribus ignem accendi concedant, vnde damnatus comburatur. Dixi vel citius fiant qui enim est causa non solum occisionis, aut mutilationis irregularis est, sed etiã qui est causa accelerandi mortem, aut mutilationem, ut si reo dicat, pone caput super lignum, seu cippum, (ob quod citius ponit, quàm alias poneret, & citius decollatur) vel ascende scalam. Item qui incitat, & rogat satellitem, ut acuat gladium, funes præparet, & aptè accommodet alia instrumenta, ut ita cum minori dolore mors acceleretur. Item qui tortorem monet, ut cito faciat, ut securim præparet, & semel & nõ sapius feriat, aut plura ligna igni admouet, quibus vivus hæreticus citius cõburitur, & denique

nique qui aliquid facit, aut dicit etiam ex pietate, unde acceleretur alicui mors, vel mutilatio; esto, quod omnino alias mori, aut mutilari debuit, est irregularis, ex S. Anton. 3. par. tit. 26 de irregul. capit. 5. §. Homicidium opere. Syluest. verbo, homicidium 3. quest. 2. vers. Tertium Taberna, verbo, irregularitas, 3. num. 14. §. Decimo tertio. Nau. in Manuali, capit. 27. num. 217. versicul. Decimo Tertio, & Martin. Ledesm. 1. 2. quest. 26. art. 2. tract. de irreg. pag. 364. colum. 2. in fine. Simon Maiol. lib. 2. capit. 10. num. 3. & lib. 5. capit. 48. §. 4. numer. 3. & Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 3. vbi in annot. litera H. addit, quod si Religiosus obtinuit a Iudice, vt citius terminaret licem criminalem, fit irregularis. Dixi extra necessitatem vitæ tuenda, quia hæc ab irregularitate excusat, vt infra dicemus, Ex qua Regula sic declarata, multa inferuntur.

4. Primo Inferitur, Iudicem proferentem sententiam mortis, vel mutilationis, nec non assessorem, esse irregularem, pater: quia hi sunt causa propinqua homicidij, vel abfissionis membri, & maxime Iudex qui velut prima, & præcipua causa est, quæ imperio suo mouet, & compellit alios, & sponte suscepit officium, cui annexa est obligatio etiam iurata occidendi cum opus est, & cuius intentio est tollere malefactores de Repub. tanquam medium per se ordinatum ad pacem Reipub. c. Si quis viduam, & ibi gloss. in verbo. Si quis, c. Sepe princeps, & c. His a quibus, 2. q. 8. & capit. Clerici, & cap. sententiam sanguinis, Ne Clerici vel Monachi. Host. in Summa, lib. 5. de homicid. §. Quæ pœna, nume. 5. Summa Confess. lib. 3. tit. 1. quest. 21. Summa Astenfis, par. 2. lib. 6. tit. 14. art. 4. Syluest. verbo Homicidium, 3. q. 2. versic. primum. S. Anton. 3. par. tit. 29. c. 2. §. 1. in fine. Angelica, verbo, Homicidium, 5. in princip. Martin. Ledesm. 2. 4. q. 26. art. 2. tract. de irregul. pag. 364. colum. 3. Nau. in Manual. capit. 27. num. 212. Simon Maiol. lib. 2. c. 6. num. 3. Ioseph Angles in Florib. 4. Sent. questio. de Sacram. ordinis, art. 4. Iacobus de Graff. lib. 2. c. 27. num. 18, 19. & seq. Summa Corona, tract. de irregul. num. 7. Vitald. tit. eod. num. 231. & num. 303. Seb. Medic. in Summa par. 2. tit. 9. q. 34. Cosmus Philarchus par. 1. lib. 4. c. 1. §. 2. Toletus lib. 1. instruct. Sacerd. capit. 27. Henriquez lib. 14. c. 12. §. 2. & est communis sententia. Idem de assessore qui dictauit sententiam, & quolibet alio Ministro qui sententiam exequitur, aut sententia formâ extendit, aut extensam legens in iudicio, Notarius item sententiam scribens, aut qui signat scriptam a famulo, & suo sigillo facit authenticam, aut sententiam pronunciat, aut testimonia testium scribit, aut legit quando publicantur pro tali occasione, aut mutilatione irregularis est, & etiam alij omnes qui informant iudicem de causa, vel processu secuta morte vel mutilatione, sunt enim hi omnes cooperatores iudicij; Socus autem morte, aut mutilatione non secuta irregularis sunt, Host. & Socin. in c. ad audiendam, memb. 4. versic. Secundo queritur, de homicid. Maiol. lib. 2. c. 6. num. 6. & 8. Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 2. nec ulla est de his dubitatio.

5. Dubium, tamen est. An predicti ex sola officij assumptione hanc irregularitatem incurant, te nondum sortita effectum, nec dum iudicio pronunciat. Quidam affirmant quod sic Spec. tit. de dispensat. §. iuxta, versic. Sed quid de Iudice Summa Astenfis, par. 2. lib. 6. tit. 14. artic. 4. q. 3. S. Anton. 3. par. tit. 29. c. 2. §. 1. in fine. Summa Confess. de homicid. q. 23. lib. 2. tit. 1. Maiol. lib. 2. c. 6. num. 3. vbi id expresse docet de Iudice, & numer. 4. vbi id docet de Tabellione, additque quod ex ipsa officij assumptione est sola dispensatio Episcopalis, id quod etiam docet S. Anton. cit. secuta vero morte, & mutilatione est Papalis. Alij tamen vt Host. in c. Significasti, 2. de Homicid. & Socin. in capit. sententiam, Ne clerici vel Monachi. membro 4. q. 4. Hu. cap. si quis post, distin. 51. Nau. in Man. c. 27. num. 211. in fine fauet, & expresse Henriquez lib. 14. c. 12. §. 1. negant, & hoc est verius, quia communis opinio DD. est, irregularitatem non incurri ex sola animi intentione, sed ex solo actuali homicidio, & mutilatione; vnde, qui tentauit occidere hominem, aut infixit lethale vulnus, a quo tamen est per miraculum sanatus est, irregularis non erit, vt Sotus lib. 5. de iust. q. 1. art. 9. ante medium. Fr. Medina lib. 1. in-

struc. c. 1. §. 10. Henriquez lib. 14. c. 5. §. 6. & §. 8. & Malin. Salon. 2. 2. in q. 64. art. 8. Controu. 1. Conclus. 1. testatur. Dubium aliud est, An quicumque minister scribens sententiam mortis, aut mutilationis sit irregularis, secuta morte, aut mutilatione? Respondeo, Si talis scribit, aut transcribit, sententiam tanquam officialis iustitiæ, (quamuis Notarius non sit) aut dicat literas, quibus iubetur fieri deformatio, irregularis erit, sicut & priuatus vir, qui mandante priuato Domino literas scribit pro mortis, aut mutilationis sententiæ, irregularis est, morte secuta, vel mutilatione. Qui vero famulus scribendo non insuit tanquam causa moralis mortis aut mutilationis, licet materialiter, & per accidens transcribit dicta tam a iudice, assessore, vel Notario sententiam, aut qui iussu protulit Processum notarij, aut attulit equum iudici associato reum mortis, irregularis non est. Summa Astenf. par. 2. lib. 6. tit. 14. art. 4. S. Anton. 3. par. tit. 29. c. 2. ante si. Henriquez lib. 14. c. 12. §. 1. Sicut minister vitarum qui facit contraclum, & scribit rationem dati & accepti, obnoxius est restitutioni: si solum scribat in libro rationem dati & accepti, sine eo quod faciat contractum, sed solum per accidens numerat pecuniam; talis enim non insuit moraliter in damno iniustum alterius, vt teneatur restitutionis, nec de tali ministro conqueritur mutuatorius læsus, ex Palud. 4. distin. 15. qu. 2. artic. 5. versic. De seruente Adrian. in 4. tract. de restit. qu. 1. §. sed quid si bona fide. & Henriquez lib. 14. c. 12. §. 2. in annot. litera O.

Secundo Inferitur, accusatorem alicuius, secuta morte, aut mutilatione, irregularem esse, quia cooperatores est ipsius iudicij, c. sententiam, & c. Clerici. Ne Clerici vel Monachi. Socin. in d. c. sententiam. Specul. tit. de dispensat. §. iuxta. Nau. in Manual. c. 27. num. 212. Martin. Ledesm. 2. 4. q. 26. art. 2. tract. de irregul. pag. 364. colum. 3. Couat. in Clemen. Si furiosus, par. 2. §. 5. num. 1. de homicid. Maiol. lib. 2. c. 7. num. 4. & Henriquez lib. 14. capit. 12. §. 8. & communis opin. DD. si enim Iudex, vt dictum est, irregularis est, qui cogitur punire nocentem, & iustitiam administrare, a fortiori accusator irregularis erit, etiam in casu, quo accusatio meritoria sit, & publica puniō.

8. Item delatores delictorum, cum sint quasi quidam accusatores priuati, irregulares sunt morte, aut mutilatione secuta, vt si quis vitio deferat adulterium vxoris, ob quod sequitur occisio, aut mutilatio, ex Maiolo lib. 5. ca. 48. §. 1. num. 7. & Henriquez lib. 14. c. 12. §. 8. & facit cap. sicut. §. Qui vero, de homicid. Secus tamen si ex lenitate, aut vulgi loquacitate retulit rumorem, nec putauit, aut intendit ideo inferendam mortem, vt iidem auctores vbi supra tradunt. Sicut nec irregulares erunt delatores delictorum, quæ facta non sunt, sed vt futura metus subest, eo animo, vt Magistratus delicto faciendo obuiet, & non vt de eo supplicium sumat, ex Maiol. lib. 2. c. 7. num. 4. Neque irregularis est delator, qui detulit ad iudicem crimen, quod non meretur occisionem, aut mutilationem, etsi postea laudex se delatum iniuste, aut alia de causa aliunde ad eum delata mutilet, aut occidat, modo non teneretur illud credere probabiliter euenturum ex Rich. 4. dist. 25. ar. 5. q. 1. ad quintum, & Nau. in Manu. cap. 27. num. 214. quia non dat causam propinquam aut sufficientem talis occisioni. Si quidem in hoc casu mutilatio, aut mors illa non provenit ex illa delatione, sed aliunde, in hac autem materia non satis est ista aliunde consequi, sed quod ex tali causa sequatur, id est; ex tali causa data; quo fit vt si quis caput sit a iudice, & statim occidatur ab alio quam a iudice, vel Iudice sed aliam ob causam, ita vt non fuerit alter mortis ex dicto iudicis, tunc Iudex non erit irregularis ex occasione facta ab alio, nec hic delator, si a iudice alia de causa mutiletur.

9. Tertio Inferitur, Testem siue sponte, siue ex iudicis precepto coactum in causa sanguinis esse irregularem; quia est principalis cooperatores, cum super eius testimonio sententia firmetur, vnde dicto suo insuit in mortem, & hoc etiam si sint multi testes, quia ab vnoquoque illorum pendet veritas totius iudicij, & sententiæ, arg. c. sent. Ne clerici vel Monachi. Spec. tit. de dispensat. §. iuxta, versic. item Henriquez, & Socin. in d. c. sententiam, memb. 4. ver. Secundo que-

- 2 Occidere licet iniustum inuasorem cum moderamine inculpatæ tutelæ, etiamsi inuasor talis in peccato mortali sit moriturus.
- 3 Occidere licet iniustum inuasorem cum moderamine inculpatæ tutelæ, ut se defendat, ne membrum aliquod sibi abscindatur.
- 4 Occidere licet sine incurfu irregularitatis inuasorem iniustum, ne graue vulnus ab eo recipiat.
- 5 Defensio sui cum moderamine inculpatæ tutelæ, tam Clericis, quam laicis, iure naturæ competit.
- 6 Occidere licet innocentem, ne quis ab eo iniuste occidatur vel mutiletur.
- 7 Moderamen inculpatæ tutelæ quidnam sit, & quando tale censendum.
- 8 Aggressorem præuenire, an verò expectare teneat primum ictum ad hoc, ne excedat modum.
- 9 Clementina, [Si furiosus, de homicid.] an nouum ius condat, vel solum antiquum declarat.
- 10 Clementina, [Si furiosus, de homicid.] an reuocata, vel mutata sit per Concilium Tridentinum.
- 11 Occidens inuasorem, ut vitam suam defendat, in casu, quo satis esset eum vulnerare, irregularis est.
- 12 Occidens inuasorem cum moderamine inculpatæ tutelæ ad sui defensionem, etiamsi id faciat ex odio, irregularis non est.
- 13 Occidens parantem sibi insidias, ut eum interficiat, irregularis non est.
- 14 Defendens se ab inuasore, si vocet socium, ut ipsum inuet, & socius inuasorem occidit, primus ille non sit irregularis.
- 15 Occidens inuasorem fugientem irregularis est.
- 16 Occidens inuasorem, quando mortem, aut membri abscissionem fugiendo euadere possit, irregularis est.
- 17 Clericis, religiosis, & infimæ sortis hominibus, fuga ignominiosa non est.
- 18 Occidens inuasorem ad vitam suam defendendam irregularis non est, etiamsi sua culpa se in hanc necessitatem ingesserit.
- 19 Adulterium ex sua natura ad homicidium adulteri non ordinatur.
- 20 Adulter, quando irregularis efficiatur, si exinde mors, aut mutilatio sequatur.
- 21 Occidens, aut mutilans aggressorem patris, fratris, aut alterius consanguinei, aliter mortem eius vitare non valens, irregularis non est.
- 22 Occidens, aut mutilans aliquem ob bonoris, aut bonorum suorum defensionem, an sit irregularis.
- 23 Honorem, aut famam suam defendendo cum alterius occisione, quando irregularis efficiatur.
- 24 Vita proximi, quando rebus temporalibus proximi præponenda sit.
- 25 Raptorem bonorum suorum cum moderamine inculpatæ tutelæ, quando occidere liceat.
- 26 Occidens furem nocturnum, an & quando reus homicidij censeatur.
- 27 Occidere hominem ad recuperanda bona sua, quando inuasor aliter capi nequeat, an licitum sit.
- 28 Monacho infamia non est ab hoste fugere.
- 29 Homicidium, aut mutilatio ab homine carente usu rationis facta irregularitatem non inducit.
- 30 Infantia quousque durare censetur.
- 31 Doli capax qui non est, occidendo hominem, irregularis non efficitur.
- 32 Furiosus, hominem occidendo, irregularis non est.
- 33 Dormiens, hominem occidendo, irregularitatem non incurrit.

- 34 Ebrius, hominem in ebrietate occidens, irregularis non est.
- 35 Ebrius culpa sua, & voluntariè factus, an & quando hominem occidendo, irregularitatem incurrit.
- 36 Actus in somno contingens peccatum est eo modo, quo actus exterior in executione peccatum iudicari solet.
- 37 Imaginatio in vigilia, cum omnino certa non sit, raro culpa propinqua, & efficax homicidij in somno facti esse censetur.

A Nequam dubia proponamus, præmittenda sunt nonnulla, quæ ad rem hanc cognitu necessaria sunt. Quorum

Primum est, Certum esse ex Clem. si furiosus, de homicid. non incurri irregularitatem, si quis occidat, vel mulet defendendo vitam suam ab iniusto inuasore, cum moderamine inculpatæ tutelæ, & communis est omnium recentiorum sententia, Nauar. in Manual. cap. 27. num. 211. Couarr. in Clem. si furiosus, part. 3. §. vnico, num. 1. de homicid. Soti, lib. 5. de iustit. q. 1. art. 8. & 4. dist. 16. q. 2. art. 1. vers. Duæ priores Caiet. in 2. 2. q. 64. art. 7. Frat. Michaelis Salon, in 2. 2. qu. 64. art. 8. Controuersia 2. in princip. Petr. Nauar. de restitut. tomo 1. cap. 3. num. 364. Frat. Medin. libr. 1. Instruct. Confess. cap. 11. §. 10. Maior. lib. 5. cap. 48. in princip. num. 6. Ioseph. Angles in Florib. 4. Sent. quest. de Sacram. ordinis, art. 4. Iacobus de Grassi. lib. 2. ca. 65. num. 1. Henriquez lib. 14. cap. 10. §. 2. Martin. Ledesm. 2. 4. quest. 26. art. 2. tract. de Irreg. pag. 364. colum. 3. Syluest. verbo, Homicidium, 3. q. 4. & in verbo, Bellum, 2. q. 6. Cuius ratio est: quia ius naturale hoc dicit, ut quisquis potius vitam propriam, quam vitam proximi tueatur, id quod certum est, quando aliter vitam suam tutari non possit, quam proximum occidendo, vnde in l. ff. de iustit. & iure, §. vim, dicitur, vim vi repellere licet, & cap. 3. de sentent. et commun. & iis qui aggressorem, & iis qui percussorem, C. de sicarijs. Id quod eleganter Cicero in orat. pro Milone his verbis expressit. *Est, inquit, hæc Iudices non scripta, sed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex natura ipsa arripimus, hausimus, expressimus: ad quam non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus, ut si vna nostram aliquas insidias, si in vim, in tela aut latronum aut inimicorum incidisset, omnis honesta ratio esset expedienda salutis. Silent enim inter arma leges, nec se spectari iubent, cum ei, qui spectare velit, ante iniusta pena luenda sit, quam iniusta repetenda.* Hactenus Cicero.

Quod dictum procedit primo, etiamsi sic se defendens sciat iniustum inuasorem esse in peccato mortali, & in eo moriturum, ut tradunt Maior. 4. dist. 15. q. 20. Soti lib. 5. de iustit. qu. 1. art. 8. Couarr. in Clem. si furiosus, part. 3. §. vnico, numer. 1. de homicid. Petr. Nauar. tom. 1. lib. 3. de Restit. nu. 333. Quicquid Gerson in tract. de Eucharistia. Abulens. super Matth. c. 5. q. 109. & Gonsaluis à Villadiego, tract. de Irreg. cap. de percussore, velint in hoc casu non licere inuasorem occidere pro vita propria tuenda, eo ducti argumento, quia vnusquisque tenetur vitam spiritualem proximi propriam temporali anteferre: cum ergo aggressor periclitetur in vita spirituali, & æterna damnatione, si in tali statu occidatur, lege, & ordine charitatis tenetur aggressor permittere se occidi, nec aggressorem occidere possit, cum in extrema necessitate anima constitutus sit. Quæ ratio facile diluitur: Tunc enim vitam tenetur pro spirituali vitam proximi ponere, quando ipse est in extrema necessitate spirituali, ut si videam mulierem volentem recedere à fornicario non posse, nisi me opem illi fererem, aut sciam aliquem decipi ab hæretico, nec posse illum ab ea deceptione liberari, nisi meam doctrinam, tunc tenetur cum periculo vitæ mulierem illam iuuare, ut recedat à fornicario, & simplicem illum docere, ne ab hæretico decipiatur: In casu autem nostro aggressor ille non est in extrema necessitate spirituali absolute, sed voluntariè, & ex malitia sua, deficiente do. n. ab aggressionem, quod est in facultate eius, cessabit omnino illa necessitas, id è non tenetur cum periculo vitæ

vite mee, vitam eius saluare, & illi non mihi imputabi-
tur peccatum & mors, non solum corporis, sed etiam ani-
mæ, si non conteratur, aut ab aggressore ex malicia pro-
pria desistere a iuribus. Sic Caret. in 2. 2. quæst. 64. art. 7. So-
tius lib. 3. de iustit. quæst. 1. art. 8. vers. laborat Civitas. Petr.
Nau. de Restitut. tom. 1. lib. 2. cap. 3. num. 335. & Mich.
Salon. in d. q. 64. art. 7. Controversia 1. Conclus. 3. ad 2. A l-
de, quod etiam impetitus non est de sua gratia certus, &
ita non tenetur se in discrimen conijcere.

Secundo procedit, quando non solum alium occidit ad
necessariam vite propriæ defensionem, sed etiam, vt se
defendat, ne aliquod membrum sibi abscindatur, neque
enim in hoc casu occidendo inuafor est irregularis erit. Sic
Cardin. quem refert, ac sequitur Conar. in Clem. Si furio-
sus, par. 3. §. vnic. num. 2. de homicid. Syluest. verbo; Ho-
micidium, par. 3. §. vnic. num. 4. vers. prim. in Rosella. Homicidium
4. num. 1. Nauar. in Man. cap. 27. nu. 211. & Petr. Nauar.
tom. 1. lib. 2. cap. 3. de Restitut. num. 347. §. Quæst. & nu.
368. Alphons. Viuald. tract. de Irregul. num. 224. Mich. Sa-
lon. in 2. 2. quæst. 64. artic. 8. Controversia, 2. Concl. 1. &
Henriquez l. 1. c. 10. §. 2. & §. 3. quicquid Lupus in Clem.
Si furiosus, quem sequitur & refert Matol. lib. 5. cap. 48.
in principio, num. 7. & Gonzalus a Villa diego tract. de Ir-
reg. cap. de percussore colum. 14. falsò putent eum in hoc
casu fore irregularem. Ratio autem pro nostra opinione
est, quia, vt diximus, mors, & mutilatio membri æquipol-
lent, & ius naturale hoc dicere videtur; Cum enim sepe
ex membri abscissi non sequatur mors, licet enim erit inuafor-
em occidere, ne membrum sibi amputetur. Hoc autem,
quod diximus, intelligitur, dummodò non excedat mode-
ramen inculpate tutelæ, si enim excederet, tunc erit irre-
gularis, cum talis defensio esset culpabilis, arg. l. r. C. Vnde
vi, de cap. vt famæ, §. vlt. de sentent. excomm. in. & cap. si-
gnificasti, 2. vbi glo. & DD. de homicid. & præfati aucto-
res tradunt, & colligitur ex Cleme. Si furiosus, de homic.
vbi dicitur Mortem aliter vitare non valens, vnde qui occi-
deret percussorē ab eo fugientem, est irregularis, id quod
etiam tradit gloss. in cap. si perfidens, in verbo legibus,
de homicid. quia talis excedit moderamen inculpate tu-
telæ.

Tertio procedit, quando quis occidit inuaforem, ne re-
cipiat ab eo graue vulnus, vel deformitatem, vt enim Mich. Sa-
lon. in 2. 2. quæst. 64. art. 8. Controu. 2. Conclus. 1. & alij re-
centiores, & docti existimant, non erit in hoc casu irregu-
laris; Quia sic se defendens verè vitam tueri dicitur, cum
omnia hæc ad vite consistentiam pertineant, vt constat;
& tenet Alph. Viuald. vbi supra, nu. 226.

Quarto procedit non solum in laicis, sed etiam in Cleri-
cis, & Religiosis, ex Petro Nauar. tom. 1. de restitut. libr.
2. cap. 3. numer. 245. §. secundo, & Mich. Salon. in 2. 2. quæ-
st. 64. art. 7. Controversia 1. Conclus. 2. §. Tertio. & Panorm.
in cap. 2. num. 2. de vita & honest. Cleric. iacob. de Grass.
lib. 2. cap. 65. num. 9. Quia priuilegio naturali propriæ de-
fensionis, & vim repellendi omnes homines gaudent,
cuiuscumque status, & ordinis sunt, nec eo aliqua lege hu-
mana expropriantur, vnde & laico contra Clericum, & Cle-
rico contra laicum licita est defensio sui; Neque exinde
excommunicatio vlla incurritur, nec vlla irregularitas.

Quinto procedit etiam in inuafore innocente, ita scilicet,
vt hauriam sit occidere innocentem, si me inuadat: vt si
puer, aut freneticus, vel amens, vel dormiens, me occi-
sus est, nec aliter saluus esse possum, nisi occidendo ipsum
occidens non ero irregularis, vim enim illam repellere li-
ces, est non sit iniuste illata. In pari enim causa innocen-
tiam, mihi magis teneor, sic Cordub. l. 1. r. qq. q. 3. sub 4. ra-
tione 2. opinionis, vers. sed vt semel appellans illum iniu-
stam inuaforem ex parte cause, licet non ex parte subie-
cti inuadens. Inuadens enim in hoc casu non peccat, nec
est iniustus, ac causa iniusta est; sine causa enim sum occi-
dendus, idem colligitur ex Sorol. lib. 5. de iust. quæst. 1. art.
7. in fine corp. & Petro Nau. tom. 1. de Rest. lib. 2. ca. 3. nu.
347. §. vltimo colligo.

Secundum quod præmittendum est, pertinet ad modera-
men inculpate tutelæ; requiritur enim, vt defensio sit in
culpata; sicut enim qui alium occidit, aut mutilat ad ne-

cessariam sui corporis defensionem, quando aliter vitare
illa non possit, neque peccat, neque irregularis est, vt dixi-
mus, ex Clem. Si furiosus, de homicid. & capit. 1. de homici-
cid. vbi Panormita. numer. 4. ita qui non ex proposito, sed
ad necessariam sui defensionem hominem interficit, non
seruato moderamine inculpate tutelæ, & homicida est, &
irregularis, ex Panorm. in colim. 1. nu. 19. & Innoc. ibi. de
restitut. spoliat. & in c. significasti, 2. num. 5. & numer. 9. de
homicid. vbi docet multa attendenda esse, vt defensio di-
catur inculpata.

Primo, tempus, scilicet, vt faciat incontinenti, id est, vt
occidat, aut mutilatio aggressoris fiat in ipso actu aggres-
sionis, & defensionis, & non postea interueniente aliquo
intervallo, & postquam cessauit aggressio, vt habetur in
d. ca. significasti, 2. de homicid. & Alexand. lib. 1. conf. 76.
109. & 119. & Mich. Salon. 2. 2. quæst. 64. art. 7. Controu.
1. Conclus. 3. Quod intelligitur, nisi timeretur secunda per-
cussio, quia tunc esset defensio percussionis. Vnde si aggres-
sus sentiens se deficere viribus, desistat, vel fugiat, vel du-
rante rixa dicat quacumque de causa vt desistat nec se vel-
le amplius rixari, non potest tunc aggressus illum occide-
re, quia cessauit iam violentia, nec est tunc necessitas talis
occisio ad propriam defensionem, nec eum occidere po-
test propter illatam violentiam, quia hoc iam non est de-
fensio, quæ licet, sed punitio, quæ ad solum iudicem spe-
ctat.

Secundo, fieri debet causa defensionis, & non animo vl-
ciscendi, vnde, si poterit impedire ictum alterius, & non
impediuit immo percussit lethaliter, excessit fines meræ
defensionis necessariae.

Tertio considerandus est animus aggressoris, in qua re
attendi debent circumstantiæ, vt qualitas armorum, &
statu; vtriuque; Si enim vnus fortis aggreditur fortiori
cum pagano non debet fortis resistere cum gladio, ex
quo potest sine eo repellere iniuriam. Item si veniebat cū
baculo & iste potens erat resistere cum baculo, non debet
capere ensẽ.

Quarto ait tunc seruati moderamen, quando id sit quo
omni inuafore repelli non poterat: Non enim alicui impu-
tatur, quod facit, si aliter defendere se non poterat, & in-
iuriam repellere, arg. l. sciendum, §. qui cū aliter, ff. ad leg.
Aquil. & Bart. in l. r. C. vnde vi. Et tandem concludit dari
non posse certam Regulam, quando quis steret in me-
ris finibus defensionis, aut excederit modum, sed hoc re-
linquendum est arbitrio iudicis prudentis habita ratione
qualitatis personarum, actuum, & verisimilis periculi im-
minentis.

Sola difficultas est, An possim aggressorem meum præue-
nire, an verò expectare debeam primum ictum, ad hoc
ne excedam modum? Tenet Mich. Salon. in 2. 2. quæst. 64.
art. 7. Controu. 1. Conclus. 3. vers. secunda conditio, ex-
presse docet præuenientem, & homicidam, & irregularem
esse, cum talis occisio non sit verè defensio, & propulsio
iniuriæ, sed præuentio, quæ non conceditur. Alij tamen, vt
Panorm. in colim. 1. in fine, de restit. spoliat. & gloss. in l.
si ex plagijs, §. tabernarius, ff. ad l. Aquil. & Bar. ibidem &
Sotus lib. 5. de iust. quæst. 1. artic. 8. vers. At verò. Nauar.
in Man. cap. 15. num. 3. & Petr. Nau. lib. 2. de restitut. cap.
3. num. 348. & 349. & Henriquez lib. 14. cap. 10. §. 4. Iaco-
bus de Grass. lib. 2. cap. 65. num. 6. & 7. Alphons. Viuald.
tract. de Irreg. num. 215. docent posse prius percutere, &
asserunt exemplum de muliere, quæ inuenit pugionem
sub puluinaribus, vt a marito dormiens occidatur; & hoc,
quia forte postea non erit locus defensionis; In hoc enim
casu censetur quis potius repellere iniuriam, quàm infer-
re; Quorum opinio mihi etiam verior videtur, quoties ve-
risimilia præcedunt indicia, & actus manifesti, quod ille
intendit offondere & alter nisi præueniendo se defende-
re postea probabiliter non posse putat. Id quod prudenti-
æ & arbitrio boni viri, habita ratione circumstantiarum,
relinquo His præmissis.

Dubium primum sit, An Clemetina Si furiosus, de homi-
cid. condonat nouum ius, an solum declarat antiquum,
quod est dicere; An priusquam Clementina hæc edi-
ta sit, irregularitas incurtebatur, si quis occideret, vel

mutilaret inuaforem ob vitæ propriæ defenſionem?

Prima opinio eſt dicentium nouum ius condidiſſe, & ita ante eam incurriſſe irregularitatem in hoc caſu; Sic S. Thom. 2. 2. quaſt. 64. art. 7. ad 3. Palud. 4. diſt. 25. q. 3. artic. 2. Concluſ. 3. Alexander de Ales. in Summa, part. 3. quaſt. 34. memb. 2. art. 2. §. 2. Summa Confeſſ. lib. 2. tit. 1. qu. 12. & 21. ſenſiſſe videntur, cum dicant irregularem eſſe, qui occidit ob vitæ propriæ conſeruationem cum moderamine inculpate tutelæ, & Richard. 3. diſt. 37. art. 3. quaſt. 2. ad ſecundum, & expreſſe Caiet. in d. quaſt. 64. art. 7. in fine. & Mich. Salon; ibi, quaſt. 64. articulo. 8. Controuerſia 2. Concluſ. 1. qui duo dicunt S. Thomam vbi ſuprà, nunquã dicere voluiſſe Clericum occidentem aliquem etiam in ſui defenſionem eſſe irregularem, ſi ſuo tempore extiſſet illa Clementina, aut ius illos excipiens. Idem tenent Marr. Ledefin. 2. 4. q. 26. art. 2. tract. de Irreg. pag. 364. Colum. 3. & fauet Sotus lib. 5. de juſt. quaſt. 1. art. 8. ad 3. Maio. lib. 5. c. 48. in princip. nu. 6. & citat Specul. tit. de diſpenſ. §. iuxta, verſ. Circa homicidium.

Secunda opinio eſt aſſerentium declarari tantum ius antiquum, non autem ius nouum condidiſſe, & conſequenter ante eam, nullam irregularitatem ob huiusmodi occiſionem, vel mutilationem contractam fuiſſe. Panorm. in cap. Sicut dignum, numer. 14. de homicid. & Sotus vbi ſuprà, ſatis in hanc ſententiam inclinans, & expreſſe Nauar. in Manu. cap. 27. nume. 211. Petr. Nauar. lib. 2. de reſtitur. capit. 3. numer. 365. & Henriquez lib. 14. cap. 10. §. 2. & hec opinio videtur verior quia Clementina, ſi furioſus, ſi miſer loquitur de eo, qui ſe defendit ab inuafore, atque loquitur de amente, infante & dormiente. Sed iſti ante hanc Clementinam, non incurrebant irregularitatem, ergo nec ſe defendens ab inuafore. Et quia Clementina, nõ dicit, *Statuimus*, ſed *Conſemus*, & facit gloſ. ibi, in verbo, idem, vbi ait Barth. Brix. & Hoſt. & Clemente in IV. & Curiam ſic tenuiſſe. Item, quia huiusmodi defenſio eſt de iure nature, vt diximus, vnde non eſt dicendum ius nouum cõditum fuiſſe. Item, quia irregularitas, ex omnium DD. ſententia, non incurritur niſi in iure expreſſum ſit; nullo autem iure antiquo reperitur, irregularitatem eſſe, qui ad propriæ perſonæ defenſionem occidit. Sed & iura, quæ pro ſententia S. Thomæ & aliorum aſſeruntur, vt cap. De his Clericis, 1. & 2. diſt. 50. intelligenda ſunt, quando non eſt ſeruatum moderamen inculpate tutelæ, ſed abſque alterius occiſione, & mutilatione Clericus ſe defendere, & vim repellere potuit, vt patet; cum ibi dicatur, vt talis agat penitentiam, quam certè non oporteret facere, ſi ſeruato debito moderamine defendendi occidiſſet.

¹⁰ *Dubium ſecundum eſt.* An Clementina, ſi furioſus, reuocata, vel mutata ſit per C. mo. Trid. ſeſſ. 14. de reſor. c. 7. Ratio dubitandi eſt, quia ibi habetur opus eſſe diſpenſatione in hoc caſu; Dicit enim Concilium; *Si vero homicidium non ex propoſito, ſed caſu, vel vim repellendo, vt quis ſe a morte defenderet, fuiſſe commiſſum narratur; Quam ob cauſam ad Sacrorum ordinum, & altaris miniſterium, & beneficia quacunque, ac dignitates, iure quodammodo diſpenſatio debeat, qua diſpenſatio committitur ordinario.* Si ergo diſpenſatio debetur, contrahitur irregularitas, quia aliter quid opus eſt diſpenſatione? Quæ ſanè Concilij definitio multorum recentiorum mentes ſollicitauit, vt veram eius expoſitionem darent; Cum & d. Clementina, & communi DD. ſententiæ videatur aduerſari. Simon Maiol. lib. 1. ca. 2. numero 10. §. vigefima. & lib. 5. cap. 48. numero 10. & 11. exiſtimat Tridentinum reuocare d. Clem. aut ſaltem illi aliquid addere, & ideo eſſe irregularem, qui pro inuitabili ſui defenſione occidit, donec cum eo diſpenſetur. *Alij* tamen vt Petr. Nauar. lib. 2. de reſtit. cap. 3. num. 367. Henriquez lib. 14. c. 10. §. 2. & Frat. Mich. Salon. in 2. 2. q. 64. ar. 8. controu. 2. Concluſ. 1. rectius docent; Tridentinum nihil ibi innovaſſe, neque enim quod iuris naturalis eſt Concilium mutare voluit. Vnde ad locum Concilij duobus modis reſponderi poteſt.

Primo quidem dici poteſt, Concilium intelligendum eſſe, quando non eſt ſeruatus modus inculpate tutelæ, ſed aliquas culpa præceſſit, & ſic opus eſt diſpenſatione & ſic Congregatio Cardin. qui præpoſiti ſunt Decretis Triden.

Conc. interpretandis, reſpondit anno Dom. 1588. primo Octobris, & ſatis clarè colligi videtur ex ipſomet Conc. cum enim Concilium eodem modo loquatur de homicidio prædicto, & de caſuali, planè loqui videtur, vbi quis moderamen exceſſerit, & in aliqua culpa fuit; conſtat enim homicidium caſuale, ſi nullam omninõ culpam latam, aut leuem contineat, non inducere irregularitatem; & ita cum eodem modo de vtroque loquatur Concilium conſequens eſſe videtur, vt accipiendum ſit, vbi quis debet moderamen in ſui defenſione non ſeruauerit.

Secundo reſponderi poteſt, Concilium loqui de irregularitate, quoad forum exterius, quando ſcilicet dubitatur an inuaſus modum inculpate tutelæ exceſſerit, & quando contra illum obijcitur quod exceſſerit moderamen, & ita de homicidio ab aliquo accuſatur, tunc enim & ad omnem ſcrupulum remouendum, & ad maiorem cautelam, nec non ad omnem ſcandalum, & dubium penitus tollendum, ab omnibus ordinibus eorumque miniſterio, necnõ a beneficijs, & dignitatibus conſequendis arceſſendus erit, donec cauſa ipſa coram ordinario, vel viciniario Epifcopo, aut Metro politano diſcutiatur, adeo, vt ſi opus ſit cum eis diſpenſetur; & hæc reſponſio cõformis, & conſentanea ſatis eſt verbis Concilij vbi ſuprà; ideoque Concilium addidit particulam illam; *Quodammodo* quia ſcilicet, ſi non reuera, quando non fuit ex cellus in defenſione, attamen in foro exteriori, & in dubio, ad omnem ſcrupulum tollendum, & ad maiorem cautelam diſpenſatio quodammodo debetur.

¹¹ *Dubium tertium eſt.* An ſi quis occidat inuaforem, vt vitam ſuam defendat in caſu quo ſatis eſſet illum vulnerare, aut mutilare, vt ſe defenderet, irregularis ſit? *Prima* opinio eſt Armilæ in verbis, irregularitas. §. 41. qui negat eſſe irregularem & citat Cardin. in d. Clem. ſi furioſus, de homicid. & Tabiena, verbo Irregularitas, 2. §. 26. in fine. quia quantum ad irregularitatem parificatur occiſio, & mutilatio. *Secunda* & verior opinio dicit eſſe irregularem ſic ſylueſt. verbo, Homicidium, 3. quaſt. 4. verſic. primum. Maiol. lib. 5. capitul. 48. in princip. numero 6. Frat. Med. na lib. 1. Inſtruct. Confeſſ. capit. 11. §. 10. Coſmus Philarchus de officio Sacerd. part. 1. libr. 4. capitul. 11. §. 3. & Alphoſ. Viuald. tract. de Irreg. num. 225. & Henriquez lib. 14. c. 10. §. 3. qui addit eſſe verum, niſi præmiſa diligenter occidat per accidens, & præter intentionem. Ratio eſt: quia talis excedit moderamen inculpate tutelæ, cum ad propriam vitam ſuſtentandam ſufficeret illum mutilare, & non occidere.

¹² *Dubium quartum eſt.* An ſi quis ad ſui defenſionem occidat inuaforem cum moderamine inculpate tutelæ, id tamen facit ex odio, ſit irregularis? *Reſpondeo* non eſſe irregularem. Quia Clem. ſi furioſus, de homicid. generaliter loquitur, & odium cordis intentum non facit, vt contrahatur irregularitas, ſi reuera quis inuaforem occidat ad tuendam vitam ſuam, peccat tamen. Couar. in Clem. ſi furioſus, par. 2. §. 5. numero 2. de homicid. & Henriquez lib. 14. capitulo 3. §. 4. litera O. & capitul. 10. §. 2. & Petr. Nauar. lib. 2. de Reſtit. capit. 3. numer. 337. ſicut nec inquisitor iuſtè damnas reum, & ſimul admittens odium contra eum incurrit excommunicationem, quicquid Nauar. in Man. c. 27. nu. 226. velit hunc fore irregularem ſed falſo, vt diximus, quia actus interior irregularem non facit.

¹³ *Dubium quintum eſt.* An ſit irregularis, qui paratam ſibi inſidias, vt eum interficiat, ipſum occidit? *Naturè* in Manual. capitul. 15. numer. 3. ſignificare videtur eſſe irregularem & fauet Fr. Mich. Salon in 2. 2. quaſt. 64. articulo 7. Controuerſia 1. Concluſ. 3. Communior tamen opinio eſt, quam ſequuntur Sotus lib. 5. de iuſt. quaſt. 1. articulo 8. Petr. Nauar. libro 2. de reſtitur. capitulo 3. numero 330. & Couar. in Clement. ſi furioſus, par. 3. §. vnicõ. numer. 3. verſicul. *Secundo*, de homicid. Gloſ. in capitul. 3. de Homicid. in verbo legibus ſegularibus. Bal. in l. multas. C. de liber. cauſ. & in l. leges. ff. de locat. & glo. in l. 1. C. Vnde v. & Henriquez lib. 14. c. 10. §. 4. & citat Cordub. lib. 1. q. 1. ar. 2. dub. 1. & Simanch. Villa. & alios non eſſe irregularem. *Quia* verè talis eſt inuafor; ſed vt rectè notat Couar. & Pet. Nau.

Nauar. in huiusmodi euentu considerandum est periculum, quod ex insidijs imminet, si enim tale sit periculum, ut nisi occidat, ipse postea occidatur, sine dubio irregularis non erit. Cum enim nullum aliud remedium sit saluandi vitam, vera est defensio; Quare Nauar. vbi supra, lib. 2. de Relit. cap. 3. num. 350. ait, licitum esse talem veneno, aut alio modo occidere, si tunc licitum esse docet post Cordub. quem citat, conuertere venenum in propinantem, cum non sit aliud remedium. vnde Cicero in oratione pro Milone, ait, Non potestis obliuisci iudices, insidiatorem iure interfici posse. Sin autem aliter insidias eius vitare potest, occidendo irregularis erit.

14 Dubium sextum est, An si quis vt se defendat ab inuasore, vocat socium, vt ipsum iuuet in defendendo se, & Socius occidit inuasorem, iste primus exinde irregularis red datur? Respondeo cum Nauar. in Manual. cap. 27. numero 212. vers. secundo & conf. 12. num. 3. de homicid. non esse; Quia eodem iure quo seipsum defendit ab inuasore, vocare potest socium, aut socios, vt iuuetur ab eo, vel eis, contra inuasorem, quando alias se defendere non potest. Si autem neque irregularis est, qui proptijs armis se defendere non valens ab aggressore, dat illa alteri qui his adiutus inuasorem occidit; Quia eadem in propria vita defensionem cum moderamine inculpatae tutelae aggressorem occideret, vtique eam per seipsum occidendo non incurret, nec per alium occidendo incurret, arg. cap. penult. de homicid. Nauar. cit. Martin. Ledesin. 2. q. 26. art. 2. tract. de irreg. pag. 364. col. 3. & Henriquez lib. 14. capit. 10. §. 4. si vero quis daret akeri arma vt proximus illis se defenderet, si ille occidit inuasorem, dans arma erit irregularis, Syluest. verbo, Homicidium, 3. q. 6. vers. Quintum, & Angelica, verbo, Irregularitas, nu. 15. Nau. in Man. ca. 27. nu. 212. vers. Tertio, & Henriquez lib. 14. ca. 10. §. 4. in annot. litera K. Ratio est: quia dando illi arma est iusta causa mortis, & non dat illa ad necessariam sui defensionem, prout requirit Clem. Si furiosus, de homicid.

15 Dubium septimum est, An qui aggressorem fugientem occidit, irregularis sit? Respondeo irregularis esse, etiam si post grauissimum vulnus infixum sibi fugientem occideret, quia iam non esset defensio, quae est licita, sed vindicta, quae non permittitur personae priuatae, ex Mic. h. Salon. in 2. q. 64. art. 7. controuers. 1. Conclus. 3. §. vnde sit tertia conditio.

16 Dubium octauum est, An occidens, aut mutilans inuasorem irregularis sit, quando fugiendo posset mortem, aut abscissionem membri euadere? Quoad laicos, Quidam distinguunt: Nam vel est talis persona vt esset ei dedecus fugere, & tunc non tenetur fugere, sed potest percutere ad repellendam iniuriam: fauent Sotus, lib. 5. de iust. q. 1. art. 8. ante finem. & Alphons. Viualdus tract. de Irreg. numer. 220. vel non est talis persona vt esset sibi verecundia fugere, ex eo quod aggreddens sit praesentior persona, & tunc debet fugere. Bart. in l. 1. C. Vnde vi. absolute docet non tenent fugere. Idem tenent Cepola consil. 76. & Bald. lib. 3. consil. 11. & Zacharias in annot. ad cap. olim, 1. de restit. spoliat. Quia fuga est iniuria. la. pud Labeonem, ff. de iniur. & quia periculum est in fuga, ergo licitum est percutere ad iniuriam propulsandam & idem docent Angel. & Salicet. in d. l. 1. C. vnde vi & felin. in cap. Suscepimus, de homicid. Ceterum communis opinio DD. est, quod si vir nobilis fuga (quamuis minus honorifica) aut clamore potest euadere periculum mortis, occidendo inuasorem euitat peccatum: si tamen aut occidat, aut mutilat, est irregularis; Quia excusatur quis tantum ab irregularitate in Cle. Si furiosus, de homicid. occidendo, vel mutilando, quando aliter vitam suam tueri non potest: at vero hic vitare potest fugiendo, & non tam agit pro vita, quam honoris defensione: iniqua vero commutatio est, ob tutelam honoris propriam vitam alteri adimere. Sic gloss. in d. Clem. Si furiosus, in verbo, Non valens, de homicid. & gloss. in Summa 23. q. 8. verbo, Hactenus. Panorm. in c. olim, 1. num. 17. de restit. spoliat. Cardin. in d. Clem. Si furiosus, q. 26. Alex. vol. 1. consil. 111. quod incip. visis, & vt oportet considerari, & volum. 7. consil. 119. Angelica, verbo, Homicidium, 3. num. 2. Syluest. verbo, Homicidium, 1. q. 2. §. Sextum.

versus. Quarto, & citat Perr. quest. 9. §. Tertium. S. Anto. 3. part. tit. 29. de Irreg. cap. 2. §. Homicidium facto. Tabiena verbo, Irregularitas, 2. §. ult. Nau. in Man. c. 27. numer. 211. Couar. in Clem. Si furiosus par. 3. §. unico, num. 4. de homicid. Perr. Nau. lib. 2. de restit. cap. 3. num. 370. Iacob. de Graff. lib. 2. cap. 65. num. 10. & 11. Petrus de Arragon. 2. 2. qu. 64. art. 8. dub. 1. Conclus. 2. Greg. de Valentia Tomo 3. Disput. 5. Quest. 8. Puncto 2. Toletus lib. 1. Instruct. Sacerd. cap. 27. vers. Tunc. Maiol. lib. 5. ca. 48. in princip. numer. 6. vers. Quartum. Fr. Medio. lib. instruct. cap. 11. §. 10. Henriquez lib. 14. cap. 10. num. 3. & Frat. Mich. Salou in 2. 2. q. 64. art. 7. Controuersia. 1. Conclus. 3. §. Quarta conditio. Hoc autem intelligendum est, quando nulli sequeretur periculum ex fuga, quia si fugere posset, sed fugienti periculum imminere posset, puta casura, vel uelocioris cursus inimici insequentis, qui audacior factus ob fugam posset fugientem a tergo vulnerare, & ad terram deieceret, & occidere, tunc non fugiens propter praedicta, nec aliter euadere potens, si occidat, irregularis non erit. Immo vero si dum considerat, possit ne fugere, vel clamare, videat se exponi graui periculo, inuasore illum opprimentem, non est, quod in his considerandis se occupet, sed inuasorem licite occidere potest: Quia semper est melior ratio patientis iniuriam; Sic Zenzelinus, quem Bonifacius in Clem. Si furiosus, num. 75. de homicid. Nau. tom. 2. consil. 11. nu. 6. de homicidio, & Alphonsus Viualdus tract. de Irregul. nu. 217. sequuntur.

17 Quoad Clericos vero communis opinio DD. est, quod tenentur fuga euadere periculum occisionis; Quia illis fuga ignominiosa non est, gloss. in cap. suscepimus, in verbo, ligauerunt, & in verb. interimere, & ibi Pan. numer. 4. de homicid. vbi ait Clericum in hoc casu non solum irregularem esse, sed etiam homicidam, si occidat quia excessit Ecclesiasticam mansuetudinem, volendo potius proximū occidere, quam fugam capere, & idem Panorm. in cap. significasti, 2. numer. 9. de homicid. & cap. 2. de vira & hon. Cleric. num. 2. Cardin. in Clem. Si furiosus, q. 25. & q. 26. & ibi Couar. par. 3. §. unico num. 4. de homicid. Sotus, lib. 5. de iust. q. 1. art. 8. ante finem corporis Syluest. vbi supra, & verbo, excommunicatio, 6. q. 6. Petr. Nau. lib. 2. de Restit. cap. 3. nu. 389. Greg. de Valentia, tomo 3. Disp. 5. q. 8. Puncto 4. & alij citati & colligitur ex d. Clem. Si furiosus, vbi dicitur, Si aliter mors vitari non poterat. Et idem dicendum est de Religiosis, necnon de plebeio infimae sortis, qui nullam prorsus honoris iacturam in fugiendo faceret. Hoc tamen quod de Clericis diximus, intelligendum est, si fuga talis non sit periculosa; si enim fuga illa induceret periculum mortis propriae, vel ex eo, quod inimici astarent a tergo, vel quia ipse aggressor facilius fugientem secutus, & ex fuga maiorem audaciam, & animum caperet, & eum occideret, hoc casu irregularis non esset, si omnia fuga inuadentem occideret, ex Felino, in cap. suscepimus, de homicid. Cardin. in d. q. 26. Syluest. verbo Homicidium, 1. quest. 9. vers. Tertium, & Homicidium, 3. qu. 4. vers. secundum. Hypolit. consil. 23. num. 44. & Cou. in d. Clem. Si furiosus, par. 3. §. unico, num. 4. & alij citati. Immo Panormitan. in d. cap. 2. numer. 2. de vira & hon. Cleric. & Ioannes de Ligna. in tract. de iusto bello, & Henriquez libro 14. capitul. 10. §. 4. in annot. litera H. docent, quod si Clericus celebrans inuadit iuste dimitit celebrationem & si defendendo se, occidit inuasorem potest incontinenti redire ad altare, & Missam persicere, & idem docent Syluest. verbo, Bellum, 2. numero 5. questio 3. & Iacob. de Graff. libro 2. capitulo 65. num. 9. Addit autem Alphonsus Viualdus tract. de Irregul. numer. 221. alium casum, in quo Clericus, aut Religiosus irregularis non esset, quando inuasorem occideret, cum tamen fugere posset, quando scilicet fuga illa ignominiosa esset statim Ecclesiastica, aut toti Religioni. Quamuis enim teneatur potius fugere, quam se defendendo inuasorem occidere, vel mutilare, quando per talem fugam inferret solum dedecus, & ignominiam suae propriae, atque particulari personae, & famae; si tamen per talem fugam ignominia, & infamia irrogaretur toti Religioni, vel Ecclesiastico statui, vt quia in habitu scandaloso, & flagranti deli-

cto occulto inuentus fugiens Ciuitatem totam ſcandalizaret, ſuumque ordinem inſanaret, tunc cum præſato Viualdo valde probabile eſſe cenſeo, quod cum tanta totius ordinis, aut Eccleſiaſtici ſtatus iactura fugere nõ tenetur, nec occidendo inuaſorem irregularis erit, præponderare namque videtur in hoc caſu commune bonum Religionis occiſioni, aut mutilationi hominis, cuiuscuq; priuati.

18 *Dubium nonum eſt*, An irregularis ſit, quando quis ſua culpa ſe ingeſſerit in hanc neceſſitatem, vt ad defendendam vitam ſuam opus ſit occidere inuaſorem? Exemplum eſt de eo, qui alterum ignauè accuſat, vel ad ſingularem pugnam prouocat opprobrijs. Exemplum etiam eſt in adultero, qui a matrico deprehensus in adulterio, vt vitam ſuam defendat, occidit alium volentem ſe occidere. Item furatur quis bona alterius, & poſtea volendo deſiſtere a furando, occidit Dominum bonorum illorum volentem ipſum interficere. Item iuit quis ſcienter ad bellum iniuſtum, poſtea verò vt propriam vitam defenderet, occidit militem contra ſe venientem. Item ſi quis procurauit rixam, aut ingreſſus eſt domum alienam cauſa faciendi aliquid mali, & poſtea vt vitam ſuam defendat interficit volentem ipſum interficere. Item ingeſſit ſe quiſpiam volendo eripere reum a miniſtris iuſtitiæ, vel impedire ne capiat ab eis, & poſtea opus eſt, vt ſe defendat a miniſtris volentibus ipſum occidere, & defendendo ſe occidit aliquem. In his omnibus caſibus.

Prima opinio ait non eſſe licitum in hoc caſu inuaſorem occidere, & occidendo eſſe irregularem, ſic Nauarr. conſil. 32. de homicid. & idem Nauarr. in Man. cap. 15. nu. 7. & cap. 27. numer. 238. vbi ait opinionem ſuam placuiſſe Pio V. & ita declarafſe contra quẽdam adulterum cum in facta Penitentia caſus ille controuerteretur. Roſella, verbo, Homicidium, 4. numero 2. Maiol. libr. 5. cap. 48. in princip. nu. 8. & §. 3. num. 15. & Sylu. verbo. Homicidium 3. q. 4. verſ. Tertium. & citat Aſtenſ. libr. 1. tit. 25. ar. 2. Summa Corona part. 3. tract. de Irreg. num. 13. & par. 4. tract. de Sacram. Ordinis num. 21. Coſmus Philarehus de officio Sacerd. par. 1. lib. 4. cap. 11. §. 3. Thomas Zerula in ſua Praxi Episcopali verbo, Irregularitas, dub. 6. Ratio eorum eſt: quia tale adulterium, & reliqua exempla ſunt de ſe illicita, & via quedam ad homicidium perpetrandum, & ideo præuideri poterant, & debuerunt ab occidente huiusmodi effectus, vnde nihil mirum ſi irregularis ſit, & homicida ſi quis voluntariè ſe ingerat in ea, in quibus ſolet eſſe periculum mortis, vel mutilationis alterius.

Secunda opinio eſt dicentium non eſſe irregularem. Sic Sotus libr. 5. de iuſtitiæ quaſt. 1. art. 9. verſic. In tertia autem conſiſſione. Caſtro libr. 2. de lege penali, cap. 14. verſicul. Hic tamen ad moneo, ante finem capituli. Couar. in Clem. ſi furioſus, par. 2. §. 4. num. 9. verſic. Tertio ad idem, de homicid. Petr. Nauar. libr. 2. de Reſtit. cap. 3. num. 362. & nu. 363. Frat. Barthol. Medina, in 1. 2. quaſt. 73. art. 8. verſicul. Tertia Regula Henricus libr. 14. c. 3. §. 4. & capit. 10. §. 4. Aſphonſ. Viuald. de Irreg. num. 212. qui etiam citat Viſtoriam, & Canum. in publica leſtura 1. 2. q. 73. ar. 8. & Mancium 2. 2. q. 64. ar. 8. & alios Mich. Salonam 2. 2. q. 64. art. 7. Controuerſia 1. Concluſ. 2. verſ. Secunda pars. & ar. 8. Controuerſia 3. §. An qui adhibuit, verſic. Ex his opinionibus, & Tabiena, verbo, Irregularitas, 2. numero 3. vigefimo nono. Armilla eod. nu. 42. Qui id probant, quia Clem. ſi furioſus, generaliter loquitur, quod non eſt irregularis, qui defendendo ſe occidit, nec pōderat iniuſtitiæ, ſeu peccatum, ſed tantum ponderat quod aliter mortem vitare non poterat, vnde Tabiena vbi ſuprà docet, quod nunquam incurritur irregularitas, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè quis occidat, quando aliter mortem vitare non poteſt propriam argum. d. Clem. ſi furioſus. Præterea, falſum eſt fundamentum Nau. d. ca. 15. num. 7. tale ſi licet adulterium eſſe

19 vitam ad homicidium; Quia adulterium non ordinatur ex natura ſua ad homicidium adulteri, poteſt enim maritus adulteræ ignorare adulterium; poteſt etiam quamuis ſciret, ignoſcere, & non occidere; Immo verò ſi ordinatur ad occiſionem alicuius, ea eſet occiſio adulteri, nõ autem vilo modo ordinari videtur ad occiſionem mariti adulteræ. His addo, pacum aut nihil referre, quod ſi quiſpiam

in hanc neceſſitatem culpabiliter, vel ſine culpa ingeſſerit; Quia maritus adulteræ, aut qui iniuria eſt affectus nõ proprie rea acquiſiuit ius per peccatum adulteri, aut iniuſtitiæ, vt cum ſua priuata auctoritate occidat, ſed ſolum habet ius ad repellendam illam iniuriam, & contumeliæ ordine iuris, neque ipſemet aduſer culpabiliter ſe ingeſſendo in hanc neceſſitatem amiſit ius naturale tuendi vitam ſuam etiam occidendo ſuum inuaſorem, cum moderamine inculpate tutelæ. Cum igitur iura, que concedunt licere vim vi repellere, non diſtinguant, fuerint aggreſſus in culpa, vel non fuerit, dederint occasionem, vel non dederint, ſed in diſtinctè in vniuerſum loquantur, & in tali periculo conſtitutus naturalè appetitum habeat ſe conſeruandi, ſibi potius, quam aggreſſori proſpicere, ac prouidere tenetur, & licet prima opinio probabiliſis ſit, hæc tamen ſecunda communior, & verior mihi videtur, eo quod pene ſunt potius reſtringendæ, quam ampliandæ, & quia vt diximus, Clem. ſi furioſus, generaliter loquitur de quocunq; ad deſenſionem, vir ſua occidit inuaſorem, que opinio vltius præſertim vera erit, quando is qui ſe in illud periculum ingeſſerit, & ad domum alienam adulterandi gratia acceſſerit, nõ aduertit mortis periculum, que in illis caſibus poſſet accidere, non enim ſatis erit mortis iuncta ex opere illicito caſualiter omninò & præter intentionem occidens, ad irregularitatem inducendam in caſu quo aut vitam ſuam amittere, aut alterum neceſſario occidere debet.

Ad Nauarrum autem, & declarationem Pij V. Henricus libr. 14. cap. 3. §. 4. in annot. litera P. & Thomas Zerula, in ſua Praxi Episcopali part. 1. in verbo, Irregularitas, dub. 7. reſpondent, declarationem illam fuiſſe tanquam a Doctore priuato pro foro exteriori. Quamuis ſi autem legatur Nauarrus eo in loco, alius eſt ille caſus a Pio V. declaratus, alius autem hic de quo nunc agitur; Hic enim ſolum dicimus adulterum irregularem non eſſe, ſi maritus adulteræ occidat, ne ab eo aduſer ipſemet occidatur; Pius V. autem ſolum docuit Clericum illum adulterum irregularem fuiſſe, qui in cauſa extitit homicidij adulteræ, ob adulterium cum ea commiſſum, qui caſus longe diuerſus eſt ab hoc noſtro in præſenti, vt nihil mirum, ſi in caſu a Pio V. Clericus ille irregularis iudicatus ſit.

20 *Si quis autem horum auctorum opiniones inter ſe conciliare voluerit*, hæc ratione non improbabiler id præſta reſpotens, hæc præmiſſa diſtinctione; Si enim ad viri prudentis iudicium, inſpectis rei ſingulis circumſtantijs, aduſer aduertit periculum mortis ſubſecuturæ, tunc quidem, vt voluit prima opinio, irregularis erit, ſi mors ſubſecuta ſit, etiam ſi ſit ad vitam propriam deſenſionem, quia ſcilicet voluntariè, & aduertenter ſe ingeſſit actui periculoſo, ex quo probabile erat mortem ſubſecuturam; Sin autè hoc non aduertit, nec vlla ratio, probabilitas, aut periculum erat talis effectus, tunc irregularis non erit, vt docet ſecunda opinio, cum ad irregularitatem hanc incurrendam, nõ ſaus ſit mortem caſualiter omninò, & præter intentionem eius ſecutam eſſe. Quod ſi aduſer dubitat, an periculum hoc aduertit, nec ne, tunc quidem tutor erit prima opinio, vt ſe irregularem reputet, maxime cum aduſer non actus illicitus de ſe ſit, & ſufficienter non nunquam directus ad mortem inferendam, in attentione maiorum procliuitate, & conſuetudine interficiendi adulteros, & ſuas vires, & lege ſeculari in certis caſibus patri, ac matrico mittente, eas, & adulteros occidere impunè, argum. patri, & l. Marito, ff. ad legem Iuliam de adulterijs, & l. Gricus, C. eod. & pro hæc facit capit. Ad aures, de aures, & qualiter ordin.

21 *Dubium decimum eſt*, An ſi quis occidens, aut mutilans aggreſſorem patris, fratris, aut alterius conſanguinei, vel proximi innocentiſ, aliter mortem eius vitare non valeat irregularis ſit? In qua re ſunt duæ opiniones.

Prima dicit eſſe irregularem, ſic gloſ. in Clem. ſi furioſus, in verbo, ſuum, de homicid. & ibi, Cardin. quaſt. 28. & glo. 27. quaſt. 8. in Summa, in verbo, Hæſtenus. Penormitan. in capit. olim, 1. numer. 18. de edit. ſponſat. & in cap. 2. numer. 3. de vita & honeſt. Cleric. & in cap. ſicut dignum, numer. 14. de homicid. Innoc. in cap. vero, 1. numero,

mo & ibi Panormitan. numer. 11. de sentent. suorum, vbi
 ait peccantem Clericum ob defensionem suorum, nō
 incurrere excommunicationem, incurrit tamen irregu-
 laritatem nisi faciat ob defensionem propriam. Angelica
 verbo, defensio, §. 3. & verbo, Homicidium, §. 3. Rosella
 verbo, Homicidium, §. 4. num. 1. & Sanct. Anton. 3. part. tit.
 2. de Irreg. cap. 2. §. Homicidium factō. & citat Io. Andr.
 & idem Anton. 3. part. tit. 4. c. 3. §. 2. circa medium. & Syl-
 veus. verbo, Homicidium, 1. quest. 9. versic. Quartum. &
 verbo, excommunicatio, 6. quest. 9. in princip. & citat In-
 noc. Martin. Ledes. 2. 4. quest. 26. art. 2. fol. 364. col. 4. Nau.
 in Man. cap. 27. numer. 2. 3. vers. Quarto. Maiol. lib. 5. cap.
 4. in princip. numer. 9. vers. Quinta declaratio. Tabiena,
 verbo, irregularitas, 2. §. vigesimo quinto, & §. vigesimo se-
 ptime. Medina lib. 1. instruct. Confess. cap. 1. §. 10. & Fra.
 Mich. Salon. in 2. 2. quest. 64. art. 7. Controuersia 2. Hen-
 riquez lib. 14. capit. 1. §. 3. vers. Secundo Cosmus Philiar-
 chus lib. 4. ca. 1. §. 2. & Sebast. Medicis, par. 2. tit. 9. quest.
 3. §. Decimo. Tolet. lib. 1. instruct. capit. 27. versic. Tutus.
 Fundamentum est, quia tunc solum concedere videtur
 Clerico si furiosus, se homicid. non esse irregularem quan-
 do aliter mortem propriam vitare non potest, nisi occi-
 dendo inuadentem; secus ergo dicendum est in occisione
 pro vitanda morte proximi.

Secunda opinio docet non esse irregularem; Sic Maior.
 4. dist. 15. quest. 30. Coua. in Clem. Si furiosus, par. 3. §. vni-
 ca. nume. 5. de homicid. & Fortunius l. vi vim, ff. de iustiti-
 & iure, solum. 9. versic. Sed aduerte. vt refert idem Co-
 uar. Petr. Nauat. lib. 2. de Restit. ca. 3. num. 4. 19. Iacob. de
 Graff. lib. 2. cap. 65. numer. 15. Alphons. Vual. Tract. de Ir-
 reg. num. 23. §. 8. & fauet Henriquez lib. 14. ca. 1. §. 3. versic.
 Tertio. & facit l. 5. §. item Diuus, ff. de sicarijs. Vbi dicitur
 homicidium illud esse impunitum, quod quis ad defen-
 sionem propriam, vel suorum commiserit, aut ad propul-
 sionem iniuriam a se, vel a suis; & quia in capit. si vero, 1.
 de sentent. excomm. non incurrit excommunicationem
 qui percutit Clericum ad suorum iustam defensionem,
 immo extraneorum, secundum DD. sententiam ibi, & c. d. lecto, de sentent. excomm. lib. 6. vbi Pon-
 tificus docens licitum, esse defendere proximum ab iniuria,
 & morte inferenda, etiam cum occasione aggressoris, vitu-
 tate ratione, Quia vim vi repellere licet. Quae ratio
 que militat in defensione proximi, & extranei, ac defen-
 sione sui. Fundamentum aliud pro hac opinione potest ef-
 se, quia pater, vxor, & filius, vt ait Henriquez, reputantur
 quasi vna persona cum defendente; sit praeterea, quia non
 est credibile fieri irregularem eum, qui iure naturali, & ex
 lege charitatis obligatur defendere proximum innocentem,
 praesertim si defendat Regem, Principem, patrem,
 matrem, vxorem filium, fratrem, Dominum, Episcopum,
 vel alium huiusmodi hominem, vel vrbem, vel Rempub.
 Ob que omnia licet prima opinio sit communis, tutior, &
 in pract. consulenda, & sequenda; Hec tamen opinio se-
 cunda mihi valde probabilis esse videtur: Quia non vide-
 tur credibile, vt ego teneat lege charitatis, & naturali de-
 fendere alium cum tanto detrimento, scilicet, reddendo
 me inuidiosum ad ordines recipiendos. Quod si dicas hanc
 irregularitatem incurri abique culpa; Respondeo ita esse,
 sed non videtur incurri, quando ego non omnino volun-
 tate occido, sed iure naturali & praeepto charitatis co-
 actus. Vnde aliud est, quando quis occidit ex officio etiam
 iustitiae, quod officium voluntarie assumpsit, vt Iudex, vel
 quicumque alius publicus iustitiae minister occidit, aliud
 quando coactus iure naturali, & lege charitatis.

34. *De bono in decemum est.* An qui ob honoris, vel hono-
 rum suorum defensionem, aliquem occidit, vel mutilat, ir-
 regularis sit; v. g. inuadit quis iniuste ab alio, vt bonis
 suis spolietur, nec potest illa defendere nisi occidendo, vel
 mutilando inuadentem, an occidendo, vel mutilando sit ir-
 regularis? Item in honoratur quis, nec potest honorem
 suum tueri, nisi alterum mutilat, vel occidat, an incurrat
 hoc casu irregularitatem?
 Prima & communis opinio ait esse irregularem, sic Pa-
 normitan. in cap. sicut dignum numer. 14. de homicid. & cap.
 1. numer. 3. de vita & honest. Cleric. §. Anton. 3. part. tit. 4.

cap. 3. §. vlt. in fine. & inu. 29. cap. 2. §. Homicidium factō.
 Angelica, verbo Homicidium, 3. numer. 1. Syluest. verbo,
 Bellum, 2. §. Septimo numero 12. versic. Et notandum, &
 verbo, excommunicatio, 6. §. 4. Casu 9. in fine. Tabiena, ver-
 bo, Irregularitas, 2. §. vigesimo quinto, & §. vlt. Armilla,
 eod. num. 4. 1. Nau. in Manu. cap. 27. numero 23. Martin
 Ledes. in 2. 4. quest. 26. artic. 2. tract. de Irreg. pag. 364. col-
 lum. 4. Maiol. lib. 5. cap. 48. in princip. numer. 7. Mich. Sa-
 lon in 2. 2. quest. 64. art. 8. Controuersia 2. Cosmus Phi-
 liarchus lib. 4. c. 1. §. 3. Summa Corona Tract. de Irreg.
 numero 15. Sebast. Medic. par. 2. Summe, tit. 9. quest. 34. §.
 Decimo. Greg. de Valentia, Tomo 3. Disput. 5. Quaestio 8.
 Puncto 4. & Petrus de Arragon 2. 2. quest. 64. art. 8. dub.
 1. Fundamentum est, quia irregularitas huius speciei est
 quocumque homicidium, aut mutilatio etiam iusta, nisi
 in casibus a iure expressis: Sed in iure non est casus nisi in
 vitā propriae defensionem, ergo citra hunc casum occidēs
 aut mutilans in defensionem honoris, aut bonorum factu-
 us, irregularis est: Et quia in hoc casu non teneor iure
 naturali, aut lege charitatis bona tueri, vel honorem cum oc-
 cisione alterius.

Secunda opinio docet non esse irregularem; Sic Sotus
 lib. 5. de iustit. quest. 1. artic. 8. vlt. medium in hanc po-
 tius opinionem inclinat, & expressit: Fortunius in l. vi vim,
 ff. de iustit. & iure, quem refert, & sequitur Cou. in Clem.
 Si furiosus, part. 3. §. vnico, numero 6. de homicid. & Petr.
 Nau. lib. 2. de restit. cap. 3. num. 418. & fauet Caiet. in 2. 2.
 quest. 64. artic. 7. & expresse Henriquez lib. 14. cap. 3. §. 7.
 & cap. 1. §. 3. Ratio pro hac opinione est: quia natura di-
 citur licitum esse cuique vim vi repellere; qui igitur vim vi
 repellendo bona propria, vel honorem tutatur, nihil mi-
 nus intendens quam inuadentem occidere, cum homici-
 dium respectu huius sit omnino per accidens, & per se
 tantum sit tutatio honoris, & retum, non videtur irregu-
 laris. Praeterea, Quia iure Ciuili, & Canonico licitum est
 Domino inuadentem bonorum suorum interficere, si aliter
 bona tutari non potest, vnde in l. duodecim tabularū ha-
 betur, Si in misisset furto deprehensus fuerit fur, & si qui-
 dem hoc nocte contingat aliter non valens bona sua tutari, vel
 interdum, ita tamen, vt se telo defendat, impune occidit,
 & idem habetur in l. furem, ff. ad l. Cornel. de sicarijs, &
 in l. 4. ff. ad leg. Aquilam Quae leges tum a Cic. in orat. pro
 Milone, tum a Quintiliano lib. 5. de Orat. cap. 12. referuntur.
 Quod etiam in iure Canonico videtur comprobatur
 Nam in cap. tu. clim. 1. de restit. spoliat. Innoc. III ait
 Cum quidam Domino ignorante possessionem esset ingressus, &
 procurator Domini inuadentem, vim vi repellendo eliceret, ab-
 soluendus est procurator ille, nec ad satisfactionem tenetur,
 nisi defendendo ius Domini forsitan modum exceperit &
 aperitur in cap. d. lecto, de sentent. excomm. lib. 6. vbi
 Innoc. IV. probat factum Decani Aurelian. quo licet, at
 ipsi Decano si Baluus, cum iniuriose bonis suis spoliare in-
 tendebat, vim vi repellendo se tueri. Et hoc, quo diximus, nō
 solum in Laicis, sed etiam in Clericis licitum habet; Siqui-
 dem principiu illud Naturale, vim vi repellere licet, etiam
 in illis bona sua tutantibus procedit: Quibus addo, quod
 ita occidens in necessariam defensionem bonorum, & ho-
 noris, non solum euadit penas in homicidas latus, sed etiā
 in foro conscientiae non peccat. Si enim peccatum esset
 occidere talem raptozem, certe iustissima leges hoc non
 permitterent. Vnde percutiens Clericum vt honorem
 suum, vel bona defendat, nō est excommunicatus, vt
 auctores etiam primae sententiae fatentur.

34. *Ob qua, & alia, quae tum in huius opinionis, tum prioris
 sententiae confirmationem afferri possent argumenta, v-
 tramque opinionem probabiliter defendi posse puto, &
 inter se conciliari, facta distinctione tum honoris, tum re-
 tum ablati. Duplex enim honor est, vnus qui ex spiri-
 tuali bono resultat, siue ex parte intellectus, vt sapientia,
 prudentia scientia, & c. siue voluntatis, vt virtutes, & ra-
 tione horum vir vererum apud sapientes, tum apud om-
 nes insipientes honorabilis dicitur, & est. Alter, qui ex cor-
 porali bono procedit, vt ex viribus, valetudine, pulchritu-
 dine; pro tuendo honore primi generis, cum aliter eum
 tueri nequeat quam occidendo, aut mutilando, nec peccat.*

car, nec irregularis erit, & sic intelligitur secunda opinio. Pro tuendo autem honore secundi generis, licet aliquando non peccat occidendo, irregularis tamen erit, nisi cum necessarius esset honor ille, vel utilis ad alia bona consequenda. Forma enim, & nomine sanitatis, virium, pulchritudinis assequi potest officia, & alia necessaria bona, a quibus impediretur talis sanus, propriique honoris ablatione iniusta, occidens igitur vel pro honore primo modo, vel etiam secundo modo, cum sit necessarius ad alia bona consequenda nec peccat nec irregularis erit, habita ratione personarum, cum hoc ipsum natura dicere videatur: vt enim Proverb. 22 dicitur, *Melius est nomen bonum, quam diuitia multa*. Et iterum, *Ecclesiastici. 41. Curam habe de bono nomine hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi, & magni*.

24. Quoad bona vero fortunę itidem distinctione opus est, si enim res, quę auferretur, parui momenti sit, aut sine mutilatione, vel occisione tutari, aut recuperari possit, vera erit opinio prima, lege enim charitatis eo in casu tenebitur quis vitę proximi bonis suis temporalibus anteferre; si autem res illę magni momenti essent, aut necessariz actū ad vitę sustentationem, hoc est, quod illis sublatis immjneret periculum vitę, tunc eas defendendo, & occidendo cum moderamine inculpate tutelę non incurritur irregularitas; vt auctores secundę sententię docuerunt, & expresse Sotus, Petr. Nauar. & Henriquez vbi supra, & etiam Tabiena, verbo, Irregularitas, 2. §. vigeſimo quinto, & Maiol. lib. 5. cap. 48. in princip. num. 7. & Mich. Saloñ, 2. 2. quęst. 64. art. 7. Controu. 2. Conclus. 1. Quia in hoc casu non tam res ipsas, quam vitam suam defendere dicitur; propria verò vita ordine charitatis preferenda est vitę proximi. Id quod intelligi debet non solum de eis rebus, quę ad præſtam vitę conseruationem, sed etiam quę ad statum, & decentem vitę cursum agendum sunt necessariz. Res enim proprię, vt ait Caiet. 2. 2. quęst. 64. art. 7. pertinent ad vitam, & virtutem, & felicitatem consequendam, quę hominis curę sunt committite, at vita inuaforis in eo casu, cum non sit in articulo necessitatis quam vitę non valeat, non est curę proximi commissa, ideoque sine villo peccato, aut irregularitatis nota res suas defendens etiam occidendo iniustum raptorem occidere potest.

25. Neque valet, quod obijciatur ab auctoribus primę sententię, teneri scilicet hominem lege, & ordine charitatis vitam proximi bonis temporalibus anteferre, cum tamen præfert bona qui vitam proximi admittit ob res suas tutandas. Respondetur enim, tunc solum lege charitatis proximi vitam corporalem rei mex familiari præferendam esse, quando ille in necessitate est constitutus, nec in sua est potestate periculum euadere; secus autem quando ex malitia, & voluntaria iniquitate in eo periculo constituitur. Deinde dispar longe est vtriusque ratio; quia vnicuique imminet cura non solum in vniuersali, sed etiam in particulari tuendi vitam propriam, & ea etiam omnia quę in adminiculum vitę proprię concessa sunt; qualia sunt bona fortunę; cura verò vitę proximi, vnicuique tantum incumbit in communi. Potest igitur quis raptorem bonorum suorum cum moderamine inculpate tutelę occidere, quando non datur casus particularis tuendi vitam proximi, maxime cum sponte se tali periculo committere velint.

26. Nec obstat, quod Exod. 22. dicitur, *quod is, qui nocturnum furem occiderit, non erit reus homicidij, si vero occiderit orto iam sole, imputabitur ei ad homicidium*, & idem habetur in ca. si perfodiens, de homicid. vbi significatur, quod si discerni potest ad furandum venire, non ad occidendū, occidi non posset. Respondetur enim ex Caietan. in d. art. 7. & Petr. Nauar. numer. 402. quod textus ille tanquam pertinet ad legem iudicialem ideo damnat eum homicidij, quia cum non constaret, an fur ille expelli potuerit, & bona recuperari absque eius morte, est præſumptio contra occidentem quod exceſſerit moderamē inculpate tutelę: quia dum fur diurnus est, iure præſumunt leges aliud remedium saluandi, vel recuperandi res furto sublatas, quàm occidendi fuisse. Nos autem hic agimus in foro cō-

scientiā, in quo cognita veritate cessat præſumptio. 27. Nec similiter cap. *Interfecisti*, de homicid. obstat, vbi dicitur, *Te, tuaque liberando. ex quo loquendi modo innuatur non licere puram rerum defensionem occidere, nisi cum simul admisceatur personę periculum, & damnum*. Respondetur enim primo, quod licet olim in omnibus codicibus tum apud Burchardum, tuonem, & Decretale Gratiani, 13. quęst. 2. cap. fin. ex quo d. cap. ante cisti, desumptum est, tum in penitentiali Romano, desunt illa verba & capi poterat; nūc tamen ex editione Gregoriana, quę emendatior est verba hæc addita sunt. Quod iatus datur intelligi Concilium Autelianense, ex quo est acceptus ille Canon, & prædictum cap. *Interfecisti*, solum iudicare homicidam, quando eum occidit, qui aliter capi poterat, id quod nos fatemur, sic enim moderamen inculpate tutelę exceditur, & irregularis occidendo est. Secundo particula illa, *Te tuaque liberando*, vt ibi exponit Felin. & Caiet. 2. 2. quęst. 64. artic. 7. Couarr. in Clem. Si furiosus, 3. part. §. vnicuique numero 6. vers. Sed & de homicid. intelligi debet distinctionē, vt sensus sit, *Te, tuaque defendendo, & inuaforem occidendo homicida non est si aliter capi non poterat*. Quia verò hæc expositio nonnullis fortassis non placet, quāsi contraria verbis textui, melior est expositio Petr. Nauar. lib. 2. de Restit. cap. 3. nu. 406. quod copulatiuē sumatur, prout verba significant, Siquidem copulatiuē sumptio positione vertitur prædicatū de singulari, cōiunctio tamen, vt cum dico omnis homo est animal, sensus enim est, & hic homo est animal, & hic est animal; est ergo copulatiuē sumpta, *Te, tuaque liberando, sensus est, si interfecisti te liberando, non peccasti, & si interfecisti tua liberando non peccasti, si intellige, si aliter inuaforem capi non poterat, copulatiuē propositiones, non terminos tantum; si enim terminos tantum coniungeret, vt auctores primę sententię volūt, quāsi alterum non feceretur, sequeretur quod ob solam vitam tuendam non liceret occidere; nisi etiam simul res cum vita defenderetur, quod est ab omni ratione alienum. Addi potest & alia, nec incommoda expositio horum verborum, *Te tuaque liberando* cum enim bona fortunę media sint ad vitę sustentationem, status, & honoris, sicut vita fundamentum est omnium bonorum, ita est & eorum tutrix; ideoque & in id est vitam; tua, id est, quę ad vitam, & decentem statum pertinent defendendo, cum moderamine inculpate tutelę non peccasti, nec irregularis efficiaris.*

28. Neo demum obstat quod in c. suscepimus, de homicid. obijciunt, vbi duo fratres comprehenderunt latrones volentes illos de nocte expossare, eosque fortiter ligauerunt, que abijisset vnus ad consulendum Abbatem, alio in eorum custodia manente; interim qui mansit occidit illos, qui volebant vincula confringere, timens ne ab eis occideretur vbi consultus Alexander Papa III. docet illos fuisse irregulares, *Quoniam* (inquit) *expe diebat potius pulsi ranciam relinquere pallium, & reum sustinere iacturam, quam pro conseruandis vultibus rebus, & transfirory tam acriter alios exardescere*. Respondetur enim, fratres illos exceſſerit moderamen, cum potuerint res suas alio modo recuperare, immo iam recuperauerant, vnde potius vindicare volebant, quàm defendere, prout denotat verbum *exardescere*. Deinde frater ille, qui remansit, cum iam res suas saluas haberet, fugere potuit, quāsi in eum videlicet vincula constringentes, cum monach. infama non sit ab hoste fugere. Hac eo latius profecuti sumus, quod nonnullos eius opinionis esse accepimus, vt existimarent hæc secundam opinionem nulla ratione sustinere posse.

29. Dubium duodecimum est. Quid sentiendum sit de homicidio, aut mutilatione facta ab homine carente vira rationis, an efficiat irregularem? Respondetur: Quamuis nullum requiritur peccatum ad incurrendam irregularem, quę ex homicidio procedit, requiritur tamen, vt operationes illę, a quibus oritur irregularitas, sint iustum, ex iudicio rationis, & nō ex sola sensuualitate procedentes. Cum enim homo irregularem incurrit non quatenus sensuualis, sed quatenus rationalis, necessarium est ad eam incurrendam, vt operationes illę, propter quas in-

figitur,

figitur, sicut rationales, id est, ab homine habente vsum
rationis facte, vt optime Alphonsus a Castro lib. 2. de po-
nalibus, cap. 14. versio. Prima principalis conclu-
sio, & Couar. in Clem. Si furiosus, par. 3. in principio, de ho-
micidio, tradunt. Ex qua doctrina colligitur, quam ratio-
nabilius in Clem. Si furiosus, de homicidio, definitum a
Clemente V. fuerit non esse irregularem furiosum aut in-
firmum, aut dormientem, vel occidat; Quia scilicet hi
infantia hominem mutilet, vel occidat; Quia scilicet hi
infantia vsum rationis careant, & ideo tales effectus eis non
imputantur, quoniam non voluntarij, nec deliberati sunt
& est communis omnium DD. opinio.

Quia vero in iure infantia dicitur a septenniu,
Dolum esse potest, An si quis ante septennium sit doli
capax, id est vsum habeat rationis, occidendo alium fiat
irregulatis? In qua re Host. & Panorm. in c. 1. de delictis
irregulatis, & Villadiego tract. de irreg. in cap. de percus-
sore, colum. 12. & Couar. in Clem. Si furiosus, par. 3. in prin-
cipio, de homicid. Angelica, verbo, Irregularitas, l. §. 20.
versio. Quarta Regula, & Nauar. in Man. cap. 27. num. 230.
& ibi, tom. 2. consil. 1. numer. 3. de cognat. spirit. & citat
Hypol. in l. infans, ff. ad leg. Cornelianam de sicarijs, (qui
reclatatur se vidisse, & scire, quod multi infantes in sexto,
aut septimo anno hodie plus doli, & malitia habent, qua
clm in 14. aut 15. Id quod testatur B. Greg. in 4. Dialog.
ca. 8. vbi ait filium quinquae annorum blasphemiatorem,
arreptum a Diabolo de vltis partibus in Gehennam, cuius
meminit S. Thom. in addit. 3. par. q. 43. art. 2. ad 2.) docet
esse irregularem si constet esse doli capax, quia sic ho-
micidium potuit illi esse voluntarium. Alij tamen vt Hen-
riquez lib. 14. lib. 3. §. 4. & Perez in addit. ad cap. 6. Villa-
diego anno. 59. & 67. rectius docent, non esse irregula-
rem, tum quia cum irregularitas sit de iure humano; &
eius libertas sit absque praedictio tertij, non incurritur
sine expresso iure tum quia poenae proprium casum exces-
sive non debent, eo maxime quod intentio non faciat
hominem irregularem huius speciei, vnde & hanc opi-
nionem veteriorum putat Ioan. de Anania, in cap. pueris,
de delictis puerorum.

Quibus adde, quod cum maior septennio ante annos
pubertatis (quae in iure a septimo ad 14. annum extendi-
tur) hominem occidat, nesciens quid faciat, nec doli ca-
pax, irregulatis non erit, sic Anchar. Bonifac. & Imolain
Clem. Si furiosus, quos refert, ac sequitur Couar. ibi, 3.
par. in princip. numer. 5. de homicid. S. Anton. 3. par. titu.
19. de l. reg. cap. 1. §. 3. Villadiego tract. de Irreg. cap. 6.
de percussore colum. 12. qui ait esse communem. Socin. in c.
ad audiendum, de homicid. Syluet. verbo, Homicidium,
3. quest. 2. versio. Tertium, qui etiam refert Anchar. Ta-
biena, verbo, Irregularitas, l. §. 20. & Martin. Ledesm.
2. q. quest. 26. artic. 2. de Irreg. pag. 356. colum. 3. in fine, &
Henriquez lib. 14. cap. 3. §. 4. Quia oportet, vt occiso sit
liber, & voluntaria homini, saltem in causa. Quicquid
Gloin. c. 1. in verbo multum, de delictis pueror. & Maiol.
lib. 1. c. 48. in princip. num. 11. versio. Infans quoque, falso
dicitur talem esse irregularem.

Et quod de infante dictum est, etiam de furioso dicen-
dum est, ex dict. Clem. Si furiosus, vbi dicitur, furiosum
occidentem aliquem, non esse irregularem, cum hic ca-
reat vsum rationis, & ideo actio illa est ei inuoluntaria, &
sine consensu, & immunis a culpa, cum voluntas dari non
possit sine intellectu, & cognitione, furiosus autem in-
tellectu caret. Vnde Bald. in l. furiosum. C. qui testam. fac.
possunt, ait, quod qui ante furorem crimen commiserit,
& processus legitime factus sit, antequam in furorem in-
cidens, si ante iudicij & sententiae executionem in furorē
incidat, in furorē puniri non potest. Ratio est: quia ratio
poenae potissima est, vt ipsum puniendum afflictione affi-
cat. Quae ratio deficit in furioso.

De dormiente vero, si sit similis furioso, dicendum etiam
est, irregularem non esse, si dormiens hominem occidat,
quia hic intellectus, & ratione caret, vt habetur in Clem.
Si furiosus, de homicid. vbi Couar. 3. par. in princip. num.
1. Maiol. lib. 5. cap. 48. in princip. num. 11. & citat Socin.
in c. ad audiendum, in 5. quest. principalis q. 12. & Henri-

quez lib. 14. cap. 15. num. 7. & communis DD. opinio, &
facit c. Merito, & c. Sane, 15. q. 1. & c. Maiores, §. item quari-
tur, de baptismo.

34 Dubium decimum tertium est, An si ebrius in ebrietate
carens vsum rationis occidat alium, sit irregularis?

Prima opinio docet esse irregularem. Sic Cardin. in d.
Clem. Si furiosus, Syluet. verbo, Homicidium, 3. quest.
4. versio. Quintum. Palud. 4. dist. 32. quest. 1. art. 3. Cocluf.
3. Rich. 4. dist. 15. art. 3. quest. 7. ad 1. & 4. d. 25. art. 5. q. 3.
in fine. Rosella, verbo, Homicidium, 4. num. 5. Villadiego
tract. de irreg. c. 6. d. percussore, col. 11. Maiol. lib. 5. c. 48.
in princip. num. 11. Tabiena, in verbo, ebrietas, on. 9. §. 8.
& Barth. Medin. 1. 2. q. 76. ar. 3. ante finem, & allegant c.
inebriaerunt, & c. Sane, 15. q. 1.

Secunda opinio negat esse irregularem. Angelica, ver-
bo, Ebrietas, numer. 3. Castro, lib. 2. de lege poenali, cap. 14.
Nau. in Man. ca. 27. nu. 230. qui citat Bonifac. in d. Clem.
Si furiosus, quest. 26. & Maior. 4. d. 15. quest. 8. Idem ten-
ent Couar. in Clem. Si furiosus, par. 3. in principio, nu. 3.
de homicid. & Petr. Nauar. lib. 2. de restit. cap. 1. dub. 8. &
Toletus lib. 1. Instruct. cap. 27. & cap. 29. & Henriquez
lib. 14. c. 15. §. 7. Prima opinio fundatur in hoc, quod d.
Clem. Si furiosus, solum excipit, furiosum, infantem, &
dormientem, & nihil dicit de ebrio potuisset autem Pon-
tifex illum exciperet, si voluisset. Secunda opinio funda-
tur in hoc, quod ebrius occidit carens vsum rationis, & ideo
eadem est ratio in ea, ac furioso, & dormiente. Et haec opi-
nio videtur esse verior, maxime quando quis absque sua
culpa inebriatus est, esse dolo alterius, & si ignorans vim
vini captus est sapore illius (vt Loth aut Noe) aut si nihil
tale de se expertus sit, sed propter gulosam delectationem
vini absque dolo inebriatus occidit. Ratio est: tum quia
poenae sunt restringendae, tum, quia ebrietas non est causa
periculosa homicidij, sed remota; & per accidens se ha-
bet, causa vero propinqua est priuatio vsum rationis; tum,
quia ebrius similis est furioso, c. venter, dist. 35. furiosus
autem occidens non est irregularis.

35 Dubium decimum quartum est, An qui culpa sua, & vo-
luntate factus est ebrius, & postea carens omni vsum ratio-
nis aliquem occidit irregularis sit?

Prima opinio est eorum, qui supra in dubio praeced. &
Caiet. 2. 2. q. 150. art. 4. in fine. dicentium esse irregularem,
nec excusari ab homicidio.

Secunda docet non esse irregularem, sed ab omni culpa
in ebrietate commissa excusari, sic citati supra pro 2. senten-
tia, & fauet Gab. 2. d. 22. q. 2. art. 2. Conclus. 3. In hac re,
duo mihi dicenda videntur.

Primum est, Quando quis culpa sua sit ebrius, & ante
ebrietate aduertit se in eo ebrietate solitum capere animam,
& alios laedere, & periculum esse occidendi alios, sic oc-
cidendo alium in ebrietate, irregularis est, nisi diligentia
adhibuerit ne tale periculum sequeretur; quia factus est op-
te voluntarie inebriatus, & cum periculo prauius occi-
dendi alium eo ipso enim quod vult se inebriari cum pre-
uisione, talis periculi securi in ebrietate, tanquam in cau-
sa vult homicidium & per consequens irregularis est pro-
pter tale homicidium sibi in causa voluntarium, & sic in-
telliguntur cap. inebriaerunt, & cap. sane, 15. quest. 1. vbi
habetur ebrius delinquentem in ebrietate, non esse om-
nino liberum a culpa, & poena. Idem dicitur in l. respicien-
dum, §. delinquendum, ff. de penis. Vbi Bart. ex communi
DD. sententia docet, delinquentem in ebrietate puniend-
um esse poena arbitraria. Vnde Arist. 3. Ethic. 8. iuxta praec-
ceptum Pittaci vnus ex septem sapientibus Graeciae, du-
plicem poenam ebrijs statuit, vnam pro ebrietate, alteram
pro delicto commisso.

Secundum est, Qui ex culpa sua ebrius redditur, si vere
non aduertit praedictum periculum, aut si aduertit, dilige-
ntiam debitam adhibuit, vt periculum praedictum euitaret,
tunc in ebrietate hominem occidendo irregularitate
non incurrit; Quia in hoc casu mors sequitur abiq; volun-
tate ipsius, & absq; vilo vsum rationis, & ita cum homi-
cidium nullo modo sit intentum, nec voluntarium sibi, irre-
gularis occidendo in ebrietate non erit, sic Per. Nau. Hen-
riquez & Toletus vbi sup. c. 27. & c. 29. ver. obserua primo.

- 16 *Hinc ſequitur, quid dicendum ſit, ſi quis culpa ſua incidit in amentiam, vel culpa ſua ſomnum capit, & poſtea in furore, vel in ſomno aliquem occidit, an ſit irregularis? Quamvis enim communiter dormiens non ſit irregularis, ex d. Clem. Si furioſus, de homicid. & DD. ibi, ſi tamen vigilans aduertit ſe conſueviſſe in ſomno arma capere, & homines offendere, & non adhibuit debitam diligentiam ut huiſmodi periculum evitaret, (puta includens ſe cubiculo obſerato) ſi dormiens aliquem occidat, irregularis erit, & gravius peccat, & clarius ſit irregularis, qui ſomno vitur, ut inſtrumento liberae mahtie ad executionem mali ab ipſo vigilante excogitati, & deliberati, ita ut per ſomnum, tanquam inſtrumentum, exequatur ſcelus praecogitatum. Tunc enim actus in ſomno contingens peccatum eſt eo modo, quo actus exterior eſt peccatum in executione; Sic enim peccatum inchoatur in vigilia, & conſumatur per inſtrumentum ſomni exequutiue. Quo ſenſu vera erit opinio Palu. 4. d. 32. quaest. 1. art. 3. Concluſ. 3. & Caie. 2. 2. quaest. 150. ar. 4. in fine. Qui enim in vigilia irascitur, & dat operam ſomno, ut aliquem occidat dormiens, aut qui vigilans homicidium procuravit, nec perſicere potuit, & ea cogitatione dormiens in ſomno aliquem occidit, cum non adhibuit diligentiam debitam, ut occiſio illa vitaretur, ſed ſomno potius uſus eſt tanquam inſtrumento, quo ſolitus eſt alios offendere, occidendo in ſomno, vere homicida eſt, & ut talis caſtigandus, & irregularis iudicandus, cum homicidium illud ſibi voluntarium, & praeviſum ſit; Sin autem in vigilia optabat occidere aliquem, & ſciat etiam ſe ſolitus in ſomnis arma capere, & abiit cubitum cum ira, & forti imaginatione illius, ſi tamen debitam diligentiam adhibuerit, praecavendo ne dormiens alicui noceret, ſecuta morte irregularis non erit, Quia huic homicidium non imputatur tanquam voluntarium; &*
- 17 *quia illa imaginatio in vigilia non eſt omnino certa, nec cauſa propinqua vel efficaciſſima homicidij, raro enim ſolet contingere, & ex altera parte, adhibita eſt diligentia, ne accideret, unde non ſufficit ad irregularitatem cauſandam, ut expreſſe docent Villadiago tract. de Irreg. ca. 6. de percuffore. colum. 13. Marian. Socin. in cap. ad audientiam, num. 24. de homicid. Caſtro libr. 2. de lege penali, cap. 14. verſic. prima principalis Concluſio. Couarr. in Clem. Si furioſus, par. 3. in princip. nu. 6. de homicid. Nau. in Man. ca. 27. nu. 230. in fine. & Henríquez lib. 14. c. 15. §. 7. Petrus de Arragon. 2. 2. q. 64. art. 8.*

De Irregularitatibus Clericorum ex Homicidio, vel mutilatione prouenientibus. Cap. XVIII.

S Y M M A R I V M.

- 1 Clericus quocunque modo cooperator ſit ad homicidium, vel mutilationem, ſecuta morte, vel mutilatione, irregularis eſt.
- 2 Clericus ſanguinis cauſae, non praemiſſa proteſtatione, ſe immiſcere prohibetur.
- 3 Proteſtatio, quam pro rebus ſuis clericus in cauſa ſanguinis praemiſſa debet, quando facienda.
- 4 Clericus denunciatus praemiſſa proteſtatione, ſed animo ficto, ſecuta morte, irregularis non eſt.
- 5 Proteſtatio humana ex animo conformi ei, quod dicitur in verbis, fieri debet, aliter tamen facta irregularitatem non inducit, & quare.
- 6 Clericus, ſi cauſam civilem ad iudicem deferat, an neceſſario praemiſſa proteſtationem, ut evitet irregularitatem.
- 7 Clericus reum captus, cumque iudici tradens, ſi prius proteſtatus non ſit, ſecuta morte irregularis efficitur.
- 8 Clericus, cuius domum ſur nocte ingreſſus eſt, ſi ab eo vulneratus ſit, ita ut poſtea ab alijs captus ſit, & iudici

- delatus, ſecuta morte, non eſt irregularis.
- 9 Clericus videns furem cum rebus ſuis fugientem, ſuo clamore ab alijs accurrentibus occidatur, ſecuta, etiamſi proteſtationem praemiſſerit, irregularis efficitur.
  - 10 Clericus aliquem accuſans de furto, vel iniuria alteri illata, ſecuta morte alterius, etiam praemiſſa proteſtatione irregularis erit.
  - 11 Clericus accuſatus, ſi ſe defendendo mors alterius ſequatur, an & quando irregularitatem incurrat.
  - 12 Clericus crimen proditiōis patriae ad iudicem ſeculare deferens ſecuta morte irregularis non eſt, dummodo proteſtationem praemiſſerit.
  - 13 Ius Eccleſiaſticum ius diuinum non deſtruit, ſed perſicit.
  - 14 Proteſtatio ad vitandam irregularitatem neceſſaria non eſt, quando clericus crimen ad iudicem Eccleſiaſticum deſert.
  - 15 Inquiſitores fidei, tradendo hereticum brachio ſeculari etiamſi pro eo non intercedant, irregularitatem non incurrant.
  - 16 Iuriſdictionem clericum temporalem habentes, iudices ſeculares in cauſa ſanguinis abſque irregularitate caſſificare poſſunt.
  - 17 Iuriſdictionem temporalem habentes clericum delegare alicui etiam ſpecialiter ſuper cauſa ſanguinis poſſunt abſque incurſa irregularitatis.
  - 18 Iuriſdictionem temporalem habens clericus, ſicut princeps ſecularis ferre poteſt legem, qua aliquid ſub poena mortis prohibetur, nec tamen morte ſecuta irregularis erit.
  - 19 Clericus praesentiam ſuam exhibens ubi quis poena mortis mulctatur, an & quando irregularis efficitur.
  - 20 Clericus, religioſus & beneficiarius ex curioſitate, & ſine iuſta cauſa intereſſentes, ubi exercetur poena ſanguinis, peccant.
  - 21 Clericus, & alij, quando ex curioſitate intereſſe conſecantur executioni ſanguinis.
  - 22 Clericus cauſam ſanguinis nec cognoſcere, nec diſtate poteſt.
  - 23 Episcopus delinquentem aliquem in carcerem conuictum, ubi breui ob carceris ſqualorem, aut ciborum ſubtractionem moritur, irregularis eſt.
  - 24 Carcerem meliorem iudex reo dare non tenetur, quam ſe carcer communis.
  - 25 Confeſſarius, vel Theologus à iudice interrogatus de crimine aliquo, an mortem mereatur, nec ne, an & quando reſpondendo affirmatiue irregularitatem incurrat.
  - 26 Confeſſarius dicendo iudici, ſe non poſſe illum abſolvere, niſi reum morte puniat, ſecuta morte non eſt irregularis, & quae huius ſit ratio.
  - 27 Clericus adiuvans chirurgum, vel Medicum ad laeſum ſecundum aegroti membrum irregularis non eſt.
  - 28 Chirurgis, & Medicis membra abſcindentibus, quae Eccleſia irregularitatem non imponit, ſicut iudicibus iuſte reos punientibus impoſuit.
- 1 **Q**uamvis quae haecenus dicta ſunt, ad Laicos ſpectant, poſſunt tamen ferre omnia etiam Clericis accommodari, quocunque enim modo clericus cooperator iudicij fuerit, vel ut iudex, vel ut accuſator, vel alio modo extra cauſam ſibi a iure conſeſſos, ſecuta morte, vel mutilatione, irregularis erit. Quia verò nonnulli cauſas ſunt, qui magis proprie clericos attingunt, ut ſi mors ſequatur, ex eo quod clericus res ſuas apud iudicem ſecularem perantur ex bello iuſto, in quo clerici nonnunquam ad ſe ſolent de his omnibus in hoc capite, & ſequenti agendum nobis erit.

Antequam verò dubia proponamus, Sciendum est, clericis prohibentur esse immiscere se causa sanguinis c. Clerici, & sententiam sanguini, Ne clerici vel Monachi, quod intelligitur non premissa protestatione; Siquidem, in cap. Prælati de homicid. lib. 6. Bonifacius Papa VIII. aperte definitur licitum esse clericis absque vlla irregularitate apud Iudicem secularem querelam proponere de malefactoribus suis, & debitam satisfactionem & penam petere etiam in causa criminali, & causa sanguinis, id est, in criminibus dignis pœna mortis, dummodo id faciant hæc premissa protestatione, quod ad vindictam seu penam sanguinis non intendant, id est, mortis, seu mutilationis penam, sed ad satisfactionem damni, & punitionem malefactorum. Hoc autem ius Canonicum concessit, ne clerici vel in suis personis, vel in bonis suis, impunè a secularibus vexarentur. Hæc autem protestatione premissa, irregularis non erit, etiam si postea iudex ad mortem, vel mutilationem delinquentis procedat, immo, etiam si certiorat iudicem mortem accusato illaturum, ex Felin. & Ioan. Andr. & Panorm. in c. postulasti, nume. 3. de homicid. Summa Confess. libro 2. tit. 1. quæst. 46. & Couar. in Clem. si furiosus, par. 2. §. 5. nume. 1. versio. Quarto, de homicid. & Sacin. in cap. ad audientiam, numer. 54. de homicid. & Angelica, verbo, Homicidium, nu. 6. & Sylue. verbo Homicidium, 2. quæst. 8. Tabiena, verbo, irregularitas, 3. §. 3. & S. Anton. 3. par. tit. 29. cap. 2. §. Homicidium valde, quicquid Vincent. vt refert Panorm. contrarium in hoc casu senserit, Summa, Corona, tit. de Irreg. nume. 7. Cosmus Philarchus de officio Sacerd. par. 1. lib. 4. cap. 11. §. 4. Ratio est: quia abas daretur materia trucidandi clericos, & bonis suis spoliandi, vt recte Panorm. vbi supra, ex querelans, de homicid. lib. 6. colligit. Et quamuis S. Auto. Angelica, & Sylue. vbi supra, hoc dictum limitent, vt scilicet possit Clericus res suas premissa protestatione apud Iudicem secularem petere solum, quando non poterat alia via eas recuperare, secus autem quando alia via possit eas recuperare, vt tamen recte notant Tabiena, vbi supra, & Henriquez lib. 14. cap. 11. §. 4. in annot. litera M. etsi hæc limitatio vera esse possit quoad peccatum, quoad irregularitatem tamen falsa est, satis enim est sic haberi in d. cap. prælati, de homicid. lib. 6. non esse irregularem si premissa protestatione res suas petat; quod, vt diximus, procedit, siue alia via res suas habere possit, siue non, & siue dubitet quod interierit, siue sciat.

Neque est necessum, vt protestatio, quam pro rebus suis Clericus in causa sanguinis præmittit, simul fiat dum accusat, sed satis est eam iudici proponere, antequam sententiam proferat, vt optime & subtiliter Coua. in Clem. si furiosus par. 2. §. 5. numer. 1. versio. Quarto, de homicid. & Henriquez lib. 14. cap. 11. §. 5. tradunt. Quod si crimina, que penam mortis, aut mutilationis merentur, absque premissa protestatione denunciantur Clerici, subsecuta pœna mortis, aut mutilationis in denunciatis, irregularitas frangit, quibus omnibus addo, quod licet Clericus, in Sacris denunciatis oblitus sit præmittere protestationem iuris, & consequenter irregularis sit, & vsu officij priuetur, & facile dispensationem obtinebit, non tamen propter ea peccatum mortaliter censetur, vt Caiet. in verbo, Irregularitas, in princip. & Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 4. in fine, animaduertant; nec Nau. in Man. cap. 27. nu. 213. in fine, d. num. 226. in fine dicit peccare mortaliter, sed solum ait peccare. His breuiter annotatis.

Primum dubium est, An si Clericus denunciat protestatione premissa, sed sicco animo, id est, protestatur se non velle vindictam nec intendere causam sanguinis, sed solum in iniuria satisfactionem, & tamen reuera intendit, & desiderat pœnam mortis, aut mutilationis, sit irregularis?

Prima opinio dicit esse irregularem. Sic Host. in Summa lib. 5. tit. de homicid. §. Qua pœna feriatu, numero 3. versio. verum circa hanc materiam Summa Confess. lib. 1. tit. 1. quæst. 46. Summa Astensis, par. 2. lib. 6. tit. 14. artic. 3. S. Anto. 3. par. tit. 29. ca. 2. §. Homicidium casualem, item si Clericus, Summa Confess. lib. 2. tit. 1. quæst. 46. Angelica, verbo, Homicidium, 2. §. 6. Sylue. verbo, Ho-

micidium, 2. quæst. 8. & Homicidium, 3. quæst. 3. versio. Sextum, Nauarr. in Man. cap. 27. num. 226. versio. Duodecimo, & citat pro se Ioan. Andr. D. in iur. & Pernin. in cap. prælati, de homicid. lib. 6. Maior. lib. 5. cap. 48. §. 6. numer. 4. Alphon. Viuald. tract. de Irreg. num. 233. Summa Corona tit. cod. num. 7. versio. limitant Doctores, Sebast. Medic. par. 2. tit. 5. quæst. 34. §. Decimo tertio. Ratio est: quia si hæc protestatio non est verè protestatio, ergo perinde est ac si protestationem non præmitteret. Item, quia Clericus sic accusans ratam habet animo & consensu pœnam mortis in accusando, at qui ratam habet mortem alterius, si sit Clericus, est irregularis, cum ratihabitio retrotrahatur, & mandato compateretur, ff. de vi, & vi armata, l. 1. §. Quoties.

Secundus, & verior opinio ait, non esse irregularem, sic Felin. in cap. postulasti, de homicid. & ibi Anan. quos refert, ac sequitur Couar. in Clement. si furiosus, par. 2. §. 5. numer. 1. versio. Sexto, faner Sorus, lib. 5. de iur. quæst. 1. artic. 9. in fine, vbi absolute tradit, Clericum petentem rei suæ restitutionem premissa protestatione non esse irregularem, & expresse Tabiena, verbo, Irregularitas, 3. §. Octauo, & Martin. Ledesm. 2. 4. quæst. 26. artic. 2. tract. de Irregul. pag. 365. col. 3. & Iacob. de Grass. lib. 2. cap. 62. numer. 41. qui falso dicit talem in foro interiori esse irregularem, & Cosmus Philarchus par. 1. lib. 4. cap. 11. §. 4. Cordub. addit. ad Sotum, in Relect. de regen. Secreto, memb. 4. qu. 3. Conclus. 5. quem refert, ac sequitur Henriquez lib. 14. ca. 3. §. 4. in annot. litera O. & cap. 11. §. 5. Ratio est: quia pœna sunt restringendæ; & quia nemo est habendus irregularem, nisi sit in iure expressum, at hoc non est in iure expressum. Immo, contrarium habetur in iure, siquidem in cap. prælati, de homicid. lib. 6. Pontifex ait non incurri irregularem, si Clericus accuset premissa protestatione; & actus interior non est sufficiens ad causandam irregularitatem; sed neque probabile est, Ecclesiam, ob oculam mentis intentionem, velle quem tam grani pena irregularitatis damnare. Hoc tamen vt notat Philarchus intelligi debet, quando iuste fit, nam iniuste denunciatus, secuta morte, vel mutilatione, irregularis est etiam si protestationem præmiserit.

Quod si dicas cum Nauarr. si hæc protestationem non esse protestationem; Responderetur; quamuis proprie loquendo non sit protestatio quia protestatio humana debet esse ex animo conformi ei quod dicitur in verbis; tamen in communi hominum acceptione vera protestatio censetur, dum actu exteriori cum denunciantione malefactoris protestetur, & ius prædictum solum requirere videtur protestationem exteriorem; & Ecclesia non punit actus internos; ergo nec punit irregularitate malum illum affectum, vt enim optime docet Cosmus Philarchus vbi supra non sufficit quæcunque complacencia, & voluntas pœna ad irregularitatem; Siquidem accusatio ad hoc tendit vt puniantur delicta, & Ecclesia tradens Curia seculari cum prædicta protestatione, ideo facit, ne delicta maneant impunita, & ne detur occasio delinquendi; Sed satis est, quod principalis & formali intentio accusantis non sit pœna sanguinis, licet sit quod iustitia locum suum habeat & delicta non maneant impunita, & sic protestatio non est mendax ficta aut fraudolenta. Quod verò dicant Clericum ratam habentem homicidium alterius esse irregularem, quando est nomine suo factum, & iste, vt supponitur, approbat penam mortis. Responderetur, esse in hoc casu opinionem diuersas DD. & verior opinio negat in hoc casu incurri irregularitatem, quia non est expressum in iure, de qua re in sequentibus agemus.

Secundum dubium est, An Clericus, si causam civilem deferat ad Iudicem secularem, necessario præmittere debeat protestationem, vt euitet irregularitatem? Ratio difficultatis est: quia aliquando contingit, vt causa civilis delata ad Iudicem secularem, fiat transitus ad causam criminalem, in qua accusatus morte punitur. Responderetur cum Richard. 4. dist. 25. art. 5. quæst. 3. ad quintum. Panorm. in c. postulasti, nu. 1. & nu. 5. de homicid. & glo. in c. prælati in verbo iustitia, de homicid. lib. 6. & glo. in ca. Maximilianus, in verbo, Consilium, 23. quæst. 3. Specular. tit. de dispensat.

spensat. §. iuxta, vers. Et sunt hæc. Nauar. in Man. cap. 27. nu. 14. vers. Quinto. Marin. Ledesm. 2. 4. quest. 26. art. 2. tract. de irreg. pag. 365. colum. 3. Armilla, verbo irregularitas. §. 2. 1. Maiol. lib. 3. capitul. 7. numer. 3. Summa Corona tract. de irreg. numer. 7. vers. Notandum tamen. & Henriquez lib. 14. cap. 11. §. 5. & cap. 12. §. 8. & Couar. in Clem. Si furiosus, par. 2. §. 5. numer. 3. vers. Octauo, & vers. Nono, de homicid.

Primo, Ex iure communi, quando causa est civilis tantum, aut de leui delicto accusat, quod non est dignum pena mortis, aut mutilationis, non tenentur Clerici protestationem ullam præmittere in denunciando, nec irregulares erant, si abique protestatione denunciant, secuta morte illata per Iudicem iustitiae limites excedentem; vel ob aliquam contumaciam delinquentis vel ob aliquod aliud crimen in delinquente deprehensum, de quo nullo modo cogitavit Clericus dum denunciaret.

Secundo, si Clericus civiliter accusans præuidet probabiliter delinquentis periculum incurtere penæ sanguinis, tunc requiritur protestatio ne fiat irregularis, quia est periculum probabile penæ sanguinis, cui periculo denunciatio obuiare debuit. Quod procedit, etiam si in animo haberet quod non occideretur, aut mutilaretur ille accusatus: Sicut enim actus interior, seu animus prauus non inducit irregularitatem, ut dictum est; ita nec ab ea quemquam liberat, cum actus exterior ad homicidium tendens irregularem agentem constituat, ex Couar. in Clem. Si furiosus, par. 2. §. 5. numer. 2. vers. Septimo, de homicid. & hoc tam in foro iudiciali, quam in foro conscientie; in hoc enim qui est irregularis in foro exteriori, est etiam in interiori, & e contra. Quare glo. in c. prælati, in verbo *protestanda expresse*, de homicid. lib. 6. Cosmus Philarchus lib. 4. ca. 11. §. 4. & Maiol. lib. 2. c. 7. numer. 3. iuagent, ut denunciatis, de hac sua protestatione publicam scripturam confici faciat, ad maiorem cautelam, argum. c. ex diligenti in fine, de simonia.

Tertium dubium est, An si Clericus reum capiat, & iudici tradat, secuta morte, vel mutilatione, irregularis sit? Respondet, si non præmiserit protestationem, irregularis erit; secus vero, si eam præmiserit. Sic Franc. & Vanchellus, in ca. prælati, de homicid. lib. 6. Socin. in ca. ad audientiam, nu. 52. & 53. de homicid. Angelica, verbo Homicidium, 2. numer. 6. Summa Confess. lib. 2. tit. 1. quaest. 47. Summa Corona, tit. de irreg. numero 7. versic. Notandum tamen. Couar. in Clem. Si furiosus, par. 2. §. 5. numer. 3. vers. Decimo, de homicid. & Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 8. Maiol. lib. 2. cap. 7. numer. 1.

Quartum dubium est, An Clericus, cuius domum fuit ingressus nec etc, eumque; vulne at, si per se fuit à socijs illius Clerici captus, & ad iudicem ductus sit, & iudex mittat ad eundem Clericum petens, ut exponat si qua de furto prædicto sciret inter signa, qui Clericus furis, & rerum ablatarum signa iudici mittit se super facto furis illius nihil amplius intermittere, subsecuta morte, aut mutilatione furis irregularis sit? Ratio est iustitiae est: quia Clericus iste videtur causa mortis illius, & testis futuri, quod non licet Clerico in causa sanguinis cap. testimonium, 11. quest. 1. & cap. sententiam, ne Clerici, vel Monachi. Respondet autem clericum hunc nullo modo irregularem esse, quamuis non præmiserit protestationem quia tunc solum requiritur protestatio hæc, quando ipsemet clericus reum denunciatur apud iudicem secularem; in hoc autem casu ipse eum non denunciatur, sed socij eius. Sed neque clericus iste inductus est tanquam testis contra reum, quia non accessit ad presentiam iudicis quod fit in criminalibus in Auc. de testibus, §. Quoniam, in fine, collat. 7. Nec per hoc quod clericus inter signa tradidit, conuictus est aliquis de furto. Non enim eo ipso est fur, quod animo furandi domum intravit, ff. de furtis, l. vulgaris, §. Qui furum. Unde cum nullo modo sit causa mortis secuta, aut ad plerimum valde remota, & insufficientis, non erit irregularis, ut colligitur ex cap. Tua nos, §. Ad vltimum, & ibi glo. in verbo Noniis, & ibi Panormitan. numer. 8. de homicid. Summa Astensis par. 2. lib. 6. tit. 14. artic. 8. quest. 4. Syluest. verbo Homicidium 3. quest. 5. versic. Sextum Maiol. lib. 2. capitul. 7.

num. 3. & Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 8. in fine. *Quintum dubium est*, An clericus videns furem fugientem cum rebus suis furto sublati, si clamet, & vocet vicinos, & ipsi venientes furem occiderint, etiam contra protestationem clamantis, irregularis sit? Ratio difficultatis est, quia si detulisset eum apud iudicem secularem, & iudex eum occidat contra protestationem eius, non sit irregularis, ut diximus; ergo pari ratione nec si vicisti eum occiderint contra eius protestationem. Respondetur cum Panorm. in cap. significasti, 2. numer. 12. de Homicid. Angelica, verbo Homicidium 2. numer. 4. Summa Confess. lib. 2. tit. 1. quaest. 48. Syluest. verbo Homicidium 2. §. 17. & Nauar. in Man. cap. 27. numer. 236. versic. vigesimo quarto. Couar. in Clem. Si furiosus, par. 2. §. 5. numer. 3. versic. octauo, de homicid. & Henriquez lib. 14. ca. 12. §. 3. irregularem esse secuta morte, aut mutilatione furis. Quia protestatio nihil iuuat, si fiat ad alios, quam ad iudicem, qui non præsumitur tam facile leges & iura violaturus, nec in flagranti occisurum contra protestationem, ideo in eo casu clericus protestationem præmittens, secuta morte non erit irregularis. Quia vero adverte debeat sic clamans, quod prius homines concurrentes contra furem, vix solent ab occasione rei se temperare, secuta morte etiam contra protestationem suam irregularis erit.

Sextum dubium est, An clericus accusans aliquem de furto, vel iniuria non sibi, sed alteri illata, vel testis aut aduocatus sit accusatoris in causa criminali, præmissa protestatione, irregularis sit, secuta morte, aut mutilatione alterius? & præiens dubitatio est quado hæc facit pro aliqua persona priuata, & quæ sibi consanguinitate coniuncta non est. Respondet irregularem esse si dericiat ob alterius causam tantum, aut testis sit, seu testimonium præbeat, vel aduocatus sit accusantis, siue præmittat protestationem, siue non iurimus, quamuis graui metu ductus denunciat. Sic Nauar. in Man. cap. 27. numer. 213. in fine. Couar. in clem. Si furiosus, par. 2. §. 5. numer. 4. & num. 5. de homicid. vbi refert Felin. in cap. postulasti, de homicid. & glo. in capitul. testimonium 11. quaest. 1. Panorm. & Felin. in ca. de cetero, de testib. & Villadiego tract. de irreg. cap. de percussore, & expresse Henriquez lib. 14. ca. 11. §. 4. Cosmus Philarchus lib. 4. cap. 11. §. 4. Summa Corona, tract. de Irreg. numer. 7. versic. Et quamuis, & Sebast. Medic. par. 2. ti. 9. quest. 34. §. De imo iuribus, & est communis opinio ut notat Couar. vbi supra. Ratio est: quia cap. prælati, de homicid. lib. 6. solum locum habet cum accusatio proponitur pro iniuria ipsi Clerico accusanti illata.

Septimum dubium est, Quid dicendum sit de Clerico accusato aut si sit aduocatus accusati? Respondet ex Couar. in clem. Si furiosus, par. 2. §. 5. nu. 5. vers. Duodecimo, de homicid.

Primo si Clericus accusatus sit in causa sanguinis, & defendendo se, petat absque protestatione præmissa, accusatorem calumniantem puniri, & accusator ex talionis pena per iudicis sententiam occidatur, irregularis erit: Si autem se defendens non petat accusatorem in pena talionis puniri, sed solum negat quod accusator sibi obijcit, quamuis accusator postea tanquam calumniator a Iudice occidatur, irregularis Clericus non erit, etiam si nulla protestatione usus sit.

Secundo, Clericus accusatus defendendo se, si præmissa protestatione, petierit accusatorem puniri morte per talionem, secuta eius morte, irregularis non erit.

Tertio, Clericus aduocatus rei accusati, si petat puniri vi talionis morte accusatorem, secuta morte per Iudicem sententiam, irregularis erit, etiam si protestationem præmiserit, ut notat Panorm. in capit. sententiam, num. 15. de clericis vel Monac.

Quarto, Clericus aduocatus rei accusati, si scilicet petendo defendat accusatum, non petendo punitionem calumniatoris, irregularis non erit, etiam si nulla protestatione sit usus, si per iudicis sententiam accusator postea occidatur, ut etiam fatetur Panorm. vbi supra, de Licio, & Clerico in minoribus, siquidem defensio accusati per se non tendit ad mortem accusatoris, nec ad eam ordinatur sed solum ad ipsius accusati innocentiam tuendam; & solum

solū damnatur accusator, ex eo quod per calumpniam alieum in iudicium sanguinis iniuste detulerit. Quæ omnia ex Couar. vbi supra colliguntur.

12. *Octauum dubium est*, An Clericus, si crimen proditionis patriæ, vel crimen aliud contra Rempub. Regem, aut Principem ad iudicem secularem deferat præmissa protestatione, irregularis sit? Et idem dubium est, si deferat crimen homicidij intentatum contra aliquem innocentem, & præsertim si hoc homicidium sit contra parentem suum, fratrem, vel cognatū &c. protestetur se deferre eo animo, vt delicto imminenti, & futuro possit obuiari, & non vt de reo supplicium sumatur, sit irregularis, si facta inde inquisitione mors, aut mutilatio delinquentis sequatur.

Prima opinio dicit incurrī irregularitatem, fundamentum est, quia in cap. Prælati, de homicid. lib. 6. solum permittitur Clericis in causa sanguinis denunciare protestatione præmissa, in causa & iniuria propria, hoc est, pro iniuria sibi facta, vel rebus, & bonis suis, v.g. pro iniuria facta suo mariti pio, vel seruo, vel famulo, vel saltem suis cognatis, vel propinquis, scilicet, parētib, & fratribus suis, (hi enim omnes, sui dicuntur, ex Panor. in cap. de cetero, num. 7. de testib.) non autem pro iniuria facta alteri personæ, sic Felin. in cap. postulasti, de homicid. vbi ait esse communem sententiam DD.

Secunda opinio dicit, non esse irregularem si in prædictis casibus præmissa protestatione denuncat ad malefactores, etiam ob defensionem alicuius alterius tertij innocentis. Ratio est: quia nimis durum esset Clericis sic accusantes protestatione præmissa incurrere irregularitatem, quia & iure naturali, & lege charitatis accusare tenentur in prædictis casibus. Non ergo in irregularitatem incurrunt. Non enim censetur Ecclesia velle eos inhabiles facere ad vsum Clericalem propter officium charitatis ex lege naturali debitum, & ob opus vnde pax, & quies Reipub. & Ecclesie consequi solet, sic Caiet. in 2. 2. quaest. 3. artic. 7. Sotus, lib. 5. de iustit. q. 5. art. 1. ad 4. & in telest. de regen. secreto. memb. 2. q. 3. ante conclus. 3. Martin. Ledesm. 2. 4. qu. 26. art. 1. fol. 364. colum. 4. Nauar. in Man. cap. 18. numer. 54. & cap. 24. num. 11. & cap. 27. num. 213. in fine, & in ca. inter verba, 1. qu. 3. coroll. 57. 58. Couar. in Clem. Si furiosus, par. 2. num. 4. de homicid. Maiol. lib. 2. cap. 7. numer. 4. vers. Delatores Polanc. in Direct. Conf. tit. de Irreg. Iacob. de Graff. lib. 2. cap. 62. num. 34. Cosmus Philarchus lib. 4. cap. 11. §. 4. Summa Corona, tit. de irreg. num. 7. vers. Notandum tamen Henriquez libr. 14. cap. 3. §. 7. & in anod. littera R. vbi docet malum imminens in futurum, tum priuatum, tum commune præmissa protestatione denunciari posse, & cap. 11. §. 4. vbi ait, id posse fieri pro rebus propinquorum, quæ reputantur quasi propria. Baones in 2. 2. quaest. 3. art. 7. & ibi S. Thom. & in Quodlib. 1. quaestio. 8. artic. 16. ad 1. & Mich. Salon in 2. 2. quaest. 68. artic. 1. Controuersia 3. Et secundum hos omnes DD. est Regula generalis, non incurrī irregularitatem, quando quis tenetur dispensare lege naturali, & lege charitatis, ob rationem dictam. Aliud verò est de iudice, qui sit irregularis, etiam si ex officio & iustitia occidat, quia voluntariè suscepit illud officium, & non ex lege aliqua præcipiente.

Ad rationem verò primæ opinionis Respondet Caiet. vbi supra quod ius Naturæ, Diuinū, & Ecclesiæ, ita se habent, quod, sicut gratia perficit naturam, & non destruit illam, ita ius Ecclesiasticum perficit ius Diuinum, & non destruit illud: vnde sicut nullum præceptum Diuinum est contra præceptum iuris naturæ, ita nullum præceptum Ecclesiæ est contra præceptum iuris Diuini. Cum igitur tam rationalis natura, quam charitatis lex mandet, vt nō solum Reipu, sed etiam innocentibus, & propinquis subueniamus, consequens est, vt nulla Ecclesiæ lex intelligatur mandare oppositum. Ideoque quamuis Ecclesiastica lex aliquid prohibeat Clericis, quod aliàs licitè fieri posset nunquam tamen prohibet eisdem aut alijs ad quod aliàs lege naturali, & charitatis tenetur. Et ideo quamuis prima opinio probabilis sit, & satis conformis iuri communi Canonico, & in praxi tutior, hæc tamen secunda mihi

videtur communior, probabilior, & magis consona equitati, & satis tuta, quæ in praxi obseruari possit sine scrupulo, maxime cum pœnæ restringendæ sunt potius, quam ampliandæ.

14. *Nonum dubium est*, An necessaria sit protestatio ad evitandam irregularitatem, quando Clerici crimen deferunt ad Iudicem Ecclesiasticum? Respondet nullam tunc protestationem requiri, quia Iudex Ecclesiasticus, non potest imponere pœnam sanguinis, vnde protestatio hac solum necessaria est, quando denunciant, aut accusant in causa sanguinis malefactores apud iudicem secularem, & ita si Clericus denunciat hæreticos apud Inquisitores fidei, nō tenetur facere prædictam protestationem nec erit irregularis si postea hæreticus denunciatus, & conuictus apud Inquisitores tradatur caræ seculari, & comburatur, sic Henriquez libr. 14. cap. 1. §. 5. post Felin. in cap. postulasti, de homicid. vbi Felin. hoc dicit in genere, quod quando causa incipit in iudicio Ecclesiastico, & finitur in iudicio seculari, siue cum causa incipit coram Iudice Ecclesiastico & finitur apud iudicem secularem, non requiritur protestatio. Ex qua Felini doctrina soluitur questio illa, de qua Maiol. lib. 2. cap. 7. num. 4. olim interrogatum se fuisse scribit, Nimirum, An Clericus de ferens ad Episcopum incestuosum diffamatum, aut ad alio crimine suspectum, vt canonicè corrigetur, & si Episcopus testes examinat, si acta furtim sublata, & delata ad Iudicem secularem fuerint, & incestuosus ille postea hac de causa morte multatus sit, irregularis sit? Respondet & bene, nec deferentem nec testes ex actis coram Episcopo fuisse irregulares, secus si iudicem secularem adissent.

15. *Decimum dubium est*, An Inquisitores fidei irregulares fiant tradendo hæreticum brachio seculari, si non intercedant apud Iudicem secularem pro eo vt mitius se gerat erga illum? Respondet esse si consideretur solum ius commune; sic Couar. in Clem. Si furiosus, par. 2. §. 5. nu. 6. vers. Decimo quarto de homicid. ait fore irregularem nisi pro eo intercedat, id quod satis manifestè colligi videtur ex c. Nouimus, de ver. b. signific. vbi habetur, quod iudex Ecclesiasticus tradendo brachio seculari aliquem, intercedere debet pro eo, quod est dicere quod protestationem faciat in tradendo eum brachio seculari, vnde Felin. & Henriquez in cap. ad abolendam, de hæret. citati a Couar. docent facta hac intercessione, seu protestatione irregularem non esse secundum ius Canonicum commune, quos etiam sequitur Armil. §. 24. Ceterum Medina lib. 1. Instruēt. confess. cap. 11. §. 10. Polanc. in Direct. Confess. tit. de irreg. & Henriquez libr. 14. cap. 12. §. 5. & Maiol. lib. 2. cap. 9. num. 8. & cap. 10. num. 5. & lib. 5. cap. 48. §. 2. num. 9. & Tabiena, verbo irregularitas, 2. §. Nono & §. Decimo quinto. Alph. Vival. tract. de Irreg. num. 237. Thom. Zerula Episcopus Minorensis, in sua Praxi Episcopali, part. 1. in verb. Hæretici, dub. 12. Cosmus Philarchus lib. 4. cap. 11. §. 6. & Angelica verb. Homicidium, 1. numer. 24. tradunt speciali iuris fauore & privilegio, encores fidei & illorum consultores absque culpa, & periculo irregularitatis simpliciter damnare posse hæreticos, & per sententiam declarare incurrisse pœnas auctoritate Pontificum, & legum impositas, & expresse Polanc. Medina Philarchus & Henriquez addunt, non fieri irregulares etiam si absque protestatione eos comburendos iudici seculari tradant, & solum prohibentur ipsimet inquisitores, & alij prælati exequi sententiam sanguinis, in capitulo sententiam sanguinis, Nec clerici, vel Monachi, & capitul. 3. eod. titu. lib. 6. Immo Tabiena, Maiol. & Henriquez vbi supra tradunt, quod postquam Inquisitor hæreticæ prauitatis aliquem damnatum iudici seculari puniendum tradidisset, & iudex secularis tentaret differre executionem, posset apud iudicem instare sub graui comminatione, vt hæreticum illum comburat, absque vilo periculo irregularitatis, & Maiol. vbi supra id probat ex Bulla quadam Pauli III. 19. Aprilis, anno 1557. quæ habetur in iudicial. Inquisit. in decreto 4. vbi præfatus Pontifex ad omnem dubitationem, & scrupulum tollendum decreuit, quod quicumque Clericus, vel Regularis, Episcopus, vel Cardinalis, aut quouis alius, qui interesse solet in congrega-

tionibus ſacri officij inquisitionis, vbi tractatur de aliqua cauſa, in qua veniat imponenda pœna ſanguinis, nec ex conſilio, nec ex voto dato in dicta congregatione fiat irregularis.

Vndecimum dubium eſt, Quid dicendum ſit de Episcopis, & alijs Clericis habentibus Iurisdictionem temporalem, An poſſint abſque irregularitate Iudices, & Magiſtratus conſtituere, qui inquirant delicta, vt ea puniant ſecundum leges? *Reſpondeo* ex capitul. ſina. Ne Clerici vel Monachi. lib. 6. Summa Confeſſ. lib. 2. tit. 1. quaest. 53. S. Anton. 3. par. tit. 29. de irreg. cap. 2. §. 1. Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 6. tit. 14. art. 4. q. 1. Angelica, verbo, Homicidium, 1. nu. 10. Sylueſt. verbo, Homicidium, 3. q. 5. verſ. primum. Tabiena, verb. irregularitas, 2. §. Quarto. Couar. in Clem. Si furioſus, pa. 2. §. 5. numero 8. de homicid. Maiol. lib. 2. cap. 6. numer. 1. 1. & Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 6. Cosmus Philarchus lib. 4. cap. 1. §. 4. & §. 6. Quod licet Clericis cauſas ſanguinis agitare non liceat, ſi tamen temporalem iurisdictionem habeant, poſſunt, & debent conſtituere Iudicem ſecularem, qui audiat cauſas præcipue ſanguinis, cui poſſunt, & debent præcipere quod faciat vnicuique iuſtitiam. Et ſi Iudex ille quarat ab eis, quid agi debeat de aliquo, qui meretur pœnam ſanguinis, abſtinere debent ab omni conſilio, verbo, ſcripto, uſu, aut mandato ipſi Iudici faciendū, ex quo Iudex reum occidendum tradat: ſed tamen in tali euentu reſpondere poſſunt, quod conſulat peritos: ſi enim propter prælati alicuius reſponſionem directam, vel indirectam, Iudex ille intelligat, quod debet eum ſanguine punire, puta, quia episcopus dixit, malum eſt hoc faciūſe eſſe impunitum, ſi Iudex illum occidat; vel mutilet, erit irregularis, ſicut Iudex ferens ſententiam; Sin verò ex tali reſponſione, ſcilicet, quando reſpondet querenti in particulari caſu occurrente, dicendo conſulte peritos, vel hoc conſilium non pertinet ad nos, vel nobis non licet interficere quenquam, vel nō poſſum ſuper hoc conſulere, vel ſimilia, & Iudex qui petit conſilium concludit in ſe, dicendo, ſi non mereretur, diceret abſolute, quod non; Sed quia meretur, ideo non vult reſpondere, ne fiat irregularis: etiam ſi ex tali reſponſione Iudex eum occideret, aut mutilaret, non erit irregularis Episcopus, quia non eſt in culpa, nec cauſa mortis illius. Vnde Tabiena vbi ſuprà, dat hanc Regulam generalem, quando quis querit conſilium, an propter tale delictum quis mereatur mortem, ſine in generali, ſine in ſpeciali, & non imminet tunc caſus in præſenti, reſpondere poſſit veritatem ſine nota irregularitatis; ſi verò tunc immineret, debet reſpondere quod conſulat peritos & faciat ſecundum quod iura volunt, aliàs eſſet irregularis. Quam Regulam deſumpſit ex Panorm. in cap. Ex literis, num. 5. de exceſſ. prælat. vbi addit, quod quando ex ſola ſua reſponſione non ſequeretur mors, puta, quia omnino Iudex eſt diſpoſitus ad illum decapitandum, & iſte fuit interrogatus a quodam alio, quæ pœna debeatur pro illo delicto, & ille reſpondit, quod pœna capitis, ex hoc non fit irregularis: quia non eſt ſecuta mors ex illa ſua reſponſione; & eadem habet Sylu. verbo, Homicidium, 3. q. 5. verſic. Quartum.

Poteſt etiam talis prælati iurisdictionem temporalem habens delegare alicui etiam ſpecialiter ſuper aliquo maleſicio, puta homicidio, in ſua iurisdictione commiſſo, vt in quaſita veritate iuſtitiam exequatur & quamuis ipſe delegatus poſtea exequatur, & occidat, non propterea prælati ille irregularis erit, ſi ſina. Ne cler. vel Monach. lib. 6. Angelica, verbo, Homicidium, 1. numer. 10. S. Anton. & Sylueſt. cit. & Couar. in Clem. Si furioſus, par. 2. §. 5. num. 8. de homicid. & gloſ. in capit. ſina. in verbo, Hoc. Ne cler. vel Monach. lib. 6. Summa Aſtenſis lib. 6. par. 2. tit. 14. art. 4. quaest. 1. & Sylueſt. verbo, homicidium, 1. quaest. 7. verſ. Secundum. Quæquid Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 6. verſic. Nec debet Episcopus, neget poſſe Episcopum delegare vnam cauſam criminalem ſine irregularitate; citans pro ſe Nau. tom. 2. conſil. vlt. num. 2. de homicid. qui tamen id non dicit, ſolum enim eo in loco Nauat, quod licet committere poterit generaliter iurisdictionem criminalem, non tamen dicere poſſet Commiſſario, qui condemnauit iam reum malefactorum ad mortem, vt maneat illum occi-

dat, quia ſic ſine dubio eſſet cauſa, vt reus ille citius occideretur. Vnde alius eſt caſus noſter, alius caſus ille Nauar. poſitus, vt conſtat.

Poteſt etiam Prælati iurisdictionem temporalem habens, ſicut & Princeps ſecularis legem & ſtatutum condere, quo aliquid ſub pena mortis prohibetur, nec tamen fit irregularis, ſi Iudex ea lege ductus penam, ſed Lex, & quia in certam perſonam non animaduertit. Sic Archid. in cap. officia, 23. q. 5. S. Anton. 3. par. tit. 29. §. 1. in fine. Sylu. verbo, Homicidium, 3. quaest. 7. verſic. Nonum, & Henriquez lib. 14. c. 12. §. 6.

Dodecimum dubium eſt, An clerici exhibendo præſentiam ſuam, vbi executioni mandatur pœna mortis, irregulares ſint? *Reſpondeo* cum glo. in c. Sententiam, in verbo, Sanguinis, & Innoc. & Panormitan. ibi, num. 6. Ne clerici, vel Monachi, & eodem Panorm. in ca. ex literis, num. 2. de exceſſ. prælat. Angelica, verbo, Homicidium, 1. numer. 23. Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 6. tit. 14. art. 4. q. 2. Sylueſt. verbo Homicidium, 3. q. 5. verſic. Tertium Tabiena, verbo, irregularitas, §. Quinto. Nauar. in Man. cap. 27. numer. 14. verſ. Quinto. Martin. Ledef. 2. 4. q. 26. art. 2. tract. de Irregul. p. 64. colum. 4. Alphons. Vivald. tract. de Irregul. 274. & num. 275. & Summa Confeſſ. lib. 2. tit. 1. quaest. 53. Summa Corona, tit. de Irregul. num. 15. & Maiol. lib. 2. c. 6. numer. 12. & Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 7. Quotſcunque clerici in ſacris, Regulares, & alij beneficiarij, & alij quicumque clerici licet non ſint in ſacris, interſunt ſententiæ, aut executioni pœnæ mortis, quaſi auctoritatē, conſilium, auxilium, fauorem, aut operam præſtantes, irregulares ſunt, vt ex cap. ex literis, de exceſſ. prælat. & cap. ſententiam. Ne Clerici, vel Monachi, colligi poſſent, & tales cenſentur prælati iurisdictionem temporalem ibi habentes, ſiquidem præſentia ſua opem, & auctoritatem præſtare videntur negotijs iudicum ſuorum. Sic enim Clerici qui interſunt ad cuſtodiam eius, qui punitur pœna mortis, ne ab ea liberetur, irregulares ſunt.

Dixi temporalem iurisdictionem ibi habentes, nam Episcopus, & Clerici ſi extra propriam iurisdictionem interſint, vbi exercetur pœna ſanguinis, nullam præſtando auctoritatem, irregulares non ſunt, peccant tamen, vt noſte Nauar. Ledefin. & Henriquez vbi ſuprà; & vt Panorm. in d. cap. ex literis, numer. 2. Aſtenſis, Angelica, Sylu. Tabiena, & Maiol. cit. & Summa Confeſſ. lib. 2. tit. 1. q. 25. & Vivald. vbi ſuprà, num. 276. addunt, grauitur, id eſt mortaliter ſi adhat ex cauſa iniuſta, puta curioſitate, *Crueliter enim eſt, qui lætus ad ſpectacula mortis vadit*, ex Greg. lib. 3. Dialog. cap. 37. quod Nauar. & Henriquez limitant ad Clericos ſacrorum ordinum, & Religioſos, & beneficiarios, ſecus autem ſi ex iuſta cauſa adſint, puta, vt audiant conſeſſionem rei, & aſſociant eum ne incidat in deſperationem, & conſolentur, & horrentur ad patiētiā, prout in multis locis obſeruat; Ideo verò peccare mortaliter Clericos interſerendo executioni ſanguinis docent, quia faciunt contra cap. ſententiam ſanguinis. Ne Clerici, vel Monachi. Nonnulli tamen ſolum putant eſſe veniale, nec aliud colligi ex illo textu. Sed altera opinio communior eſt, & tior.

Non autem aſſiſtere ob curioſitatem cenſetur ille, qui tantum animo videndi furem, vel cognoscendum decapitandum aſſiſtit, vel qui, vt audiat quare ſuſpeditur, ad eſt ſed qui tantum ad eſt, vt aliquam pulchram mulierem occidendam videat, vel vt verba aliqua ab executoribus iocose ſolita dicat, audiat, aut aliud ſimile; ex Alphons. Vivaldo loco proximè alato, num. 277.

Decimum tertium dubium eſt, An cap. ſententiam ſanguinis Ne Clerici vel Monachi, locum habeat in Clericis qui iurisdictionem temporalem non habent. *Reſpondeo* cum Panormitan. & communi DD. ibi, caput illud omnes Clericos comprehendere, id quod verba illa *Nullus Clericus* & illa *Nec quæſquam clericus* manifeſtant; vnde nullus Clericus cognoscere, vel dictare ſententiam ſanguinis poteſt, ſed neque literas ſcribere, aut dictare pro vindiſta ſanguinis poſſunt, ſi enim aliquid horum fecerit, ſecuta morte, vel mutilatione irregularis erit. Immo, ſi

incurrunt. Neque componentes libros, & tractatus, & Commentarios, vel Conſilia criminalia, quibus inſtruant alios pro futuris caſibus de infligendis pœnis corporalibus, de modo & forma procedendi & iudicandi; irregulares ſunt etiam ſi Iudices eorum ſententiam ſequentes, vindictam ſanguinis exercent. Sicut nec Clericus interdictionem eſt ferre leges, & ſtatuta, aut Principi conſulere, vt certis delictis pœnam mortis, aut mutilationis infligat, hoc enim ſine vlla irregularitatis nota facere poſſunt, vt notant Innocentius in cap. ad audientiam, de homicid. Specul. tit. de diſpenſat. §. in xta, verſ. Quid ſi iudex. Archid. in cap. officia, 23. q. 5. & idem Archid. & fauet gloſ. in c. omnis, in verbo vt qui celem, diſt. 3. & gloſ. in c. ex literis, in verbo, conſultit, de exceſſ. prælat. Hoſtienſ. in cap. ex literis, de exceſſ. Panorm. in c. 1. de furt. S. Anton. 3. par. tit. 29. cap. 2. §. 1. in fine, fauere videtur. Sylueſt. verbo, Homicidium, 3. q. 7. verſ. Nonum. Maiol. lib. 2. c. 9. num. 9. & 10. & Henriquez libr. 14. cap. 12. §. 6.

Secundum eſt, ſi quis interrogatur a Iudice, vel Principe. An hic reus in particulari, ſuſpendendus, vel decapitandus ſit, tunc declarare poteſt veritatem, ſeu cautè eo modo quo dicemus, ſine eo quod irregularitatem incurrat: Non tamen reſpondere poteſt, quod ſit ſuſpendendus, vel decapitandus, vel ſuſpendatur, vel decapitetur, vel malum eſt ſi hic impunitus euadat, & hoc eſt quod Panorm. Angel. Sylueſt. & alij reſati dicunt, Nam ia d. c. ex literis, de exceſſ. prælat. Episcopus Albigenenſis cenſetur irregularis, quia de fure quodam præſentialiter accuſato, ad iudicem dixit, malum eſt quod fur ille euadat, non eſt bonum vt impunitus permaneat, ex cuius Episcopi verbis Iudex illum, ſuſpenderit.

Tertium eſt, ſi Confefſarius, aut alius clericus interrogatur a Iudice in particulari, An iſte reus ſuſpendendus, aut decapitandus ſit, nec ne; tunc reſpondere debet in genere vt faciat officium ſuum, vel in genere dicat quod i fures, & homicidæ ſecundum leges pœna mortis puniuntur, quo modo reſpondendi non incurritur irregularitas, quamuis Iudex faciendo officium ſuum, illum pœna mortis puniat, Quia tunc reſponſio nõ eſt in particulari adhibita, vt hic reus decapitetur, vel ſuſpendatur, ſed ſolum in generali facta eſt declaratio iuris, & eius, quod ſecundum leges fieri debet.

Quartum eſt, Clericus ſic interrogatus à Iudice in particulari. An hic reus ſit ſuſpendendus, reſpondere debet, vt conſulat alios, aut leges inſpiciat, vel ſuum officium faciat ſecundum leges. Similiter ſi interrogetur quid agendum ſit de eo, qui probatus eſt fur, aut homicida, reſpondeat, vt conſulat Iuriſperitos. ſic Angel. Sylueſt. Henriquez & alij citati communiter. Quæ omnia procedunt ex ita cauſas ſacri officij Inquiſitionis; Nam neque Inquiſitores mandantes comburi hæreticos, nec eorum conſultores ex vocis in iudicio ſanguinis, irregulares ſiunt, vt ſuperius du bio decimo expoſitum eſt.

26 *Decimum ſextum dubium eſt*, An ſi Iudex dicat Confefſario nolle ſe pœna mortis punire reum, qui vere ſecundum leges mortem meretur, Confefſarius irregularis ſit, ſi Iudici dicat, nõ poſſe ſe ei abſolutionem impendere, niſi reum illum morte puniat; Quidam irregularem eſſe putant in hoc caſu, quia in particulari dicit, vt Iudex reum morte puniat. Alij tamen & rectius, quos ſequitur Henriquez libr. 14. cap. 12. §. 4. in annot. in litera R. cap. 16. §. 4. in annot. litera S. docent non eſſe irregularem, quia tantum declarat quid ex officio, & de iure facere tenetur Iudex. Nam ſi Iudex reuera mortaliter peccat non condemnando reum pœna mortis quam meretur, Confefſarius ex officio ſuo tenetur abſolutione illi denegare, quia Iudex non habet propoſitum faciendi quod debet: & credibile non eſt quod Eccleſia irregularitatem imponat Clerico, ex officio ſuo declaranti penitenti iudici id, ad quod Iudex ex officio eſt obligatus. Quare dicendum eſt, aliud eſſe ſi Confefſarius dicat, ſuſpenderem illum, vel interficere illum, ſic enim cooperatores eſſet cum Iudice ad mortem malefactoris; aliud verò eſſe ſi dicat, fac officium, quod debes, vel ego non poſſum te abſolvere niſi feceris quod leges præcipiunt, vel niſi punias reum pœna ſecundum leges debita.

Denique ſi reſpondendo declarat tantum ius & obligationem quam habet Iudex ex officio ſuo, non incurrit irregularitatem, licet poſtea Iudex moueat ad puniendum reum pœna mortis. Si tamen reſpondendo aliquo modo ſit cauſa, vt Iudex exequatur pœnam mortis, tunc irregularitatem incurrit, quia illud non eſt declarare ius, & obligationem quam habet Iudex, ſed eum mouere ad pœnam mortis exequendam, & vna cum eo ad pœnam mortis cooperari. Neque irregularis eſt Confefſarius, qui reo conſulit conſentire in ſententiam mortis iuſtam, aut in conſeſſionem delicti debitam, & ne in iuſta appellatione differat fieri in ſe executionem, & ne in iuſta appellatione iure conceſſam conſulari omittat, eſſet cauſa accelerationis, & irregularis, vt notat Henriquez d. §. 4.

27 *Decimum ſeptimum dubium eſt*, An Clericus, qui adiuvat chirurgum, vel Medicum ad iuſte ſecundum ægroti membrum, ſit irregularis? Ratio dubij eſt, quia iſ, qui adiuuat Iudicem in exequenda iuſta pœna mortis, aut mutilationis membri, eſt irregularis: ergo & qui adiuuat chirurgum, vel Medicum. Reſpondetur tamen iſtum Clericum non eſſe irregularem, ſic Nau. ia Man. cap. 27. num. 217. §. Decimo tertio verſ. An autem, & tom. 2. conſil. 18. de homicid. & Henriquez libr. 14. cap. 11. §. 1. Et diſpar ratio eſt huius, & illius caſus; Nam ſententia Iudicis eſt ad vindictam, & punitionem malefactorum, vnde ius Canonicum conſtituit, vt Iudices mortis pœnam imponentes, & iuuantes eum, ſint irregulares, quia non imitantur Chriſtum in iuſtitiâ & mansuetudine, cum potius crudeles ſint. At verò chirurgus, vel Medicus, non ſecat membrum ad vindictam, vel punitionem alicuius delicti, ſed ex pietate & miſericordia, & ad ſalutem ægroti; & iure Canonico non eſt impoſita irregularitas hæc chirurgis, vel Medicis, niſi ſit in culpa, & ex culpa eorum moriatur ægrotus; & ideo ſicut chirurgus, vel Medicus irregularitatem Eccleſia non impoſuit, ſic nec Clerico, qui adiuuat chirurgum, vel Medicum irregularitatem imponit, ſed ſolum prohibet, ac premet ſecare poſſit.

De irregularitatibus Clericorum ex morte vel mutilatione in bello iuſto ſecuta, prouenientibus. Cap. XIX.

S Y M M A R I V M.

- 1 Bellum, vt licitum ſit, quæ conditiones requirantur.
- 2 Clericis propria manu in bello iuſto pugnare prohibitum eſt.
- 3 Clerici etiam in ſacris conſtituti ad ſuam propriam deſenſionem occidentes, aut mutilantes, ſi aliter vitam ſuam tueri nequeant, irregularitatem non incurrunt.
- 4 Prælati Eccleſiaſtici res eccleſiæ defendere tenentur.
- 5 Clerici pugnantes, & occidentes ad deſenſionem Regis in bello iuſto irregulares non ſunt.
- 6 Clerici hortantes milites in genere vt pugnent, ore, vel mutilatione ſecuta, irregulares non ſunt.
- 7 Clericus in bello iniuſto pugnans, aut fauorem, vel auxilium præſtans, ſecuta morte, vel mutilatione, irregularis eſt.
- 8 Clericus bello iniuſto ſi interſit ad pacem componendam, vel ad conſeſſiones audiendas, ſecuta morte, non eſt irregularis.
- 9 Clericus hortans, aut conſulens alteri, vt pro fide Chriſti moriatur ſecuta morte, irregularis non eſt.
- 10 Clericus hortans, aut conſulens alteri, vt pro reipub. aut patriæ deſenſione moriatur, morte ſecuta, irregularitatem non incurrit.

- 11 Clericus in bello iusto arma que habet, militi non habenti tradens, si deinde miles pugnando occidit aliquem, quædo irregularis efficiatur.
- 12 Clericus militi arma præbens, ut se, & bona sua tueatur, dummodo alicuius occisionem in particulari non intendat, secuta morte, irregularis non est.
- 13 Clericus una cum alijs in bello iusto cum armis exiens, secuta morte alicuius, an, & quando irregularis erit.
- 14 Papa datus clerico facultatem eundi ad bellum iustum, & pugnandi, eo ipso cum illo dispensare censetur, ne irregularis occidendo fiat.
- 15 Papa cum homicidia iusto solus dispensat.
- 16 Prælati regularis per privilegia religionum cum sibi subditis in homicidio iusto dispensare potest.

quia hoc esset mouere propinquè milites ad executionem mortis.

4 Possunt etiam Prælati Ecclesiastici, immo tenentur ob defensionem reum Ecclesiæ, vel fidei inuocare brachium seculare, & hortari non quidem, ut occidant, mutilent, aut vulnerent, quia hoc esset directè ad homicidium provocare, sed ut Ecclesiam liberent, & terram ab infidelibus occupatam reducant ad Christum Regem, super quo Ecclesia facit magnas remissiones, & si hinc inde aliqui occidantur, non imputatur Prælato ad irregularitatem, immo peccaret, nisi contra tales se opponeret. ex Summa Cõfess. lib. 2. tit. 1. quæst. 49. A tenent in Summa, par. 2. lib. 6. tit. 24. art. 8. quæst. 6. S. Anton. 3. par. tit. 29. capit. 2. §. Homicidium, Syluest. verbo, Homicidium, 3. quæstio, 5. versicu. Secundum, & Tabiena verbo, Irregularitas, 2. §. 24. & verbo, Irregularitas, 3. §. 21. Conclus. 4. Maiol. libr. 5. capit. 49. num. 1. Nauar. in Man. cap. 27. numer. 217. & Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 10. in fine, & cap. 13. §. 1. in fine, & facit c. postulasti, de homicid. & cap. Maximianus, 23. quæst. 3. & ibi glos. in verbo, consilium in fine, & c. de occidendis, 23. q. 5. & c. igitur, & c. Scire, & c. Omni, & c. Hortatu, & c. vt pridem, 23. q. 8.

5 Dubium primum est, An si Clerici pugnent, & occidant ad defensionem Regis, vel Principis in bello iusto, vel ad defensionem patris, vel cognati quem vident occidendum ab hostibus, incurrant irregularitatem? In hac re diuisi sunt auctores inter se, sicut supra, capit. 17. dub. 10. in simili casu diximus, quando quærebatur, An irregularitas incurratur in his casibus, in quibus iure naturali, & lege charitatis obligatur quis innocetem ab iniustis defendere; Nam eadem ratio est illius casus, & presentis Cai. 2. 2. quæst. 40. artic. 2. & Nauar. in Man. capit. 27. numer. 215. docent in hoc casu non peccare, incurrere tamen putant irregularitatem. Alij tamen vt Couar. in Clem. si furiosus par. 2. §. 3. numer. 2. versicu. Sed si quis in bello iusto, de homicid. vbi refert Panorm. & Anan. in cap. petito, de homicid. & idem Couar. par. 3. §. vnico, nu. 5. & Henriquez lib. 14. cap. 11. §. 2. & §. 3. & cap. 12. §. 9. in fine, & cap. 13. §. 1. docent irregularem non esse quoties urgente præcepto pugnet pro defensione patriæ, nempe quando aduertit quod aliàs vrbs caperetur, aut patria euerteretur ab hostibus, vel exercitus deleteretur, nisi ipsi pugnent; Sin autem id periculum cessaret, pugnare eis non licet, quamuis necessarium esset ad consequendam victoriam de inimicis, nisi ex parte victoria speretur pax, & bonum vniuersalis Ecclesiæ, & fidei Catholice. Eodem modo qui ad necessariam defensionem parentum, vxoris, aut filiorum, in bello iusto aliquem occideret, irregularis non erit, cum hæc personæ in ea necessitate perinde habentur ac si essent vna persona cum ipso, & iure naturali, & lege charitatis tenentur eos defendere in tali casu, Et hæc opinio mihi magis placet, tum, quia ex eo quod non incurratur irregularitas in defensionem vitæ propriæ, Clem. si furiosus, de homicid. argui potest a maiori non incurratur in defensione Reipub. in casu necessitatis; tum, quia videtur omnino Irrationabile quod quis priuatur officio suo faciendo id, ad quod aliquando ex præcepto, & ex iure naturæ tenetur. Quam ob causam ipsemet Caiet. cum S. Thom. 2. 2. quæst. 33. art. 7. docet, non fieri Clericum irregularem, qui tenet proditorem patriæ, & Reipub. aut malum imminens in futurum, facta protestatione, etiamsi inde sequatur mors, cum nullum præceptum Ecclesiasticum Legi naturæ, aut præcepto Diuino repugnet. Tum, quia non incurratur irregularitas, ex aliquo actu Clerici, nisi quia est inconueniens statui Clericali; at hic actus in hoc casu non est inconueniens, cum potius iure naturali, & Diuino debitus sit, vt diximus.

Quamuis bellum licitum sit, si fiat ab habente auctoritatem indicendi, & cum causa iusta & proportionata fini, & recta intentione, & denique adhibita moderatione in damno hostibus inferendo, vt communiter auctores tradunt, Clericis tamen, ijs maximè, qui in sacris constituti sunt, propria manu in bello iusto pugnare prohibetur, vt ex cap. Clerici, & cap. Quicumque, 23. q. 8. constat, quod idem in cap. ex multa, §. de Clericis, de voto. Innocentius Papa III. declarauit, Qui verò in minoribus tantum ordinibus constitutus, & beneficio Ecclesiastico carens, in bello iusto pugnat, nullo modo peccat, cum sit in statu imperfecto Clericatus, & neuter horum, id est, nec existens in sacris, nec in minoribus, erit irregularis, si pugnet in bello iusto, dummodò non occiderint, aut mutilauerint quenquam, etiamsi in eo bello plures occisi, aut mutilati ab alijs fuerint Pan. in c. petito, nu. 3. de homicid. Summa Confess. lib. 2. tit. 1. q. 49. & q. 50. S. Anton. 3. par. tit. 29. cap. 2. §. fin. Syluest. verbo, Homicidium, 3. q. 6. versicu. Sextum. Tabiena, verbo, Irregularitas, 3. §. vigesimo primo. Conclus. 6. Nauar. in Man. cap. 27. nu. 215. versicu. Sexto. Couar. in Clem. si furiosus, par. 2. §. 3. nu. 2. versicu. Duodecimo, de homicid. Maiol. lib. 5. c. 49. num. 3. Henriquez lib. 14. c. 13. §. 1. Immo verò qui in sacris constituti sunt, etiamsi occidant, aut mutilent ad suam propriam defensionem, irregulares non erunt, si aliter vitam suam tueri non possunt, Panorm. in cap. petito, num. 2. de homicid. S. Anton. vbi supra. Syluest. d. q. 6. versicu. Sextum. Tabiena, verbo, Irregularitas, 1. §. 21. Conclus. 1. & 6. & Henriquez lib. 14. capit. 7. §. 7. & capitulo 10. §. 3. in fine, & est communis opinio Doctorum. Neque incurrunt irregularitatem si in bello iusto hortentur milites, vt officium suum faciant, vt patriam, aut fidem defendant, vt iustitiam tueantur, vt fortiter se gerant, dummodo ipsi Clerici non pugnent, Sic Pan. in c. petito, num. 3. de homicid. S. Anton. 3. p. tit. 29. c. 2. §. finali. Syluest. verbo, Homicidium, 3. q. 6. versicu. Sextum. Tabiena, verbo, Irregularitas, 3. §. 21. Conclus. 4. Nauar. in Man. c. 27. nu. 215. & 217. Couar. in Clem. si furiosus, par. 2. §. 3. nume. 2. versicu. Duodecimo, de homicid. Martin. Ledesin. 2. 4. q. 26. art. 2. tra. de Irreg. pag. 364. colum. 3. & Henriquez lib. 14. cap. 3. §. 7. & cap. 12. §. 10. & c. 13. §. 1. & glos. in c. sciscitatus, in verbo, prodire, 7. q. 1. & citat. capit. igitur, & c. vt pridem, 23. quæst. 8. & hoc etiam post S. Th. 2. 2. quæst. 40. artic. 2. ad 2. probat Henriquez d. c. 13. exem. plo Iosue 6. additque posse Clericos etiam cum armis defensionis, vt thorace, clypeo & galea munitos præesse exercitui, & præire cum vexillo crucis, quod etiã docuit Maiol. lib. 5. cap. 45. num. 2. vbi ait, posse deputari Commissarios exercitus, & habere officium prouisoris, nempe vt militibus ministrant sumptus, & annonam, & etiam consiliũ præbeant circa res bellicas, quale officium habuit Gulielmus Durati, qui Speculator dictus est, in bello, quod Martinus IV. gesserat aduersus Ciuitates Romandiolæ, quæ ab Ecclesiæ ditione defecerant, & tamen postea Episcopus Mimatenfis factus est; Non tamen licitum est eis pugnare in bello, neque dicere possunt militibus in bello, occidite, percutite, iacite tela in hunc, aut illum, sine irregularitate, si exinde aliquis occidatur, aut mutiletur,

Nec obstat fundamentum Nauar. & Caiet. quod scilicet Clem. si furiosus, de homicid. excipit tantum casus propriæ defensionis, non alios casus; & quia irregularitas incurratur potest sine peccato. Hoc inquam nõ obstat, quia Lex humana debet rationabiliter intelligi, vt Caiet. ind. art. 7. docet, & incurratur irregularitas sine culpa, vel ex solo defectu qui non est voluntarius, vel ex actu voluntario qui fit ab eo qui ad illum actum exercendum nõ est aliàs

Vu 3 obliga-

obligatus ex iure naturali, & qui est statui Clericali inconueniens, qualis tamen non est iste de quo controuertitur, vt ex dictis manifestum est.

6 *Dubium secundum est*, An Clerici hortantes milites in genere, vt pugnent, irregulares sint, morte, vel mutilatione secuta? *Respondetur* non esse, si solum hortentur in genere, vt pugnent, vt vincant, vt bellent, Sic Martin. Ledes. 2.4. quaest. 26. art. 2. in trac. de irreg. pag. 364. colum. 3. Nauar. in Man. cap. 27. num. 215. & Henriquez lib. 14. capit. 12. §. 10. in fine, & cap. 13. §. 1. & capit. 16. §. 4. & Couar. in Clem. Si furiosus, par. 2. §. 3. num. 2. de homicid. & Toleus lib. 1. Instruct. Confess. capit. 27. in fine. id quod verum est, non solum ante belli conflictum, in quo etiam consentiunt Innoc. & Host. in capit. Quod in dubijs, de penis, & Henric. in cap. petitio, de homicid. & Syluest. in verbo, Bellum, §. Secundo, sed etiam in ipso belli iusti conflictu, vt Coua. vbi supra recte annotauit contra Innoc. Host. Syluest. & alios & colligitur ex d. cap. petitio, de homicid. vbi Pelagius presbiter, etsi praesens esset in bello iusto cum ipsis militibus, & pugnaeuit, non tamen eum irregularem iudicauit Honorius Papa III. dummodo propria manu neminem interfecerit, & tamen vix potest quis in praesentia, & pugnae conflictum exire, quin in eo bello socios ad strenue & fortiter praeliandum hortetur.

7 *Nec contra hoc est cap. Quod in dubijs, de penis, quod astruere videtur irregulares esse sacerdotes adhortantes milites ad pugnam. Siquidem vt recte notant glo. in cap. petitio, in verbo, remouet, de homicid. & in d. cap. Quod in dubijs, in verbo, incitant, & Cosmus Philarchus lib. 4. cap. 1. §. 5. in fine cap. illud, Quod in dubijs, intelligitur solum de bello iniusto, Clericus enim in bello iniusto pugnas, aut praestans fauorem, vel auxilium, vel consilium, siue timorem incutiatur aduersarijs, siue non, siue interficiat, siue non, dummodo inde secuta fuerit mors hostis, aut membri mutilatio, etiam per alios, irregularis erit, cap. sicut dignum. §. vlt. de homicid. & DD. ibi, & Panorm. in cap. petitio, & ibi Panorm. num. 3. de homicid. Marian. Socin. in cap. ad audientiam, num. 90. de homicid. Gonzalus a Villadiego, tract. de Irreg. capit. de homicidia, colum. 4. Summa Astenfis, par. 2. lib. 6. tit. 14. art. 8. quaest. 6. S. Anton. 3. par. tit. 29. cap. 2. §. vlt. Syluest. verbo, Homicidium, §. 3. quaest. 8. versic. Sextum. Tabiena, verbo, Irregularitas, §. 3. 20. & §. 21. Concluf. 3. Nauar. in Man. cap. 27. num. 224. versic. Decimo, Couar. in Clem. Si furiosus, par. 2. §. 3. nu. 2. versic. Quod si bellum iniustum sit, de homicid. Maiol. lib. 5. cap. 49. num. 3. & Henriquez lib. 14. capit. 13. §. 3. Quia dat operam rei iniustae, quam vitare tenetur, & hoc verum esse docet Maiol. vbi supra etiam si Clericus sine armis praesentiam suam, vel assentiam exhibeat, dummodo aliquis*

8 occidatur, aut mutiletur. Excusabitur tamen ab irregularitate Clericus in bello iniusto, vt praefati auctores vbi supra, & Panorm. in d. cap. petitio, num. 3. de homicid. Syluest. verbo, Homicidium, §. 3. qu. 6. versic. Quartum, & citat Innoc. & Host. Tabiena, verbo, Irregularitas, §. 3. 21. Concluf. 13. Mart. Ledes. 2.4. q. 26. art. 2. de Irreg. pag. 356. colum. 2. Nauar. in d. cap. 27. num. 224. & Henriquez lib. 14. c. 13. §. 3. tradunt, dummodo non interfit bello iniusto, vt faueat sed ob aliquam bonam causam, puta vt pacem componat confessiones audiat, quamuis ex hoc per accidens augeatur animus militum, & timor incutiatur inimicis, quia dat operam rei iustae, & licite.

9 *Dubium tertium est*, An si quis alium hortetur, vel consulat alteri vt pro fide Christi, vel pro Ecclesiae Romanae motiatur, irregularis sit, morte secuta? *Respondetur* cum Panorm. in cap. ad audientiam, num. 5. de homicid. Summa Confess. lib. 2. tit. 1. quaest. 9. S. Anton. 3. par. tit. 29. capit. 2. §. Homicidium, Angelica, verbo, Homicidium, 1. num. 15. Syluest. verbo, Homicidium, 1. qu. 8. versic. octauum. Tabiena, verbo Irregularitas, 2. §. Decimoquinto. Rosella, verbo, Homicidium, 2. num. 3. Coua. in Clem. Si furiosus, par. 2. §. 5. numer. 6. de homicid. Henriquez lib. 14. cap. 16. §. 4. & Innocen. & Host. non esse irregularem. Quia hic non est causa mortis illata a persecutore, sed ardens charitatis, qua quis mortem, & tormenta contemnit pro Christo, & Sancta Ecclesia.

10 *Dubium quartum est*, An qui hortatur, vel consulit, vt quis moriatur pro patria, aut Reipub. defensione, secuta morte, sit irregularis? Innoc. & Hostien. vt referunt, ac sequuntur Anto. Angelica, & Tabiena, in locis proximè dubio tertio allatis, significare videntur esse irregularem si sciet cum verisimiliter moriturum, & mors sequatur, secus si consulens hoc non aestimabat. Alij tamen vt Panorm. in cap. ad audientiam numer. 5. de homicid. Syluest. verbo, Homicidium, 1. quaest. 8. versic. octauum, in fine, & Henriquez lib. 14. cap. 16. §. 4. & fauet Angelica, saltem in defensione patriae, quamuis non in defensione proprii iuris, docent non esse irregularem, tum, quia bonum commune praefertur privato, & bonum totius melius est, quàm partis; tum quia solum consulit actum virtutis, vt scilicet quis vitam suam exponat probabili periculo pro defensione Reipub. & haec opinio est verior.

11 *Dubium quintum est*, An Clericus in bello iusto arma, quae habet apud se, praebet militi non habenti vt pugnet & deinde miles pugnat, & occidit, irregularis sit? *Respondetur* ex Nauar. in Manual. cap. 27. numer. 215. versic. septimum. Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 4. & communi DD. irregularem esse, si praebet, vt alter mortem alterius exequatur, v.g. si praebendo arma dicat, cape arma, & occide illum vel istum, vel dicat, vt sclopum in illum iaceat in particulari; vel si miles petat arma, vt aliquem occidat, & Clericus illi arma subministrat. Nomine autem armorum veniunt non solum balistae, sclopi, enses, & huiusmodi, sed etiam lapides, & fustes, si de verbo, significat, armorum, Summa Astenfis, par. 2. lib. 6. tit. 14. art. 8. quaest. 24. scilicet pro machinis, secus de lapidibus, ex quibus sunt domus, ex Tabiena, verbo, Excommunicatio, 6. §. 1. & verbo, Irregularitas, §. 21. Concluf. 14. in fine, & Angelica, verbo, Irregularitas, 1. §. 15.

12 *Tota verò difficultas est, si praebet militi, vt se, & bona sua defendat. Item, si praebet solum in genere, intelligendo, vt miles suum officium faciat. Angelus, in verbo, Irregularitas, 1. num. 15. quamuis dubius tandem tamen ait esse tutius, vt habeatur irregularis si in bello iusto ministret balistam, ense, vel lanceam alicui, vt se, & sua defendat tantum quamuis non credat illum, aliquem velle occidere, & citat Hostien. in cap. sententiam, de Clerici vel Monachi, & expresse S. Anton. 3. par. tit. 29. c. 2. §. vlt. Summa Astenfis, vbi supra, art. 8. qu. 24. Summa Confess. lib. 2. tit. 1. quaest. 51. & idem docet Syluest. verbo, Homicidium, §. 3. quaest. 6. versic. Quintum, & citat Hostien. Veruec. & Arch. & Tabiena fauet, verbo, Irregularitas, §. 21. Concluf. 14. dummodo, inquit haec praestet in ipso conflictu, secus si ante progressum mutaret. *Mihi tamè magis placet opinio Martini Ledesmi* 2.4. q. 26. art. 2. tra. de Irreg. pag. 364. colum. 3. ad medium. Nauar. in Man. cap. 27. numer. 215. Cosmi Philarchi lib. 4. cap. 1. §. 5. & Henriquez lib. 14. ca. 12. §. 4. non incurri irregularitatem in hoc casu, dummodo non intendat occisionem alicuius in particulari, quamuis intendat occisionem hostium in generali: Quia perinde est hortari militem, vt pugnet, vt vincat, vt bellat, atque praebere illi arma solum, vt pugnet, vt se, & bona sua in bello iusto defendat, vt autem supra dub. 2. contra Inno. Host. & Syluest. diximus, non incurritur irregularitas, si hortentur in bello iusto milites, vt pugnent, vt vincant, ex sententia glof. Naua. Ledesmi. Couar. Henriquez & aliorum, ergo nec incurritur, etiam si praebant arma, vt pugnent, & vincant, & se, & sua, & bellum iustum contra hostes tueantur, id quod etiam Angelica, verbo, Homicidium, 1. §. 27. absolute, & simpliciter concedit. Talis enim concessio armorum vt docet Nauar. cit. non est propinqua causa occisionis alicuius in particulari, vt auctores illi falso arbitrantur, sed per accidens huius est, quod hic, vel ille postea his armis occidatur.*

13 *Dubium sextum est*, An Clericus vna cum alijs existens in bello iusto cum armis defensiuis, & offensiuis, & aliqui in eo bello vulnerantur, & occiduntur, ignoratur tamen a quibus occisi sint, an a Clerico, vel alijs, celandus sit Clericus in tali casu irregularis? *Respondetur* cum Angel. verbo Irregularitas, 1. num. 6. & 11. & S. Anton. 3. par. tit. 29. cap. 2. §. fina. & Syluest. verbo, Homicidium, §. 3. qu. 6. versic. sextum & 7.

& Tabiena, verbo Irregularitas, §. 1. r. Concluf. 7. §. 8. & si certus fit quod ipse nulli occiderit, irregularis non erit, quamvis alii occiderint, si autem dubius fit, an alium occiderit, & magis credit se neminem occidisse, non debet se reputare irregularem, vt docent Henriquez libro 1. cap. 3. §. 4. & Tabiena cit. Concluf. 8. si autem maneat omnino dubius, ita vt non habeat maius iudicium ad vnam partem, quam ad aliam, tunc tutior pars eligenda est vt prefati auctores, S. Anton. Syluest. & Tabiena, & Polanc. in Directorio, c. de irregularitate, tra. dunt, & se irregularem reputare debet, arg. cap. ad audientiam, de homicid. & c. illud, & c. Apostolica, de Cler. excom. ministr. Eodem modo si in eo bello aliquem vulnerauit, non tamen occidit, an mutilauit, si postea occisus sit ab alijs, irregularis erit, si animum occidendi habuit, sed si non habuit animum occidendi, arg. cap. significasti, 2. ibi, & percussor, ex S. Ant. Syju. & Tabiena vbi supra, Concluf. 9. quod intelligitur, dummodo vulnus eius non fuerit mortale, tunc enim si illud infligit sine animo occidendi, & vulnus illud ab eo inflictum distingui potest ab alijs, etiam occidatur ab alijs, non erit irregularis; si vero sic vulneratus occidatur ab alijs, & ipse occidendi voluntatem non habuit, discerni tamen non potest, si vulnus ab eo inflictum sit mortale in dubio irregulari iudicatur, arg. cap. significasti, 1. de homicid. ibi, Quod si discerni. vt S. Anton. Syl. & Tabiena cit. Concluf. 11. notant.

14. Dubium septimum est, An si Papa det alicui Clerico licentiam, vt eat ad bellum iustum, & propria manu pugnet contra hostes, eo ipso dispensare censeatur cum eo, ne irregularis fiat, si in eo bello manu propria hostes interficiat? S. Anton. 3. par. titu. 27. cap. 2. §. vlt. vers. Nota tamen. Sylu. verbo Homicidium 3. q. 6. vers. sextum, & Maiol. lib. 5. ca. 49. num. 5. dicant esse irregularem, cum in tali concessione, solum concessa censeatur licentia vtendi armis ad defendendum, non autem ad occidendum, etiam Pagano, & S. Anton. citat pro se Ioann. de Lignan. Syluester refert pro hoc Archid. Alij tamen vt Calderin. in ca. peti. de homicid. quem refert, & sequitur Panorm. capit. 2. num. 5. de vita, & honest. Cleric. Tabiena, verbo Irregularitas, §. 1. r. Concluf. 2. Couar. in Clem. Si furiosus, par. 2. §. 1. num. 2. vers. Duodecimo, in fine, qui ait esse communem opinionem omnium, de homicid. Fr. Medina, lib. 1. institut. cap. 11. §. 11. Polanc. in Directorio, c. de irregula-

ritate, §. vt autem. Cosmus Philarchus lib. 4. de officio Sacerd. cap. 11. §. 6. & Henriquez lib. 1. ca. 11. §. 4. verius docent, non esse irregularem, quia Pontifex, qui est supra humanas constitutiones, cum eo dispensat dando ei licentiam vt pugnet in bello iusto sine inquisitione irregularitatis. Sicut, inquit Medina, si Papa venderet alicui beneficium Ecclesiasticum, consequenter dispensaretur alter in penis Simoniacis.

15. Quoad dispensationem vero in hac quinta specie irregularitatis ex defectu lenitatis, de qua a capit. 15. huc vsque tractatum est, sciendum est contra Caietanum in Summa, verbo Irregularitas, solum Papam dispensare, tam ad sacros ordines, quam ad minores, non autem Episcopum sic Nauar. in Man. c. 27. num. 194. §. 7. & nu. 218. Martin. Ledesm. 2. 4. quest. 26. art. 2. de irreg. pagin. 364. col. 4. Alphons. Viuald. tract. de irreg. num. 323. Cosmus Philarchus lib. 4. c. 11. §. 8. Gregor. de Valentia, tom. 4. disput. 7. q. 19. puncto 3. §. 4. in fine. Thomas Zerula in sua praxi Episcopali par. 1. verb. Irregularitas, §. 8. Summa Confess. libr. 2. tit. 1. q. 64. Petrus de Arragon. 2. 2. q. 64. art. 8. in fine. & Michael Salon, ibi Controuers. 4. in fine.

16. Quoad Regulares autem, Prælatus per priuilegia Religionum, (in quibus conceditur generaliter dispensatio in omni irregularitate exceptis irregularitatibus bigamiæ, & homicidij voluntarij) dispensare potest cum subditis suis, quando quidem sub nomine excepti homicidij voluntarij (in quo non dispensat Prælatus) non comprehenditur irregularitas, quæ sine vlla culpa procedit ex solo defectu lenitatis ob iustam occasionem, vt Polanc. in Directorio, c. de Irregularit. §. Notandum, & Martin. Ledesm. 2. 4. q. 26. art. 2. de irreg. pag. 366. col. 2. Nauar. in Man. ca. 27. num. 240. vers. Tertio nota Caietan. in Summa, verbo Irregularitas, in fine. Alphons. Viuald. tract. de irregularitate, num. 327. vbi ait, sic fuisse resolutum Romæ in sacra Penitentiaria in facti contingentia. Thom. Zerula vbi supra, & fauet S. Tho. 1. 2. quest. 88. art. 6. ad 3. vbi ait, quod iudex, qui occidit latronem, vel miles, qui occidit hostem Reipublicæ, secundum D. August. lib. 1. de lib. arbitr. capit. 4. non appellantur homicidæ. Ioannes Chapanillus de Casibus reseruatis, c. 3. q. 3. in fine. Henriquez, lib. 1. c. 9. §. 3. & c. 19. §. 4. annotarunt, quicquid Arrag. & Salon locis citatis contradicant. Et de irregularitatibus, quæ ex aliquo defectu, sed sine delicto contrahuntur, hæc sint satis.

Finis Sexti Libri.

